

**REFORMÁTUS
KALENDÁRIUM
A 2012.
ESZTENDŐRE**

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM
A 2012. ÉVRE

**REFORMÁTUS
KALENDÁRIUM
A 2012. ÉVRE**

**KIADJA
A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET**

A kalendáriumot szerkesztette:

Bereczki András
paptamási lelkipásztor

Korrektor:

Wagner Erik

Tördelőszerkesztő:

Petrikó Ildikó

Borítóterv:

Szomor Attila

Címlapon:

A sárközüjlaki harangláb

Hátlapon:

A krasznai templom mennyezetének kazettái

ELŐSZÓ

Kérjetek, keressetek, zörgessetek!

Krisztus tanítványai tudják, hogy nem boldogulhatnak imádság nélkül. Azt is sejtik, hogy nem minden nevezhető fohásznak, ami e fogalom jegyében történik körülöttük, vagy éppen amit gyakorolnak ők is az ősi hagyományok nyomán. Érzékelik tanítójuk szavaiból, hogy Isten kész az ember életének méltóságát helyreállítani, valamint azt is, hogy ebben a folyamatban minden léleknek részt kell vállalnia.

„Mennyei Atyátok Szentlelket ad azoknak, akik kérik Tőle” (Luk 11, 13b). Máté evangéliumában jó ajándékokról tesz említést a Szentírás. Isten Szentlelkét és javait készítette elő, mint valós és átadható ajándékokat, amelyek eltagadhatatlanul életfenntartó szükségletei a mindenkori teremtménynek. Ezek az ajándékok elfogadókra várnak. Felkínáló van, az átvevők bátorítanak, gyámoltalanok vagy figyelmetlenek. Jézus Krisztus közbenjáró szeretettel közvetít az ajándékozó és a megajándékozandók között. Ennek köszönhető, hogy ma is tanítja és bátorítja az egyre mostohább sorsra, egyre nehezebb életfolytatásra panaszkodók táborát. Nevel és lelkesít bennünket is, akik zokon vesszük, hogy az „azt bünteti, kit szeret” igazságát olykor valóban megízlelteti velünk.

Nem elkeseredni kell, hanem engedelmeskedni. Imádkozz! Kérj alázatosan bármit, azt is, amit lehetetlennek tartottál. Keresd szorgalmasan, amit régen elveszítettél, amiről már lemondtál. Zörgess állhatatosan akkor is, ha sokan azt mondják, hogy az ajtó nem nyílik ki többé.

Te vagy az – e sorok olvasója – akinek tudomására hozza az Isten, hogy ismeri rejtett és titkolható gondjaidat, de nem hagy magadra, megkínál javaival, és megtanít elfogadni azokat. Megtanít új emberként imádkozónak lenni, hogy Szentlelkét elfogadd.

Bemutatja nekünk az új embert, akivé lennünk kell. Pál apostol a Kolossében élők Krisztus-követő példáján így utal az ilyenekre: „... felöltözzétek az új embert, aki Teremtőjének képmására állandóan megújul, hogy egyre jobban megismerje Őt” (Kol. 3, 10). Az állandóan megújulni képes ember, a valóságos új teremtés. Ezek tudják és hiszik, hogy felülről való az a képesítés, amiben naponként részesülnek. Krisztus szüntelenül közli Isten arcát (imago Dei), ugyanakkor szüntelenül közli Szentlelkét is, hogy a megújulni vágyóknak erőforrása legyen. Ők a világ számára is nélkülöz-

hetetlen valóságos kegyesek. Az egyház hitelének és tekintélyének hordozói. Az igazi kegyes embert onnan lehet felismerni, hogy minden szavával és szolgálatával segíti, hogy rajta keresztül Isten mennyben előkészített ajándékai környezetében minden testvéréhez eljussanak. Nem enged a kísértésnek, hogy valamit is önmaga eredményének lásson, avagy saját dicsőségének tulajdonítson. A kegyes ember Krisztus előtt térdelve kér, keres és zörget; ezután örömmel hirdeti, hogy Aki a szív ajtaján zörgetett, bejött és az övéivel együtt vacsorál (Jel. 3, 20). Az álkegyesek fáradhatatlanul jelzik képzelt kiválóságuk okán, hogy mennyi mesebeli jóval dicsérték az Urat, és ha mégis – mondják álszentül – sokan szerencsétlenek körülöttük, magukra vessenek, elvégre nem mindenki imádsága nyomán lesz pénz és hatalom. Így vannak körülöttünk sokan a modern világ újkori irgalmatlan szamaritánusai közül.

Kedves Testvéreim! Az újesztendő új időt hoz. Új napokat, heteket és hónapokat. Megszoktuk évek során, hogy ez így történik, éppen ezért egykedvűen, alig-örömmel várjuk a következőt. Tehetünk azért, hogy jobb legyen. Legyünk naponként megújuló új emberek, akik kérünk, keresünk és zörgetünk. Legyünk megújuló szívvel újból imádkozó kegyes emberek, hogy újabb ajándékok érkezzenek a mennyből.

Legyen áldott Isten, Aki megáldja életünket a következő esztendőben!

Nagyvárad, 2011 Adventjében

CSÚRY ISTVÁN
püspök

OLOSZ LAJOS

Hálás könyörgés

*Össze kellene markolni
minden eredőt,
minden, a jóságra született
emberi ész- és szíverőt
és a folyamok zúduló zsilipjeit,
az óceánok szökőárjait,
a föld gyomrában égő tüzeket,
a delejt, a nehézkedést és atomot,
naprendszerünkben száguldó
minden csillagot,
hogy farkasgúzsba kössünk velük
mindent, ami gonosz, alattomos és becsstelen,
romboló bűn és örökös kárhozat,
mi az életet kinná torzítja el,
ami porba sújtja azt, ami felemel,
és ez az erő győztesen állna őrt
a világ végéig mindannyiunk felett,
hogy vissza ne hozhassa senki
az évezredek, ősi bűnöket.
Akkor, Testvéreim, üdvösség volna
élni az emberhez méltó, gyönyörű Életet!*

Január

BOLDOGASSZONY HAVA

„Kevéssel tetted őt (az embert) kisebbé az Istennél, és dicsőséggel és tisztességgel megkoronáztad őt!”
(Zsolt 8,6)

1. Vasárnap, Újév	Fruzsina	Mt 1,1-17	1Móz 1	Zsolt 8
2. Hétfő	Ábel, Ákos	Mt 1,18-25	1Móz 2	
3. Kedd	Benjámín	Mt 2,1-12	1Móz 3	
4. Szerda	Angéla, Títusz, Leona	Mt 2,13-18	1Móz 4	
5. Csütörtök	Simon, Árpád, Edvárd	Mt 2,19-23	1Móz 5	
6. Péntek	Gáspár, Menyhért, Boldizsár	Mt 3,1-12	1Móz 6	
7. Szombat	Attila, Etele	Mt 3,13-17	1Móz 7	

„Ekkor elhagyá Jézust az ördög. És imé angyalok jövének hozzá és szolgálnak vala néki.” (Mt 4,11)

8. Vasárnap	Gyöngyvér, Artúr, Virád	Mt 4,1-11	1Móz 8	Zsolt 29
9. Hétfő	Marcell	Mt 4,12-25	1Móz 9	
10. Kedd	Melánia, Vilma, Vilmos	Mt 5,1-12	1Móz 10	
11. Szerda	Ágota, Baltazár, Barna	Mt 5,13-16	1Móz 11	
12. Csütörtök	Ernő, Erna	Mt 5,17-26	1Móz 12	
13. Péntek	Veronika	Mt 5,27-32	1Móz 13	
14. Szombat	Bódog, Vidor	Mt 5,33-42	1Móz 14	

„Ne félj Ábrám: én paizsod vagyok tenéked, a te jutalmad felette igen bőséges.” (1Móz 15,1)

15. Vasárnap	Lóránt, Loránd	Mt 5,43-48	1Móz 15	Zsolt 139,1-6.13-18
EGYETEMES IMAHÉT KEZDETE				
16. Hétfő	Gusztáv, Dániel	Mt 6,1-8	1Móz 16	
17. Kedd	Antal, Antónia	Mt 6,9-15	1Móz 17	
18. Szerda	Piroska	Mt 6,16-24	1Móz 18	
19. Csütörtök	Sára, Sarolta, Máriusz	Mt 6,25-34	1Móz 19	
20. Péntek	Fábián, Sebestyén, Tímea	Mt 7,1-6	1Móz 20	
21. Szombat	Ágnes	Mt 7,7-14	1Móz 21	

„Akkor vallást teszek majd nekik: Sohasem ismertelek titeket; távozzatok tőlem, ti gonosztevők.”
(Mt 7,23)

22. Vasárnap	Vince, Alfonz	Mt 7,15-23	1Móz 22	Zsolt 62,5-12
23. Hétfő	Rajmund, Zelma, Emese, Mária	Mt 7,24-29	1Móz 23	
24. Kedd	Timót, Henrik	Mt 8,1-13	1Móz 24,1-27	
25. Szerda	Pál, Bottyán	Mt 8,14-22	1Móz 24,28-49	
26. Csütörtök	Vanda, Paula	Mt 8,23-34	1Móz 24,50-67	
27. Péntek	Angéla, Zsolt, Lujza	Mt 9,1-8	1Móz 25	
28. Szombat	Károly, Karola, Tamás	Mt 9,9-17	1Móz 26	

„Váltságot küldött az ő népének, elrendelte szövetségét örökre; szent és rettenetes az ő neve.”
(Zsolt 111,9)

29. Vasárnap	Adél, Eta, Léda, Emőke	Mt 9,18-26	1Móz 27,1-33	Zsolt 111
30. Hétfő	Gellért, Martina, Noémi	Mt 9,27-38	1Móz 27,34-46	
31. Kedd	Petúr	Mt 10,1-15	1Móz 28	

[illegible]

Február

BÖJTELŐ HAVA

1. Szerda	Ignác, Efraim	Mt 10,16-28	1Móz 29
2. Csütörtök	Karolina, Apor, Aida	Mt 10,29-42	1Móz 30,1-24
3. Péntek	Balázs, Nimród	Mt 11,1-6	1Móz 30,25-43
4. Szombat	Ráchel, Janka, Csenge	Mt 11,7-19	1Móz 31,1-21

„Isten pedig megjelenék a Sírabeli Lábánnak éjjel álomban, és monda néki: Vigyázz magadra, Jákóbnak se jót, s rosszat se szólj.” (1Móz 31,24)

5. Vasárnap	Ágota, Ingrid	Mt 11,20-30	1Móz 31,22-55	Zsolt 147,1-11
6. Hétfő	Dorottya, Dóra	Mt 12,1-8	1Móz 32,1-22	
7. Kedd	Tódor	Mt 12,9-21	1Móz 32,23-33	●
8. Szerda	Aranka	Mt 12,22-30	1Móz 33	
9. Csütörtök	Abigél, Apollónia	Mt 12,31-37	1Móz 34	
10. Péntek	Elvira	Mt 12,38-50	1Móz 35	
11. Szombat	Bertold, Dezső, Adolf	Mt 13,1-9	1Móz 36	

„És beteljesedék rajtok Ésaías jóvendőlése, amely ezt mondja: Hallván halljatok, és ne értsetek; és látván lássatok, és ne ismerjeteik.” (Mt 13,14)

12. Vasárnap	Evelin, Lídia	Mt 13,10-23	1Móz 37	Zsolt 130
13. Hétfő	Ella, Linda, Fruzsina	Mt 13,24-30	1Móz 38	
14. Kedd	Bálint, Valentin	Mt 13,31-35	1Móz 39	●
15. Szerda	Kolos, Levente	Mt 13,36-43	1Móz 40	
16. Csütörtök	Julianna, Samu, Lilla	Mt 13,44-52	1Móz 41,1-36	
17. Péntek	Donát	Mt 13,53-58	1Móz 41,37-57	
18. Szombat	Konrád, Zenkő	Mt 14,1-12	1Móz 42	

„És felemelé szemeit József és látá Benjámint az ő atyjafiát... és ismét monda: Az Isten legyen hozzád kegyelmes, fiam!” (1Móz 43,29)

19. Vasárnap	Zsuzsanna, Ozsvát	Mt 14,13-21	1Móz 43	Zsolt 41
20. Hétfő	Aladár, Álmos	Mt 14,22-36	1Móz 44	
21. Kedd	Eleonóra	Mt 15,1-9	1Móz 45	○
22. Szerda	Gerzson, Zétény	Mt 15,10-20	1Móz 46	
23. Csütörtök	Alfréd, Mirill	Mt 15,21-28	1Móz 47	
24. Péntek	Mátyás, Jázmin, Etel	Mt 15,29-39	1Móz 48	
25. Szombat	Géza	Mt 16,1-12	1Móz 49	

„Monda nékik Jézus: Ti pedig kinek mondotok engem?” (Mt 16,15)

26. Böjtfővasárnap	Edina	Mt 16,13-20	1Móz 50	Zsolt 25,1-11
27. Hétfő	Ákos, Amarilisz, Bátor	Mt 16,21-28	2Móz 1	
28. Kedd	Elemér	Mt 17,1-13	2Móz 2	
29. Szerda		Mt 17,14-27	2Móz 3	

[illegible]

Március

BÖJTMÁS HAVA

1. Csütörtök	Albin, Gyopár	Mt 18,1-10	2Móz 4,1-17	•
2. Péntek	Lujza, Dalma	Mt 18,11-20	2Móz 4,18-31	
3. Szombat	Kornélia	Mt 18,21-35	2Móz 5	

„És népemmé fogadlak titeket s Istenetekké lesztek néktek és megtudjátok, hogy én vagyok a ti Uratok Istenetek.“ (2Móz 6,7)

4. Vasárnap BIBLIAVASÁRNAP	Kázmér, Zoltán	Mt 19,1-15	2Móz 6	Zsolt 22,23-32
5. Hétfő	Adorján, Adrián	Mt 19,16-30	2Móz 7,1-25	
6. Kedd	Inez, Leonóra	Mt 20,1-16	2Móz 7,26-8,28	
7. Szerda	Tamás	Mt 20,17-28	2Móz 9	
8. Csütörtök	Zoltán, Apolka	Mt 20,29-34	2Móz 10	•
9. Péntek	Franciska, Fanni	Mt 21,1-11	2Móz 11	
10. Szombat	Ildikó	Mt 21,12-22	2Móz 12,1-20	

„Monda nékik Jézus: Bizony mondom néktek: A vámszedők és a parázna nők megelőznek titeket az Isten országában.“ (Mt 21,31)

11. Vasárnap	Szilárd, Borsika	Mt 21,23-32	2Móz 12,21-51	Zsolt 19
12. Hétfő	Gergely, Gergő	Mt 21,33-46	2Móz 13	
13. Kedd	Krisztián, Ajtony	Mt 22,1-14	2Móz 14	
14. Szerda	Matild, Tilda, Pólika	Mt 22,15-22	2Móz 15	•
15. Csütörtök NEMZETI ÜNNEP (1848)	Kristóf, Lukrécia	Mt 22,23-33	2Móz 16	Gal 5,1-15
16. Péntek	Henrietta, Lujza	Mt 22,34-46	2Móz 17	
17. Szombat	Gertrúd, Patrik	Mt 23,1-15	2Móz 18	

„Most azért, ha figyelmesen hallgattok szavamra és megtartjátok az én szövetségemet, úgy ti lesztek nékem valamennyi nép közt az enyéim; mert enyém az egész föld.“ (2Móz 19,5)

18. Vasárnap	Sándor, Ede, Szandra	Mt 23,16-22	2Móz 19	Zsolt 107,1.7-22
19. Hétfő	József, Jozefina	Mt 23,23-36	2Móz 20	
20. Kedd	Koppány, Hubert	Mt 23,37-24,2	2Móz 21	
21. Szerda	Benedek, Bence	Mt 24,3-22	2Móz 22	
22. Csütörtök	Izolda, Beáta, Lea	Mt 24,23-44	2Móz 23	
23. Péntek	Emőke, Botond	Mt 24,45-51	2Móz 24	○
24. Szombat	Gábor	Mt 25,1-13	2Móz 25	

„És a haszontalan szolgát vessétek a külső sötétségre; ott leszen sírás és fogesikorgatás.“ (Mt 25,30)

25. Vasárnap	Iré, Csillag	Mt 25,14-30	2Móz 26	Zsolt 51,1-15
26. Hétfő	Emánuel, Larissza	Mt 25,31-46	2Móz 27	
27. Kedd	Hajnal, Hajnalka	Mt 26,1-13	2Móz 28	
28. Szerda	Gedeon, Johanna	Mt 26,14-35	2Móz 29	
29. Csütörtök	Auguszt, Jónás, Márk	Mt 26,36-46	2Móz 30	
30. Péntek	Zalán, Amadé	Mt 26,47-56	2Móz 31	•
31. Szombat	Árpád, Benő, Benjámin	Mt 26,57-68	2Móz 32,1-14	

[illegible]

Április

SZENT GYÖRGY HAVA

„Megtéरे azért Mózes az Úrhoz, és monda: Kérlek! Ez a nép nagy bűnt követett el: mert aranyból csinált magának isteneket. De most bocsásd meg bűnüket...” (2Móz 32,31-32)

1. Virágvasárnap	Hugó	Mt 26,69-75	2Móz 32,15-35	Zsolt 118
2. Hétfő	Áron	Mt 27,1-10	2Móz 33	
3. Kedd	Richárd, Keresztély	Mt 27,11-18	2Móz 34	
4. Szerda	Csaba, Ambrus, Izidor	Mt 27,19-30	2Móz 35	
5. Csütörtök	Vince, Kocsárd	Mt 27,31-44	2Móz 36	
6. Nagypéntek	Vilmos, Bíborka, Édua	Mt 27,45-56	2Móz 37	Ézs 52,13-53,12
7. Szombat	Orsolya, Herman, Ármin	Mt 27,57-66	2Móz 38	

„... íme szembe jöve ő velük Jézus, mondván: Legyetek üdvözölve. Azok pedig hozzá járulván, megragadák az ő lábait, és leborulának előtte.” (Mt 28,9)

8. Húsvétvasárnap	Dénes, Zselyke	Mt 28,1-10	2Móz 39	Zsolt 136,1-9.23-26
9. Húsvéthétfő	Erhard, Dusan, Döme	Mt 28,11-20	2Móz 40	Ézs 25,6-9
10. Kedd	Zsolt	5Móz 1,1-33	Róm 1,1-7	
11. Szerda	Leó, Ilma	5Móz 1,34-46	Róm 1,8-17	
12. Csütörtök	Gyula	5Móz 2,1-25	Róm 1,18-23	
13. Péntek	Ida	5Móz 2,26-37	Róm 2,1-10	
14. Szombat	Tibor, Tiborc	5Móz 3	Róm 2,11-16	

„Semmit se tegyetek az ígéhez, amelyet én parancsolok néktek, se el ne vegyetek abból.” (5Móz 4,2)

15. Vasárnap	Tas, Emese	5Móz 4,1-24	Róm 2,17-29	Zsolt 133
16. Hétfő	Csongor, Bernadett	5Móz 4,25-49	Róm 3,1-8	
17. Kedd	Rudolf	5Móz 5,1-21	Róm 3,9-20	
18. Szerda	Andrea, Ilma	5Móz 5,22-33	Róm 3,21-31	
19. Csütörtök	Emma, Kocsárd	5Móz 6	Róm 4,1-18	
20. Péntek	Tivadar, Odett	5Móz 7	Róm 4,9-12	
21. Szombat	Konrád, Zsombor	5Móz 8	Róm 4,13-25	

„Az Isten pedig a mi hozzánk való szerelmét abban mutatta meg, hogy mikor még bűnösök voltunk, Krisztus érettünk meghalt.” (Róm 5,8)

22. Vasárnap	Csilla, Noémi	5Móz 9	Róm 5,1-11	Zsolt 4
23. Hétfő	Béla	5Móz 10	Róm 5,12-21	
24. Kedd	György, Györgyi	5Móz 11	Róm 6,1-11	
25. Szerda	Márk, Kevin	5Móz 12,1-19	Róm 6,12-23	
26. Csütörtök	Ervin, Boglárka	5Móz 12,20-31	Róm 7,1-6	
27. Péntek	Zita, Gyöngyvér, Pintyő	5Móz 13	Róm 7,7-13	
28. Szombat	Valéria	5Móz 14	Róm 7,14-25	

„Mert a szegény nem fogy ki a földről, azért én parancsolom néked: Örömet nyisd meg kezedet a te szűkölködő és szegény atyádfiának a te földeden.” (5Móz 15,11)

29. Vasárnap	Péter, Tihamér	5Móz 15	Róm 8,1-17	Zsolt 23
30. Hétfő	Mariann, Katalin	5Móz 16	Róm 8,18-30	

[illegible]

Május

PÜNKÖSD HAVA

1. Kedd	Jakab, Fülöp	5Móz 17	Róm 8,31-39
2. Szerda	Zsigmond, Maja	5Móz 18	Róm 9,1-5
3. Csütörtök	Irma, Tímea	5Móz 19	Róm 9,6-13
4. Péntek	Mónika, Flórián	5Móz 20	Róm 9,14-29
5. Szombat	Irén, Györgyi	5Móz 21	Róm 9,30-33

„Mert azt mondja az írás: Valaki hisz ő benne, meg nem szégyenül.” (Róm 10,11)

6. Vasárnap	Frida, Eliz, Tamara, Evetke	5Móz 22,1-12	Róm 10,1-13	Zsolt 148
7. Hétfő	Gizella, Bendegúz, Dalma	5Móz 22,13-29	Róm 10,14-21	
8. Kedd	Mihály	5Móz 23	Róm 11,1-10	
9. Szerda	Gergely, Gerő	5Móz 24	Róm 11,11-16	
10. Csütörtök	Ármin, Antónia, Pálma	5Móz 25	Róm 11,17-24	
11. Péntek	Albert, Imola	5Móz 26	Róm 11,25-32	
12. Szombat	Pongrác	5Móz 27	Róm 11,33-36	

„Az Úr felkészít téged magának szent néppé, amiképpen megesküdött néked, ha megtartod az Úrnak, a te Istenednek parancsolatait, és az ő útain jársz.” (5Móz 28,9)

13. Vasárnap	Szervác	5Móz 28,1-26	Róm 12,1-2	Zsolt 98
14. Hétfő	Bonifác	5Móz 28,27-48	Róm 12,3-8	
15. Kedd	Zsófia, Izsák	5Móz 28,49-69	Róm 12,9-21	
16. Szerda	Mózes, Botond	5Móz 29	Róm 13,1-7	
17. Áldozócsütörtök	Paszkál, Andor, Ede	5Móz 30	Róm 13,8-10	Zsolt 47
18. Péntek	Erik, Alexandra	5Móz 31,1-13	Róm 13,11-14	
19. Szombat	Ivó, Milán, Buda	5Móz 31,14-30	Róm 14,1-12	

„Azért tehát törekedjünk azokra, amik a békességre és az egymás épülésére valók.” (Róm 14,19)

20. Vasárnap	Bernát, Hanna, Zoárd	5Móz 32,1-25	Róm 14,13-23	Zsolt 1
21. Hétfő	Konstantin	5Móz 32,26-52	Róm 15,1-6	
22. Kedd	Júlia, Rita	5Móz 33	Róm 15,7-13	
23. Szerda	Dezső, Vanessa	5Móz 34	Róm 15,14-21	
24. Csütörtök	Eszter	Józs 1	Róm 15,22-33	
25. Péntek	Orbán	Józs 2	Róm 16,1-16	
26. Szombat	Fülöp	Józs 3	Róm 16,17-27	

„... mikor átalment a Jordánon, az Úr frigládája előtt kettévált a Jordánnak vize, és ezek a kövek emlékeztetőül lesznek az Izráel fiainak mindörökre.” (Józs 4,7)

27. Pünkösdivasárnap	Hella	Józs 4	2Kor 1,1-11	Ezék 37,1-14
28. Pünkösdhétfő	Emil, Csanád	Józs 5	2Kor 1,12-24	ApCsel 2,1-21
29. Kedd	Magdolna, Magdaléna	Józs 6	2Kor 2,1-11	
30. Szerda	Zsanett, Nándor	Józs 7	2Kor 2,12-17	
31. Csütörtök	Angéla, Angyalka	Józs 8	2Kor 3,1-3	

[illegible]

Június

SZENT IVÁN HAVA

1. Péntek	Tünde, Csenge	Józs 9	2Kor 3,4-18
2. Szombat	Anita, Kármén	Józs 10,1-27	2Kor 4,1-6

„Ez a kincsünk pedig cserépedényekben van, hogy amaz erőnek nagy volta Istené legyen, és nem magunktól való.“ (2Kor 4,7)

3. Szentháromságvasárnap	Klotild	Józs 10,28-43	2Kor 4,7-18	Ézs 6,1-8
4. Hétfő	Bulcsú	Józs 11	2Kor 5,1-10	●
5. Kedd	Ferdinánd, Kund	Józs 12	2Kor 5,11-15	
6. Szerda	Norbert, János	Józs 13	2Kor 5,16-21	
7. Csütörtök	Róbert, Edömér, Alberta, Roberta	Józs 14	2Kor 6,1-10	
8. Péntek	Medárd, Izabel	Józs 15	2Kor 6,11-13	
9. Szombat	Félix, Annabella	Józs 16	2Kor 6,14-18	

*„Mert hegyed lesz néked... kiűződ a Kananeust, noha vas-szekere van neki, s noha erős az.“
(Józs 17,18)*

10. Vasárnap	Margit, Gréta	Józs 17	2Kor 7,1-7	Zsolt 138
11. Hétfő	Barnabás, Barna	Józs 18	2Kor 7,8-16	●
12. Kedd	Villő, Józsa, Sebők	Józs 19	2Kor 8,1-6	
13. Szerda	Antal, Tóbiás	Józs 20	2Kor 8,7-15	
14. Csütörtök	Vazul, Herta, Jolán	Józs 21	2Kor 8,16-24	
15. Péntek	Zója, Vid	Józs 22,1-8	2Kor 9,1-5	
16. Szombat	Arany, Jusztin, Jusztina	Józs 22,9-34	2Kor 9,6-15	

„Mert a mi vitézkedésünk fegyverei nem testiek, hanem erősek az Istennek, erősségek lerontására.“ (2Kor 10,4)

17. Vasárnap	Laura	Józs 23	2Kor 10,1-11	Zsolt 20
18. Hétfő	Arnold, Evódia	Józs 24,1-15	2Kor 10,12-18	
19. Kedd	Gyárfás	Józs 24,16-33	2Kor 11,1-15	○
20. Szerda	Rafael, Keve	Péld 1	2Kor 11,16-33	
21. Csütörtök	Alajos	Péld 2	2Kor 12,1-10	
22. Péntek	Paulina	Péld 3	2Kor 12,11-13	
23. Szombat	Zoltán, Arszlán, Jázminka	Péld 4	2Kor 12,14-18	

*„Mert az Úrnak szemei előtt vannak mindenkinek útjai, és minden ösvényeit ő rendeli.“
(Péld 5,21)*

24. Vasárnap	Iván	Péld 5	2Kor 12,19-21	Zsolt 9,8-21
25. Hétfő	Vilmos	Péld 6	2Kor 13,1-4	
26. Kedd	János, Pál, Iringó	Péld 7	2Kor 13,5-13	
27. Szerda	László	Péld 8	Ef 1,1-14	●
28. Csütörtök	Iréen, Levente	Péld 9	Ef 1,15-23	
29. Péntek	Péter, Pál	Péld 10	Ef 2,1-10	
30. Szombat	Pál, Tihamér	Péld 11	Ef 2,11-22	

[illegible]

„Tudniillik kijelentés útján ismertette meg velem (Pállal) a titkot, aszerint amint az előbb megírák röviden.“ (Ef 3,3)

1. Vasárnap	Annamária, Renáta	Péld 12	Ef 3,1-13	Zsolt 130
2. Hétfő	Ottó	Péld 13	Ef 3,14-21	
3. Kedd	Kornél, Normen, Soma	Péld 14	Ef 4,1-8	●
4. Szerda	Ulrik, Berta	Péld 15	Ef 4,9-16	
5. Csütörtök	Emese, Sarolta	Péld 16	Ef 4,17-24	
6. Péntek	Ézsaiás, Melitta, Csaba	Péld 17	Ef 4,25-32	
7. Szombat	Cirill, Apolka, Donát	Péld 18	Ef 5,1-14	

„A lélek sem jó tudomány nélkül; és aki csak a lábával siet, hibázik.“ (Péld 19,2)

8. Vasárnap	Teréz, Kilián, Elák	Péld 19	Ef 5,15-20	Zsolt 48
9. Hétfő	Lukrécia, Ruth, Vera	Péld 20	Ef 5,21-33	
10. Kedd	Amália, Melina	Péld 21	Ef 6,1-9	
11. Szerda	Lili, Lilla, Nóra	Péld 22	Ef 6,10-24	●
12. Csütörtök	Izabella, Izabel	Péld 23	Tit 1,1-4	
13. Péntek	Jenő	Péld 24	Tit 1,5-9	
14. Szombat	Örs, Stella	Péld 25	Tit 1,10-16	

„Mindenben tenmagadat adván példaképül a jó cselekedetekben; a tudományban romlatlanságot, méltóságot mutatván.“ (Tit 2,7)

15. Vasárnap	Henrik, Roland, Örkény	Péld 26	Tit 2,1-10	Zsolt 85,8-13
16. Hétfő	Valter, Enikő	Péld 27	Tit 2,11-15	
17. Kedd	Elek, Endre	Péld 28	Tit 3,1-7	
18. Szerda	Frigyes, Cecília	Péld 29	Tit 3,8-15	
19. Csütörtök	Emília, Rubinka	Péld 30	Filemon 1-7	○
20. Péntek	Illés	Péld 31	Filemon 8-25	
21. Szombat	Dániel, Léna, Helén	Ez 1,1-14	Zsid 1,1-4	

„Mint amilyen a szívárvány... ilyen vala az Úr dicsőségének formája, és látám, és orcámra esém, és hallám egy szólónak szavát.“ (Ez 1,28)

22. Vasárnap	Mária-Magdolna, Magda	Ez 1,15-28	Zsid 1,5-14	Zsolt 89,20-38
23. Hétfő	Lenke, Brigitta	Ez 2	Zsid 2,1-4	
24. Kedd	Kinga, Kincső, Csenge	Ez 3,1-15	Zsid 2,5-18	
25. Szerda	Jakab, Jákób	Ez 3,16-27	Zsid 3,1-6	
26. Csütörtök	Anna, Panna, Anett	Ez 4	Zsid 3,7-19	●
27. Péntek	Olga, Györk	Ez 5	Zsid 4,1-11	
28. Szombat	Szabolcs, Ince	Ez 6	Zsid 4,12-16	

„Mert minden főpap emberek közül választatván, emberekért rendeltetik az Isten előtt való dolgokban... aki képes együttérezni a tudatlanokkal és tévelygőkkel.“ (Zsid 5,1-2)

29. Vasárnap	Márta, Flóra, Bea	Ez 7	Zsid 5,1-10	Zsolt 14
30. Hétfő	Judit	Ez 8	Zsid 5,11-6,8	
31. Kedd	Oszkár, Heléna	Ez 9	Zsid 6,9-12	

[illegible]

Augusztus

KISASSZONY HAVA

1. Szerda	Boglárka	Ez 10	Zsid 6,13-20	●
2. Csütörtök	Lehel, Özséb	Ez 11	Zsid 7,1-10	
3. Péntek	Hermína, Kíra	Ez 12	Zsid 7,11-22	
4. Szombat	Domonkos, Domokos	Ez 13	Zsid 7,23-28	

„Ezt mondja az Úr Isten: Térjete meg, és forduljatok el bálványaitoktól és minden utálatosságotoktól fordítsátok el orcátokat.“ (Ez 14,6)

5. Vasárnap	Krisztina, Zita	Ez 14,1-11	Zsid 8	Zsolt 51,1-15
6. Hétfő	Berta, Bettina	Ez 14,12-23	Zsid 9,1-14	
7. Kedd	Ibolya, Arabella	Ez 15	Zsid 9,15-28	
8. Szerda	Oszvald, Gusztáv	Ez 16,1-35	Zsid 10,1-10	
9. Csütörtök	Emőd	Ez 16,36-52	Zsid 10,11-18	●
10. Péntek	Lőrinc, Bianka	Ez 16,53-63		Zsid 10,19-31
11. Szombat	Tiborc, Tibor, Zsuzsánna	Ez 17	Zsid 10,32-39	

„Hit által értjük meg, hogy a világ Isten beszéde által teremtetett, hogy ami látható a láthatatlanból állott elő.“ (Zsid 11,3)

12. Vasárnap	Klára, Bárdi	Ez 18,1-20	Zsid 11,1-7	Zsolt 34,1-11
13. Hétfő	Ipoly, Csongor	Ez 18,21-32	Zsid 11,8-16	
14. Kedd	Marcell	Ez 19	Zsid 11,17-22	
15. Szerda	Mária, Marina	Ez 20,1-31	Zsid 11,23-31	
16. Csütörtök	Ábris, Ábrahám, Rókus	Ez 20,32-44	Zsid 11,32-40	
17. Péntek	Jácint	Ez 21,1-22	Zsid 12,1-3	○
18. Szombat	Ilona	Ez 21,23-37	Zsid 12,4-11	

„És prófétaí mázolnak néki mázzal: hiábavalóságot látnak, s jövendölnek hazugságot nékik, mondván: Így szól az Úr Isten! Holott az Úr nem beszélt.“ (Ez 22,28)

19. Vasárnap	Huba	Ez 22	Zsid 12,12-29	Zsolt 34,12-23
20. Hétfő	István, Vajk	Ez 23,1-31	Zsid 13,1-6	Zsolt 97
NEMZETI ÜNNEP (ÁLLAMALAPÍTÁS)				
21. Kedd	Sámuel, Hajnal	Ez 23,32-49	Zsid 13,7-17	
22. Szerda	Menyhért, Mirjam	Ez 24	Zsid 13,18-25	
23. Csütörtök	Szidónia, Fülöp, Bence	Ez 25	1Jn 1	
24. Péntek	Bertalan	Ez 26	1Jn 2,1-11	●
25. Szombat	Lajos, Patrícia	Ez 27	1Jn 2,12-17	

„Fiacskáim, itt az utolsó óra, és amint hallottátok, hogy az antikrisztus eljő, így most sok antikrisztus támadt, ahonnan tudjuk, hogy itt az utolsó óra.“ (1Jn 2,18)

26. Vasárnap	Izsó, Tália, Endre	Ez 28	1Jn 2,18-29	Zsolt 84
ÚJKENYÉR ÜNNEPE				
27. Hétfő	Zoárd, Gazsó	Ez 29	1Jn 3,1-12	
28. Kedd	Ágoston, Mózes	Ez 30	1Jn 3,13-24	
29. Szerda	Erna, Beatrix, Szabina	Ez 31	1Jn 4,1-6	
30. Csütörtök	Rózsa, Róza	Ez 32	1Jn 4,7-12	
31. Péntek	Erika, Bella, Hanga	Ez 33	1Jn 4,13-21	●

[illegible]

Szeptember

SZENT MIHÁLY HAVA

1. Szombat	Egyed, Egon	Ez 34	IJn 5,1-5	
„És megtudod, hogy én, az Úr, meghallottam minden szidalmadat, melyeket Izrael hegyei ellen mondtál.“ (Ez 35,12a)				
2. Vasárnap	Rebeka, Töhötöm, Dorina	Ez 35	IJn 5,6-12	Zsolt 15
3. Hétfő	Hilda, Szende	Ez 36,1-21	IJn 5,13-21	
4. Kedd	Rozália	Ez 36,22-38	2Jn	
5. Szerda	Viktor, Lőrinc	Ez 37	3Jn	
6. Csütörtök	Zakariás, Ida	Ez 38	Júd 1-4	
7. Péntek	Regina, Ivor	Ez 39	Júd 5-13	
8. Szombat	Mária, Adrienn	Ez 40,1-12	Júd 14-19	●
„Az egyedül bölcs Istennek, a mi megtartónknak, dicsőség, nagyság, erő és hatalom most és mindörökké. Ámen.“ (Júd 25)				
9. Vasárnap	Ádám	Ez 40,13-27	Júd 20-25	Zsolt 125
10. Hétfő	Nikolett, Hunor	Ez 41	Jel 1,1-8	
11. Kedd	Teodóra, Igor	Ez 42	Jel 1,9-20	
12. Szerda	Mária, Guidó	Ez 43,1-12	Jel 2,1-7	
13. Csütörtök	Ludovika, Kornél	Ez 43,13-27	Jel 2,8-17	
14. Péntek	Szeréna	Ez 44	Jel 2,18-29	
15. Szombat	Enikő, Melitta	Ez 45	Jel 3,1-6	
„És a fejedelem el ne vegyen a nép örökségéből, hogy nyomorgatással kivesse őket tulajdonukból; a maga tulajdonából adjon örökséget...“ (Ez 46,18)				
16. Vasárnap	Edit	Ez 46	Jel 3,7-13	Zsolt 116
17. Hétfő	Zsófia	Ez 47	Jel 3,14-22	
18. Kedd	Diána	Ez 48	Jel 4	
19. Szerda	Vilma, Hajnalka	Ám 1	Jel 5	
20. Csütörtök	Friderika	Ám 2	Jel 6	
21. Péntek	Máté, Mirella, Ilka	Ám 3	Jel 7	
22. Szombat	Móric, Mór	Ám 4	Jel 8	●
„Az első jaj elmúlték: ímé ezek után még két jaj következik.“ (Jel 9,12)				
23. Vasárnap	Tekla, Áldó	Ám 5	Jel 9,1-12	Zsolt 54
24. Hétfő	Gellért, Mercédesz	Ám 6	Jel 9,13-21	
25. Kedd	Kleofás, Kende	Ám 7	Jel 10	
26. Szerda	Jusztina	Ám 8	Jel 11	
27. Csütörtök	Adalbert, Albert	Ám 9	Jel 12	
28. Péntek	Vencel	Zak 1	Jel 13,1-10	
29. Szombat	Mihály	Zak 2	Jel 13,11-18	
„És mondá az Úr a Sátánnak: Dorgáljon meg téged az Úr, te Sátán; dorgáljon meg az Úr, aki magáévá fogadja Jeruzsálemet.“ (Zak 3,2)				
30. Vasárnap	Jeromos	Zak 3	Jel 14,1-13	Zsolt 124

[illegible]

Október

MINDENSZENT HAVA

1. Hétfő	Malvin, Malvina	Zak 4	Jel 14,14-20
2. Kedd	Petra	Zak 5	Jel 15
3. Szerda	Helga, Jozefa	Zak 6	Jel 16
4. Csütörtök	Ferenc, Edvin	Zak 7	Jel 17
5. Péntek	Aurél, Attila, Ete	Zak 8	Jel 18,1-8
6. Szombat	Brúnó, Kadosa	Zak 9	Jel 18,9-24

NEMZETI GYÁSZNAP

„És monda nékem: Írd meg: Boldogok azok, akik a Bárány menyegzőjének vacsoráján hivatalosak. Ezek az Istennek igaz beszédei.“ (Jel 19,9)

7. Vasárnap	Amália	Zak 10	Jel 19	Zsolt 26
8. Hétfő	Etelka, Magor, Koppány	Zak 11	Jel 20	
9. Kedd	Dénes	Zak 12	Jel 21,1-8	
10. Szerda	Gedeon	Zak 13	Jel 21,9-27	
11. Csütörtök	Brigitta	Zak 14	Jel 22	
12. Péntek	Miksa	Fil 1,1-11	Préd 1	
13. Szombat	Kálmán, Edgár, Eduárd	Fil 1,12-17	Préd 2	

„Ideje van a szeretésnek és ideje a gyűlölésnek; ideje a hadakozásnak és ideje a békességnek.“ (Préd 3,8)

14. Vasárnap	Helén, Livia	Fil 1,18-30	Préd 3,1-8	Zsolt 90
15. Hétfő	Teréz, Terézia	Fil 2,1-4	Préd 3,9-22	
16. Kedd	Gál, Aurélia	Fil 2,5-11	Préd 4	
17. Szerda	Hedvig, Szilámér	Fil 2,12-18	Préd 5	
18. Csütörtök	Lukács	Fil 2,19-24	Préd 6	
19. Péntek	Nándor	Fil 2,25-30	Préd 7	
20. Szombat	Vendel, Irén, Iringó	Fil 3,1-11	Préd 8	

„De egyet cselekszem, azokat, amelyek a hátam mögött vannak, elfelejtvén, azoknak pedig, amelyek előttem vannak nekik dőlven, célegyenest igyekszem... a felülről való elhívás jutalmára.“ (Fil 3,14)

21. Diakónia vasárnap	– Adakozás a diakónia javára			
	Orsolya	Fil 3,12-14	Préd 9	Zsolt 91
22. Hétfő	Előd	Fil 3,15-21	Préd 10	
23. Kedd	Gyöngyi, Gyöngyvér	Fil 4,1-9	Préd 11	
NEMZETI ÜNNEP (1956)				
24. Szerda	Salamon, Ruben	Fil 4,10-23	Préd 12	
25. Csütörtök	Blanka, Bianka	Lk 1,1-25	2Sám 1	
26. Péntek	Dömötör, Demeter	Lk 1,26-38	2Sám 2	
27. Szombat	Szabina, Szabrina	Lk 1,39-56	2Sám 3,1-21	

„De fizessen meg az Úr annak, aki gonosz cselekszik, az ő gonoszsága szerint.“ (2Sám 3,39b)

28. Vasárnap	Simon, Taddeus	Lk 1,57-80	2Sám 3,22-39	Zsolt 126
29. Hétfő	Nárcisz, Melinda	Lk 2,1-20	2Sám 4	
30. Kedd	Alfonz, Kolos	Lk 2,21-40	2Sám 5	
31. Szerda	Farkas	Lk 2,41-52	2sám 6	Gal 3,6-18

REFORMÁCIÓ ÜNNEPE

[illegible]

November

SZENT ANDRÁS HAVA

1. Csütörtök	Marianna, Itala	Lk 3,1-20	2Sám 7
2. Péntek	Achilles	Lk 3,21-38	2Sám 8
3. Szombat	Győző, Viktor	Lk 4,1-13	2Sám 9

„És az Elizeus próféta idejében sok bélpoklos volt Izraelben; de azok közül egy sem tisztult meg, csak a Siriaból való Naámán.“ (Lk 4,27)

4. Vasárnap	Károly, Karola	Lk 4,14-30	2Sám 10	Zsolt 119,1-8
5. Hétfő	Imre	Lk 4,31-44	2Sám 11	
6. Kedd	Lénárd, Énók	Lk 5,1-16	2Sám 12	
7. Szerda	Rezső	Lk 5,17-26	2Sám 13,1-19	●
8. Csütörtök	Zsombor, Lehel	Lk 5,27-39	2Sám 13,20-39	
9. Péntek	Tivadar	Lk 6,1-11	2Sám 14,1-20	
10. Szombat	Réka	Lk 6,12-19	2Sám 14,21-33	

„Mert fogadást tett a te szolgálád... Ha valóban hazavezérel engem az Úr Jeruzsálembe, az Úrnak szolgálók.“ (2Sám 15,8)

11. Vasárnap	Márton, Martin	Lk 6,20-36	2Sám 15,1-12	Zsolt 127
12. Hétfő	Jónás, Aba	Lk 6,37-49	2Sám 15,13-37	
13. Kedd	Szilvia	Lk 7,1-17	2Sám 16	○
14. Szerda	Alíz, Klementina, Huba	Lk 7,18-35	2Sám 17,1-14	
15. Csütörtök	Lipót	Lk 7,36-50	2Sám 17,15-29	
16. Péntek	Ödön	Lk 8,1-15	2Sám 18,1-18	
17. Szombat	Hortenzia, Salomé, Gergő	Lk 8,16-25	2Sám 18,19-32	

„Térj vissza házához, és beszéld el, mely nagy dolgokat tett az Isten veled. Elméne azért, hirdetvén az egész városban...“ (Lk 8,39)

18. Vasárnap	Jenő	Lk 8,26-39	2Sám 19	Zsolt 16
19. Hétfő	Erzsébet	Lk 8,40-56	2Sám 20	
20. Kedd	Jolán	Lk 9,1-17	2Sám 21,1-14	●
21. Szerda	Olivér, Adrien	Lk 9,18-27	2Sám 21,15-22	
22. Csütörtök	Cecília, Csilla	Lk 9,28-36	2Sám 22	
23. Péntek	Kelemen	Lk 9,37-50	2Sám 23	
24. Szombat	Emma, Flóra	Lk 9,51-62	2Sám 24	

„És megesküvék a király, mondván: Él az Úr, aki megszabadította az én lelkemet minden nyomorúságból.“ (1Kir 1,29)

25. Vasárnap	Katalin, Kata, Katinka	Lk 10,1-20	1Kir 1,1-37	Zsolt 132
26. Hétfő	Virág, Áldó	Lk 10,21-42	1Kir 1,38-53	
27. Kedd	Virgil, Elemér	Lk 11,1-13	1Kir 2,1-25	
28. Szerda	Stefánia, Jakab	Lk 11,14-32	1Kir 2,26-46	●
29. Csütörtök	Taksony, Ilma	Lk 11,33-54	1Kir 3	
30. Péntek	András, Andor	Lk 12,1-12	1Kir 4	

[illegible]

1. Szombat Elza, Blanka Lk 12,13-32 1 Kir 5

„...szerezetek magatoknak oly erszényeket, melyek meg nem azulnak, elfogyhatatlan kincset a mennyországban, ahol a tolvaj hozzá nem fér, sem a moly meg nem emésztí.“ (Lk 12,33)

2. Advent 1. vasárnap Melinda, Aranka Lk 12,33-40 1 Kir 6 Zsolt 25,1-11
 3. Hétfő Ferenc, Atala, Olívia Lk 12,41-59 1 Kir 7,1-22
 4. Kedd Borbála, Boróka Lk 13,1-21 1 Kir 7,23-51
 5. Szerda Vilma, Vivien Lk 13,22-35 1 Kir 8,1-21
 6. Csütörtök Miklós Lk 14,1-14 1 Kir 8,22-53
 7. Péntek Ambrus Lk 14,15-35 1 Kir 8,54-66
 8. Szombat Rege, Márta Lk 15,1-10 1 Kir 9

„A Séba királynéasszonya pedig hallván Salamonnak hírét és az Úr nevét, eljöve, hogy megkísértgesse őt nehéz kérdésekkel.“ (1Kir 10,1)

9. Advent 2. vasárnap Natália, Natasa Lk 15,11-32 1 Kir 10 Mal 3,1-4
 10. Hétfő Judit Lk 16,1-12 1 Kir 11,1-25
 11. Kedd Árpád Lk 16,13-18 1 Kir 11,26-43
 12. Szerda Gabriella Lk 16,19-31 1 Kir 12,1-19
 13. Csütörtök Luca Lk 17,1-10 1 Kir 12,20-33
 14. Péntek Szilárd, Barbara Lk 17,11-19 1 Kir 13
 15. Szombat Valér, Detre Lk 17,20-37 1 Kir 14

„Hát az Isten nem áll-e bosszút az ő választottaiért, kik ő hozzá kiáltanak éjjel és nappal, ha hosszútűró is irántuk?“ (Lk 18,7)

16. Advent 3. vasárnap Etelka, Aletta Lk 18,1-8 1 Kir 15,1-15 Ézs 12
 17. Hétfő Lázár, Olimpia Lk 18,9-17 1 Kir 15,16-34
 18. Kedd Augusztá Lk 18,18-27 1 Kir 16,1-14
 19. Szerda Viola, Otília Lk 18,28-34 1 Kir 16,15-34
 20. Csütörtök Apor, Nemere Lk 18,35-43 1 Kir 17
 21. Péntek Tamás Lk 19,1-10 1 Kir 18,1-19
 22. Szombat Zénó, Anikó Lk 19,11-27 1 Kir 18,20-46

„És az Úr angyala eljött másodszor is és megilleté őt (Illést), és monda: Kelj fel, egyél, mert erőd felett való utad van.“ (1Kir 19,7)

23. Advent 4. vasárnap Viktória Lk 19,28-40 1 Kir 19,1-8 Mik 5,1-4
 24. Hétfő Ádám, Éva Lk 19,41-48 1 Kir 19,9-21
 25. Kedd Eugénia Lk 20,1-8 1 Kir 20,1-22 Ézs 9,1-6
KARÁCSONY 1. NAPJA
 26. Szerda István Lk 20,9-19 1 Kir 20,23-43 Zsolt 96
KARÁCSONY 2. NAPJA
 27. Csütörtök János Lk 20,20-26 1 Kir 21,1-16
 28. Péntek Kamilla, Dominik Lk 20,27-40 1 Kir 21,17-29
 29. Szombat Tamás, Tamara Lk 20,41-47 1 Kir 22,1-28

„Megáldja azokat, akik félék az Urat, a kicsinyeket és a nagyokat. Dicsérjétek az Urat!“ (Zsolt 115,13.18)

30. Vasárnap Dávid, Zoárd, Annamária Lk 21,1-4 1 Kir 22,29-40 Zsolt 115
 31. Hétfő Szilveszter Lk 21,5-19 1 Kir 22,41-54

[illegible]

Mozgó ünnepeink

2012-2021

Év	Ham- vazó- szerda	Húsvét	Urunk mennybe- menetele	Pünkösd	Évközi idő				Advent első vasár- napja
					Nagyböjt előtt		Pünkösd után		
					hetek száma	utolsó nap	hetek száma	kezdő nap	
2012	febr. 22.	ápr. 8.	máj. 17.	máj. 27.	7	febr. 21.	8	máj. 28.	dec. 2.
2013	febr. 13.	márc. 31.	máj. 9.	máj. 19.	5	febr. 12.	7	máj. 20.	dec. 1.
2014	márc. 5.	ápr. 20.	máj. 29.	jún. 8.	8	márc. 4.	10	jún. 9.	nov. 30.
2015	febr. 18.	ápr. 5.	máj. 14.	máj. 24.	6	febr. 17.	8	máj. 25.	nov. 29.
2016	febr. 10.	márc. 27.	máj. 5.	máj. 15.	5	febr. 9.	7	máj. 16.	nov. 27.
2017	márc. 1.	ápr. 16.	máj. 25.	jún. 4.	8	febr. 28.	9	jún. 5.	dec. 3.
2018	febr. 14.	ápr. 1.	máj. 10.	máj. 20.	6	febr. 13.	7	máj. 21.	dec. 2.
2019	márc. 6.	ápr. 21.	máj. 30.	jún. 9.	8	márc. 5.	10	jún. 10.	dec. 1.
2020	febr. 26.	ápr. 12.	máj. 21.	máj. 31.	7	febr. 25.	9	jún. 1.	nov. 29.
2021	febr. 17.	ápr. 4.	máj. 13.	máj. 23.	6	febr. 16.	8	máj. 24.	nov. 28.

2013

JANUÁR

H 7 14 21 **28**
 K 1 8 15 22 29
 Sz 2 9 16 23 30
 Cs 3 10 17 24 31
 P 4 11 18 25
Sz 5 12 19 26
V 6 13 20 27

FEBRUÁR

H 4 11 18 25
 K 5 12 19 26
 Sz 6 13 20 27
 Cs 7 14 21 28
 P 1 8 15 22
Sz 2 9 16 23
V 3 10 17 24

MÁRCIUS

H 4 11 18 25
 K 5 12 19 26
 Sz 6 13 20 27
 Cs 7 14 21 28
 P 1 8 **15** 22 29
Sz 2 9 16 23 30
V 3 10 17 24 31

ÁPRILIS

H 1 8 15 22 29
 K 2 9 16 23 30
 Sz 3 10 17 24
 Cs 4 11 18 25
 P 5 12 19 26
Sz 6 13 20 27
V 7 14 21 28

MÁJUS

H 6 13 **20** 27
 K 7 14 **21** 28
 Sz 1 8 15 22 29
 Cs 2 **9** 16 23 30
 P 3 10 17 24 31
Sz 4 11 18 25
V 5 12 19 26

JÚNIUS

H 3 10 17 24
 K 4 11 18 25
 Sz 5 12 19 26
 Cs 6 13 20 27
 P 7 14 21 28
Sz 1 8 15 22 29
V 2 9 16 23 30

JÚLIUS

H 1 8 15 22 29
 K 2 9 16 23 30
 Sz 3 10 17 24 31
 Cs 4 11 18 25
 P 5 12 19 26
Sz 6 13 20 27
V 7 14 21 28

AUGUSZTUS

H 5 12 19 26
 K 6 13 **20** 27
 Sz 7 14 21 28
 Cs 1 8 15 22 29
 P 2 9 16 23 30
Sz 3 10 17 24 31
V 4 11 18 25

SEPTEMBER

H 2 9 16 23 30
 K 3 10 17 24
 Sz 4 11 18 25
 Cs 5 12 19 26
 P 6 13 20 27
Sz 7 14 21 28
V 1 8 15 22 29

OKTÓBER

H 7 14 21 28
 K 1 8 15 22 29
 Sz 2 9 16 **23** 30
 Cs 3 10 17 24 **31**
 P 4 11 18 25
Sz 5 12 19 26
V 6 13 20 27

NOVEMBER

H 4 11 18 25
 K 5 12 19 26
 Sz 6 13 20 27
 Cs 7 14 21 28
 P 1 8 15 22 29
Sz 2 9 16 23 30
V 3 10 17 24

DECEMBER

H 2 9 16 23 30
 K 3 10 17 24 31
 Sz 4 11 18 25
 Cs 5 12 19 26
 P 6 13 20 27
Sz 7 14 21 28
V 1 8 15 22 29

ÁRVAY ÁRPÁD

Fény gyúlt a toronyban

*Tietek a szívem, vén váradi házak,
Drága, bohó fénye, édes, szelíd dombok
Körös köves utcák, békés öreg hársak
Ide száll a lelkem, bárhol is bolyongok*

*Tietek a szívem, tietek az álmom,
Enyém csak egy sírdomb kinn a temetőben.
Ott vár az anyám, a legszentebb asszony,
Hogy majd megpihenjek újra az ölében.*

*Tietek a szívem, a legsóvárabb vágyam...
Hogy is lehetne más csücske a világnak,
Ahol az emberek szeretni úgy tudnak,
S baráti ölelés, testvéri csók várnak.*

*A Körös vidáman, ujjongva ficáncol,
Ha elmegyek néha egy-két futó szóra,
Az Emlék-téren gesztenyék köszöntenek
S lombjukat ingatják kedves, néma bókra.*

*A régi Müllerből Ady úr int felém,
A parti sétányt meg Juhász lépte méri,
Dutka és Emőd a korzón udvarolgat
S a sarkon egy pohárra hív meg Tabéry...*

*Tudom, ez a város, ahol engem szeretnek,
Ahol még várnak rám, ahol hisznek bennem.
Örülni tudok itt az életnek, világnak
És úgy érzem mindig, hogy újraszülettem.*

Egyházkerületünk eseményei 2011-ben

Január 29-én Csúry István püspök hivatalában fogadta a frízföldi testvéregyházunk képviselőjében Nagyváradra látogató Egbert Zager lelkipásztort. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület és a Németországi Református Egyház kapcsolata két évtizedes múlttra tekint vissza: Leer-i központú németországi testvéregyházunk támogatója az egyházunk missziói szolgálatának, különösen az élesdi református gyermekotthonnak.

Németországi vendégünk másnap püspökünk társaságában részt vett a Körösréven megtartott, hagyományos jótékonyági rendezvényen, melynek bevételét az élesdi Kajántó Mária Református Gyermekotthon támogatására fordítják.

Március 10-én Csúry István püspök bemutatkozó látogatást tett a Svájci Református Egyházszövetség berni székházában. Svájci testvéregyházaink elnöke, dr. Gottfried Locher munkatársai körében fogadta Egyházkerületünk küldöttségét. Az évszázados történelmi hagyományokra visszatekintő svájci-erdélyi protestáns kapcsolatokról, a rendszerváltáskor újrakezdett

**Csúry István püspök és dr. Gottfried Locher,
a Svájci Református Egyházszövetség elnöke**

közös missziói szolgálat kiértékeléséről és a további együttműködési lehetőségekről, illetve a 21. századi európai református önazonosság kihívásairól esett szó. Püspökünk svájci jószolgálati körútja során a svájci protestáns egyházak segélyszervezetének (Hilfswerk der Evangelischen Kirchen Schweiz – HEKS) zürichi székhelyére is ellátogatott.

Március 13-án a 10 éves jubileumát ünneplő Szatmárnémeti Szamosnegyedi templom adott helyet egyházkerületünk nőszövetségi vezetősége tavaszi találkozójának. Csúry István püspök Az asszonyi lélek az egyházban címmel tartott előadást.

Június 1-5. között 33. alkalommal rendezték meg a „Kirchentag” német evangélikus egyházi napokat. Idén Drezda városa adott otthont a nagytalálkozóknak, melyen mintegy negyedmillió keresztyén vett részt. Csúry István püspök Antal János külügyi tanácsossal képviselte a Királyhágómelléki Református Egyházkerületet a rangos eseményen.

Június 21–22-én a Királyhágómelléki Egyházkerület meghívására Temesváron tartotta évi rendes ülését a Kárpát-medencei református egyházmegyék és egyházkerületek elnökségeinek tanácskozó testülete, a Generális Konvent. Az immár hatodik alkalommal összehívott tanácskozáson első alkalommal számoltak be missziói szolgálatuk örömeiről és gondjairól a tengeren túl és Nyugat-Európában élő magyar református közösségek képviselői. Az ülésen megemlékeztek az Evangélium Szerint Reformált Magyarországi Keresztyén Egyház 1881-es megalakulásáról. A Generális Konvent döntése szerint a négyszázötvenedik évfordulóra elkészítetik közös hitvallásunk, a Heidelbergi Káté új fordítását.

Július 8–10. között egyházkerületünk nyolcfős küldöttsége háromnapos szolgálati látogatáson vett részt Felvidéken testvér-egyházkerületünk, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház meghívására. Küldöttségünket Fazakas László püspök, valamint Szabó András, Dobai Sándor és Kiss Pál esperesek fogadták. A két egyházkerület elöljárói tartalmas megbeszéléseket folytattak egyházi és közeleti kérdésekről, építve az eddig is gyümölcsöző, több évre visszatekintő testvéri kapcsolatot. A sűrű program során meglátogatták a nevesebb gyülekezetek mellett a szórványban élő magyarságot is. Vasárnap Isten ígését hirdették a vendéglátó gyülekezetekben.

Október elején Párizsba látogatott Csúry István püspök az ottani magyar református közösség meghívására. A gyülekezet gondjairól és lehetőségeiről tárgyalt Mester László főgondnokkal, Kis Zsolt titkárral, valamint Trócsányi László párizsi magyar nagykövettel. Október 2-án, vasárnap Isten ígését hirdette a vendéglátó gyülekezet templomában.

Október 4-én püspökünk Bukarestbe utazott megbeszélést folytatni a Tanügyminisztérium illetékeseivel a felekezeti oktatás érdekében. A történelmi magyar egyházak képviselőit Ana Badea államtitkár fogadta.

Üzenetek a nemzetnek

Tőkés László EU-parlamentari alelnök irodájából

Magyarnak lenni

Március idusának szabadság és igazság által megszentelődött nemzeti ünnepén a dicső múlt felidézésével, valamint a jövőbe vetett reménységgel hirdetem a **Próféta** szavát: „Akkor felhasad, mint a hajnal, a te világosságod, meggyógyulásod gyorsan kivirágozik, és igazságod előtted jár...” (És. 58,8). – Székelyföld, az **Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács** és az erdélyi magyarság eme központi ünnepségén a történelmünkben valósággá vált ige hitbéli üzenetével köszöntöm az ünneplő sokaságot, valamint „a Nemzet Televíziója” jóvoltából örömmel osztozó nézőközönséget, nem utolsósorban pedig az újraegyesülő Nemzet követségében közöttünk járó **Semjén Zsolt** miniszterelnök-helyettest, aki ezekben a napokban a Magyar Országgyűlés végzése alapján nyújtotta át a visszahonosítottak első csoportjainak a magyar állampolgárságot.

163 esztendővel ezelőtt, a **Márciusi Ifjak** forradalmi kiáltványának 12. pontja **Uniót** hirdetett **Erdéllyel**. Ezt követően „a két testvérhaza” egyesülését előbb a pozsonyi Országgyűlés, majd 1848. május 30-án az erdélyi Diéta is egyhangúlag kimondta.

Honfitársaim és Polgártársaim!

A Magyarországon tavaly bekövetkezett „nemzeti fordulatot” – annak természetes folytatásaképpen – idén nemzetpolitikai változások követik az egész Kárpát-medencében.

Amiképpen a 90. évforduló alkalmával célul tűztük ki magunk elé: **„Trianon gyógyítása”** elkezdődött a szétszakított és több nemzedékre megnyomorított magyarság életében. Közelebről nézve: a 2004. december 5-i, rossz emlékű magyarhoni **népszavazás jóvátételének** lehetünk részesei a magyar állampolgárság kiterjesztése révén, ebben a korszakos időben, ezen a páratlan márciusi ünnepen.

1940 szeptemberéről, **Biharország** „visszatéréséről” ekképpen vall a krónikás: „Önfeledt örömujjongás zúgott az ég felé minden ajakról... Elnyomott lelkek mámoros lelkesedése szárnyalt a magasba...” – „Megfogyva bár, de törve nem”, most is valami hasonló érzés tölti el a lelkünket, amikor a nemzet újból egymásra és magára talál. Legutóbb talán **1989** szabadító Karácsonyán éltünk át hasonló örömeket...

Testvéreim!

„Magyarnak lenni jó!” – hirdetjük a népszámlálások közeledtén, hogy nehogy „híjával találtassunk”.

„Talpra magyar, hí a haza!” – mondjuk Petőfivel. „Légy hú önmagadhoz!” „Vállad önmagad!” „Vállald a sorsodat!”

Igaz, emberileg nézve, őszintén szólva: **nem mindig volt jó és előnyös magyarnak lenni**. Idegen uraink tettek róla, hogy magyarnak lenni ne legyen „kifizetődő”, hogy tehernek, „fátumnak” érezzük nemzeti mivoltunkat. „Engem anyám megátkozott, / Mikor a világra hozott / – énekeljük keservesen – / Azt az átkot mondta reám, / Ország, világ legyen hazám”.

Az Isten-nélküli **kommunisták**, a vérünkből való árulóink is tettek róla, hogy szégyelljük, sőt egyenesen szabadulni próbáljunk magyarságunktól. A nagy orosz tudós, **Ivan Pavlov** írta annak idején **Sztálinnak** a következőket: „Látván, hogy Ön mit művel az orosz értelmiséggel – lezülleszti, megsemmisíti, lealjasítja őket –, szégyellem magam azért, hogy orosz vagyok!” (sic!)

Igen, nekünk, magyaroknak is **szégyellnünk** kellett saját urainkat és árulóinkat... Nem volt jó magyarnak lennünk a Károlyiak, a Kun Bélák, a Szálasiak, a Rákosi Mátyások, a Kádárok, a Gyurcsányok, valamint saját erdélyi nemzetrontóink gyászorszakaiban...

De most, **Március 15-én**, és most, a nemzeti rendszerváltozás és együttműködés ígéretes időszakában éppen azért próbálunk erőt meríteni történelmünk világító példáiból és szabadságharcaiból, hogy végre **„Lemossuk a gyalázatot”**, és végre újból jó lehessen és tiszta öntudattal vállalható legyen magyarnak lenni.

CsíkSZereda, 2011. március 15.

TÓKÉS LÁSZLÓ

Alkotmányozás, magyarság, kereszténység

Sajtótájékoztatót köszöntött meg 2011. április 27-én budapesti irodájában **Tőkés László**, az **Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT)** elnöke, az Európai Parlament alelnöke az alkotmányozóknak, hogy az új Alaptörvényben a magyar állam határain túl élő nemzetrészekről is gondoskodtak.

Az erdélyi politikus méltatta az új magyar Alkotmány megszövegezését, és szólt az új alaptörvénnyel kapcsolatos nemzetközi kritikákról is, amelyek a hazai szándékos hisztériakeltésen alapulnak. Tőkés László üdvözölte, hogy Magyarország felelősséget vállal a határon túli magyarokért, elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja magyarságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, jogaik érvényesítését, közösségi önkormányzataik létrehozását, illetve a szülőföldön való boldogulásukat.

Az EP alelnöke nemzetstratégiai szempontból meghatározónak tartja, hogy a magyar állampolgárság könnyített megszerzéséről, illetve a nemzeti együvértartozásról tavaly alkotott törvények – az új alkotmánnyal együtt – a nemzeti rendszerváltozás alapjait és pilléreit képezik, amelyek révén végre érdemben elkezdődhetett a határok fölötti nemzetegyesítés.

Tőkés László az új Alkotmány ellen irányuló – hazai vétetésű – nemzetközi támadásokról szólva kifejtette, hogy Orbán Viktor nem ok nélkül jelentette ki korábban Tusnádfürdőn, hogy a magyar baloldal időről időre

**Tőkés László az Európai Parlamentben,
Jerzy Buzek EP-elnök, José Manuel Barroso (az Európai Bizottság elnöke)
és Herman van Rompuy (az Európa Tanács elnöke) társaságában**

ráront nemzetére. Külön üdvözölte az alkotmányozók bátorságát, hogy a nemzeti közakarat egyértelmű támogatásának birtokában képesek voltak szakítani a 20. századot éppen lezáró, toldozott-foldozott posztkommunista alkotmánnyal, és volt bátorságuk felvállalni a világ előtt **magyar múltunkat** és **keresztény gyökereinket**, szemben az Európai Unióval is, mely a rosszul felfogott politikai „értéksemlegesség” jegyében „a keresztény Európa” megtartó örökségét megmentette.

Tőkés László örömmel tapasztalta, hogy az EMNT több javaslata bekeverült az új alkotmányba, de hiányolta, hogy az 1568-as tordai vallásbékére való utalás mégsem tartozik ezek közé. „Azt gondolta az EMNT, hogy a tordai vallásbéke olyan módon illik bele a magyar vallástörténetbe, mint a reformáció, s ennek megfelelően javasoltuk e világraszóló békének a beiktatását a nemzeti hitvallásba. Szűkkeblűség volt, hogy ez most nem fért bele, de reméljük, hogy a majdani, egyházakkal kapcsolatos sarkalatos törvényben megidézik a tordai vallásszabadságot, és ettől még otthonosabban érezhetjük magunkat a nemzet közösségében” – zárta sajtótájékoztatóját az EMNT elnöke.

Budapest, 2011. április 27.

TŐKÉS LÁSZLÓ
EP-alelnök
Sajtóirodája

Közlemény

Tőkés László, az Európai Parlament magyar alelnöke 2011. május 13-án nagyváradi irodájában fogadta **Lomnici Zoltánt**, az **Emberi Méltóság Tanácsának** elnökét és **Szunai Miklóst**, az Emberi Méltóság Tanácsának főtitkárát.

A közös sajtótájékoztatójukon Lomnici Zoltán elmondta: az Emberi Méltóság Tanácsa az elmúlt időszakban egyfajta tényfeltáró körúton vett részt a Kárpát-medence magyar lakta területein, ennek tapasztalata alapján állíthatja, hogy kilenc évtizeddel a trianoni békediktátum után, a határon túli magyarság olyan emberi jogaiért kell ismét síkra szállni, amelyek akkor evidensnek tűntek és a gyakorlatban megvalósultak. Felvidéken és Erdélyben a magyar anyanyelv használatának jogát politikai erőn vonják kétségbe, és sokakat hátrány ér a magyar nyelv használatáért, a kétnyelvű feliratok több, Magyarországgal szomszédos országban folyamatosan vita tárgyát

képezik, sorolta az elnök, a magyar nyelvű oktatás elszorvasztása évtizedek óta problémát jelent és a tisztán magyarlakta területeken is csak komoly harcok árán lehet elérni, hogy magyar történelmi alakokról nevezzenek el utcákat. Az év első harmadában csaknem húsz magyar emlékhelyet, illetve szobrot gyaláztak vagy rongáltak meg – emelte ki Lomnici.

Konkrétumokra is kitért a Legfelsőbb Bíróság volt elnöke: Felvidéken meggyalázták, majd megrongálták **Esterházy János** szobrát, Kárpátalján megrongálták, majd meggyalázták a vereckei honfoglalási emlékművet, Ungváron letörték a **Petőfi-szoborról** a kardot, Erdélyben idén 15 magyar szobrot, emlékművet és emlékhelyet rongáltak meg, köztük az aradi Szabadság-szoborcsoporthoz, **Wass Albert** síremlékét és Nagyváradon nyolc emlékművet, köztük **Szacsvay Imre** szobrát. Délvidéken a magyarirtás több emlékhelyét gyalázták meg és letakarták, sőt, egy párt le akarja bontatni **Damjanich János** szobrát Adán – mondta.

Lomnici arra is felhívta a figyelmet, hogy a jogsértéseket több országban politikusok követték el és mindenütt jelentős médiafelületet kapnak a szélsőséges magyarellenes pártok, például Felvidéken magyarellenes óriásplakátok jelentek meg országszerte.

Lomnici Zoltán bejelentette: az Emberi Méltóság Tanácsa, miután tárgyalt a felvidéki, kárpátaljai és délvidéki magyarság vezetőivel, felkéri Tőkés László püspököt, az EP alelnökét, akit a magyarság nemzetközileg

Nagyváradai sajtótájékoztató Lomnici Zoltánnal

elismert, hiteles képviselőjének tartanak, hogy az európai fórumokon vesse fel a sorozatos jogsértéseket, különös tekintettel arra, hogy az uniós és más szervek Magyarország esetében részletesen és lankadatlanul vizsgálják az emberi, kisebbségi jogok betartását.

Szunai Miklós főtítkárra a sajtótájékoztató zárásaként bejelentette: az Emberi Méltóság Tanácsa őszire Dunaszerdahelyen szeretne szervezni egy nemzetközi koncertet az emberi méltóságért, amelyen elsősorban Kelet- és Közép-Európa művészei lépnének fel, hiszen a kultúra a legjobb eszköz a nemzetek közötti békesség megteremtéséhez. A helyszín választása nem véletlen, válaszolta újságírói kérdésre Szunai, Tókécs László hozzátette: a nemzetközi művészeti esemény a „jóval győzd meg a gonoszt” jegyében szerveződik.

Nagyvárad, 2011. május 13.

TÓKÉCS LÁSZLÓ
EP-alelnök
Sajtóirodája

Köszöntő levél a Trianon (1920. június 4. – 2010. augusztus 20.) című konferenciára

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kedves **Polgártársaim!**

A tavalyi évet az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács **Trianoni Emlék-évének** nyilvánította – azzal a deklarált szándékkal, hogy magyar nemzetünk szétszakításának 90. évfordulóján vessünk végre véget a természetlen köldöknézésbe fulladó önsajnálatnak, és az elkövetkezendőkben a magyar nemzet határokon átvéelő újraegyesülésének programadó eszménye hassa át cselekedeteinket.

Ehhez támaszkodnunk kell hagyományainkra, erőt kell merítenünk történelmünkéből és tanulnunk kell a múltunkból – amihez viszont elengedhetetlen a múlttal való őszinte szembenézés.

Ezelőtt több mint két évtizeddel, 1989 Szabadító Karácsonyán azt hittük: a „hallgatás falát” végérvényesen leromboltuk.

Hát helyette felépítettük a „hazugság falát”, és míg mi, erdélyi magyarok megalkuvásból raktuk egymásra a téglákat, az Anyaországban a kommunisták és örököseik uszítására 2004. december 5-én románként tagadtak meg bennünket magyar testvéreink.

Mégis azt mondom: hőskorszakot zártunk le. Szétszakíttatásunk kezdetétől kilencven esztendeig mi mindannyian szülőföldünkön megmaradtunk, boldogultunk – ahogy lehet –, őriztük anyanyelvünket, kultúránkat, nemzeti hovatartozásunkat vállaltuk, azt soha meg nem tagadtuk. Bár a világ ellenünk beszélt, mi végig tudtuk, éltük, hogy: magyarnak lenni jó.

Majd' száz évig dolgoztunk „magunkban magunkért”, ahogyan nemzeti autonómiánk apostola, Kós Károly írta volt éppen kilencven évvel ezelőtt. Dolgoztunk, mert élni akarunk, és mert élni akarunk, ezentúl is dolgozni fogunk – ez a megmaradásunk parancsolata.

Ám tavaly a Nemzeti Összetartozás Tanúságtételével, a könnyített honosítás elindításával **elkezdődött Trianon gyógyítása.**

Nekünk, magyaroknak, az elszakított nemzetrészeknek országunk volt és van több is: de Hazánk csak egy van, és ez a Haza ma ismét „hí”.

Itt az idő: most vagy soha! – kiáltjuk. Kötelességünk felsorakozni a nemzet seregletébe. Múltunk, jussunk, gyermekeink jövője kötelez bennünket arra, hogy megmutassuk Európának, az egész világnak: a magyar nemzet nem tízmillió lelket számlál csupán, mi, magyarok, őseink földjén ragaszkodunk nemzetünkhöz, Hazánkhoz, mi a Kárpát-medencében magyarként akarjuk magunk és utódaink számára a jövőt. Légy magyar, hogy európai lehess – ez az integráció önfeladás nélküli útja.

Brüsszel, 2011. május 26.

TÓKÉS LÁSZLÓ,
az Európai Parlament alelnöke

Nyilatkozat az Erdélyi Magyar Néppárt bejegyzése kapcsán

*„Dolgoznunk kell, ha élni akarunk,
és akarunk élni, tehát dolgozni fogunk.”
/Kós Károly: Kiáltó szó, 1921/*

Hosszú, fölösleges és néha abszurdba hajló akadályoztatás után, ma, 2011. szeptember 15-én végre bejegyezték az **Erdélyi Magyar Néppártot**. Köszönet érte támogatóinknak, és mindazoknak, akik a sorozatos buktatók ellenére hittek ügyünk sikerében.

A munka neheze igazából még csak most kezdődik.

Meggyőződésünk, hogy a politikai szervezkedés, illetve egy nemzeti párt bejegyzése sohasem lehet öncél, hanem mindenekfölött egy eszköz a kitűzött célok megvalósítására.

Az Erdélyi Magyar Néppárt hatékony, modern és európai „eszköze” kíván lenni az erdélyi magyaroknak, mely alacsony költségvetéssel a legmagasabb nemzeti célok elérésére törekszik.

Hiszünk az önrendelkezésben. Minden eddigi kiábrándító tapasztalunk ellenére hiszünk abban, hogy képesek leszünk saját kezünkbe venni sorsunk alakítását.

Otthon vagyunk **Erdélyben**, belső anyaországunk **Székelyföld**. Szeretjük szülőföldünket, innen el nem megyünk, óvjuk és építjük örökségünket, mert ez a mi utódaink öröksége is egyben.

Magyarként büszkék vagyunk arra, hogy erdélyiek vagyunk, és erdélyiként büszkék vagyunk arra, hogy európaiak vagyunk.

Hiszünk a saját erőnkben. Hiszünk abban, hogy erőink összeadódván képesek leszünk „megépíteni a régi romokat” (És. 58,12). – Hiszünk a nemzeti összefogásban.

Ady Endrét idézve: „...építésre készen a kövünk, / Nagyot végezni mégis mi jövünk. / Nagyot és szépet, emberit s magyart.”

Az emberi és magyar jövőben hiszünk.

Hiszünk abban, hogy „egy a nemzet”, és abban, hogy „minden magyar felelős minden magyarért” (Szabó Dezső). Hiszünk abban, hogy a 21. században megvalósul a határok fölötti nemzetegyesítés: **a magyar unió az Európai Unióban**. Valljuk, hogy: „**magyarnak lenni jó**”.

Most közösen, vállt vállnak vetve kell cselekednünk. Nem mások ellenében – hanem saját sorsunk, nemzetünk és közös jövőnk érdekében.

Dolgoznunk kell: újra kell építenünk Erdélyt és meg kell építenünk Székelyföldet. Erről szól a **Mikó Imre Terv**.

Strasbourg, 2011. szeptember 15.

TÓKÉS LÁSZLÓ,
az Erdélyi Magyar Néppárt védnöke

Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) Demokrácia Központjainak irodahálózata

A magyar nemzetegyesítés folyamatában leginkább információkra, ismeretekre, tudásra és hálózatépítésre van szükség. Ennek jegyében az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács olyan kistérségi központok létrehozását kezdeményezte, amelyek biztosítani tudják az információ- és tudáscserét a hazai és magyarországi intézmények, szervezetek között, illetve a magyar közösség tagjai és csoportjai között.

Az erdélyi Demokrácia Központ hálózatosan működő öntevékeny, önkéntes, társadalmi közcélú, szolgáltató és jogvédő, nem nyereségorientált intézmény, melyen keresztül az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács állandó infrastrukturális háttérrel biztosít célkitűzései megvalósításához.

A Demokrácia Központ hálózat az EMNT Országos Elnökségének, illetve regionális testületeinek felügyelete alatt működik, az irodák tevékenységének konkrét koordinációját egy központi iroda, illetve az azt vezető személy végzi.

Célja: a közhasznúság, a közjó, a jog- és érdekvédelem, esélyegyenlőség, érdekérvényesítés biztosítása, magyar közösségünk szolgálata, a magyar nemzetegyesítés jegyében.

A Demokrácia Központ hálózatnak több feladata van, jelen pillanatban kiemelten a magyar állampolgárság megszerzésében nyújt segítséget.

Tájékoztat az iratokról, eljárásról, költségekről. Emellett az állampolgársági dosszié összeállítása – tanácsadás, dokumentáció összeállítása, ellenőrzés stb. is feladata, valamint az időpont-egyeztetés a külképviseletekkel, vagy egyéb, a törvény, illetve annak végrehajtási rendelkezései által megengedett tevékenység elvégzése. Fontos kiemelni: mindezen tevékenységek ingyenesek.

A Demokrácia Központ hálózat alaptevékenységei között van a pályázati figyelés (EU-s, magyar kormányzati és hazai pályázatok, tanácsadás, pályázatíró irodákkal való kapcsolattartás); a magyarországi közalapítványok programjainak előkészítéséhez, bonyolításához és ellenőrzéséhez nyújtott segítség; önkormányzati monitoring (helyi és megyei önkormányzatok által meghozott fontosabb határozatok figyelése, közzététele, közviták katalizálása); helyi sajtószemle; online tartalomszolgáltatás, rendszeresen

frissített eseménynaptár, eseménykövetés, adatbázis-kezelés, karbantartás és kapcsolattartás.

A 2010 szeptemberétől az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács már meglévő területi szervezetei mellett újabbak alakultak meg. A legtöbb helyen ekkor jöttek létre a Demokrácia Központok is.

Az irodák év vége felé Erdély különböző településein elsősorban állampolgárság-ügyben történő ügyfélfogadásra rendezkedtek be az első hónapokban. Ezt a munkát egyes irodákban korábban, máshol január elején kezdték el, voltak irodák, amelyek már december 13-tól működtek, tájékoztatták az érdeklődőket, majd folyamatosan nyíltak meg az újabbak február elejéig. A hálózat első 20 irodája már december végén készen állt a január 3-i nyitásra.

A honosítással párhuzamosan az EMNT területi szervezetei különféle rendezvényeket szerveznek, könyvbemutatókat, előadásokat, megemlékezéseket tartanak. Aktualitása okán szintén kiemelt tevékenysége a Demokrácia Központnak a 2011-es népszámlálásra való felkészülés koordinációja, a *Magyarnak lenni jó!* program keretében.

Erdélyi Demokrácia Központok, 2011 októberében.

A kezdeti cél 20 iroda felállítása volt. A menet közben vállalt, hatalmas erőforrás-igényű honosítás-program tette szükségessé az irodahálózat kiszélesítését, a munkatársi kör és infrastrukturális felszereltség bővítését.

Jelenleg 27 településen vagyunk jelen, illetve Csángóföldön két fő jár honosítani a településekre.

A Demokrácia Központok mindegyike, emberi és infrastrukturális szempontból képes arra, hogy az EMNT országos és kisrégiós (megyei, széki) programjait teljes körűen, felelősen ellássa, működtesse.

A legtöbb településen EMNT helyi szervezet is működik, így az irodák kapcsolódási pontot biztosítanak, a lehetőségek függvényében egy, vagy több program lebonyolításához.

EMNT irodán belüli Demokrácia Központ működik a következő városokban: Arad, Barót, Bethlen, Brassó, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely, Kolozsvár, Kovászna, Marosvásárhely, Nagybánya, Nagyenyed, Nagyvárad, Sepsiszentgyörgy, Szatmárnémeti, Székelyudvarhely, Temesvár és Zilah.

2011. október közepéig több mint 57.000 személy kérte honosítását a Demokrácia Központokon keresztül.

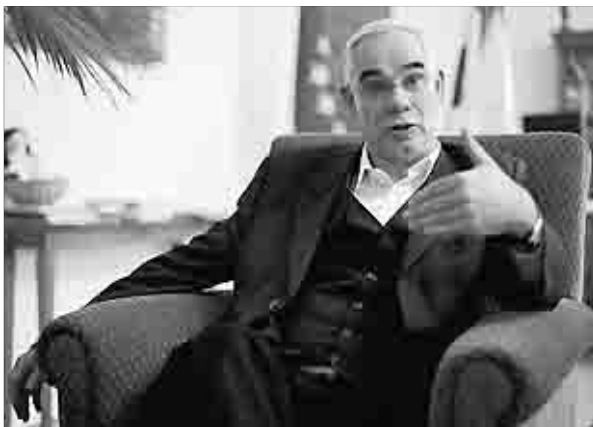
A Demokrácia Központok honlapja: www.demokraciakozpont.org, központi telefonos tudakozójának száma: 0264-308-208

NAGY JÓZSEF BARNA
az EMNT nagyváradai Demokrácia Központjának
irodavezetője

Református lelkész államtitkári székben

Balog Zoltán államtitkár apai ágon paraszti családból származik, anyai ágon Vitéz Tapolyai Mihály katonatiszt volt a nagyapja. Falusi papgyerekként a föld, a kert munkáiban, a természet vonzásában nőtt fel, a másik oldalról pedig polgári nevelést kapott. E kettős örökséggel tiszteli és szolgálja nemzetét.

– Úgy vélem, nemcsak számomra érdekes és tiszteletet parancsoló az, hogy egy református lelkész ma Magyarországon államtitkár a Fidesz Magyar Polgári Párt megbízásából. Honnan indult s hogy jutott el idáig?

– Remélem, nem tartanak nagyképűnek, ha azt mondom, hogy Bethlen Gábertől. De ha nem a személyes sorsomat figyelem, akkor azt mondom, hogy a magyar közéletben mindig volt egy nagyon erős református, protestáns tradíció, aminek Bethlen Gábor az egyik klasszikus példája. A 21. században is odaírhatjuk azokat a neveket – hogy csak Tisza Istvánt vagy Bethlen Istvánt említsem –, akik magyar református alapon szerepeltek a közéletben. Nyilván nem hasonlítom magam hozzájuk, de az inspiráció arra, hogy református keresztyéni alapon beleszóljunk a közéletbe, azért mégiscsak ebből a történelmi örökségből következik. A másik oldalon pedig a bibliai örökségből, mely azt mondja, hogy „munkálkodjatok a város jólétéért”, ahová titeket Isten helyezett. Akár fogságban is, velünk ez is előfordult már, vagy újszövetségi kontextusban, ahol az a feladatunk, hogy mindent megtegyünk azon közösség jólétéért, ahová az Úristen küldött bennünket. Személyesen egy kis elégtételt érzek abban, hogy a jelenlegi magyar kormányban dolgozhatom, hiszen az életem első felét egy olyan rendszerben éltem, a kommunizmusban, ahol a lelkészeket nemcsak hogy nem kérdezték meg, hanem még a szájukat is befogták. Tehát nem szólhattak bele a közélet dolgaiba, másod- illetve harmadosztályú állampolgárok voltak. Most, hogy ez a kormány számít a magyar reformátusok együttműködésére, nem én vagyok az egyetlen lelkész a kormányban, ugyanis van még egy államtitkár, Szászfalvi László, aki szintén református

lelkész. Úgy gondolom, hogy nemcsak a személyünknek szól a megtiszteltetés, hanem a magyar református közösségnek is.

– *Nem is ritkán találjuk magunkat szembe azzal – nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon is –, hogy „az egyház, a lelkész ne politizáljon”. Egyet lehet ezzel érteni?*

– Az a kérdés, hogy mi a politika? Ha a politika korrupció, ha a politika arról szól, hogyan pusztítom el az ellenfeletem, a riválisomat hogyan tudom kiütni a nyeregből, akkor ne vegyen részt benne a lelkész. Ha a politika az, ami eredetileg lenne, a közösség javáért folytatott munka, a közös szolgálata, akkor a lelkésznek nemcsak lehetősége, hanem kötelessége is a politizálás. Más kérdés, hogy nem az a feladata, hogy azt a közösséget, amit rábíztak, azt megossza, pártpolitikai alapon fölossza, hanem az, hogy megpróbálja inkább a konszenzust keresni, azt ami inkább összeköti az embereket a politikában, s nem azt, ami szétválasztja. Az is érthető bizonyos mértékig, hogy a híveink szeretnék a lelkészt tisztának látni, nem belekeveredve a politika zavarosságába. De tiszta ember tisztán fog politizálni is.

– *Tehát, ha azt mondjuk, hogy a lelkész politizáljon, akkor nemzetpolitikát vállaljon, és ne ilyen-olyan pártpolitikát. Így gondolta ezt?*

– Igen. A nemzet érdekét pedig úgy szolgálja, hogy kimondottan keresztyén szempontból. Tartom magam ahhoz, hogy ha mi, keresztyének igazán jó magyarok akarunk lenni, akkor jó keresztyénnek kell lennünk, ezen belül jó reformátusnak kell lennünk, akkor tudjuk a nemzetünket szolgálni. Akkor tudjuk ezt véghez vinni, ha megkaptuk az elhívást és ha megkaptuk a küldetést arra, hogy mi az, amit mi tehetünk azért a közösségért, amibe beleszülettünk az Úristen kegyelméből, vagy ahogy a Káténkban tanultuk: az ő örök tanácsvégzéséből.

– *Ön egy német nyelvű gyülekezet lelkésze is. Vagy csak volt? Esetleg most is az?*

– Mondhatnám: is-is. A magyarországi református egyház rendelkezése, hogy ha valaki parlamenti képviselő, föl kell függesztenie a lelkészi szolgálatát. Én ezt megtettem, de minek utána kálvinisták vagyunk, ha a presbitérium engem megbíz – ezt elég gyakran megteszi –, hogy vasárnap én hirdessem az Igét, én szolgáltassam ki a sákramentumokat vagy más egyházi szolgálatra meghívnak, akkor nekem jogom van arra, hogy ezt elfogadjam. Ilyen módon végzek egyházi szolgálatot, de hivatalosan nem vagyok gyülekezeti lelkész, szüneteltetem a lelkészi szolgálatomat.

– *Öt gyermek édesapja is, úgy tudom. Az egyházzal és az ifjúságról szól egy tanulmánya, Keresztyén nevelés egy szekuláris társadalomban címmel. Hogyan született ez?*

– Ez egy tanulmány, melyet az Európai Protestáns Tanároknak az Európai Szövetségében adtam elő. A rendszerváltás után nem sokkal a Baár Madas Református Gimnáziumban voltam hittantanár, sokat foglalkoztam az iskolával, az ifjúság ügyeivel. Ez a keresztyén szervezet, mely összefogja az ifjúság vallásos nevelésének a szakmai, tudományos részét, többször meghívott a kongresszusaira, s akkor foglalkoztam ezzel a kérdéssel. Az ifjúság megtalálása rendkívül fontos az egyházunkban, de magának az ifjúságnak nagyon fontos, hogy hitben és a hitből fakadó értékrendben éljen.

– *Visszatérve a politikai pályára, megkérdezhetem, hogyan vészelte át azt az időt, amíg az MSZP volt kormányon?*

– Nehezen, de ezzel valószínűleg nem voltam egyedül Magyarországon. Én akkor is már képviselő voltam, az Emberjogi Bizottság vezetője, ami mindenképpen jelentett egyfajta védettséget, de hadd mondjam el, amit fölháborítónak és szégyenletesnek tartok, hogy nemcsak ideológiai téren folytattak ellenünk háborút, hanem személy szerint is. Ezt megtapasztaltam. Azon kevesek közé tartoztam, sajnos, akik kiálltak 2006-ban az őszi rendőri brutalitás áldozatai mellett, és sok méltatlan személyes támadást kaptam, maga Gyurcsány miniszterelnök úr részéről is. Ezt nem volt könnyű elviselni. Orbán Viktor miniszterelnöktől egyszer megkérdeztem, hogy bírja ezt a sok támadást? Ő is azt válaszolta, hogy „aránylag jól, - akkor viselném nehezen a támadásokat, ha tudnám, hogy igazuk van”. Amikor az ember tudja, hogy méltatlanul támadják, és nem olyanért, amit valóban elkövetett és valóban rosszul csinált, azt könnyebben viseli, mert mégiscsak van egy erkölcsi magaslat. Azt szoktam mondani, hogy én annyi hibát tudnék fölróni magamnak, de úgy látszik, az ellenfelek nem veszik észre, mert nem azért támadnak, hanem azért, amire büszke vagyok.

– *Nem olyan embernek ismerem, aki túl sok hiúságot hordoz. Érdekes azonban számomra, hogy Balog Zoltán református lelkész Magyarország miniszterelnökének főtanácsadója lett. Van-e ennek valamilyen hozadéka, egyáltalán ennek a keresztyén nemzeti kormánynak látható-e, várható-e valamilyen eredménye a magyar társadalomban, mivel ez is – valljuk be, –a kommunista agymosásból alig kilábaló, most meg egy szekularizált társadalom?!...*

– Ez így van. Éppen ezért nagyon fontos, hogy megjelenítsük a saját keresztyén és református hitünket a közéletben azért, hogy mások ezzel szembesülni tudjanak, másoknak akár példa lehessen, de ez az ellentmondásnak a lehetősége is. A szekularizációban azt tartom a legveszélyesebbnek, hogy ha egyfajta világnézeti semlegesség jegyében senki nem beszél a saját meggyőződéséről. Itt nemcsak a keresztyén hitre gondolok, hanem bármilyen más hitre, meggyőződésre, alapelvekre. Ha nem

vitatkozunk arról, hogy milyen alapon hozzuk meg ezt vagy azt a döntést, és én nem tudom elmondani, hogy a keresztyén antropológia, a bibliai emberkép alapján én miért ezt a döntést hoztam és nem mást, akkor valami nagyon fontos dolog hiányzik a közéletből. A motivációk ismerete: mi vezetett engem erre a döntésre? Nagyon be akarják nekünk beszélni, hogy hallgass a hitedről, mert ez egy szekularizált világ, ne szólj bele. Ha részt veszel benne, akkor se próbáld magad megkülönböztetni, hogy azért hoztam ezt a döntést, mert én keresztyén vagyok, mert az erkölcsi alapjaim ezt diktálják. Ezt nem szabad elfogadnunk. Húsz éven keresztül Orbán Viktor miniszterelnök egyházi, vallásügyi főtanácsadója voltam, s mindig ezen az elven voltunk. Az elmúlt húsz évben olyan személyes megnyilatkozásai voltak a saját hitére nézve is és a saját hitben bejárt útjára nézve is – hiszen ő sem volt mindig ott, ahol most van hitbelileg –, ami úgy gondolom, hogy izgalmas beszédtema is lehet, s ezért nagyon sok gyalázkodást kapott, de elviselte, mert úgy érezte, hogy ez a hitvallásnak a kényszere, ami belső kényszer nálunk. Ez nem politikai számítás, hanem azért történik, mert Jézus Krisztus azt mondta nekünk, hogy aki megvall engem az emberek előtt, azt én is megvallom az én mennyei Atyám előtt. Ezt nem szabad szégyellni.

– *Úgy tudom, éppen tegnap volt egy találkozó a Kárpát-medencei egyházfőkkel. Mi volt ennek a célja?*

– Tegnap alapítottuk meg a Református Törvényhozók Fórumát. Ez azt jelenti, hogy a Magyar Országgyűlésben a Fidesz és a KDNP frakcióból meghívtunk mindenkit, akinek fontos a református hite a közéletben, és meghívtuk az összes határainkon kívül és belül élő református püspököket és főgondnokokat egy találkozóra. Negyven országgyűlési képviselő volt ott, házelnök, bizottsági elnökök, polgármesterek, kormány megbízottak, államtitkárok. A miniszterelnök úr csak időpont-egyeztetés miatt nem tudott eljönni. Jelen volt nyolc püspök, többek között a Partiumból Csúry István. Arról beszéltünk, hogy mi most együtt szeretnénk a hitünket a politikában is megélni és megjeleníteni. Eljött ennek az ideje, azt is mondhatnám: mindenki terítse ki a lapjait. Milyen alapon döntök úgy, ahogy döntök? Én mindig nyugodtabb vagyok, még akkor is, ha nem értek valakivel egyet, ha tudom, hogy milyen alapon dönt. Ha már fölhozta a Gyurcsány-kormányt, hadd mondjam el, hogy számomra megdöbbentő volt, mikor Gyurcsány Ferenc, először, mint miniszterelnök, mikor megkérdezték, hogy miért nem megy a körmenetre augusztus 20-án, azt mondta, azért nem megy, mert ő ateista. Majd eltelt egy fél év s rájött arra, hogy egy miniszterelnök azért nem mondhatja ezt egy olyan országban, ahol az emberek kilencven százaléka hisz valami magasabb rendű lényben, tehát nem ateista. Akkor kijelentette, hogy ő rendszeresen szokott bér málkozni. Ezen mindenki nevetett, hiszen még a reformátusok is tudják, hogy bér málkozni csak egyszer lehet. Ez nekem azért félelmetes, mert nem tudom, hogy ki ez az

ember: ma hívó vagyok, holnap hitetlen, ha így kell, akkor gyalázom, meghazudtolom a pápát is, ha meg úgy kell, akkor azt mondom, hogy Szűz Mária levette a kezét az országról, egyébként meg mégiscsak megpróbálok úgy tenni, mintha együttműködnék az egyházzal. Ez sokkal veszélyesebb, mintha valaki elmondja, hogy milyen elvek alapján él és milyen elvek alapján dönt.

– 2010-től a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket vizsgáló bizottság tagja volt. Tehát emberjogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi dolgokkal foglalkoztak itt. Milyen „ügyei” támadnak ennek a bizottságnak?

– Igen, az voltam, de mivel államtitkár nem lehet vizsgálóbizottság tagja, ezért ki kellett lépnem. A kollegáim elvégezték ezt a munkát. Elsősorban a 2006. október 23-i nemzetszégyen volt az, amikor a magyar rendőrség verte a magyar állampolgárokat az utcán – ennek a kivizsgálására alakult ez a bizottság. Az előkészítésében még benne voltam.

Négy évig voltam az ellenzékéből ennek a bizottságnak az elnöke, ahol megpróbáltuk azt az ember- és magyar-ellenes politikát, amit Gyurcsány Ferenc folytatott, valamilyen módon emberjogi szempontból megtámadni, megvédeni az embereket, akik ennek áldozatul estek. Sokat foglalkoztunk roma-ügyekkel, ez is nagyon fontos témája volt a bizottságnak, hiszen akkor történtek a romákkal szemben elkövetett gyilkosságok Magyarországon, és sokat foglalkoztunk a nemzeti kisebbségek ügyeivel. Nem kizárólag a határon túl élő magyarok ügyeivel, hanem a határainkon belül élő kisebbségek ügyeivel.

– Valamilyen ponton összeköthető-e az Ön tisztsége, lehetősége és felelőssége az erdélyi magyarság, illetve az erdélyi református egyház pillanatnyi gondoljaival, helyzetével?

– Szégyellenem kellene magam, ha nem lenne összeköthető, és szégyellje is magát minden magyar politikus, aki úgy gondolja, hogy ő csak belföldi témákkal foglalkozik. Számunkra az a külföld, ami a határainkon túl élő magyarság élőhelye, az belföld. Tehát ha van valami értelme a húsz évvel ezelőtti változásoknak, hogy megdőlt a kommunizmus, akkor az az, hogy mostantól nem belebeszélünk illetéktelenül egymás ügyeibe, hanem illetékesek vagyunk egymás gondoljaiban. A magyar ügy nem ismer határokat, s ezért szerintem minden kormányzati embernek – a miniszterelnöktől az utolsó főosztályvezetőig – úgy kell végeznie a dolgát, hogy mindig ott kell lennie szempontként annak, hogy ez hogyan hat az egész Kárpát-medencei magyarságra. Az én speciális témám különösen érdekes, mivel én a magyar kormányban a cigányokkal foglalkozom. Én ezt nem szégyellem, hisz én jelentkeztem erre a feladatra. Úgy gondolom, hogy a 21. században a magyarság nagy kihívása az, hogy együtt él velünk több százezres nagyságrendben egy olyan népcsoport, akikkel nem sikerült még

mindig megtalálunk az együttélésnek azt a módját, ami kölcsönösen előnyünkre szolgál. Most kölcsönösen hátrányára vagyunk egymásnak, s ezen változtatni kell. Itt fölmerül az a kérdés, hogy például: az Erdélyben vagy Partiumban élő cigányok magyarok vagy nem magyarok? Magyarok, románok, cigányok, vagy se románok, se magyarok? Számíthatunk-e rájuk, mikor az iskoláinkat meg kell tartani, számíthatunk-e rájuk, mikor megcsináljuk a nemzeti regisztert, egyáltalán ők plusz terhet jelentenek-e, vagy jelenthetnek egy olyan lehetőséget, ami a magyar állam javára tud lenni, ha ezzel foglalkozunk. Ugyanez a helyzet Kárpátalján és Felvidéken is. Én ilyen konkrét módon is kapcsolódok a határon kívüli ügyekhez. Az egyházhoz úgy kapcsolódok, hogy nagyon nagy tisztelettel figyelem, amit éppen a Királyhágómelléki Református Egyházkerület cigányügyben tesz. A Cigánymissziós Központ egy nagyon figyelemre méltó, megbecsülendő dolog, és jó lenne, ha ez tovább terjedne más egyházkerületben is, határon kívül és belül.

– *Valóban komoly kérdés a cigány-kérdés. A megoldás nem feltétlenül abban áll, hogy bármilyen szociális gondozás folytán kenyér kerüljön az asztalukra, hanem az „élet kenyere”, az evangélium is eljusson a családjukba. Sikerül-e ez?*

– Meggyőződéseim, hogy roma-ügyben nem fogunk közelebb jutni a megoldáshoz, ha nem kapcsoljuk be az egyházakat és ha nem adunk ennek az egésznek egy erkölcsi dimenziót. Fontos a szociálpolitika, de ahhoz, hogy a testet megmentsem, a lelket is meg kell menteni. A testnek és a léleknek az egybetartozása egy alapvető bibliai antropológiai tétel, és a politikában is ezt kell követni. Én ezt szekuláris nyelvre úgy fordítom le, hogy akinek nincs kultúrája, annak hiába csinálunk egy jó szociálpolitikát, meg foglalkoztatáspolitikát. Meg kell erősíteni a kulturális identitást ahhoz, hogy föl tudjanak zárkózni a hátrányos társadalmi csoportok. Egyházi nyelven pedig így mondom: nekünk egyszerre kell a testet és a lelket megóvni. A léleknek szóló üzenet az, hogy te ugyanolyan ember vagy, ugyanolyan méltósággal születesz, mint bárki más. Hiába születted cigánynak, mert az Úristen teremtetted téged is. A másik üzenet pedig az, hogy éppen ezért tőled is elvárja az Úristen, hogy ehhez méltóan élj, minthogy tőlünk is ezt várja. Az államnak kötelessége ebben segíteni azoknak az embereknek, akik sokkal hátrébb vannak, mint az átlag magyarság – szociálisan és más szempontból is. Tehát lehetőséget kell nyújtanunk ezeknek az embereknek gazdaságilag, szociálisan, az oktatáspolitikában, az egészségügyben, a lakhatás területén miközben próbáljuk ezt a lelki üzenetet is elvinni hozzájuk – ebben számítunk az egyházakra.

– *Az lenne a jó, ha hallgatnának is az egyház szavára. Sajnos, nem mindig jellemző ez. Pedig olyan komoly gondok vannak Erdélyben is, minthogy erdélyi magyar vagy székelyföldi területi autonómia... Most*

örülünk a nemzet egyesítésének, úgymond határok felett. A magyar állampolgárságnak, a szavazójognak... Egyáltalán, a keresztyén nemzeti kormánynak. Azt hiszem, hogy egy kicsit ettől az erdélyi magyar társadalom lelkiállapota is javulni fog. Kérem, hogy ebben támogassanak bennünket!

– Nagyon örülök, hogy ezt mondja. Mert azt látom szomorúnak, hogy annak a sírásnak, ami a 2004. december 5-i szégyenletes népszavazás után volt, sokkal hangosabb volt a hangja, mint ma az örömnak a hangja. Az a szomorú számomra, hogy elsíratni sokkal jobban tudjuk a dolgokat, mint örülni tudnánk a pozitív dolgoknak. Ilyesfajta köszönet, amit az előbb mondott, nagyon ritkán nyilvánul meg. De nem az erdélyieknek kell nekünk hálálkodni, hanem nekünk együtt kellene hálálkodnunk az Úristennek. Ezért esett tegnap annyira jól, hogy Csúry püspök úr a már említett találkozón az Országház épületében megfogalmazta ezt a köszönetmondást, amit megfogalmazott a kárpátaljai püspök is. Szóval mi magyarok végre tudjunk már együtt örülni valaminek, ami jó, és ne csak panaszkodni tudjunk azért, ami rossz.

– A Történelmi Vitézi Rend tagjaként rögtön felfigyeltem arra, hogy az Ön nagyapja is vitéz volt. Hogyan él Önben ez a nagyapa?

– Ő az első világháborúban szerzett érdemeiért kapta a vitézi telket és életében végig büszke volt arra, hogy a magyar hazát szolgálta. Megjegyzem, a második világháború vége után az új magyar hadsereg szervezésében is számítottak a tudására, és amikor megtette, akkor elzavarták. De hát ez nagyon sok emberrel így volt, akik '45 után részt vettek az ország építésében. Addig jók voltak, aztán bejött a kommunizmus, s akkor még azért is megbüntették őket, hogy részt vettek ebben az újjáépítésben. Az én nagyapám is így járt.

– Örülök, hogy egy református lelkész ilyen nagy állami tisztségre juthatott. Örülök, hogy ötgyermekes családapa, örülök annak, hogy szeretettel és felelősséggel vannak irántunk, erdélyiek iránt. Köszönöm a beszélgetést és Isten áldását kérem családjára és munkájára.

– Én is köszönöm. Szívesen mondom még el, hogy büszke vagyok a Pro Ecclesia-díjra, amit a Királyhágómelléki Református Egyházkerületől kaptam. Hálás vagyok, amiért erre méltattak, és emberi, erkölcsi kötelességemnek tekintem, hogy mindenben, amiben csak lehet, segítsek önöknek. S ha valamikor segíteni tudok, amit azért kapok, az mindig több, mint amit én adtam, s ezért köszönöm a királyhágómelléki reformátusoknak.

Kérdezett: BERECSKI ANDRÁS

Kincskereső tudomány

Beszélgetés Dr. Theol. Pálfi József nagyvárad-réti lelkipásztorral

– Kevés lelkipásztor képes felmutatni sáfárkodásának olyan bőségét, hogy a gyülekezeti munka mellett komoly tudományos munkát is folytasson, és a megtisztelő doktori címet is megszerzeze, és bekerüljön a Magyar Tudományos Akadémia Külső Köztestületi tagjainak sorába. Tulajdonképpen mi mindennel foglalkozik Pálfi József nagytiszteletű úr?

– Jelen pillanatban, ami a legfontosabb, szeretett egyházközségem, a Nagyvárad-réti gyülekezet pásztorlása a magam módján. Másfelől pedig a Partiumi Keresztény Egyetem Teológia Tanszékének vezetését bízták rám, ami egy külön feladatkört és nem kevés munkát jelent. Ettől az egyetemi évtől sikerült egy nagy lépést tennünk a felsőbb szintű képzésben. Megszerveztük a Vallástudomány magiszteri (mesteri) képzést, és Bukarest akkreditálta. Ez egy újabb előrelépést, fejlődést jelent felsőoktatási képzésünkben.

– Az egyetemről lennél szíves mondani még valamit? Szóba kerül kollégák között is, milyen a lelki élet, az a bizonyos keresztyén szellemiség az egyetemen?

– Az egyetem lelki életéről nyilván az egyetemi lelkészt lenne legcélszerűbb megkérdezni. Azt viszont én is, aki évek óta ott munkálkodom, el tudom mondani, hogy a tanári kar és a diákság is csak ugyanolyan a lelki élet összefüggéseiben, mint általában a társadalom - sem nem jobb, sem nem rosszabb. Itt is vannak olyan tanárok és diákok, akiket jobban megérint a biblikus gondolkodás, az a fajta szellemiség, amit képviselünk, amelyet szeretnénk minél több ember esetében tudni, látni. Nyilván a nagy többségről ez nem mondható el, de mindig is a kisebbség volt az, aki az értékeket képviselte.

– Az elmúlt években számos írás és tanulmány mellett egy könyvet is kiadtál. Mi is volt az pontosan?

– 2009-ben jelent meg *Református felsőoktatás Erdélyben* címmel, amely tulajdonképpen a doktori munkámnak a könyv formájában kiadott, megjelentetett eredménye.

– *Gondolom, további terveid is vannak a tudományos teológiában, egyházi közéletben?!*

– Doktori képzésem vezetője, korábbi mentorom javaslatára jelentkeztem a Debreceni Református Hittudományi Egyetem habilitációs képzésére, amely azt jelenti, ha Isten is úgy akarja és további munkámat helyén valónak tartja, akkor egy-két éven belül sikerül a habilitációs tudományos minősítést megszerezni. Ehhez nyilván újabb kutatással, írással és egy konkrét szakmunkával is hozzá kell járulni. Tulajdonképpen részben titkot árulok el, de olyat, amelyet meg is lehet osztani. Ez egy újabb könyv lesz melynek munkacíme és tematikája már részben körülvonalazott jelen pillanatban. Hasonlóképpen az egyházi felsőoktatás témakörével foglalkozik, a jövődre való kitekintéssel: Egy keresztény magyar egyetem jövőképe Erdélyben. A címben levő jelzők nyomatékos hangsúlyt kapnak.

A kérdés második részére, az egyházi közéletre vonatkozóan nem tudok válaszolni, mivel e tekintetben személyes terveim nincsenek, Istenre hagyatkozom.

– *Olvasóink kedvéért kérlek, mondd el, mi is az a habilitáció?*

– Egyetemi magántanári cím és minősítés.

– *Kicsit készültem. Úgy tudom Debreczeni István személyével és munkásságával is foglalkozol. A fenti témához kötődik, vagy az egy másik pászma?*

– Csak részben, annyiban kötődik az előbbi témához, hogy Debreczeni István a két világháború közötti önálló utat választó Sulyok István-i egyházpolitika szürke eminenciásaként kulcsszerepet töltött be az egyházkerület életében. Ő volt a belmissziói munka kidolgozója, megszervezője, élő lelke. Ilyen összefüggésekben az oktatás-nevelést ő a belmisszió egyik oszlopos pillérének tartotta. A róla szóló monográfia túlnyomórészt levéltári, primér forrásokra támaszkodik, és átnyúlik a viszonylag reménységekkel induló negyvenes évek második felére. Az ötvenes évek elején még főjegyzőként, lelkészértekezleti elnökként az egyházkerület élén találjuk, majd előbb az egyikről, majd a másíkról visszaszorítják és lemondattják a korszellemet kiszolgáló epigon-percemberké. Ez a könyv fog megjelenni Adventre, Karácsonyra, arról a Debreceni Istvánról, akiről viszonylag keveset tudunk. Kiderült a már említett egyházkerületi tisztségek mellett, hogy három központi gyülekezetünknek volt a lelkésze: Nagyszalontán, Szatmáron a Láncos templomban majd pedig Temesváron. Közben a két világháború között a három legjelentősebb egyházkerületi periodikának, az Egyházi és Iskolai

Szemlének, a Reformátusok Lapjának és a Református Jövőnek volt a főszerkesztője. A konkrét gyülekezeti munka mellett hatalmas feladatot vállalt a *kerület-szervezés és lélekébresztés* összefüggésében. Ez a könyv az ő személyén keresztül mutatja be az egyházkerület életét a két világháború között, illetve a második világháború után, pontosabban 1959-ig, amíg Peuker Leó „közbenjárására” kényszernyugdíjazták.

– *Hallottam egy előadásodat a Királyhágómelléki Református Egyházkerület megalakulásáról. Ebben feltűnt nekem Orth Imre nagyon érdekes személyisége. Az Ő munkássága is terveid közé tartozik?*

– Pontosítanunk kell, nem az egyházkerület megalakulásáról szóló előadásban hangzott el, hanem az egyházkerület jövőjéről, sorsának alakulásáról a II. bécsi döntést követően. Ekkor került igazán előtérbe Orth Imre, aki addig is meglehetősen jelentős szerepet töltött be az egyházkerület életében. Kezdetben a Bánsági Egyházmegyében, Végváron, majd miután a Bihari Egyházmegyébe került, a Biharpüspöki Egyházközségben, utána a sajtóban, illetve a belmisszió körében folytatott elkötelezett munkálkodást. Orth Imre azért is érdekes, mert a második bécsi döntést követően felmerült az az ominózus kérdés, hogy hogyan tovább. Mi lesz az egyházkerület sorsa? Az Országos Zsinat eldöntötte, hogy Királyhágómelléknek vissza kell térnie a nagy Tiszántúli Református Egyházkerületbe. Igen ám, csak ekkorra, a közel 22 esztendő után kialakult, megerősödött, megizmosodott egy olyan egyházkerület, amelyik ezt követően sajátos arculattal már önálló úton szeretett volna maradni. Ez annál is inkább indokolt lett volna, mivel a Tiszántúli Egyházkerület hatalmas volt, korábban többször is felmerült az a kérdés, hogy meg kellene osztani. Ekkor fordult Sulyok István püspökhöz és Dr. Thúry Kálmán főgondnokhoz nyílt levélben és felszólította az egyházkerület lelkipásztorait, egyházközségeinek elöljáróit, hogy nyilatkozzanak a kérdésben: visszatérnek-e a Tiszántúl kebelébe, vagy pedig folytatják az önálló utat. Nyilván a Zsinat döntése lett a jogerős: Királyhágómelléknek kellett visszatérnie a Tiszántúli Református Egyházkerületbe. A történelem Orth Imrét és társait igazolta. A második világháborút követően, a második párizsi döntés után Királyhágómelléknek, Nagyvárad Egyházkerület néven – ahogy azt a bukaresti kormány a Hivatalos Közlöny 1939. november 22/271. szám alatti dekrétumban jogerőre emelte és törvényesen jóváhagyta - ismét, újra a maga önálló útját kellett járja.

– *Esetleg Orth Imréről is készül egy könyved?*

– Orth Imrével kapcsolatban nagy mennyiségű - főképpen levéltári - anyag gyűlt össze más kutatás kapcsán is. Az ő személye és vele együtt még néhány „nagy öregé” azért is érdekes, mert munkásságán keresztül nagyon sok érdekes dokumentum került elő, amelyeket, ha majd összerakjuk, talán

kiderül ennek az egyházkerületnek a tulajdonképpeni gyökér-politikája, egyházpolitikájának gyökérfüggése és ennek utólagos összefüggései.

– *Térjünk vissza a gyülekezetre. Azt hiszem, hogy az egyik legtöbb eredményt elérő gyülekezet a Nagyvárad-Réti. Neve hallatán legtöbbünknek azonnal eszébe jut a Csillagocska Alapítvány és Zeneóvoda. Neked ez szívügyed?*

– Az elért eredményeket tekintve, ha dicsekszünk is, akkor is csak az Úrban dicsekedhetünk. Természetesen büszke vagyok rájuk és nagyon szeretem, csakúgy mint a gyülekezetet, amely mindig példásan mellé állt oktató-nevelő művelődési programunk alapítványi megvalósításának, vette az akadályokat, fel tudott nőni a kihívásokhoz, sorsfordulókhoz, melyek a tágabb gyülekezet életében történnek. Megfelelő alapvetést is kapott ez a gyülekezet a korábbi évtizedekben. Tehát volt alap, amiről lehetett folytatni, még akkor is, amikor az „anyától” különvált a „gyermek” és megalakult belőle a Rogériuszi gyülekezet. Rét a szüléssel járó vajúdas után újra megerősödött és öntudatosan végezte és végzi Istentől kapott mandátumát. A gyülekezeten belül nyilván a Csillagocska Alapítvány az egyik szívügyem. Nagyon szeretem azt, ami ott történik, nagyszerű munkát lehet folytatni az ott dolgozókkal, Benedek Árpádtól Kecskés Editen át Márkus Zoltánig, a gyermekektől a lelkiismeretes szülőkig. A Csillagocska Alapítvány 2012-ben tíz esztendő lesz. Óvodával kezdtük és nyugodtan elmondhatjuk, hogy minden évben 70-90 gyermek jár a református zeneóvodába. Ma már vannak olyan gyermekeink is, akik nem reformátusok és nem magyar anyanyelvűek. Szép számban találhatók ilyenek is óvodánkban. Nyilván az óvoda mellett ott vannak a tánccsoportok. Több mint 120 olyan gyermek van körünkben, akik napi tevékenységet fejtenek ki. Oda értünk, hogy tíz esztendő után több mint 200 gyermekkel számolunk az Alapítványnál. A gyermekek mellett nyilván másféle tevékenységek is vannak: büszkélkedhetünk asszonykórussal, Váradi Dalnokok férfikórussal, a szülők Csillagfény kórusával. Mindezekről több információt kaphat az olvasható az Alapítvány honlapján (www.csillagocskaalapitvany.ro). Ma már több olyan énekes-zenés kultúrát, művelődést szolgáló tevékenységünk van, amely a Csillagocska-szellemiséget viszi követségbe, határon innen és túl. Ha Isten éltet és úgy akarja, akkor a következő esztendő, 2012 őszén nagyszabású, tízéves jubileumi alkalomra fogunk sort keríteni.

– *Érzed-e, látod-e azt, hogy a gyülekezet, a lelkesi közösség megbecsüli a te munkádat és ahogy mondani szokás, szárnyakat ad? Vagy teszed a dolgodat, mint aki tudja, ez a magvetés majd meghozza a gyümölcsét?*

– Hivatalos elismerésként tekinthetek a 2009-ben, a Magyar Országgyűlés Jegyzői Karának Szacsvay-díjára. Ezentúl azt hiszem, csendesen kijelenthetem, hogy a gyülekezet teljes mértékben felvállalja,

támogatja és megbecsüli ez irányú munkánkat. Évekkel ezelőtt a missziónak sajátos formáját választottuk a Csillagocska-gondolat létrehívásával és működtetésével. Azt hiszem, akinek van szeme a látásra, füle a hallásra és szája a továbbmondásra, az tudja, hogy miről van szó. Sőt tíz esztendő után annak örülök, hogy működőképes rendszert hoztunk létre. Fontosnak tartom, hogy a történések és megvalósítások beszéljenek önmagukért. Végül, de nem utolsó sorban az előbbiek, a gyülekezet, az alapítvány és a lelkeszi közösség, stb. mellett mindenekelőtt a *legfontosabbakat* kell megemlítenem: *szűk családomat*, akik támogatása és megértése nélkül mindezeket nem sikerült volna elérni.

– A magam részéről csak tisztelni és becsülni tudom sokirányú fáradozásodat, és nem csupán az udvariasság szintjén kérem Isten áldását igyekeztetre. Bár a múltból szólnak írásaid, mindenképpen azért, hogy általuk a jövőt formálhassuk. Az Anyaszentegyházunk jövőjét.

Köszönöm a beszélgetést.

Kérdezett: BERECKZI ANDRÁS

2011-ben alakult a nagyvárad asszonykórus

GYÜLEKEZETI ÓRJÁRAT

„Mivel ezt mondod: Gazdag vagyok, és meggazdagodtam és semmire nincs szükségem; és nem tudod, hogy te vagy a nyomorult és a nyavalyás és szegény és vak és mezítelen:

Azt tanácslom néked, hogy végy tőlem tűzben megpróbált aranyat, hogy gazdaggá légy; és fehér ruhákat, hogy öltözeted legyen, és ne láttassék ki a te mezítelenségednek rúttsága; és szemgyógyító írral kend meg a te szemeidet, hogy láss.

A kiket én szeretek, megfeddem és megfenyítem: légy buzgóságos azért, és térj meg.

Ímé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki meghallja az én szótát és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok, és ő én velem.“ (Jel. 3, 17-20)

Misztótfalu, a magyar nyomdász bölcsője

A falu a 13. században népesült be: Láposbányáról és Asszonypatakról (Nagybánya) királyi kezdeményezésre történt a betelepülés. Az első betelepülőket az őserdőktől borított területre az arany és az ezüsbányák kincsei csalogatták. A lakosság kisebb részben Szatmár környéki magyarság, a többség viszont északról érkezett, magukat szlovénoknak nevező szlovákok (tótok). A Nagybányát alapító német bányaművelők közül is települtek a faluba. A közelben több Tótfalu is létesült, mivel a tótok voltak többen. Később Misztótfalut Alsó-Misztótfalunak hívták, hogy meg tudják különböztetni Felső-Misztótfalutól. Az egykori Magyarós, Mogyorós, Miszmogyorós és Miszmagyarós (Nagy- és Kis-Mogyorós) napjainkra teljesen

összeépült Misztótfaluval, ahol találkozik a Lápos folyó és a Miszt patak. A Miszt patak nevének eredete ismeretlen, de arra szolgál, hogy elhatárolja a falut a többi tót falvaktól, Dombótfalutól, Giródtótfalutól, Tótfalutól, Oláhtótfalutól és a Krassó közelében eltűnt, a Szamos déli partján fekvő Tótfalutól. Szatmár vármegye keleti részén a 15. századra két nagy uradalom alakult ki: az egyik a Pók nemzetségből származó aranyosmeggyesi Móricz családé, akik közül sokan ispánok is voltak. Abban az időben a Meggyes várát Jákóvárának hívták. Az uradalom központja mégis a hatalmas bércre épült Szinyér vára lett. A várak a tatárjárás után épültek, Szinyér volt az erősebb. Ma már Szinyér várának romjaiból is alig látszik valami, pedig központi fekvése miatt innen irányították az egész uradalmat. A falu neve írásos forrásban először 1490-ben jelent meg Tótfalu néven, mint a szinyérváraljai uradalom része. A falu birtokosa a móríczhidai Móricz család, később örökösödés útján a Báthoryak, a Rákócziak, majd a Rákóczi szabadságharc bukása után a szatmári békében játszott szerepéért Károlyi Sándor.

Misztótfalut valószínűleg Erdősi Sylveszter János reformálta 1530 körül, amit egy úrvacsorai pohár is igazol. Nagy gyülekezet alakult ki, lelkészei közül többen is esperesek voltak. Az utóbbi két évszázad alatt igyekezett anyaegyházközségi jellegét fenntartani. A régi templomot a hívek többször is javíttatták. 1860-tól 1883-ig önálló lelkész gondozása alatt állt. Később helyettes lelkész-tanítók jöttek, majd ifjú segédlelkészek. 1892-ben Papolczi Zoltán helyettes lelkész buzdítására megindult a templom tatarozása és az új torony építése. A szegény hívek páratlan adakozását támogatta a pénzügyminiszter is, egy használatlan kincstári épület anyagával, mely kő, fa és vasanyagot tartalmazott. Nagybánya lakossága

A Misztótfalusi Kis Miklós múzeum

felekezeti különbség nélkül adakozik, megszervezik az országos pénzgyűjtést, díszes tornyot építenek, és a renovált templomot 1895 augusztus 19-én ünnepélyesen falavatják. A templom valószínűleg még a reformáció előtt épült, és 1602-ben már legalább 100 éves lehetett a korabeli jegyzőkönyv szerint. „A mi nagy kőtemplomunkat” 1717-ben a tatárok felégetik. 1687-ben **lelkészi ház** is épül. 1842-ben a lelkészi ház felső része újból épül. Az **iskola** építési ideje nem tudható, de virágzó iskola lehetett. 1670-ben Papp Mihály úr – Szöllősi Ferenc rektorsága idején ajándékot ad az iskolának. 1809-ben megépült a későbbi iskola. Egyháziasságban és jótékonyágban kitüntették a Benedek, Baczai, Darnai, Derecskei, Fekete, Kovács, Szász, Székely, Szilvási, Szigeti, Tóth, Varga, Vas és Vári családokat.

A templomépítés pontos dátuma nem ismert, de az alapkövet Báthory Zsuzsanna tette le a 15. században. Alsómisztótfalu helység első írásos emléke 1440. április 23-tól származik, más utalások szerint 1442-ből. A forrásanyag szerint a 14. század végén már hatalmas román stílusú, de torony nélküli templom létezett, amit a 15. században gót stílusba építettek át. 1849 augusztus 14-én toronyavatás és fennállásának 300 éves ünnepe volt.

A nagyharangot 1605-ben Szatmáron öntötték Péter Kovácsnál. 1789-ben újraöntötték egyházi adakozásból Lázár György által, mert a harangon szentek képe lévén Komlói Sámuel lelkész a templom kulcsát plébánosi kézre akarta adni, de nem sikerült neki. 1848-ban kisharang öntetik, hogy minden március 15-én a magyar szabadságharc emlékére meghúzhassák.

A falu lakossága a 16. századtól magyar, a hivatalos okmányokat 1519-től magyarul írták. A reformátusok száma: 1635-ben 987 lélek, 1648-ban 222 lélek, 1700-ban 166 lélek, 1911-ben 973 lakosból 294 református, 1941-ben 2306 lakosból 416 református, 2002-ben 454 református. 2011-ben 231 református egyháztág szerepel az egyházi nyilvántartásban, akik járulékot is fizetnek.

Napjainkban vasárnap délelőtt 10 órától és délután 17 órától istentiszteletet, téli időszakban hétfő délután 16 órától nőszövegségi bibliaórát tartunk, nyáron pedig minden hónap első vasárnapján. Borpatakon minden vasárnap déli 12 órától, Misztbányán minden második vasárnap 13 órától tartunk istentiszteletet. Az istentiszteleti és bibliaórai alkalmakon kívül minden szombaton 12 órától vallásórát tartunk a gyerekeknek, valamint 13 órától konfirmációi előkészítőt. A vallásórára és kátéórára a szórványokból is elhozzuk a gyerekeket, majd az alkalmak végén hazavisszük őket.

1998-tól kezdődően fokozatosan újítjuk fel értékes műemlék-templomunkat. Templomtető után a belső következett. Új orgonakarzat, bejárati ajtók, ablakok és szószék fölötti hangvető mellett visszaállíthattuk a kazettás mennyezetet. A templom köré telepített drénrendszerben távol tartjuk a talajvizet az ősi falaktól.

Borpataki szórványunkban is belső- és külső felújítást végezhattünk a templomon. Minden tiszteletet megérdemel Székely Nagy István Pál, aki a templom külső felújítási munkálatait bérmentesen végezte el.

Ünnepélyes keretek között adtunk hálát a tíz éve működő Székely Mária Nőszövetség munkájáért, 2006-ban lelkészértekezlet keretében a 70 éves borpataki templomért és a 15 éve hívogató harangjáért.

2009-2010-ben általános felújítást végeztünk a Kós Károly által tervezett parókia épületén.

A presbitérium és a Misztótfalusi Kis Miklósné Székely Mária Nőszövetség (több azonos) tagjai élen járnak a közmunka minden egyes területén: templom takarítása, gyülekezeti terem takarítása, temető karbantartása, a nagysikárlói kalimánhegyi szőlő megmunkálása, az őrhegyi almás gondozása, mind a gyülekezeti tagok munkája. A nagy múltú, de jelenben enyhén apadó gyülekezet eddig elért eredményeiért és sikereiért Istennek adunk hálát.

Emléklapot kapnak a hűséggel szolgáló presbiterek

A Királyhágómelléki Egyházkerület a Misztótfalusi Református Egyházköz-seget PRO ECCLESIA-díjjal tüntette ki.

Reformátori örökségünk

1650-ben született Misztótfaluban az a **Kis Miklós**, akire felfigyeltek szülei és lelkipásztora, Horti István. A tehetséges gyermek az elemi iskola befejeztével így kerül be Nagybányára a „Schola Rivulina”-ba. A „Schola Rivulina” (1547-1755) a

középkor egyik híres iskolájának számított. Kis Miklós innen megy tovább és a nagyenyedi Bethlen Kollegiumban tanul. Később a fogarasi iskolának lesz a rektora. 1680-1689 között kint találjuk Hollandiában. Nagy a dilemmája, hogy mit tanuljon, teológiát vagy nyomdászatot. Mindkettő közel áll szívéhez. Horti István tiszteletes tanácsára hallgatva a nyomdászat mellett dönt, hisz lelkész van elegendő ebben az időszakban Erdélyben. Elsajátítja a nyomdászatnak minden csínját-bínját, és megrendelések érkeznek különböző ábécék nyomtatott betűinek a megalkotására. Így készíti el az örmény, a grúz ABC nyomtatott betűit, de később Toscanából is megrendelés érkezik. Legfőbb céljának tűzi ki a Biblia kiadását. Nem kis áldozatot hozva, így jelenik meg 1685-ben a hatodik magyar Biblia-kiadás, az „ARANYOS BIBLIA”, Kis Miklós fordításában és betűivel.

1689-ben haza érkezik, és mivel az a vád ellene, hogy hozzányúlt a Biblia szövegéhez, úgynevezett szövegkorrekciókat végzett, zsinat elé állítják. Megírja az *Apológiáját* az előkelő rendeknek latinul, majd egy évvel később kiadja magyarul is *Mentség* címen azt a védőbeszédet, amivel a zsinat előtt állt.

Felkarolja az erdélyi nyomdászatot. Két nyomdája van ebben az időszakban Erdélynek, az egyiket Balázsfalváról, a másikat Nagyváradról költöztették Kolozsvárra.

Negyven évesen megnősül, feleségül veszi Székely Máriát, akitől négy gyermeke születik.

Élete utolsó három évét ágyhoz szegzetten tölti, de innen is tanácsaival irányítja a nyomdákat.

1702. március 2-án Kolozsvárott meghal.

2002-ben, halálának 300. évfordulóján, Misztótfaluban összegyűlt a Romániai Református Egyház Zsinata, amikor is rehabilitálták Kis Miklóst, és emlékül egy kopjafát helyeztek el a templomkertbe.

A Misztótfalusi Kis Miklós Gyűjtemény értékes kincse református egyházunknak.

ECSEDI ÁRPÁD
lelkipásztor

Református bölcsőnk helye, Batiz

Batiz Szatmár városától 6 km-re a Nagybánya, illetve a Máramarossziget felé vezető főútvonal (E 81) mentén terül el. Szirmai Antal 1810-ben megjelent műve, a *Szatmár vármegye fekvése, története és polgári esmérete* szerint 1810-ben 156 házat, egy kézirat 1938-ban 238 házat említ. Ma 1.522 házat számlálhatunk. Az 1900-as évek elején 1347 magyar, 256 román élt a faluban.

Batiz község nevééről így ír Szirmai: „*Hajdanában Bathuz, vagy Batiz nemzetsége volt, melytől Batiz házának neveztetett...*”

1520-ban Báthoryak birtoka lett. Valószínű, hogy ők tartották fenn az egyházközséget, később azonban kisebb birtokosok tulajdonába menván a község, ezek jótékonyága támogatta a gyülekezeti életet, újabb időben pedig a Jakó, Fényes, Osváth, Ecsedi családok.

Batiztól különálló település volt Vasvári, mely idővel beolvadt. Így tudósít Szalárdy a falucskáról: „63 házból áll, Batiztól csak egy sikátor választja el, szántóföldje igen jó, a Szamos gyakori árja kövéríti, kaszálója alkalmas, a lakosi egyesült oláhok, de magyarul is tudnak. Papjuk helyben és templomuk, birtokosai: Gáspár, Jakó Félegyházy urak. A falu végén Udvari felé vagonon az a malom, amely alatt a nyughatatlankodó magyarok, kikhez a szatmári diákok is csatolták magukat, a szatmári német őrző sereg által 1672. Ezt levágattatván, temettettek, amint Szatmár városának leírásában eléadtuk.”

Batiz lakossága korán megnyitotta a szívét a reformáció előtt. Ezt igazolja 1597-ből való, ma is meglevő harangja.

A reformáció századában oly tekintélyes egyház volt, hogy Szatmárról hozott lelkipásztort, s volt idő, amikor felekezeti iskolájában három tanerő is működött. A 17. és 18. században dúló kuruc-labanc háború azonban elpusztította Batiz lakosságának nagy részét. Itt az Alföld szélén, Batiz és Gombás között nagy erdőség terült el, ez adott védelmet a szegénylegényeknek.

Batiz lakossága először evangélikus volt, ami érthető is, hiszen Batizi András Luther és Melancton tanítványa volt, kétszer is megfordult Wittenbergben. A 16. sz. végén azonban már a kálvini reformáció híve, amit igazol a harangon olvasható latin felirat is.

Anyakönyve 1778-tól kezdődik.

Batizi András emlékezete

1510 körül született. A *Ke-resztyéni tudományrul való könyvecske* című munkájának előszavában Gálszécsi Istvánt tisztelendő mesterének nevezte.

1530 táján kezdett el énekeket szerezni. Ennek legfőképpen gyakorlati okai voltak. A protestáns eszmét az egyszerű, írást, olvasást nem ismerő nép nem foghatta fel könnyen, viszont az énekben elmondott hitbeli alapigazságokat mindenki megérthette, és az éneket megtanulva maga is terjesztőjévé válhatott. Másik oka az énekszerzésnek a megújult istentiszteleti rend által támasztott igény volt. A reformáció elterjedéséig az istentisztelet latin nyelven folyt, amit a résztvevők nem érthettek, így nem is énekelhettek az istentiszteleten. Az anyanyelvű liturgia szükségessé tette a magyar népelemek elterjedését, így sokan a kor hitújítói közül az egyházi ének műfaját választották a reformáció tanainak terjesztésére.

Az 1566-os Váradi énekeskönyv is tartalmaz Batizi által írt énekeket: *Jövel Szentlélek Úr Isten lelkünknek; Jer, dicsérjük az Istennek; Jer, dicsérjük e mai; Krisztus feltámad, nekünk; Krisztus feltámad, ki értünk megholt vala bűneinkért.* Énekeskönyvünk egyik legszebb éneke a „Jövel Szentlélek Úr Isten, lelkünknek vígassága”.

A reformátor Batizi 1544 körül katekizmust is kiadott.

Az eredeti templomról keveset tudni, a reformáció idején épülhetett a Báthory család jóvoltából. 1837. március 12-én foglalkozik a presbitérium az új templom építésének gondolatával. Kéri a templomépítés céljára felajánlott összeg befizetését Szent György napig.

1849. július 1-jei feljegyzés szerint Horváth Elek úr (földbirtokos) a templom padlásául használt 43 szál fenyődeszkát a kurátor s az eklészia tagjai-

nak tudomása nélkül elvitte, és istállója padlásául használja már két éve. A templomban az éneklés és könyörgés a verebek csiripelése miatt érthetetlen – jegyzi fel az akkori lelkész.

1858. május 19-én déli egy órakor hatalmas tűzvész pusztított a faluban, melynek következtében a templom, a parókia és 95 család hajléka leégett. Szűcs János akkori lelképásztor így ír a történekről: „1858. május 19-én délután 1 órakor Batiz helységében a református paróchiától nyugatra házgyulladás történt, gyufával való vigyázatlan bánás miatt. Néhány házat, a tanítóilakot kivéve, az egész Batiz helysége már azon napon, naplemente körül porban, hamuban heverve, elpusztulva lőn.” Az egyházközség felbecsülhetetlen értékű kegszerei és terítői semmisültek meg a tűzvészben. Szűcs János akkori lelképásztor feljegyzése szerint két arany, négy ezüst pohár, kannák, tálak, aranyos-ezüstös kendők, oly szépek, milyeneket nem látott az Alföld sehol.

A ma meglévő kegszereink egyes gyülekezetek és személyek adományai

Az egyházközség felbecsülhetetlen értékű kegszerei és terítői semmisültek meg a tűzvészben. Szűcs János akkori lelképásztor feljegyzése szerint két arany, négy ezüst pohár, kannák, tálak, aranyos-ezüstös kendők, oly szépek, milyeneket nem látott az Alföld sehol.

Az új templom építésének gondolata

1858. június 8-án a presbitérium kéréssel fordult az egyházmegyéhez, anyagi támogatást kérve a leégett egyházi épületek, elsősorban a parókia

**Az első világháború idején a sípok nagy részét leszerelték. Ma is hiányoznak
Javítása kb. 10 ezer euróba kerülne**

A ma is meglevő harang 1597-ből való

felépítésére, melyben egy szoba istentisztelet céljára lenne használandó, míg a templom felépül.

1858. december 28-án Szűcs János lelkipásztor Isten iránti hálával jelenti az esperesnek, hogy az egyházmegye gyülekezeteinek áldozatkészsége lehetővé tette a parókia felépítését, s egyik szobában már december 19-től tartják is az istentiszteleteket. (23 évig a parókia egyik szobájában volt az istentisztelet.)

1863-ban gyűjtenek a ma meglevő templom építésére, 1452 forintot, 56 krajcárt, amely jó kezdési tőkének bizonyult.

1881. március 27-én presbitérium megállapítja, hogy a régi templom helyett sürgősen új építtessék.

1913-ban Kiss Kálmán és felesége Tóth Piroska 2.000 korona értékű pneumatikus orgonával ajándékozták meg az egyházközséget, melyet Rieger Ottó készített Budapesten.

Parókia

Szilágyi Károly lelkipásztor az 1960-as évek végén arról számol be, hogy *„a lelkészi lak rossz állapotban van, az ablakai és padlózata korhadtak, az ajtók rosszul zárnak, télen a szél keresztül fúj a lakáson. A község épületeinek kb. 90%-a vagy új, vagy felújított – a parókia épülete a többi házak között szegény viskónak látszik. Átalakítása vagy lebontása és új parókia építése pár éven belül múlhatatlanul szükséges”*. 1972-ben kezdik meg a munkálatokat,

s két éven belül, 1974-ben az új parókia felépül. Szilágyi Károly ennek már nem örvendhetett, ugyanis egy szörnyű balesetben életét veszítette, pár nappal az új parókia felszentelése előtt. A 7 gyermekes lelkipásztor második fia volt Szilágyi Domokos, jeles költőnk. A falu lakossága emléktáblát állított tiszteletére.

Az egyházközségnek tekintélyes felekezeti iskolája is volt. Kántortanítók egész sora nevelte az ifjúságot 1948-ig, amikor a kommunista államosítás véget vetett a felekezeti oktatásnak.

Érdekesség, hogy különösen a gazdagabb földbirtokos osztály tagjai között viták és ellentétek voltak. A vitákra legtöbb esetben a versengés adott okot amiatt, hogy kit hányadik pad illet meg a templomban. A presbitérium hol egyik, hol másik vitás félnek adott igazat. Volt eset, amikor egy család a saját költségén készíttetett új padot, hogy ne kelljen haragosa mellé ülnie.

Szűcs János 1861. március 31-én kelt, az espereshez írott levelében azt panaszolja, hogy húsvét szent ünnepén úrvacsoraosztás alkalmával botrány történt a templomban. Úrvacsoraosztáskor a lelkész az egyházfenntartói járulékot fizető egyháztagokat egyszerre állította az Úr asztalához a nem fizetőkkel, ezért „az urak kövel dobálták meg és rebellisnek nevezték”. Sajnos abban az időben, és még később is előtérbe került, hogy urak és szegények a templomban nem ülhetnek együtt, sem az Úrasztalánál nem állhatnak egymás mellett.

Egy világot megrázó viharak kellett jönnie, mely hivatása tudatára s az Isten előtti egyenlőség evangéliumi igazságára ébresztette fel népünket.

KIRÁLY LAJOS
lelkipásztor

Egri református egyházának története

Nincsenek pontos adataink az egri egyházi élet kialakulásáról. A 15. század elején már létezhetett valamilyen egyházi élet. Ebben az időben Egri is a híres, római katolikus Báthory-család birtoka volt.

Móricz bán hatalmas birtokra, vagyonra tett szert ebben az időben Aranyosmeggyesen és környékén. Hitvese Báthory-lány volt, aki a családi birtok területén 1420-1460 között, fogadalomból, építtetett 7 templomot. A hét templom egyike Egriben épült, a többiek Szárazberken, Sándorhomokon, Sárközön, Sárközújlakon, Halmiban és Dabolczon.

A templom szakszerű leírását dr. Heuszlmann Imre szolgáltatta: *„A hajó elvesztette támjait, kivéve ama kettőt, amely diagonal irányban nyugati két sarkán áll. A keleti irányban levő oszlopok későbbi keletűek, de keletkezési idejüket nem ismerjük. A templom folyami kőből épült. A boltív, a kupolarész és az ajtófél ívei vörös-rózsaszín mintázatú terméskőből vannak kifaragva.”*

Ez utóbbi az 1981-ben történt renoválás óta látható.

Szakértők szerint Közép-Szolnok vidékéről, a Szamos mellékéről származhatnak a templom falait képező kövek, amelyeket valószínűleg tutajon szállítottak le valamelyik közeli Szamos menti faluig.

A templom alakja azt bizonyítja, hogy a római katolikusoké volt, de a lakosok egyakaratú reformálódásával 1545-1560 között reformátussá vált.

A 16. századi magyar reformáció Szatmár megyében hamar tért hódított. Ebben nagy szerepük volt az alábbi reformátusoknak: Drágfi Gáspár, Dévai Bíró Mátyás, Batizi András, Deretskei Demeter, Kopátsi István és Bódi Sebestyén.

Egriben már a reformáció hajnalán híres pap hirdeti az igét. 1569-ben Kereki János a prédikátor. Felkészült, tudományosan képzett pap lehetett, mert 1569-ben ő is egyike volt annak a 9 lelkipásztornak, akiket a Szatmári Tractus elküldött Nagyváradra, hogy ott részt vegyen a János Zsigmond király jelenlétében rendezett hitvitában, Blandrata és Dávid Ferenc ellenében.

Adatok hiányában nem tudjuk, hogy a 18. század közepéig miként fejlődött és milyen változásokon ment keresztül az egyházi élet. Vannak adataink arról, hogy a 17. század első felében híres papjai (Helmeczi Tamás – 1608, Nagybányai Simon – 1632, Gyügyei Márton – 1639) révén virágoznia kellett a református gyülekezet vallásos életének. Ezt igazolja két adat: egy 1673-ból származó cinkanna, valamint egy 1674-ben Szirmay Lajos által készíttetett úrasztala, amely ma is létezik. *„1715-ben adott az Egri Ekl.-nak az Egry László Úr özvegye, Matoltsi Sófia egy kannát és egy keszkenőt, mint a rajtuk való írás és Magyar vers mutatja.”*

Már 1660-tól és az azutáni időről több feljegyzés bizonyítja az egyházi élet mozgalmait, építkezéseit, kiváló családok jótékonyságait.

1776-ig, mint majdnem minden egyházban, Egriben is a lelkész végezte az iskolai tanítást.

1569-től kezdve sikerült összeállítani a gyülekezet lelkészeinek névsorát.

A 20. században **Makay György** (1948-1979) szolgált itt 31 éven át. Két fia is lelkész lett, leánya pedig lelkészfeleség. Makay György 1990. július 29-én halt meg, felesége pedig 1990. január 22-én. Síremlékük az egri református temetőben található. Az ismert református lelkészek közül talán neki jutott a legnehezebb szolgálat. Végigszenvedte családjával együtt a kommunista diktatúra borzalmait.

Csapó Imre (1979-1984) igen tehetséges, helyi születésű lelkész volt, aki néhány év szolgálat után áttelepült Magyarországra.

Az 55. lelkésze Egrinek Kovács Sándor esperes.

A templomtorony építése és előzményei

Lengyel András (1853-1890) volt lelkipásztor szomorúan állapítja meg: *„Bár nagy, fényes és gazdag úri család volt a Szirmay család, nem hagyott semmi fennmaradó emléket az élőknek, sőt a most élő öregek emlékeznek rá, hogy az Egri református egyház egykor, 1820 körül, torony építésére vagy százezer téglát égettetett s ezt a Szirmay család feje soha meg nem adott, kölcsönképpen megtartotta, s belőle a ma is meglevő nagy kőházat építette.”* A volt Szirmay-kúriáról van szó.

A második toronyépítési terv 1862-ben született. Még ebben az évben nyolcvanezer téglát égettek a torony építésére. 1865-ben eladtak belőle hatvan ezret Ternyei József úrnak, majd pedig további tizenöt ezret. A téglából a fent említett úr a falu északnyugati részén szélmalmost épített. Így a torony építése elmaradt.

A harmadik toronyépítési terv 1955-ben valósult meg. Makay György tiszteletes úrnak nagy érdeme van a megvalósításban. 1955 július 18-án lebontották a porticust (cintermet), amely még 1817-ben épült, és azóta sok javításon, módosításon ment keresztül. A torony alapkövének ünnepélyes letétele 1955. július 31-én volt. Az alapkőbe dr. Fábíán György esperes egy urnát helyezett el, amelybe a teljes gyülekezet névsorát és az építés évében forgalomban levő pénzdarabokat helyezték el.

A munkálatokat Sörös Lajos vállalkozó végezte. Szeptember 18-án a toronyban elhelyezték a harangokat. Október 8-án elhelyezték a toronygömböt, a vitorlát és a csillagot. Október 31-én Arday Aladár püspök felszentelte az új tornyot. 1956 decemberében fizették ki a teljes munkadíj-hátralékot.

1966-ban vetődik fel az *új parókia építése*. Nagy Árpád építész csoportja 1969 júliusában kezdte el a munkálatokat, amelyek hat évig tartottak. Az új épület alapkövébe, az utca felőli bejárat egyik szögletébe írást helyeztek el.

Sárközújlaki krónika

Először járok Sárközújlakon, útban az Avas felé. A református templom előtt a képről már ismert és megcsodált, ódon harangláb fogad, de most előtte állva és a mögötte álló templomra nézve azonnal megérzem, történelmi ösvényre tévedtem. A méreteiben is impozáns haranglábban látszik a korhasztó idő nyoma, de a rendületlenség érzését kelti, minden bizonnyal Isten itt élő református nyájában is.

A parókián Nagy Erika lelkipásztor fogad. Elmondom, sose jártam erre, s meglepődtem a láthatóan nagy település és magyar múltat sejtető harangláb és templom láttán. Szolgatársam megtisztelőnek tartja, hogy a Gyülekezeti őrzőjártat ügyében érdeklődöm.

Míg kicsit átmelegszem, a kegyeszerek felől érdeklődöm. Évek óta szeretnék nyomába szegődni ennek a témának is. Kis asztalra kirakjuk őket a fényképezésre, közben kedves érdekességre derül fény. A nagyobbik úrvacsorai kehely alsó része nem egyszerűen pohártalp, megfordítva egy kisebb pohár kerül felül, amelyből valaha, talán egy-egy közösségi összejövetelen a pálinkát itták az atyafiak, de talán csak legenda ez. Az értékes kehely mellett csillog a kisméretű úrvacsorai tányér,

melyet Somlyai Báthory Anna adományozott a gyülekezetnek. A név máris sejtelmes történelmi századokat juttat eszünkbe.

Erika tiszteletes szívesen átvezet a templomba, ahol februári dermesztő hideg van, de légcsőgyulladás veszélye mellett is lelkesen mesél az éppen

renoválás alatt álló templomról. Fal-munkálatok közben is rábukkantak becses építészeti örökségünk jeleire, bizonyítékaira. S mindent megtesznek azért, hogy Isten hajlékának hajdani stílusjegyeit megőrizték. *(szerk.)*

Sárközüjlak az Újlaki nemzetség ősi birtoka. Neve 1463-ban Wylak. Pert is nyertek az Újlakiak a csebi Pogány Péterné ellenében, melynek rendjén megkapták Sárközüjlak, Adorján, Kiszsadány és Kiskolcs tulajdonját. 1687-ben Serédi Gáspáré lesz az egész, majd a Melczer családé.

A református templomot színérváraljai birtokos, gr. Báthory Zsuzsanna, Móricz bán felesége építtette 1457-ben, aki egyetlen fia halála után nagy birtokát Isten dicsőségére felajánlva, birtokain hét templomot építtet. A sárközüjlaki templom a reformációval szállott a kálvinistákra. 1797-ben és 1900-ban újíttották. 1811-ben emelték az impozáns haranglábat, mely értékes, szemnek szép építmény. Az egyhajós templom a késő gótika stílusában épült, ennek jegyeit máig megőrizte. A ma már síkmennyezetes hajót csúcsíves diadalív választja el a szentélytől. A szentély megőrizte gótikus boltozatát, zárókövén pedig ott van az alapító család címere, a nyíllal átlőtt nyakú galamb vadrózsabokor ágán. A szentélyben látható a sekrestye befalazott ajtaja, keretén feltehetően az építés évére utaló 1457-es számmal. A hajó ablakai őrzik csúcsíves formájukat. Az ablakok díszítése nem egyforma, jellemzően a gótikára.

Szájhagyomány őrzi annak emlékét, hogy 1752-ben egy hatalmas vihar le tépte a templom tetejét és évtizedekig tető nélkül állottak az erős falak. 1779-ben kapott új mennyezetet és tetőzetet. A megrongálódott kőszószék helyébe fából készítették cifra szószéket, de mivel jobban illett e templomba a kő, Szeőke Zsigmond ismét kőből csináltatott újat, fölé koronát, mely ma is áll.

...

Bár a történelem sodrában eltűnt, egyesült Újlakkal, érdemes egy keveset tudni Sárközüről, a már kő és bronzkorszak óta lakott településről. Ősi birtokosa a Sárközi család volt. Sárközi Mihály 1539-ben halt meg török fogásban. 1576-ban Báthory Miklós és felesége kapják meg a birtokot. 1629-ben gr. Bethlen István a birtokos, 1640-ben pedig iktári Bethlen Katáé lesz, aki albisi Zólyomi Dávid felesége. 1746-ban báró Vécsey László tulajdonába kerül. Ettől kezdve a 19. század végéig Vécsey birtok marad. 1736-ban Vécsey István tábornok építteti az ősi kastélyt.

A sárközi birtok legkiemelkedőbb ura az a Sárközi János, aki nagykövet volt a Hunyadi János vezette országgyűlésen.

A Vécsey család idejében uradalmi téglá és cserépgyár, gőzmalom és kőbánya ad munkát a helyieknek és a betelepített tótoknak.

A reformáció már az első hullámban jó talajra talált e helyen, a nagyhatalmú urak védelmében pedig békében gyakorolhatták az evangéliumi életet. Később, a Sennyei, Keglevics, Vécsey családok uralma alatt vissza akarták terelni a kálvinista jobbgáyságot. Korbáccsal terelték őket a misére. A 18. században jobbra ilyen jellegű fenyegetettség lebegett a nép felett. II. József türelmi rendelete hozta el a megnyugvást.

1912-ben lebontották a Kárpát-medence egyik legszebbjét, a sárközi haranglábat. Ekkor bontották le a reformáció előtti templomot is, de az első világháború körül lehetetlen volt újat építeni.

Sárközújlak közepes gyülekezetnek számít a Szatmári Egyházmegyében a maga 700-on felüli lélekszámával. Utolsó lelkipásztorai hosszú ideig szolgáltak a gyülekezetben: Szabó Károly (1898-1935), Wechoffer Sándor (1936-1977), Major András (1978-2006).

2006-tól Nagy Erika a gyülekezet lelkipásztora. Az előző lelkész súlyos beteg lévén betegnyugdíjba kényszerült, azóta már sajnos elhunyt.

A gyülekezetnek középkori műemlék temploma van, melynek tetőcseréjére 2007-ben került sor. A munkálatok értéke 700000 RON volt, ami a gyülekezet összefogásának, önerejének az eredménye. A hálaadó istentiszteletre 2007. október 14-én került sor. Igét hirdetett Tőkés László püspök. Ez az esemény egyben lelkészbeiktatás is volt, ugyanakkor a templom 550. évfordulója.

Az 1900-as évek elején két református gyülekezet volt Sárközújlakon. Ezért több régi épület is van a gyülekezet tulajdonában. Ezek között a több mint 100

éves Kálvin János Gyülekezeti Ház. Minden épületünk felújításra szorul. Kisebb javításokat, felújításokat minden épületünkön végeztünk már. 2012-re tervezzük templomunk általános felújítását.

Egyházkerületünk vezetőségének támogatásával bekerültünk egy középkori templomok restaurálását szolgáló programba, amelynek segítségével elkészült a templom külső-belső felújításának dokumentációja, s reményeink szerint a kivitelezésben is kapunk segítséget.

A gyülekezet igen adakozó, de e sok régi épület, illetve műemlék rendbetétele erőnket messzemenően meghaladja. Mára már tudjuk, sokkal könnyebb egy új épületet felépíteni, mint egy műemléket felújítani. De mi nem csüggedünk, igyekszünk az ősöktől kapott örökséget jó állapotban megőrizni. Reméljük a templom 555. évfordulóját teljesen felújított templomban ünnepelhetjük majd.

Tavaly Cseh Ferenc nyugdíjas egyháztagunk egy harangot ajándékozott a gyülekezetnek, melyet október 24-én avattunk fel.

A gyülekezet élén 12 presbiter van, a nőszövetség 25 tagú. 6 kiskátésunk és 12 konfirmándusunk van. A gyülekezet mintegy 100 gyermekét várjuk vallás- és katekézésekre. A vasárnap délelőtti istentiszteleteken a gyülekezet

25-30 százaléka vesz részt, hétköznapiakon nőszövetségi, ifjúsági és felnőtt bibliaórákat tartunk.

Az egyházi ünnepeken kívül a gyülekezet évente ismétlődő és kiemelkedő eseményei az imaheti alkalmak, vakációs gyermekbibliahetek, farsangi bál, mikulási ünnepély a gyermekek részére, Hazatérés napja, Hegyi prédikáció az újbor ünnepén.

Hisszük, a jövőben nem fogyni, hanem gyarapodni fogunk. Így áldjon meg bennünket az Úristen.

NAGY ERIKA
lelkipásztor

Az Ákosi Református Egyházközség

Ákos község Szatmár megye déli részén, a megyeszékhelytől 37 km-re a Zilah felé vezető úton, a Kraszna folyó síkságán terül el. A községen az E81-es országút és a Nagykárolyt Sarmasággal összekötő vasútvonal halad át.

A 800 éves ákosi református templom Szatmár megye egyik legjelentősebb műemléke. A templom története egybefonódik a község történetével. A község neve Ákosmonostorából (Akusmonustora) ered, melyet az Ákos nemzetségbeli Ákos bánról neveztek el, akit a Bánrekesz nevű határrészen felkoncoltak a hajdankorban a tatárok. Oklevelek 1342-ben említik először a községet. Az Ákos nemzetség a hét vezérrel együtt érkezett Pannóniába. A község nevében fellelhető „monostor” szó arra enged következtetni, hogy a helységben monostor volt.

A templom és a monostor története a 12-13. századig nyúlik vissza. Az 1241-es tatárjárás után IV. Béla király kénytelen megengedni a központi hatalom rovására a kőből való építkezést, sőt segíti is ezt. Így a főurak egyre inkább részt vesznek az építkezésben, kővárakat és családi monostorokat építtetnek. Ekkor épült az ákosi monostor és templom, az Ákos nemzetség

Az ákosi református templomot a magyar romanika egyik legjelentősebb épületének tartják

adományaiból, amelybe bencés szerzeteseket telepítettek. E szerzetesrend honosította meg Magyarországon és Erdélyben a román építészeti stílust.

A falu nevéből a 15. században elmarad a „monostor” jelző, amiből arra következtethetünk, hogy megélénkül a katonai tevékenység és a vidék valóságos hadszínterré válik, amely súlyosan érinti a lakosságot is, a szerzetesek pedig elmenekülnek. Az Ákos nemzetség belekeveredik a trónvillongásokba és eltűnik a történelem színteréről. A 16. századtól kezdve, az Ákos nemzetség kihalása következtében a fejedelmi birtokadományok révén tipikus kisnemesi településsé válik, az oklevelekben mint „oppidum” (mezőváros) szerepel: „oppidum Ákos”.

Nincs bizonyíték arra, hogy a reformációt mikor fogadta be a község, de ha figyelembe vesszük, hogy Kopácsi István Erdőd központtal indította a reformációt 1542-1545-ben, akkor azt is feltételezhetjük, hogy Ákos szintén ekkor tért át a református hitre. Köztudott azonban, hogy az ákosi templom elsők között került református kézre. A község fontos szerepet játszott Szolnok vármegye életében és több alkalommal tartottak itt vármegyei közgyűlést.

Ákos legkorábbi ismert nevű református lelkipásztora Harsányi Mihály volt. Az 1629-ben szolgáló Kisvárdai Istvántól kezdve jószerivel teljes a lelkészek névsora. Az egykori kolostor reformátussá lett templomának sorsát csak a 17. századtól kezdve követhetjük nyomon az írott forrásokban. Az első írásos emlék a templomról 1642-ből származik, melyben megemlíti, hogy a templom leégett és helyreállítási munkálatok folynak. Ugyanebben az évben a törökök bosszúból felgyújtották. A tetőszerkezet leégett, így az istentiszteletet kilencven esztendeig a tető nélküli templomban tartották. 1732-be a hívek a templomot befedték, a tornyokra barokkos zsindelyes sisakok kerültek, így az épület sokat veszített értékéből.

1747-ben villám csapott a déli toronyba. A renoválás költségeit Török János és felesége Papp Kata fedezte, kiknek tiszteletére 1923-ban a hívek egy nagyméretű koporsó alakú emlékkövet helyeztek a templomkertbe, mely a déli bejárattal szemben most is látható. Istennek hála, az emlékkő Kiss Zoltán és Gere István kőfaragók által 2010-ben felújítottatott, a felirat pedig a következő:

*E darab kő alatt Török János teste
Tétetett, a halál hova rekesztette.
Két kedves gyermekét előtte küldötte,
Gyöngyöt Rachel előtt ide temettette.
Neveket Papp Kata, kedves hites társa,
Aki itt el mégyen, hogy megláthassa.
Íme, ide amint van ennek rajzolatja,
Tétette, de szívét nézze, ki olvassa.*

Az 1834. szeptember 15-i földrengés során a templom megrongálódott és a gyülekezet elhatározta, hogy pénzt gyűjt a javításra. Ezt az akkori lelkész írta le az egyház jegyzőkönyvében *Pro memoria* címen: „Ezen esztendő temérdek szárazsággal telt el, éppen szeptember 15-e virradtáig. Akkor eredvén meg a lassú eső. Megelőzte ezen esőt egy roppant földrengés reggel 7 és 8 óra között, midőn éppen a templomba akartam bémenni. Tartott, észrevételem szerint mintegy öt minutát. Az udvaromról nézván a két torony mozgását, azt hívém, hogy leomolnak. De Istené legyen a dicsőség, épen maradtak. Éppen egyiknek a vitorláját görbítette meg nagyon és a templomon öt helyen hasadékat csinált... több helyen víz jött fel a földből.”

Ezek után újabb sajnálatos események szölköztek közbe: 1862-ben tűzvész pusztított három napon át, ez alkalommal az egész Kraszna utca leégett. A templomjavításra így nem jutott pénz és a presbitérium az Országos Múemlékvédelmi Bizottsághoz folyamodott. 1869-ben a Múemlékvédő Bizottság Schulek Frigyes egyetemi tanárt bízza meg az építkezéssel. A restaurálási munkálatok 1896-1897 között folytak, ekkor abbamaradtak, mert a kiutalt előleg elfogyott. A munkálatokat 1902-ben újakezdtek és be is fejezték. Ekkor az eredeti román stílusnak nem megfelelő barokkos tetőt kicserélték, a nyugati bejárat timpanonos előcsarnoka is ekkor készült, lombard kapuzati stílusban, így lett az épület egységes stílusú. 1903. augusztus 9-én Bartók György püspök szentelte fel.

A templom különlegessége, hogy kívül nincs levakolva és egy hatalmas vörös tömbként uralkodik a Kraszna menti síkságon. Az ajtókeretezések és az ablakosztó oszlopok kőből vannak. Mint általában a románkori nagyobb apátsági templomokra, erre is jellemző a két nyugati, homlokzati torony, az északi torony tetején csillag, a déli torony tetején kakas látható, hirdetvén a reformáció győzelmét ezen a tájon. A kegyúri karzat a toronypár alatt található, ahova az északi oldalon lépcsők vezetnek. Ugyanitt kívülről egy befalazott ajtó látható, amin keresztül a világiak jártak be, a kegyúri karzat feljárata is erről tanúskodik. Eredetileg a templomot négytornyúra tervezték, a keleti toronypár alapjai most is látszanak a szentély két oldalán.

Az 1896-os restaurálás idején megejtett ásatások során Möller István régész egy kicsi kápolna nyomait találta meg, mely esetleg egy régi templomocska lehetett, vagy pedig a szerzetesi templomban nem végezhető szertartások számára készült. Az újabb kori kutatások során megint előkerültek a kápolna alapjai.

A reformáció térhódítása következtében az ákosi monostortemplom belső változásokon ment keresztül. Felbomolván az évszázados rend, az oltár helyett a szószék uralja a protestáns templomot. A templom bútorzata népies, a liturgikus teret közrezáró padok előlapja festett, melyeket 1750-1776 között készítettek. Jellegzetes a korszából kinövő virágos dísz. E bútorzat, változatos növényi motívumaival, kazettás megoldásaival, az ún. Erdélyi késői virágos reneszánsz. A nemesek részére fenntartott pad, mely a

szószék mellett található, 1770-ben készült. A könyök alatti frízben és a kártusok között a következő szöveg olvasható: „Ezen széket tsináltatta T(ekintetes) N(emzetes) Szomoldi Götze János önnön maga költségével. Anno 1770.”

Ennél régebbi az 1756-ban festett baldachinos pad, papi szék.

A templom egyik legjelentősebb tárgyi emléke a verejtékes kehely a 17. századból. A két harang a déli torony harmadik emeletén helyezkedik el, az egyiket 1742-ben öntette Veres Mihály és felesége Veres Kata, a másik pedig 1924-ből származik.

Az orgona 7 regiszteres és Kerékgyártó István készítette Debrecenben. 1931-ben a Nőszövetség javíttatta. 1980-ban motorral szerelték fel, 2007-ben pályázati pénzből és önkéntes adományokból felújíttatott.

1953-ban a templomot műemlékké nyilvánították.

A gyülekezet

Jelenleg Ákoson 530 református él, akiknek a 20%-a rendszeresen látogatja az istentiszteleti alkalmakat. Az év eleji imahetek és az őszi evangelizációs hetek nagyon áldott alkalmak.

Az egyházközség élére 14 presbitert állított az Úr, akik hűséggel, lelki ismeretesen végzik a rájuk bízottakat, ifj. Zsoldos Ferenc gondnok vezetésével. A műemléktemplomunk javítása, a gyülekezeti ház felújítása, a parókia karbantartása, ill. korszerűsítése, a gyülekezet lelki életének felvirágoz-

tatása nem kis feladat. De Istennek legyen hála, az elmúlt esztendőben sok mindent sikerült elvégezni.

Évente kétszer (tavasszal és ősszel) presbiterképzést tartanak előjáróinknak a hollandiai testvérgyülekezetünk (Zoetermeer) presbiterei.

Gyülekezetünkben a nőszövetségi munka a Papp Kata Nőszövetség keretében folyik. Havonta van bibliaóra, rendelésre csigatésztát készítenek, a gyülekezeti ünnepélyeken odaadással szolgálnak az asszonytestvérek.

Sok örömünk van a gyermekekben, akik lelkesen jönnek a vallásórákra. A mi gyülekezetünkben is nagyra becsült a vakációs bibliahét. Volt már olyan év is, hogy két alkalommal tartottunk egy nyáron gyereknapokat.

Az ifjakkal való munkálkodás már kevesebb „sikerrel” jár, mert, sokan sajnos nem a keskeny utat választják, amely az életre visz, hanem a széles utat, amely a veszedelemre visz.

Jelenleg 18-20 főből álló ificsoportunk van. Az ifjak részére évente kétszer csendesnapokat szervezünk, de szívesen megyünk más gyülekezetek által szervezett alkalmakra is. Nyáron keresztyén táborokban erősíthetik Istenbe vetett hitüket.

Gyülekezetünkben ifjúsági leánykórus alakult 2007-ben, 14 taggal, akik a gyülekezeti alkalmakon lelkesen dicsérik az Istent.

A gyülekezeti ház

Református elődeink 1930-ban felekezeti iskolát építettek. 1948-ban az épületet elvették és államosították. 1999-ben egyházközségünk visszakapta a romos ingatlant, melynek a felújítását 2005-ben elkezdtük, jelenleg a tetőtér beépítése van folyamatban. 20 fő elszállásolására alkalmas az épület. Télidőben itt, a fűtött gyülekezeti teremben tartjuk az igei alkalmakat. 2011-ben elneveztük Siloám Ház-nak. Csendesheteket, kis létszámú konferenciákat lehet itt tartani, de szívesen látjuk majd a pihenni és fürödni vágyókat is, akik az ákosi és krasznamihályfalvi termálstrandokon kapcsolódnak ki.

Templomnap

Helyi kezdeményezésre kezdtük el a templomnapok szervezését 2000-ben, minden év szeptemberének az első vasárnapján. Tavaly már a tizedik alkalmat tartottuk. Szeretettel hívjuk haza az elszármazottakat, akik közül néhányan hűséggel, szeretettel és rendszeresen térnek vissza szülőföldjükre. Igyekezünk minden évben változatos programokkal színessé tenni az alkalmat: az igehirdetés mellett meghívott kórusok, együttesek, énekesek szolgáltak, volt képkiallítás, fazekas mesterség, ill. a kőfaragás művésztének bemutatása.

„Mindenben hálát adjatok, mert ez az Isten akarata a Krisztus Jézus által ti hozzátok” (1Thessz 5,18) – Ige szellemében fáradozunk és van miért hálát adnunk. Soli Deo Gloria!

DOBAI ZOLTÁN
lelkipásztor

Dobra, a szeretni való református falu

Írott források szerint már több mint nyolcszáz éve létezik itt, a Kraszna folyó völgyében, a szatmári-szilágysági Bükk hegység nyugati lejtőjén, Szatmárnémeti és Zilah között az E81-es út mentén, Szatmárnémetitől 45 kilométerre.

A következő falvak szomszédságában található: északon Béltek határolja, északnyugaton Ákos, délnyugaton Alsószopor, délen Nántú, keleten Rákosterebes és Boldád. Közeli mezőváros: Erdőd.

A faluból jó időben látni az ákosi református műemléktemplomot, a krasznamihályfalvi fürdőt, templomot, sőt egészen Nagykárolyig is el lehet látni a szőlődombokról.

Dobra határában hatalmas tölgyfák, ezüstkérgű bükkfák, cserfák, akácfák díszítik a még megmaradt erdőket. Előtte szőlővel és jó borok ígéretével kecsegtető domboldalakat látunk, melyek híressé tették a falut. A domb tövében, határának nyugati részét a meglehetősen keskeny medrű, fűzfabokrokkal tarkított, kanyargó vízű Kraszna szegélyezi. A faluból gyönyörű kilátás nyílik a nagy magyar Alföld felé is.

A település 579 házában a 2002-es népszámlálás adatai szerint 1147 lakos él, melyből 1135 magyar, 12 román nemzetiségű. Felekezeti szempontból vizsgálva a lakosságot a reformátusok lélekszáma 911, a Jehova tanúié 117, a többi lakos más vallást követ. Ma már nagyon fogy a lakosság, a református közösség alig 800 lelkes.

A falu és az egyházközség története

Dobra neve legelőször a *Váradí Regestrumban* szerepel. A latin nyelvű szövegben szórványemlékként a **Dabra** és a **Dobur** névváltozatok tűnnek fel három dokumentumban, ezeket 1213-ban, 1214-ben és 1219-ben jegyezték le. 1383-tól már a Dobra névalak szerepel.

Borovszky szerint Dobra „már ősidők óta megtelepedett hely.” Ez a megállapítás a régészeti leletekkel bizonyítható, ugyanis a *Pogány vár* nevű dombon bronzkori eszközöket és karikákat találtak. Több régészeti lelet bizonyítja, hogy itt állandóan laktak, előbb szlávok, aztán magyarok.

1383-ban Dobra még királyi birtokként szerepel, de 1390 után már más birtokosa van.

A reformáció előtt az erdődi főesperességhez tartozott. Egyházas hely volt, tehát volt temploma, 1456-ban Lőrinc nevű plébánosát említi az oklevél. A plébánost és skolasztikusát, „Literatus” Tamást a szántói Bekecs László familiárisaival és jobbágyaival megverte és házát kifosztotta.

Templomát „kőből, hajdan a nagyságos prépost úr építette, de teljesen elpusztult; sekrestyéje volt, a római katolikusokhoz tartozott”, később református lett a falu. A reformáció ezen a vidéken 1527-től kezdett terjedni a Drágfiak pártfogása alatt, fő terjesztője és védelmezője Drágfi Gáspár volt 1545 körül.

A dobrai református egyház korai történelmére vonatkozó első adat 1601. december 6-tól ismert. Ekkor nevezték ki a dobrai gyülekezetbe református lelkésznek Debreczeni Ferencet. 1613 február 16-án a debreceni főhatóság Bányai Istvánt küldte Dobrára, majd a következő pontos dátum, 1715. június 21, amikor Krassai Andrást ordinálták a gyülekezetbe. (Kupán Árpád: Néhány adat Dobra történetéhez – mozzanatok Dobra és református egyházának történetéből – kézirat, de megjelent a Harangszóban is.)

Első harangja 1604-ből volt, már nincs meg.

Ma is megvan azonban az a rendkívüli értékű okirat, amelyet II. Rákóczi György erdélyi fejedelem bocsátott ki 1654. október 11-én, mint az egyház patrónusa, s ebben a lelkészeknek járó dézsmáról intézkedett. Az iraton a fejedelem pecsétje és sajátkezű aláírása látható.

Fentmaradt a dobrai lelkészi díjlevél 1664-ből, és ami még fontosabb, az iskolamesteré 1652-ből, tehát akkor már volt egyházi iskola Dobrán. A reformációt követő években a környéken, azaz Krasznabélteken, Erdődön, Szatmáron és Óváriban zsinatokat tartottak, ez azt jelzi, hogy ebben a korban már erős volt a vidéken a református egyház.

Az 1711-es szatmári béke után Károlyi Sándor lett az erdői és bélteki uradalmak tulajdonosa és katolikus főúrként igyekezett birtokán a református egyházat háttérbe szorítani. Az ő idejében kezdődött el a svábok betelepítése Szatmár vármegyébe.

1729. január 16-án például az erdői református templommal egy fedél alatt lévő kápolnáját a sváboknak adta, 1763-ban az egész templomot a sváb katolikusok kapták meg. A reformátusokat erőszakkal küldték el Erdődről, s az erdői kriminális szék 1768 október 5-én azt jelentette a helytartó tanácsnak, hogy a református jobbágyok Erdődről Dobrára, Szatmárhegyre és Géresre költöztek el, és a prédikátor, valamint a mester-tanító házait és telkeit a beköltöző svábok üresen találták. Ennek emlékére 2011-ben ezek a falvak emléktalálkozót tartottak Erdődön. Ugyancsak ebben a korban történt, hogy a Károlyiak igyekeztek tiszta katolikus helységeket kialakítani, s ahol reformátusok voltak többségben oda telepítették át a katolikus falvak református lakóit. Így a szomszédos Krasznabéltekről is már 1730-ban áttelepítették a reformátusokat Dobrára, akik az egyházmegyei jegyzőkönyvek szerint úrasztali eszközeiket is magukkal hozták.

A templomépítés - 1799

Odor István lelkész azzal írta be nevét kitörülhetetlenül a dobrai egyház történetébe, hogy az ő szolgálata és irányítása mellett épült meg a ma is álló szép templom. A templom építésének rövid történetét Kupán István egykori dobrai lelkész így foglalta össze: „Nagyon kevés feljegyzés áll rendelkezésre jelenlegi templomunk történetére vonatkozóan. Régi anyakönyvek, jegyzőkönyvek feljegyzéseiből, valamint számadástöredékekből megállapítható, hogy építését 1795-ben kezdték el, amit sok huzavona előzött meg. A gyülekezet egyik része a régi fatornyú templom kijavítása mellett állt ki, míg a másik – nagyobb része-, annak lebontása és új templom építése mellett kardoskodott. Utóbbiak elgondolása érvényesült végül, mert a régi templom fatornyára kötelet kötöttek és ökrökkel lehúzták. Ezzel természetesen megrongálódott a templom is, úgyannyira, hogy az ellenzék is jobbnak látta az új templom építéséhez csatlakozni, amit hamarosan tett is követett. Téglát égettek, követ hordtak, fát szereztek, és megkezdődött a munka.

Ez a munka 1799-ben már a befejezéséhez közeledhetett, mert június 25-én presbiteri jegyzőkönyvbe vetette az akkori prédikátor, hogy a templom mennyezete elhelyezése iránt „a szatmárnémeti asztalos mesterrel contractusra mennek” – azaz szerződést kötöttek a mennyezet elkészíté-

A dobrai református templom

séről. Csak arról nincs feljegyzés, hogy a mennyezet festését ki végezte. Igen érdekes elgondolással akarta jelképezni Isten jelenvalóságát, s azt, hogy Isten mindent lát, mert a nagy káoszból elővilágít egy szem. Két bekerített, tehát elkülönített részen ez a szám olvasható: 1799.

Itt kell idéznünk Mihály Ferenc művészettörténész alábbi megállapítását: „Nem kevésbé érdekes a dobrai templom festett fa mennyezete 1799-ből. A hajdan nem olyan messzi, ma már elég távoli viski és huszti templomokhoz (Kárpátalja) hasonlóan nem kazettás mennyezetet készítettek, hanem

Jelenleg Szatmár megye legnagyobb turulmadaras szobra. Az emlékmű mellett áll két eredeti kopjafa, rajtuk egy bibliai idézet és egy rész a Szózatból

egy nagy barokk cirádás, márványozott, aranyozott, stukkós mennyezetet festettek deszkákra.” Ez a mennyezet ma is eredeti állapotában megvan.

1803. augusztus 28-án nagy ünnepség keretében felszentelik, mikor is „a templomban papolt Tóth Pál uram nagy dicsérettel, a templom készítésénél pedig Kovács Imre uram prédikált”. Többet nem ír a templomszentelésről.

A nehézségek ellenére tovább gazdagodott a gyülekezet. Elkészül a szószék, a szószék teteje, sőt toronyórát is készíttetnek. 1804-ben elkészül a parókia és az iskolaház. Ez a parókia áll fenn az 1960-as évekig. Ma az alapjai megvannak, de ráépült az új, ma is álló remek épület, a lelkészlak.

A lassan megerősödő gyülekezet 1814-től kezdve folyamatosan fogad legátust a három fő ünnepen. Ez is jelzi, hogy a rengeteg építkezés ellenére a gyülekezet anyagilag tehetős.

1815. február 2-án nyitottak meg egy temetőt.

1829-ben két földrengés rázta meg Dobrát, de nagy kár nem érte.

1836-ban befejeződik a toronyépítés, de erről nagyon kevés adat van, csak a kifizetett összegek leírása. Nem tudjuk, hogy volt-e avatóünnepség, vagy sem. Ez időben iskolát is épít az egyház az egyre gyarapodó lakosságú faluban.

Az orgona 1867. november 6-ára készült el. Hat év után javításra szorult, de nem működött úgy, mint régen, s végül eladták a Krasznaszentmihályi református egyháznak, s helyette egy buzgó egyháztag az összeget kiegészítve a maga költségén hozatott orgonát 1906-ban, amelyet a híres orgonaépítő, Ország Sándor épített. Ma is megvan, jól működik.

1864-ben új Űrasztalát készíttettek, ma is ezt használjuk, kitűnő állapotban van. Korány János akkori lelkész a reformáció 400. évfordulójára írja meg az egyházközség első összesített történetét, 1918. január hó elsején, amelyet kéziratban a Tiszántúli református egyházkerület debreceni levéltárában találtunk meg, 2010-ben. A 2011. évben készült el Dobra átfogó falu- és egyháztörténete.

Jelenkor

Napjainkban a 2009-ben felújított templomban gyűlünk össze minden vasárnap kétszer.

A toronyban két harang hívja a templomba jövőket. Az egyik, éppen 100 éves harangon a következő felirat van: „Isten nagyobb dicsőségére öntettek a dobrai ref. egyház hívei közadakozásból, 1911 évben. Öntötte Egry Ferenc Kisgejőcön 1911.”

A másik oldalán:

*„Hangom hívja Isten imádásra,
Elkíséri utolsó útjára
a földnek halandó vándorát.
Vész ha támad s rémes lángja pusztít,
kondulásom minden embert buzdít,
védelmezni egymás vagyonát!”*

Téli időben működik a Nőszövetség csigakészítő csapata, akiknek sok éves munkája eredményeként 350 személyre vettek étkészletet, minden hozzávalóval együtt. Ugyancsak a csigázásból az egész templomban minőségi perzsa szőnyeget vettek, és számos alkalommal részt vettek a gyülekezet terheinek hordozásában.

2008-ban turulmadaras emlékművet készítettünk, Deák Árpád szobrász tervei alapján. Ez az emlékmű őrzi a háborúban elesett katonák neveit. Jelenleg Szatmár megye legnagyobb turulmadaras szobra. Az emlékmű mellett áll két eredeti kopjafa, rajtuk egy bibliai idézet és egy rész a Szózatból.

A gyülekezet három alkalommal: 2008-ban, 2009-ben és 2010-ben szervezte meg a Dobrai Szüreti Fesztivált, ami nemcsak a gyülekezet, de az elszármazottak ünnepe is volt. Helyet kapott benne: istentisztelet, ünnepi műsorok, helyi fiatalok népviseletes felvonulása, színdarabja. Volt tánc, kiállítás, bográcsfőző verseny, gumicsizma-hajító verseny, és persze minden földi jó. Mindegyiket jótékonysági bál zárta, aminek eredményeképpen a begyűlt pénzt a gyülekezet szükségleteire fordítottuk. Így lett meg 2008-ban a templom fűtése, és 2010-ben a templomtető festése.

Felvonuló ifjak a szüreti fesztiválon

Ma a gyülekezetnek 11 tagú presbitériuma van. Gondnokok: Forgács István és ifj. Gáti Imre. Presbiterek: Fekete Bertalan, Fülöp József, Gyórfi Endre, Megyesi Zsigmond, Pákai Ferenc, Pákai László, Sipos Tibor, Suhó Zoltán, Zabolai Sándor. A presbiterek együtt igyekeznek megtenni mindent a gyülekezet előrehaladásáért. Idén a temetőt kezdték el rendezni, alakítani, hogy egy szép és tiszta temetőbe nyugodhassanak az elhunytak.

Sajnos a munkálatok öröme mellett meg kell említenünk, hogy rengeteg a temetés. Évi 25-30 temetés mellett 5-6 gyermeket kereszteltünk. 5 év alatt 120 temetés volt.

Az ifjúsági csoport jól működik, minden pénteken találkozunk, bibliaóra, játék, énekszó jellemzi ezeket az együttléteket. Résztvesznek a gyülekezet közmunkáin, segítenek a Degenfeld központban Hadadon, segítenek a Szüreti Fesztiválok lebonyolításában, ünnepi műsorokban, stb. Teológusa is van a gyülekezetnek: Kürti Beáta, aki jelenleg Sárospatakon tanul.

Két testvérgyülekezete is van a gyülekezetnek: Garderen, Hollandia és Kazincbarcika, Magyarország. A hollandoknak köszönhetően van a gyülekezetnek egy imaterme, egy konyhája, mosdója teljes felszereléssel, és hamarosan vendégszobát is kialakítunk segítségükkel. Az ő támogatásukkal a fekvőbetegeknek pelenkát adunk, hogy ezzel is enyhítsük a terheket.

A kazincbarcikaiakkal pedig igazán testvéri a kapcsolat, minden évben kirándulásokkal, együtt szervezett programokkal erősítjük egymás hitét és az összetartozást.

Az elmúlt években a templomkertet is sikerült rendbe tenni. Az előregedett fenyő és tuja fák helyett rózsák díszítik a templomkertet. Tavasszal pedig a holland tulipánok borítják virágba a templomkertet.

Két éve van a gyülekezetnek honlapja is: <http://dobra.hupont.hu>
Ott több információt is találhatunk.

Magunkról annyit, hogy 2001 óta vagyunk lelkészek a feleségemmel, Kurta-Tótos Beátával együtt. Tasnádszántón, Pelekesziben és Érckőrösön kezdtük a szolgálatot. Dobrán 2006. október 15-től szolgálunk. Feleségem Hadadon lelkész, illetve vezeti az ottani Degenfeld Központot. Két gyermekünk van: az 5 éves Tímea, és a 4 éves Csanád. Szeretjük ezt a gyülekezetet és imádkozunk sokat értük, hogy továbbra is előre haladjunk egységben, békességben. Isten segítsen meg ebben mindnyájunkat.

KURTA-TÓTÖS SZABOLCS
lelkipásztor

Templomálom Hadadon

Ha valaki elkezd gondolkodni: „vajon hol lehet ez a Hadad”, talán így lehetne összefoglalni: Szatmár megye Szilágyság felőli csücskében van, de Máramarossal is határos, a történelmi Tövishát része, két kastélya van, evangélikus temploma, baptista imaháza, pünkösdista imaháza, és egy megmenthetetlen református temploma.

Ha valaki elkezd kutatni Hadad múltját, könnyen elvész a történelem útvesztőiben. A kezdetek az Árpád-korba nyúlnak vissza. A templom szentélyébe beépített román-kori ablakok arra engednek következtetni, hogy a 11. század végén épült. Az első írásos feljegyzés 1334-ből származik: Sacerdot Hodod, várát 1399-ben említik először, Kusalyi Jakcs György és testvérei építették saját birtokukon. A középkorban fontos település volt, vásártartási joggal és kolostorral. Gyakran ülésezett itt Közép-Szolnok vármegye előkelősége. 1482-ben mezőváros. Egyes források szerint a templomot a husziták építették a 15. században, de ha megnézzük a szentély stílusát, s az alatta levő kriptát, ez csak egy átépítés dátuma lehet. 1562. március 4-én Zay Ferenc és Balassa Menyhért királyi serege itt győzte le – az egyébként vadkerti csatának is nevezett hadadi ütközetben – az erdélyieket, de 1564-ben János Zsigmond 12 ezer katonával visszafoglalta várát. 1584-től a Wesselényi család birtokolta. 1600-ban Basta szállta meg. A Rákóczi-szabadságharc alatt Wesselényi Pálné Béli Zsuzsanna védte a várat a labancokkal szemben, de 1710-ben Csáky István feladta. A 18. század első felében összedőlt.

A Wesselényiek az 1742-es pestisjárványban megfogyatkozott magyar lakossága mellé alemann nyelvjárást beszélő, evangélikus vallású németeket telepítettek. 1876-tól Szilágy vármegyéhez tartozott.

Német lakóinak többsége 1944-ben, majd az 1980-as években kivándorolt Németországba.

Két kastélya van: az 1776-ban épült Wesselényi kastély és az 1790-1810. között épült báró Wesselényi Teréz hozományaként a Degenfeld családhoz került Wesselényi-Degenfeld kastély.

A Wesselényi kastély

1543-ban kb. 200 lakosa volt a falunak.

1733-ban a pestisjárvány után 162 lakos maradt.

1850-ben 1137 lakosából 622 volt magyar, 332 német, 125 román, 35 cigány és 21 zsidó nemzetiségű; 638 református, 328 evangélikus, 124 görög katolikus, 26 római katolikus és 21 zsidó.

1900-ban 2119 lakosából 1451 volt magyar, 479 német és 189 román anyanyelvű; 1173 református, 507 evangélikus, 230 görög katolikus, 167 zsidó és 42 római katolikus vallású.

2002-ben 914 lakosából 723 volt magyar, 72 román, 75 cigány és 44 német nemzetiségű; 692 református, 68 baptista, 56 ortodox, 56 pünkösdi és 13 római katolikus vallású.

A falunak két virágkora volt: az egyik Mátyás király idejében, amikor 1482-ben városjogot kapott, s ettől kezdve Hadadot a környék központi helyiségévé fejlesztették, s a következő évszázadra mezővárossá nőtte ki magát. A másik virágkorát az 1800-as évek második felétől élte az első világháborúig. Akkor épült a Szilágycsehbe vezető út, ki volt cövekelve az Alsószipor közötti vasútvonal, s akkor épültek a falu legszebb pincés-emeletes házai.

Következett a két világháború, s annak hozadékai: a csatába odavesztett fiatalok, zsidók deportálása, németek menekülése 1944-ben a visszavonuló német hadsereggel, aztán a németek Szovjetunióba való deportálása, a Degenfeldek menekülése Budára. A hadadi nép pusztulását legfőképpen tehát nem a háború okozta, hanem ami utána következett.

Amikor Hadadon végigsétálok, megérint a múlt szele, s azon gondolkodom, mi lehetett volna belőle, ha hagyják fejlődni, és nem söpri végig két világháború, s nem kell a zsidóknak, németeknek, s a grófi családnak elmenekülni? Ahogy megfújja a szél a Degenfeld kastély udvarán a fák lombjait, néha a gondolatomban benépesednek a házak, hallom a szekerek zaját, amint mennek hazafele a vásárról, a grófi kocsikat, amint a felhajtón megállnak, s kiszállnak az

A régi templom újjáépített és megrepedt fala

Amikor még folytak a munkálatok, a templom falának lebontása után készültek az új alapot megépíteni

első bálozók, valamint vasárnap reggel, amint mennek a templomba az emberek, ki az evangélikus templomba, ki a reformátusba.

Aztán megrázom magam és elem tárul a valóság: sok pincés-emeletes ház ma már üresen áll, vagy lakója idős, magányos özvegy. A németekkel sok magyar is elment a forradalom után, s ma már Németországban hadadi találkozt is szoktak szervezni. 5-10% évente hazajár, tavaly felújították az itt maradt, elárvult evangélikus templomot (néhány idős tagja van már csak az evangélikus gyülekezetnek), a zsinagógát viszont már csak képen láttam.

A Degenfeld kastélyból először iskola, majd a család jóvoltából egyházi táborozó központ lett, a Wesselényi kastély magánkézbe került, de túléltek a viharos századokat, háborút és ma is büszkén hirdetik Hadad gazdag múltját.

Amiről pedig még nem meséltem, az a református közösség. 1900-ban 1173 református volt, 2002-ben 692, ma már alig több, mint 500. De nem a népesség fogyása a hadadi reformátusok legnagyobb problémája, hanem az, hogy az Árpád-kori templom több mint tíz éve renoválás alatt van a talaj csúszása miatt, és minden eddig elvégzett újjáépítő munka dacára menthetetlen.

2007-ben nevezték ki a Degenfeld központ élére, 2009 óta vagyok az egyházközség lelkipásztora is, munkám a Degenfeld udvaron folyik, hiszen ott táborokat szervezünk egy alapítványi csapattal és a kastély adott helyet az istentiszteleteknek is 2006 óta.

Hadad napi istentisztelet a kastély udvarán

A Degenfeld kastély a képzőművészeti tábor idején

Egy megfáradt és elkeseredett gyülekezetet vettem át nyugdíjba vonult, templomjavító elődömtől, s elhatároztam, hogy Isten segítségével e gyülekezetbe életet lehelek. Sokan belefáradtak abba, hogy a templom újra és újra megreped, a gyülekezet pedig teremről teremre vándorol. Tartottak istentiszteletet a régi egyházi iskolában a templom mellett, az is megcsúszott, a Wesselényi kastélyban, azt eladták, karácsonyestet a kultúrotthonban, végül kikötöttek a Degenfeld kastély két termében, de az ünnepeken kicsinek bizonyul. A templomtoronyban még szól a harang, de évente, kétfévente az istentiszteletek helyszíne változott.

Ma is a Degenfeld kastélyban gyűlünk össze vasárnapról vasárnapra, de már megszületett egy régóta dédelgetett gondolat: építsünk új templomot. Merésznek tűnt a terv, sokan alig merték kimondani, ezekben a válságos években, miután évekig költöttek a régi templom megmentésére. Ki ad nekünk támogatást egy új templomra? Nyitott a kérdés, nem tudjuk, de belefogtunk. Az egyházközség kapott egy telket ajándékba és lassan álmodjuk rá az új templomot.

Az istentiszteleti terem újra benépesült vasárnaponként hívekkel, az irodám vallásórák gyerekekkel, s télen bibliaóra is van. A gyülekezet élete egybeforrott a kastély, mint táborozóhely életével, hiszen a hadadi fiatalok bekapcsolódnak a táborokba, a nőszövetség segít időnként egy-egy nagyobb csoport ellátásában, s főleg nyáron pezseg az élet a faluban.

KURTA TÓTÖS SZABOLCS
lelkipásztor

Diakónia az Érmelléken

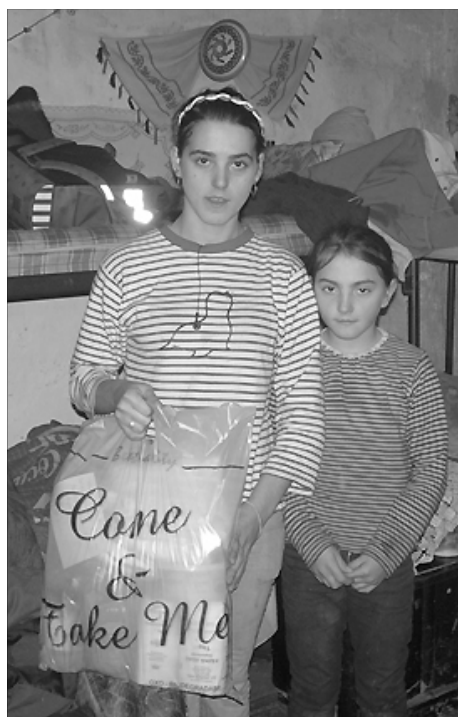
Az első gyülekezet életében az igehirdetés és szeretetszolgálat ágai szorosan egybefonódtak, a diakónusok a szeretetszolgálatban segítettek az apostoloknak. A diakónia vagy más néven szeretetszolgálat, a „Krisztusban kialakult hitközösség gyakorlati tevékenysége volt”. A diakónia nem csupán alkalmi jellegű segélyszolgálatot jelent, hanem a hit látható formája, amely tettekkel hirdeti Isten ígését. *A diakónia több mint egyszerű szociális munka, hiszen az anyagiakon túl lelki segítséget is nyújt, Isten ígésvél gyógyítva a lelki sebeket. Jézus a legfőbb diakónus, aki az asztalnál szolgált tanítványainak, és az evangélium hirdetése és tanítása mellett, a kézkezi szolgálatra is hívott el embereket. Ők a diakónusok, akik az adott társadalom szűkölködő, segítségre szoruló, és krízisbe került tagjainak nyújtanak segítséget a Krisztusi szeretet és önfeláldozás erejével.*

Az Érmelléki Református Diakóniai Alapítvány (ÉRDA) 1998-ban alakult, és 2000-ben került sor annak hivatalos bejegyeztetésére. Az akkori diakónus, Gergely Annamária lelkiismeretesen végezve munkáját, felkutatatta az Érmelléki Református Egyházmegyéhez tartozó gyülekezetekben élő nagycsaládosokat, a fogyatékkal élők családjait és támogatásban részesítette őket. A nyári időszakban táborokat szervezett belföldön és külföldön is a fogyatékkal élők és kísérőik számára, melyre nagy szeretettel emlékeznek vissza mind a mai napig a résztvevők.

2007-ben az ÉRDA hivatalosan alkalmazott diakónus nélkül maradt, és tevékenysége lecsökkent szinte teljes mértékben a fiókszervezet működésére, a 2003-ban létrehozott micskei Sámuel bentlakásra, melyben az intézmény dolgozói a szociálisan hátrányos helyzetű családokból érkező gyermekeket iskoláztatják, nevelik, kialakítják bennük a keresztyén értéktudatot, valamint felkészítik őket az életre.

Az Egyházmegyei Tanács 2010 augusztusában döntött úgy, hogy elfogadja jelentkezését, és újra diakónust alkalmaz az ÉRDÁhoz.

Szeptember utolsó napjaiban kezdtem el az Érmelléki Református Egyházmegyéhez tartozó gyülekezetek felkeresését. A lelkipásztorokkal kezdtem, akik megadták a gyülekezethez tartozó nagycsaládosok és fogyatékkal élők neveit és címeit. Ezt követően személyesen kerestem fel ezeket a családokat, elbeszélgettem velük, sor került egy papír kitöltésére is, amely a családtagok adatait tartalmazta és különböző információkat a családra vonatkozóan. Nem ígértem semmit, csak reménykedni tudtam, hogy Isten ránk tekint, és gondoskodik arról, hogy legyenek támogatóink, hogy mi is támogatni tudjuk ezeket a családokat. Minden egyházközség lelkészével sikerült beszélnem, a lista folyamatosan bővült.

Az ÉRDA anyagi helyzetének helyreállítására 2010. október 31-én egy jótékonyági komolyzenei koncertet szerveztünk, ahova nagy szeretettel vártuk a támogatókat és támogatottakat egyaránt. Fellépő vendégeink, a Classic Arts Művészeti Egyesület tagjai, felejthetetlen élményben részesítették közönségüket. Igazán színvonalas kulturális rendezvényen vehettek részt mindazok, akik megtiszteltek bennünket a jelenlétükkel. A koncert megszervezésével tradícióteremtés is volt a célunk, szeretnénk a jótékonyág nemes hagyományát feleleveníteni, és évente több jótékonyági kulturális rendezvényt szervezni.

Alapítványunknak nemcsak földi vezetősége van, de mennyei Gondviselője is, hiszen a legkilátástalanabb helyzetekben érezzük meg gondoskodását. Egy holland alapítvánnyal való kapcsolat kezd újraalakulni, melynek vezetője ígért némi anyagi támogatást a nyilvántartásba vett családok számára. Ugyanakkor imádságos szívvel és reményteljesen tekintettem a tavasz felé, amikor az adó 2%-át fel lehetett ajánlani valamilyen nonprofit szervezet számára, így az ÉRDÁ-nak is. Bízom az emberek jóindulatában és felelősségérzetében, hogy minél többen élnek majd ezzel a lehetőséggel.

A jövőre nézve komolyabb terveink is vannak. Szeretnénk egy komoly, önkéntes alapon működő diakóniai hálózatot kiépíteni az Érmelléken. Szeretnénk, hogy minden gyülekezetben legyen egy-két önkéntes diakónus, aki felvállalja, és látogatja a nyilvántartásba vett családokat, segít a különböző programok és tevékenységek megszervezésében. Örömlénk, ha lennének a gyülekezetekben olyan lelkes, megbízható önkéntes fiatalok, vagy akár idősebbek, akik szívesen bekapcsolódnának ebbe a szolgálatba, akik fontosnak tartják azt, hogy segítsenek másokon, akik komolyan veszik a Biblia szavait, miszerint embertársainkban a Krisztust kell meglátnunk, enni kell adjunk az éhezőknek, inni kell adjunk a szomjazóknak, be kell fogadnunk a jövevényeket, meglátogatnunk a betegeket, elmennünk a foglyokhoz. Amennyiben megtesszük ezt egy emberrel is, magával Krisztussal cselekedjük meg (Mt 25, 34-40). Embereken segíteni szép és nemes feladat, és akiben megvan a képesség, hogy tud bánni az emberekkel, az nem szabad elássa ezt a talentumát (Mt 25, 24-30). Ugyanakkor Jakab

apostol intelmét sem hagyhatjuk figyelmen kívül, miszerint „Aki tudna jót cselekedni, és nem cselekszik bűne az annak.” (Jak 4,17). Amennyiben lennének jelentkezők az önkéntességre, egy képzés megszervezését is vállalná az ÉRDA számukra. Így bátorítom az Érmelléki gyülekezetek tagjait, hogy gondolkozzanak el erről a szolgálati lehetőségről.

Céljaink között szerepel a régebben hagyománnyá vált találkozók újbóli beindítása is a 2011-es esztendőben. Karácsonyra ezt anyagi okok miatt nem tudtuk megszervezni, de szeretetünk szerény jelét azért igyekeztünk eljuttatni a családokhoz élelmiszersomagok formájában.

Karácsony hetében 400 db „cipős doboz” érkezett Szlovákiából, Komáromból, amelyért köszönetet mondunk Lengyel Zoltánnak, a Felvidéki csomagok koordinátorának és Szabó Annamáriának, a Szlovákiai Református Keresztény Egyház Diakóniai Központja igazgatójának. Köszönetet mondunk a Szentjobbi Református Egyházköztség vezetőségének is, hogy magukra vállalták a csomagok szállítási költségét. Ugyanakkor köszönetünket fejezzük ki Bara László egyházmegyei főjegyzőnek, és Futó Ferenc érolaszi lelkipásztornak, hogy vállalták a csomagok elszállítását.

Isten iránti hálával mondunk köszönetet támogatóinknak is, akik hozzájárultak ahhoz, hogy Karácsonyra élelmiszersomagot készíthessünk a nyilvántartásba vett családoknak. Így köszönjük meg a támogatását az aalteni „Stiching Christenhulp Oost-Europa” Alapítványnak, a nagyváradi Csillagocska Alapítványnak, és a Bihar Megyei Tanácsnak.

A válságok időszakát éljük anyagi és lelki értelemben egyaránt. Aki a szűkös anyagi helyzet ellenére is támogatni szeretné az Érmelléki Református Diakóniai Alapítvány tevékenységét, szeretettel várjuk és fogadjuk adományát!

Jézus szolgáló munkatársai a legembertelenebb időkben is fel kell ismerjék a rájuk bízott feladatot: testileg-lelkileg segíteni mindig azoknak, akik segítséget szenvednek. Ezt szeretnénk mi is tenni. Támogatásunk kiterjed a talajt veszített, segítségre szoruló testvéreinkre is. Meg szeretnénk mutatni a szeretetszolgálat lelki és anyagi segítségét, mindig rávilágítva arra, hogy egyedül csak a Jézus Krisztusban való hitben lehet megpróbáltatásainkat, nehézségeinket, keserűségünket, szenvedéseinket, magányunkat elhordozni. Isten legyen segítségünkre mindezekben!

BALOGH ANIKÓ
diakónus

„Érezzétek és lássátok meg, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, a ki ő benne bízik. Féljétek az Urat, ti szentjei! Mert a kik őt félik, nincs fogyatkozásuk. Az oroszlánok szűkölködnek, éheznek; de a kik az Urat keresik, semmi jót sem nélkülöznek. Jöjjetek fiaim, hallgassatok rám, megtanítlak titeket az Úr félelmére!” Zsolt 34, 9-12

Hegyközszentmiklósi helytörténet

A Szentjobbót körülvevő falvak minden bizonnyal azon a területen alakult ki, melyet Szent László adományozott a „szentjogi” apátságnak. Az apátság birtokainak összeírása az 1172 körüli időkből ránk maradt, de olyan rossz másolatban, hogy egyetlen nevet sem tudunk megnyugtatóan azonosítani. A szent jobbót rejtegető Mercurius bizonyára nem valami sűrűn lakott vidékre menekült, hanem az ország gyéresebb népességű részein számított biztos menedékre. Bár a Berettyó alsó völgye a 11. század végén már nem lehetett lakatlan, az apátság falvait mégis a barátok telepítésének tartjuk. Legrégebbi falujuk mindenesetre a központ, Szentjobb, középkori nevén Szentjog volt. Csanálos és Csohaj már később, a Berettyó másik partjára települt, legvégül pedig Szentmiklóst alapították a Cserhát erdős dombjai között. Az említett birtokösszeírás jól mutatja a települések 12. századi állapotát: akkor már egész sereg kézműves is volt a földművelők mellett. Talán az ekkor felsorolt erdőővők (*custodes memorum*) alapították a későbbi Szentmiklóst. 1291-1294-ben *Sanctus Nicolaus* néven tűnik fel a település. Nevét a középkori szokás szerint egyháza védőszentjéről kapta. A középkorban közepes nagyságú falu volt. A hunyadiak korában 1447-ben magyarosan Zenthmiklósnak írlák. 1485-ben a Toldy család kap benne nagyobb részt. Néhány évtized múlva a váradi káptalan és a püspökség a fő

birtokosa. Az 1552-es összeírásban 18 telekkel van feltüntetve, ami közepes nagyságú falunak felelt meg abban az időben. A török hódoltság alatt sokat szenvedett. 1599-ben mindössze 25 lakosa maradt meg. 1692-ben is alig van néhány lakosa. A hódoltság idején a szentjobbi remeték birtokába tartozott. 1720 táján kezd benépesedni, ekkor 25 adózó jobbágyfőt írtak össze. 1828-ban a statisztika Szent Miklós, illetve Szimiklósnak tünteti fel 563 lakossal és 87 portával. 1869-ben nagy tűzvész pusztította el. Leégett az 1822-ben épült református templom, az iskola és a házak többsége. Iskolája az 1800-as évek elején már van, ekkor a tanítót Tóth Józsefnek hívták, az iskolába járók száma 120. 1910-ben 172 házban 996-an laknak. 1980-ban 1069 a lakosok száma, a házaké 375. 1992-ben 978 lakójából 13 román, 821 magyar, 150 roma. Vallás szerint: 19 ortodox, 66 római katolikus, 899 református.

Az Érmelléki dombvidéken, a Hegyköz északi részén fekvő falu rendezett alaprajzú, utcás település. 1817. február 21-én a Hegyközszentmiklósi Református Gyülekezet elhatározza egy új templom építését a régi helyén, a hívek adományaiból. 1817. május 29-én be is fejezik az alapozási munkákat Csécsi János prédikátor, valamint Czapp György és nemzeti Czapp István kurátorok irányítása alatt. Ez után 5 nehéz év következett, mivel a hívek buzgósa ellankadt és csupán Csécsi János akaratának és energiájának köszönhető, hogy az építés mégis befejeződött. A munkákat akadályozta az 1822-ben bekövetkezett tűzvész is, amely nagy károkat okozott a még építésben álló templomban. Mindezek ellenére 1823. május 29-én a templom győzedelmesen emelkedett a falu középpontjában. Belső bútorzatát Ifj. Csécsi János készítette, annak a Csécsi János asz-

talosmesternek a fia, akinek asztalosműhelye volt Budapesten. A templom tehát állt, de még nem volt tornya. 1832-ben azonban a hívek kezdeményezésére elkészült a torony is. Az új templom olyan megnyerő látványt nyújtott, hogy Péchujfalusi Péchi Imre szuperintendens megjegyezte: „egy sincs hozzá hasonló a környéken”.

1869-ben ismét tűzvész pusztított a faluban és megsemmisített 34 házat. A nagy katasztrófát a templom falai állították meg. A templom azonban romba dőlt, csak a fekete falai maradtak meg. A jelenlegi formájában 1890-ben építették

újjá Beregszászi Albert lelkipásztor irányítása alatt. Az utóbbi évszázad alatt több renoválásra került sor. 1956-ban teljes egészében újjáépítették a torony fedélszerkezetét. A toronyban három különböző nagyságú harang van, melyek közül a középső az 1869-es tűzvészből megmentett harang. A nagy harangot 1924-ben adományozta Pete István. 1977 nyarán a hívek áldozatkészségből újból renoválták a templomot kívül-belül. Az ablakokat kicserélték új, fémkeretes ablakokkal, a bútortárat pedig újrafestették az eredeti színnel.

1983-ban a templom mellett lévő dűledező parókia helyett új, emeletes parókiát épített a gyülekezet. 1991-ben a gyülekezet felújította a templom értékes orgonáját. 1993-ban a templom bútortáza új, világosabb színt kapott. 1996-ban villamosították a harangozást, 2007-ben ravatalozó épült. 2008-ban a parókia belsejét renoválták, 2009-ben a templom teljes renoválása kezdődött el.

ÁRUS LÁSZLÓ CSONGOR
lelkipásztor

Ottományi őrjárat

Ha őrjáratunkat falunk történetének kezdetétől indítanánk, akkor bizony igencsak messze kellene visszatekintenünk, ugyanis településünk már a bronzkorban is lakott volt. Erre utalnak a falu határában az elmúlt évszázadban fellelt ásatási anyagok, leletek. Ezek annyira egyediek, különösen hétköznapi agyagedényeik a maguk sajátos barázdált és vésett spirálos és szalagszerű díszítéseivel és az azokkal váltakozó egyenes és szögletes vonalakkal, hogy ezt a civilizációt „Ottományi kultúra” néven ismeri a régészet.

A középső bronzkor időszakának fontos jelensége a társadalmi rétegződés beindulása. Ebben a korban kezdik magukat megkülönböztetni a közösségek tehetősebb, előkelő tagjai és ennek külső jelét is adják aranytárgyaik viselésével és finomabb megmunkálású bronzfegyvereik hordozásával. Amúgy szervesen kapcsolódhatott a közép-bronzkori időszak más kultúráihoz, erre engednek következtetni a temetkezési és életviteli szokások közötti hasonlóságok.

A falu nevét egyes feltételezések szerint német nemzetiségű alapítójáról, Oltuman-Altmanról kapta, de van olyan nézet is, amelyik Ajtony nagyúr nevéig vezet vissza a falu nevének eredetét. (Tehát semmi köze az oszmánokhoz vagy az Ottomán birodalomhoz!) Az első, írásbeli feljegyzések többek között Villa Oleman-ként említik, egy 1263-ban keletkezett feljegyzés is, amelyik Moys nádor birtokaként nevezi meg. Ottomány egyházi életéről az 1332-es pápai tizedjegyzék ad elsődleges tudósítást, mely szerint Miklós nevű papja évente 8 garas pápai adót fizetett. Ez arra enged következtetni,

hogy jelentős településnek számított. A reformáció térnyerésének nincsenek dokumentálható fokai, mindössze annyit tudunk, hogy 1556-tól a templomot református templomként említik, tehát a lakosság többsége református volt. A reformáció kiteljesedése Varkocs Tamás váradi kapitány nevéhez fűződik, aki 1563-ban a Zólyomi családba házasodva hozományként kapta a falut. Az 1567-es debreceni zsinat már tiszta református településként említi Ottományt. Ebben az időben már iskolája is volt.

Templomunk feltehetőleg a 12–13. században épülhetett, Árpád-kori templom, eredetiségét azonban a sok átépítés miatt elvesztette. 1868-ban felszerelték azt a toronyórát, mely ugyanabból a műhelyből származik, mint a nagyváradi polgármesteri hivatal toronyórája. Tragikus fordulatként élte meg a falu 1898. július 5 délutánját, amikor a templomtorony felső része villámcsapás és hatalmas vihar áldozataként dőlt rá a templomhajóra beszakítva annak tetejét és szinte teljesen romba döntve belső felszerelését. Ennek a szomorú fordulatnak állított maradandó emléket Szentmihályiné Szabó Mária íróő, Szabó Mihály lelkipásztor leánya a „Templomépítés” c. novellájában. A gyülekezet Szabó Mihály lelkész vezetésével, hatalmas munkával ugyanezen év karácsonyára teljesen újjáépíti a templomot.

A következő jeles dátum 1913. december 1., amikor megérkezik a pécsi Angster művek orgonája, amit karácsonyra össze is állítanak, s meg is szólaltatnak. Ez a hangszer, amelyik sokak szerint a környék egyik legszebb hangú orgonája, szolgálja és segíti ma is istentiszteleteinken a Mennyei Atya dicsőítését. A 20. század újabb felújításokat és modernizálást hozott: üvegfalépítés, villanybevezetés, harangvillamosítás stb. Templomunkon el-

végzett munkálatok sorában az utolsó a 2008. évhez köthető, amikor elkészült a modern hőszigetelés templomfűtés gyülekezeti tagjaink nem kis öröme és megelégedésére. A jelen kihívásai között mindenekelőtt a templom renoválása áll. Ottomány templomos népe szíven viseli ezt az ügyet és a kért hozzájáruláson felül vállalja az anyagi többletterhek hordozását.

Gyülekezetünk újjáépítő munkálkodásának fontos fegyvertényeként kell megemlíteni a valamikori kántor-tanítói lakás, illetve fiúiskola felújítását és gyülekezeti házzá való átalakítását, mely 2009 augusztusában, holland alapítványi segítséggel sikerült. Kik örülhetnek ezeknek a mai napig is hatásukat éreztető munkálatoknak, újításoknak? Mindenképpen azok leszármazottai, akik az évtizedek, sőt évszázadok folyamán saját életük építése és rendezgetése mellett, úgy gondolták áldozni kell a közösség javára is. Adományaik nyomát érintheti kezünk, amikor templomunkra és annak környékére nézünk.

A templom előtti terecske tanúja annak, hogy itt sem telt el nyomtalanul a 20. század. Amikor ezen a téren megállunk emlékezni minden május utolsó vasárnapján, a Hősi Halottak és a Háborúk Áldozatainak Emléknapján, több mint száz ottományi nevét olvashatjuk. A Világháborús Emlékművön a felszállni akaró turul őrzi a távoli csatamezőkön elesett apák, testvérek és fiúk neveit. Mellette ott áll egy emlékkőnek támasztva haláltáborokba hurcolt valamikori falusfeleink nevét őrző emléktábla is. Emlékük szívünkben él tovább.

Egyházunkhoz kötődő arcok és emlékek jönnek felénk, ha falunk nagy szülőtteire gondolunk:

Szentjóni Szabó László költő (1767-1795), a Csokonaival kortárs magyar líra szépreményű alakja, kinek élete a jakobinus mozgalomban való részvétele miatt derékba tört a Kufstein-i várbörtön sötét, nyirkos cellájában. Édesapja a gyülekezet akkori patrónusaként, gondnokaként kezdte el saját költségén építeni a templom tornyát, de fia elítéltetése miatt, őt magát is teljes vagyonelkobzással büntették. A torony első két szintjének torzója hirdette 1798-ig nem csak a bimbózó magyar szabadságvágy letörését, de egy adakozó kedvű család anyagi ellehetetlenítését is. A költő halálának 200. évfordulóján egyik leszármazottjának adományából állítottak emléket.

Komáromy György szabadságharcos (1817-1872), Komáromi Csipkés György jeles teológus, bibliafordító tudós, későbbi debreceni prédikátor leszármazottja. Az ő nevéhez fűződik a szebb napokat látott Komáromy-kúria és azt övező park kiépítése, mai formára való kialakítása. A reformkorban többször is képviselte megyéjét a pozsonyi országgyűlésben. A forradalom kitörésének első pillanatától kezdve elkötelezett harcosa a magyar szabadságnak. Ezért az ügyért küzdött huszárszázadosként 1848-49 csataterein, de továbbra is elkötelezett híve maradt Világos után is. Klapka Györggyel és Csáky Tivadarral együtt, immár a politika porondján képviselte a magyar szabadság ügyét a párizsi és a berlini császári, illetve királyi udvarokban.

Szentmihályiné Szabó Mária író (1888-1982), falunk jeles szülöttének emlékjelével még adós az utókor (reméljük nem sokáig). Szabó Mihály lelkipásztor leánya, a debreceni Dóczy gimnázium végzettje, egész életét, munkásságát végigkíséri a református ember szellemisége, lelkisége. Fordulatos és olvasmányos regényein keresztül nyerhetünk betekintést családja életébe ugyanúgy, mint magyar református nagyjaink mindennapjaiba, örömeibe és nehézségeibe. Történelmi regényeivel állít olvasmányos emléket Lorántffy Zsuzsannának és Rákóczy Györgynek (Lorántffy Zsuzsanna, Örök társak) valamint Zrínyi Ilonának (Zrínyi Ilona). A marosvécsi kör tagja, a második világháborút követő új rendszer áldozataként tiltólistára került. A kommunizmus bukását követően még mindig csak várjuk irodalmi rehabilitálását. „Az érmellék irodalmi nagyasszonya” emléktáblája előtt tisztelgünk annak születésnapján, minden október 31-én.

Órjáratunk ezen pillanatképénél megállva megállapíthatjuk, hogy Teremtő Atyánk mindenféleképpen gazdag örökséget bízott az ottományi emberre. Ez örökség ápolása és tovább adása komoly feladatként él presbitériumunk és gondnokaink, adakozókedvű, templomjáró testvéreink szívében is. Istentiszteleti részvételünk vasárnaponként 12 és 20 százalék között mozog. Hétköznapi istentiszteleteinkre is egybegyűlünk néhányan. A téli időszak bibliaóráira az énektanulás és a bensőséges beszélgetések is egyaránt jellemzőek. A vasárnap délelőtti istentiszteletekkel párhuzamosan megtartott gyermek istentiszteletre 10-20 gyermek érkezik. Statisztikai adatainknak sajnálatos következtetése az, hogy kevés a gyermek. Idén még tartunk konfirmációt 4 fiú és 2 leány számára, de jövőre sajnos csak kiskonfirmáció lesz. Egy évjárat helye kimarad.

Gyülekezeti életünk szervezettségéhez hozzátartozik a Nőszövetség is, amelyik Szentmihályiné Szabó Mária nevét viseli. Munkájuk nem csak a téli esték csigatészta készítésével való eltöltésében, hanem sok esetben, a közmunkákban való részvételben is megmutatkozik.

Kegyelettel visszapillantva az ősökre, láthatjuk meg a jelenben azon kihívásokat amelyeknek csak együttesen, egymásba kapaszkodva és egymás hite által épülve - felelhetünk meg és készülhetünk arra a jövőre, amely Atyánk Bölcsessége által szemeink elől elrejtetett, de hitünk által javunkra szolgál majd itt e földi létben és Istenünk Országában egyaránt.

Téged, kedves Olvasó, ki elkísértél erre a rövid órjáratra pedig arra kérünk, ha a Lélek arra indít, imádságaidban gondolj ránk, akik itt élünk ezen a vidéken - amelyik már a bronzkor óta hazája és otthona az itt megtelepült embernek – hogy békességben, boldogságban, megvigasztalva dicsérhessük Atyánk gondviselő szeretetét.

DARABONT TIBOR
lelkipásztor

A monospetri lelkes népe

Barcsa János egyháztörténeti tanulmányában (1910) azt írja, hogy az „odajött katolikusok egy Monasterium Petri-t találván ott, erről nevezték” el. A különböző időkben kelt okmányokban így olvasható: 1215 Petri, 1270 Petry, 1332 Molnospetri, 1535 Malmospetry. A 13. század elején Középszolnok megyéhez tartozott. Nevével először a Váradi Registrumban találkozunk 1215-ben, majd 1219-ben. Az 1800-as évektől kezdve már a ma ismert néven találkozunk a településsel.

Földrajzi helyzete és története: Barcsa leírása szerint „régén a margittai és bogyoszlói határon egy kis tért ültek meg s 1724 előtt költöztek

megyei rendeletre a Berettyó vize melletti mai helyre. Előbbi helyét pusztának nevezték.” Jakó Zsigmond viszont azt írja tanulmányában, hogy a Berettyó völgyében fekvő Monospetrít 1270-ben az egyedi monostorhoz tartozó falvak között sorolják fel. Ez utóbbi valószínűbbnek látszik, bár az első magyarázat mellett is lehetne további érveket felsorolni.

A község megtelepülését a 13. század előttire teszik egyes kutatók. 1270-ben már a Gutkeled nemzetség birtoka. A Monostor falvainak felosztása után a Jankafalvi ág kezére került. A 14-15. század fordulóján – e családok kihalása után – pedig a Zólyomiaké és a leányági leszármazottaiké lett. A település magyar volta mellett tanúskodnak a talált személynevek, melyek nagy része tiszta magyar név; alig akad néhány román, vagy bizonytalan személynév.

A lakosság alakulása: Középkori feljegyzésekből 7 magyar nevet és egy bizonytalan találtak. A 16. század elején 82 magyar nevet, 19 bizonytalan és egy román nevet találtak. 1554 körül Zólyomi románokat telepített be, így „1599-ben már külön oláh községről hallunk” melynek lakossága majdnem annyi, mint a magyaroké. Vagyis 39 magyar, 31 román. Ekkor már egy másik földesúr: Varkóczy Tamás keze nyúlik ki a falu határára.

A török hódoltság alatt a falu szinte teljesen kipusztult. (Ez idő tájt még egy kis török mecset is épült.) Utána ismét benépesült, 1715-ben kettő, 1720-ban 14 magyar jobbágyot tartanak nyilván benne. 1773-ban, pedig mint magyar nyelvű község szerepel. Az 1800-as évekre a reformátusok lélekszáma meghaladja a 200-at. Meglepő, de ez a szám (csakis a reformátusoké!) a 19. század egész ideje alatt alig változik. Nem úgy a katolikusoké, akiknek betelepedésével, a falu lélekszáma csaknem megháromszorozódott.

Napjainkban a falu ismét magyar nyelvűnek mondható, bár mind a románok, mind az eredeti magyarok kevesebben vannak a túlsúlyban lévő nem magyar eredetű római katolikus többséggel szemben, kiket hosszú ideig tótoknak neveztek. Mára azonban a katolikus lakosság mind nyelvében, mind érzelmében magyarnak mondható. Az utóbbi években leginkább a roma származású betelepültek lélekszáma ugrott meg, ők ma már lassan meghaladják a reformátusok számának kétszeresét.

Adatok a reformátusok lélekszámáról: **1817:** 208; **1822:** 197; **1831:** 209; **1869:** 204; **1896:** 229; **1956:** 195; **1963:** 250; **1966:** 227; **1972:** 247; **2005:** 260. A római katolikusok lélekszáma ma: 650 (a romákkal együtt közel a duplája).

A templom története: A mai református templom helyén már a 16. században istentiszteleti hely állt. Ebben a templomban a reformáció előtt Veres barátok miséztek.

1637. június 17-től találjuk feljegyezve a református gyülekezet első lelkipásztorának nevét. A 17. század második felében Monospetri már anyaegyház.

1698-ból származó úrasztali edényekről is találunk feljegyzést. 1726-ban a Pósalaky család címere díszíti a templom belsejét. Ma is meglévő legrégebbi tárgyak a 18. század elejéről valók.

1905. szeptember 12-én délben az ősi templom a parókia szomszédságában keletkezett tűzvészben három lakóházzal együtt porig égett. Nagyszabású gyűjtőakció kezdődik a gyülekezet férfitagjainak részvételével, akik otthagynán az aratást, házról házra, faluról falura járva gyűjtenek az új templom javára.

1906-ban Kis György építész-vállalkozó már új templom építését vezeti, mely csakhamar el is készül. 1907-ben kerül sor az új templom felszentelésére. Egyetlen karzat kivételével a teljes bútorzat is ekkor készül egyszerű, puritán stílusban. 1907-ben az egyházközség a templomot a Fonciere, pesti biztosító intézettel 1915-ig tűzkár ellen biztosítja.

A templomon az 1950-es évekig csak kisebb javításokat hajtottak végre. 1967-ben toronyjavításra, 1968-ban toronyfestésre, 1970-ben a toronygömbjavításra került sor. 1978-79 között komoly külső, belső javításra került sor, mindössze néhány évvel az új parókia felépítése után. 1983-ban belső renoválás volt, majd a kilencvenes években újból javították kívül-belül a templomot. Legutóbb a templom tető-faszerkezetének a felújítására, cseréjére került sor.

A templom kelet-nyugat-tájolású, 12 méter hosszú, 5 méter széles, 6 méter magas. A torony 2x2 méter alapú, 14 m magas. Ülőhelyek száma: 80.

Lelkipásztorok: 1637-től napjainkig sikerült összeállítani az itt szolgált 61 lelkész névsorát. Nagyjából 6 évenként váltották egymást.

A parókia jelenlegi épületét 1972-ben adták át rendeltetésének. Azóta egy kis raktárhelyiséggel (korábban iroda) valamint egy gyülekezeti teremmel bővült.

Jelenleg egy református **ravatalozó** van épülőfélben a temetőben. Az épület szinte teljes egészében elkészült, hátra van még egy hosszú, fedett terasz megépítése és a kápolna környezetének kialakítása, valamint a megrongált kerítések újjáépítése.

Gyülekezeti élet: Istentiszteleteink látogatottsága 12-26% között mozog, ünnepeken többen, más vasárnapi istentiszteleteken kevesebben vesznek részt. Egyetemes imahetet, bűnbánati istentiszteleteket, bibliaórákat tartunk, a gyerekeknek pedig vetítéssel egybekötött vallás- és gyermek-bibliaheti alkalmakat tartunk immár saját program szerint. A konfirmandusok számára vetítéssel egybekötött előadások is elhangzanak az ún. kátéórai alkalmakon.

Az elvilágiasodás elleni lelki küzdelem egyik utóbbi eredménye az a kis amatőr kórus, mely az elmúlt esztendőben többször is fellépett az egyes istentiszteleti alkalmakon, megörvendeztetve ezzel az egybegyűlteket.

Azt kérem Istentől, hogy fiatalokat és időseket egyaránt megragadva szaporítsa az üdvözülők seregét sok-sok monospetri atyánkfíával is!

IFJ. MÁTYÁS ÁRPÁD
lelkipásztor

„Aki éhen akar halni, az menjen Szolnokházára papnak!”

Néhány évtizeddel ezelőtt vetette papírra valaki ezt a gondolatot. Folytatását, esetleges magyarázatát nem találjuk eme furcsa állításnak. Mindenesetre, aki hallja, az felkapja a fejét. Bevallom őszintén, hogy engem is meglepett ez a nem mindennapi kijelentés. Van-e igazságalapja, vagy nincsen - azt döntse el a kedves olvasó!

A mai helyzetkép szerint az Érmelléki egyházmegye legkisebb gyülekezete Krasznaszolnokháza, a maga 44 tagjával. Kevesen vagyunk, de élni akarunk. Nem könnyű kisebbségben lenni, megmaradni. A tömeghatás itt nem érvényesül, az erőforrás nem emberektől, nem a sokaságtól érkezik, hanem egyedül csak a Teremtőtől. Földrajzilag is nehéz a szomszédra való tekintés, hiszen a falu a dombok árnyékában terül el, rejtőzködik a kíváncsi szemek elől. Sokan keresték már Szolnokházát, még térképen is próbálkoztak, nem mindig sikerrel. Hol van? Margittát elhagyva Tasnád irányába, Érszőlős előtt két kilométerrel balra letérve a dombok között található. És miért Krasznaszolnokháza? Régen két településből állt, Krasznaházából és Szolnokházából és ezek egyesüléséből jött létre Krasznaszolnokháza.

Érdekességnek számít, hogy 15 év alatt 17 lelkészre volt a gyülekezetnek. (Milyen kár, hogy az egyházmegyében nincsen rekordok könyve, talán bekerülhetnének). 1999-ben a teológiáról jártak ide negyedéves hallgatók szolgálni. A lelkészek egymásnak adták a kilincset, folyton átadás-átvétel, amibe lassan belefáradtak a hívek.

A településen négy felekezet él együtt, a református mellett római katolikus, görög katolikus és ortodox gyülekezetek tagjai. Kis falu lévén sok a vegyesházasság, de

szeretetben és a kölcsönös tisztelet jegyében élnek a szolnokháziak. A magyarság száma ma a lakosság 53%-át teszi ki. Közigazgatásilag Érszőlős községhez tartozik. Jó kezekben tudhatjuk magunkat, és az elmúlt időszakban sokat fejlődött és ígéret szerint még fejlődni fog a csendes kis falu. Friss levegő, szép kilátás és nyugalom veszi körül az ideérkezőket. Számomra olyan, mint egy rezervátum, idén itt láttuk meg az első hazaérkező gólyát, láttunk otthonosan mozgó rókát közlelő, és még sorolhatnám...

A jelenlegi református templom a 20. század második felében, a torony jóval később, 1995-ben épült a templomhajó mellé. Építkezni, alkotni, újat létrehozni az életben maradás feltétele. Általában pozitív hatása van a közösségre, megmozgatja őket, lendületet ad, összefogásra kényszerít. Isten Igéje azt mondja: „Akinek van, adatik...”. Nekünk is volt álmunk, vágyunk és tervünk. Korábban két ízben is felmerült az a gondolat (1999-ben és 2007-ben) hogy a templom mellé jó lenne egy kis irodát, esetleg parókiát építeni. A tervek nem valósultak meg, közben pedig a talajmozgások következményeként megsüllyedt a templomhajó, amit kívülről meg kellett támasztani két támpillérrel. Ezt a halaszthatatlan munkát 2006-ban végezték el.

2009-ben Isten kegyelméből és akaratából az egyházközség Gyülekezeti Ház építésébe kezdett. Ezt a fontos lépést hitből tettük meg, erőnk feletti munkát és terhet vállalva magunkra. Isten Igéje bátorított bennünket:

hitben járunk, nem látásban. Elmondhatjuk, hogy Isten segítségével csodálatos utat tettünk meg, és mindenben gondoskodott rólunk. Jó volt megtapasztalni a gyülekezeti tagok helytállását, és a településen belül a többi felekezetekkel való összefogást, akik részt vettek a szervezett közmunkákon és még anyagilag is támogattak bennünket. Elmondhatjuk, hogy mi nem csupán hirdetjük az ökumenét, hanem meg is éljük azt.

Segítséget és bátorítást az első lépéshez Érszőlős község polgármesterétől kaptunk. Az építkezés három fázisban történt: a fundamentum megöntése, falrakás, tetőszerkezet elkészítése, illetve befedése. 2009 karácsonyára az épület gyönyörű, sötétpiros cseréppel ékeskedett. Boldogan zártuk az évet, látva a majdnem kész hajlékot. Hálásak vagyunk a támogatóinknak: a Helyi Tanácsnak, a Bihar Megyei Tanácsnak, az Érmelléki Református Egyházmegyének és a következő gyülekezeteknek: Berettyószéplak, Bihardiószeg, Csokaly, Érmihályfalva, Érszőlős, Értarcsa, Jankafalva, Szalacs, Tóti. Sokan adtak a maguk keveséből és testvérré lettek a szükség idején. A szolnokháziak is odatették a részüket, ki-ki a maga szegénységéből adott, és gazdagok lettünk az összegyűlt 17 ezer lejjel. 2010-ben folytatjuk az elkezdett munkát és Isten dicsőségére szeretnénk majd befejezni. A segítség továbbra is jól jön.

Miért épít egy ilyen kis gyülekezet? Miért nem elégszik meg azzal, ami van? Elszomorító kérdések, még ha van is igazságalapjuk, számomra nagyon fájóak tudnak lenni. Kérem, ne írják le a kicsiket, a gyengéket! A fuldokló ember egyetlen óhaja, hogy segítsenek rajta, mert még élni szeretne. Mi még vagyunk és reménykedünk! A folyton változó világban Isten malmai örölnek, a javunkra is.

Hálásak vagyunk Istennek azért, hogy gyülekezetünkben már több ízben szolgáltak az érszőlősi ifjak, gazdagítva ez által az istentiszteleti alkalmakat, ugyanakkor fiatalos lelkületet és lendületet hozva a szolnokháziak életébe. Ajtót nyitunk, hívogatunk és várunk mindenkit. Szeretetvendégséget szerveznénk télen is a fűtött kis teremben, ahol majd együtt örvendezhetünk, méltóan ünnepelhetünk. Otthont szeretnénk biztosítani nemcsak a mieinknek, hanem a hazaérkező elszármazottaknak, a távolban élő, de nyári vakációjukat Szolnokházán töltő unokáknak és mindazoknak, akik betérnek hozzánk. Isten ígérete ad erőt nekünk napról napra és ezzel az ígérettel köszöntünk minden testvérünket, aki olvassa ezeket a sorokat: *„Ne félj, te kicsiny nyáj, mert úgy tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot!”* (Lk 12,32).

ILLYÉS ZSUZSANNA
lelkésznő

A József Ház – idősek otthona Nagyszalontán

*„Boldog ember az, akinek te vagy erőssége és a te ösvényeid vannak szívében.
Seregek Ura, boldog ember az, aki bízik benned.”*

(Zsolt 84: 6,13)

Mai anyagi, rohanó világunkban egyre nehezebb szép és magasztos terveket megvalósítani. De hiszem és vallom, hogy ha ezen tervekbe és elképzelésekbe bevonjuk Istent, mint örök, hűséges pártfogónkat és megtartónkat, akitől kérjük és kapjuk az erőt, akkor terveink sikerülnek.

Egy régi álom, egy elképzelés így vált valóra a Nagyszalontai Református Egyházközségben is. 2005-ben egy fél hektáros beltelket vásárolt idősek otthona felépítésére. Elkezdődtek a tárgyalások a tervezővel és a holland baráti alapítvány vezetőjével, hogyan is tudnánk ezt a nagy beruházást elkezdni. Gyűltek az ötletek, a tervek, mit és hogyan kellene elvégezni.

A holland kormánytól pályázat útján sikerült 150 ezer eurót magunkénak tudni, ugyanakkor a Boxtel - Szalonta Alapítvány is ígéretet tett újabb 150 ezer euró előteremtésére, de a tervek szerint 400 ezer euróra volt szükség. A fennmaradt összeget egyházközségünk vállalta, hogy

előteremti. Magunk sem tudtuk, hogy hogyan sikerül majd 100 ezer eurót kigazdálkodni. Isten mindig megsegített bennünket, valóságos csoda volt sokszor, hogyan is töltődött fel újra és újra a bankszámlánk. A munkálatokat 2006 augusztusában kezdtük el és 3 évre terveztük az építkezést, 3 nagy részre lebontva, de sajnos az építkezés 5 évig tartott.

2011. április 17-én, Virágvasárnap sikerült méltó ünnepi keretek között átadni az idősek otthonát, mely otthon a „József Ház” nevet kapta.

Csodálatos környezetben, egy szép park közepén található az épület, amely 15 szobát, 30 férőhellyel foglal magába. Természetesen orvosi szobával, kezelővel, gondnoki lakással, konyhával, imateremnek is használható étkezővel. Minden feltétel adott ahhoz, hogy az idős emberek jól érezzék magukat egy modern, európai színvonalú intézményben. Ez az otthon a Krisztus tanítása szerint a keresztyén gondoskodó szeretet otthona. A méltó gondoskodásban együtt van a lelki és testi sebek orvoslása és a lelki táplálék is, az Ige.

A szükségben, nyomorúságban, válságban levő világban ebben az otthonban samaritánusi szeretettel sietnek a rászorulókat gyámolítására.

Nagy hálával az ajkunkon elmondhatjuk: mindaddig megsegített bennünket az Úr, Övé a dicsőség mindörökké.

Istenünk gazdag áldását kérjük az otthon lakóira, munkatársaira!

MIKLÓ FERENCZ
esperes

Megújult az élet Erdőgyarakon

Erdőgyarak Bihar megye délnyugati részén, az Erdőháton található. A falu nevének első írásos emléke 1347-ből való. 1429-ben Kisgyarak, majd 1481-ben Nagygyarak néven is jegyzik a krónikások. Az 1552. évi portaszámlálás szerint 28 család élt itt.

A török uralom idején a Gyulán tartózkodó csapatok többször is feldúlták a települést. Lakóinak oltalmat jelentett az erdő sűrűje és a mocsaras-ingoványos terület.

1806-ból való az az okirat, amely újabb pontos adatot közöl: 16 portát említ, amelyek Nagyszalontához tartoztak.

A 2011. évi gyermek bibliahét közös fényképe a kultúrház udvarán...

...és a templomban, elől az ovisokkal

A 19. század végére alakult ki Erdőgyarak község a – nevét ma már csak néhány hársfával jelző – templom-környékhez, vagyis Száldobágyhoz kapcsolt Zug, Sorház, Szárfa, Mocsár, Réz köz és Csegőd településekkel.

Az első épület, amely egyszerre volt református iskola, istentiszteleti hely és parókia, 1819-ben épült. A következő évtizedekben újítták és különállóvá tették, így 1881-től áll a gyülekezet temploma.

Ez az okiratok által bemutatott múlt, amelyhez a jelen így kapcsolódik:

2010 márciusától kerültem az egyházközségbe. Nagy változást éltem meg a belényesi medence két kis szórványközségéből az alföldi ötszáz lelken felüli gyülekezetbe kerülve, de hiszem, hogy nagy volt a változás a gyülekezet számára is.

Elkezdődött az addig ismeretlen évenkénti családlátogatás és a Reformáció Emlékünnepétől Virágvasárnapig tartó heti felnőtt bibliaóra. A gyermekek számára kétéves lett a konfirmációi oktatás, és a vallásórás csoportok szombaton korosztály szerint járnak a nagyobb kátésoktól a kis óvodásokig. Élmény lett a gyülekezeti tagoknak is a templomi gyermekistentisztelet.

Sajnálatos következménye az előző parókus lelkész és presbitérium illetve gyülekezet rossz viszonyának, hogy a tisztségéből fegyelmi úton felfüggesztett gondnok és 3 presbiter miatt csak csonka presbitérium létezett. 2010 nyarán az Egyházkerület vezetőségének engedélyével teljes tisztújítást tartva megalakult a presbitérium, Hurguly György gondnok vezetésével. És együtt, mint presbitertársak, havonként egyszer a presbiteri bibliaórákon elkezdjük tanulni a szolgálatot.

A nőszövetség is újraindult: a régi hetenkénti csigakészítés helyett havonkénti alkalmakkal: vendéglőadókkal és szeretetvendégséggel.

Területileg ide tartozik a valamikor hírhejt, de 1990 után külföldi segítséggel korszerűvé épített és modern eszközökkel felszerelt csegődi gyerekotthon, ahol fogyatékosok kivetettségén és nyomorúságán próbálnak enyhíteni.

A csegődi gyerekcsoport, bal szélén Hidi Margit presbiternő, jobb szélén hátul Csordás Andrea presbiternő és előtte Bálint Anikó gyülekezeti tag

2011 szeptember 11-én emlékezett meg a gyülekezet néhai Elchlinger József 22 éven át itt szolgáló parókus lelkész halálának 40. évfordulójáról.

A parókia ajtaja előtt a hátsó sorban balról jobbra Tóth Sándor, Nagy József, Marsi Attila presbiterek, Hurguly György gondnok, Mátyási Mihály, Lakatos Csaba és Vasvári István presbiterek, első sorban Kovács Ferenc szatmárhegyi lelkész, Kovács Ferencné Elchlinger Ida Sára, Földesy Márta erdőgyaraki lelkész, Kovács Franciska és Kovács József kishábonyi lelkipásztor

Két, közöttük dolgozó presbiternő segítségével a sátoros ünnepek második napján templomi közösségbe hívjuk az otthon lakói közül azokat, akiknek fogyatékkal élése ezt lehetővé teszi. 2011 nyarán újdonság volt részükre, hogy a nyári gyermek bibliahét után egy napra ők is „bibliahetesek” lettek, természetesen az ő értelmi és testi képességeikhez igazodva.

A lelki építkezés mellett elkezdődött a fizikai is: a parókian sürgős volt a járdák, az emésztőgödör és a fürdőszoba megújítása, valamint a nyitott terasz beüvegezése és folyosóvá történő lezárása. A presbiterek mellett a gyülekezet tagjai is szívesen részt vállaltak még a temető takarításában is.

Az együtt elvégzett sok munka szívben és lélekben ugyanúgy formálta, növelte és nevelte a gyülekezeti tagot, presbitert és lelkipásztort.

A jövődre nézve sokszor megújul bennem a reménység, valahányszor eszembe jut az első közös imahetünk, amikor a hallott igehirdetésre válaszul önként megszólaltak hangos imádságban és versmondásban a gyülekezeti tagok, a volt és a jelenlegi gondnok, az ifjúsági bibliaórák fiatalok és a presbiterek.

Az Úr Isten gazdag áldását kívánja az Olvasó életére:

FÖLDESY MÁRTA
lelkipásztor

A szalárdi református templom múltja

Szalárd a Berettyó mellett, a Magyar alföld keleti részén terül el. A véletlenül felszínre kerülő régészeti leletek bizonyítják, hogy ez a terület a legrégibb idők óta lakott. Az őstörténeti idők embere a Berettyó partján hagyta primitív kultúrájának számos jelét. Gyakran kerülnek elő a földből csiszolt és átfúrt kőbalták, de a későbbi korokból származó leletek sem ritkák. 1894-ben a Szalárdtól csupán 2 km-re levő Bodolyó tanyán ásás közben egy 62 bronztárgyból álló raktárat fedeztek fel. A Kr. e. 10. századból származó leletek ma a Körösvidéki Múzeumban találhatók.

Református templomunk eredetileg obszerváns ferences kolostortemplomnak épült, a gótikus műemlékekben szegény Bihar megyének 15. századi formáját talán leghívebben őrző épülete. Létezésének első másfél századában, a reformáció széleskörű kelet-magyarországi elterjedéséig szorosan összefügg a Csáki család történetével. Az 1395-ben adományul nyert adorjáni uradalom legjelentősebb helysége Szalárd volt, mely már a 14. században mezővárosként szerepel.

IX. Bonifác pápa 1400. március 1-jén kelt bullájában búcsút engedélyezett az épülő egyház jótévőinek, majd május 1-jén a váradi püspök pártfogásába ajánlotta a szerzeteseket.

A Csákiak 1421. évi osztálylevelében csak a kolostort említi. A kolostor templom egyúttal a kegyúri család temetkezőhelye volt, kriptájába temették az 1468 körül elhunyt Csáki Ferenc székely ispánt és fiát, Csáki Benedeket, akinek 1490. december 21-én Adorjánvárában kelt végrendelete: *„az én testemet pedig hagyom, hogy temessék az földbe, az Bódog Szűz Máriának Clastromába, mely Szalárdon építtetett az Mino-*

A szalárdi templom belseje

res szerzetből való barátok közt, az Nagyságos Csáki Ferencznek, az én szerelmes atyámnak koporsójába azoknak az Barátoknak minden czeremóniáival."

A kolostort akkortájt huszonnégy szerzetes lakta: tizenkét miséspap, három növendék és hét segítőtestvér.

A sors paradoxonjaként a kolostor sorsát az alapító család egy tagja pecsételte meg: 1558-ban Csáki Farkas protestánssá lett alattvalói megrohanták a kolostort, megölték a gárdiánt, Váradújlaki Ferencet is, a templomot pedig maguknak foglalták.

1660-ban, Várad ostromakor Szejdi pasa seregei gyújtották fel a templomot.

A helység szülöttje Szalárdi János I. Rákóczi György fejedelem levéltárosa.

A szerzetesek 15. század eleji megtelepedésekor egy, eleinte talán fából készült kolostorban kialakított kápolna szolgálhatta a liturgikus célokat. A kétlépcsős támpillérekkel körülfogott téglafalazású templom hajója, a szabályos hatszög három oldalával záródó szentélye, a hozzá kapcsolódó boltozott helység illetve torony. A diadalív fölötti oromfalon melyet a padlástérben az átjárás biztosítására egy félköríves ajtónyílás tör át. Egy korábbi, az eredetivel alighanem egyező arányú és a mainál mintegy másfél méterrel magasabb fedélszék lenyomata látható.

Az északról a hajóba nyíló másik csúcsíves kapu, amely közvetlen bejárást biztosít a szerzetesek számára a kolostorszárnyból, jelenleg be van falazva. A szentély délkeleti végén egy pasztofórium és egy hármas ülőfülke maradványai kerültek elő.

A fotó a 2011. évi gyermekbibliahét alkalmával készült

Az alsó pinceként szolgált, a felső helységet pedig külső lépcsőn és a nyugati falba vágott ajtón keresztül közelítették meg.

A dongaboltozat elbontásával jelentős faragottkő részletek váltak láthatóvá. Az egyszer hornyolt boltozati bordák gondosan faragott Csáki - címerképes zárókőben futnak össze.

Valamikor még a 17. század folyamán új fedélszerkezetet kapott a templom. Ekkor a homlokzatot teljes magasságában átfogó támpilléreket mintegy két méterrel visszabontották. 1719-ben újrafedték a szentélyt, 1734-36 táján pedig, Csáki Zsigmond támogatásával a hajót is.

1820-ban fogsoros párkánnyal látták el a templomot és a tornyot, az egyik támpillért lebontva pedig még egy előcsarnokot építettek.

A tornyot 1840 és 1844 között egy, a harang elhelyezésére szolgáló, pilaszterekkel tagolt szinttel meg is emelték, és az óraíves koronázópárkány fölött barokkos hagymasisakkal látták el. A templom berendezéséből elsősorban a három oszlop által tartott rokokó elemekkel díszített kettős koronájú szószéket emelhetnénk ki, amelyet 1797-ben készítettek. A klasszicista bútorzat 1802-ből, az orgona 1850-ből való, az újklasszikus stallumokat pedig 1890-ben faragták.

Előkerültek egy 16-17. századi feliratos és egy 1570-ből való címeres sírkő töredékei, az ülőfülke elfalazásából pedig egy ép sírkőlap. Szintén a legutóbbi tatározáskor került elő a szentély középkori falfestményeiből három jelenetsor, kettő a déli, egy az éjszaki falon.

A déli falmezőn mértani elemekből álló keretmintájának oldalsó sávjaiban apró mellképek láthatók. A képmező közepét a trónoló Mária foglalja el, ölében a gyermek Jézussal, aki jobbjaival lefelé kunkorodó mondatszalogot tart. Mária balján két dicsfényes királyszent áll, az idősebbik Szent István vagy Szent László, kezében országhalmával és jogarral, a fiatalabbik, Imre pedig karddal és liliommal. Jobboldalt a megkülönböztetett tiszteletnek örvendő Szent Katalin látható, mellette pedig egy szent püspök. Katalin lába alatt hódoló, térdelő király látható.

Az éjszaki fal alighanem Mária halálát ábrázolja. Mögötte a halálos ágy köré seregülő apostolok láthatók.

A templomtól kissé távolabb, éjszak-nyugat felé előkerültek egy hossznegyszögű három helyiségből álló téglából rakott épületnek az alapfalai. A számos faragvány és falfestményeket napvilágra hozó, 1990-93 között folyt munkálatok, az épületkülső és -belső teljes felújítását eredményezték. 1994-ben emléktáblát avattak a kegyúri kápolna falán Szalárdi János emlékére.

BORZÁSI GYULA
lelkipásztor

Múlt és jelen Köröskisjenőben

A 15. században épült temploma ritka történelmi érték, annak ellenére, hogy a századok során módosításokra volt szükség. Legfőbb jellegzetessége a szokatlanul hosszú szentély. 1690-95 táján a törökök felégetik a faluval együtt. A riadtan menekülők mindent hátrahagynak, de viszik magukkal Derecskey prédikátort. Kilenc évi bűjdosás után térnek haza, ahol már nincs is haza, csak otthonaik romjai. A puszta falaival égbe meredő templomra is előbb szalmából készült tető kerül, majd 1730 körül futja zsindelyre, a Szemere, Veress, Kerékgyártó, Budai, Bogyó családok támogatásával. Újabb harminc évig nincsen mennyezet sem. 1791-ben általános felújításra volt ismét szükség és kőtorony építésére készülődik a gyülekezet. Ekkor nehezen megfejthető latin felíratra bukkannak a templom déli részében, a falra vésvé: 1412. Az évszám megbízhatónak látszik. 1801 júniusában „minden munkájára nézve elkészült” a Körös völgyének talán legkarcsúbb tornya. A haranglábból a toronyba költöznek a harangok is. A korai reformáció minden bizonnyal Várad reformálásához köthető. 1641-ben Kerékgyártó Gáspár adományozott kelyhet a közösségnek, de ezt a betörők elvitték. 1666-ban Buday Mihály adott helyébe másikat.

1779-ben fiú és leányiskolája van az eklézsiának. 1825-ben 380 tagja van a református egyháznak. 1900-ban 650-en élnek itt a még népesebb görög-keleti gyülekezet mellett. Huszonhat zsidó is lakik ekkor Jenőben.

1700-as évekből fennmaradt presbiteri jegyzőkönyvek tanúskodnak az egyházfegyelem érdekes gyakorlásáról, valamint a lelkipásztor díjazásáról. Ma már csak mosolygunk azon, hogy az eklézsiáink hogyan tartották meg lelkészeiket a presbitériumok által meghatározott széna, gabona, krumpli, bor, tűzifa adományokból.

A gyülekezet élete a 21. század elején

Köröskisjenő Váradtól 18 km-re, a kolozsvári út bal oldalán keresendő.

Történelmi református egyházunk mintegy 300 lelket számlál, közülük 243-an járulnak hozzá rendszeresen a gyülekezet fenntartásához. Néhány római katolikus és egy evangélikus testvér is a református gyülekezetben keresi az Úrral való kapcsolatot. Pár lelket számlál a magyar nyelvű baptista közösség, de önálló imaházzal rendelkezik.

A vegyes házasságok és a magyar óvoda, iskola hiánya miatt a szórvasodás útja felé halad. Az egyház az egyetlen magyar nyelvű életet biztosító intézmény a településen.

Egyházi szolgálatok: az elmúlt évekre jellemző az évi átlagosan 10 temetés, 2-3 keresztelés, 1 esketés. Konfirmáció kétévenként van, 5-6 gyerekkel.

A Talantum együttes szolgál a gyülekezetben

Lukács Angéla megszervezte a Bihari Egyházmegye lelkészakórusát

2006-ban hívta meg a gyülekezet Lukács Angéla lelkipásztort. Rácz Viktor gondnok és a lelkipásztor irányítása alatt azonnal lakhatóvá tették, modernizálták a parókiát.

2007-ben a templomtetőt újították fel, és tornyot festettek.

2008- templombelső teljes felújítása következett, igyekezve megtartani ősi hangulatát

2009-ben padfűtéses rendszert szereltek a templomba és villanyos meghajtású lett a harang.

2010: Sebes-Körös menti ifjúsági találkozó és presbiteri találkozó volt a gyülekezetben. Ravatalozót építettek közmunkával, kopjafát állítottak a két világháborúban elpusztult áldozatok emlékére.

2011-ben folytatták a parókia átalakítását. Tervben van a központi fűtés bevezetése és egy kisebb gyülekezeti ház, melyet a következő 2-3 év alatt közmunkával kíván a gyülekezet megépíteni.

Mindezekhez a munkálatokhoz anyagi támogatást a hívek adományából, a Bihar Megyei Tanácstól, valamint a V.O.G. szervezettől, a holland Gramsbergeni és De Krim gyülekezeti párostól kapott a gyülekezet.

Az egyházközség presbitériuma rendkívüli teherhordozással és áldozatos munkával, törődéssel, segítséggel és szeretettel támogatja a gyülekezet minden ügyét, Isten anyaszentegyházának épülését, nem utolsósorban a lelkipásztor szolgálatát.

„Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a Te nevednek adj dicsőséget a te kegyelmedért és hűségedért” (Zsolt 115,1).

LUKÁCS ANGÉLA
lelkipásztor

Életképes gyülekezet az aradi szórványban

Nagyszalonta és Arad között félúton található az Aradi Református Egyházmegye – lélekszámát tekintve – második legnagyobb gyülekezte, **Erdőhegy-Kisjenő**. Neve a köztudatban csak Kisjenőként él, így azonban könnyen összetéveszthető Borosjenővel, vagy a Sebes-Körös menti Köröskisjenővel. Illő hát a pontosság kedvéért Erdőhegy-Kisjenőként számon tartanunk e gyülekezetet.

Honnan ez a hosszú név? És miért éppen Erdőhegy, amikor a nagy rónaság közepette fát is alig lehet látni, nemhogy erdőt? Hát onnan, hogy valamikor 1348-ban, a település első írásos említésekor e tájon még hatalmas erdőségek voltak és épp az egyik erdő csúcsában helyezkedett el a település. Kisjenő pedig a Jenő törzs emlékét őrzi, első írásos említése 1202-ből való. E két települést gyakorlatilag a Fehér-Körös választotta el egymástól, természetes határvonalat képezve. Erdőhegy és Kisjenő egyesülésére 1932. december 1-jén került sor.

A település magyar ajkú lakossága jórészt hitét, gyökereit, hagyományait mélyen őrző, hithű református. Mindezt mi sem bizonyítja

jobban, minthogy a 18. században eredetileg katolikus kápolnának épült templomát 1939-ben, a háború kitörésének küszöbén lebontják, mivel szűknek bizonyult és röpke kilenc hónap alatt id. Nagy Zoltán lelkipásztor, dr. Olosz Lajos főgondnok, valamint Bíró Ferenc és Tósér András gondnokok idején teljesen önerőből újraépítik. A régi 345 kg-os harang mellé felszentelik a hatmázsás új harangot, új szószéket és új úrasztala készül. Ugyanez az adományozó, segítőkéz szeretet mai napig jellemző a hívekre, kik szinte erejükön felül hoznak áldozatot gyülekezetükért.

E közösség múltját fényesítik a település híres szülöttei. Kezdjük talán az egyházunkhoz is szívvel-lélekkel kötődő költővel. **Dr. Olosz Lajos**ról van szó, aki a 30-as években gyülekezetünk főgondnoka volt, majd 1947-től egyházkerületi főgondnok volt. Amikor az állam különböző praktikákkal igyekszik csorbítani egyházunk jogait és életlehetőségeit, nem hajlandó aláírásával szentesíteni a törvényszegéseket, tiltakozásul inkább lemond. Jelleme, munkássága, irodalmi hagyatéka mai napig jelen van az erdőhegyi emberek tudatában.

Illik megemlékeznünk e település másik két híres szülöttéről is. Egyikük egy kiváló eszű jobbágyfiú, **Kerekes Ferenc**, aki 1795-ben szolgadiákként kerül a Debreceni Kollégiumba. Rövid köztanítóskodás után Bécsben találjuk, ahol Vergiliust fordít, majd 1815-ben ő adja ki először egy kéziratos másolat alapján Fazekas Mihály Lúdas Matyiját anélkül, hogy tudná, ki a szerzője. A kémiai elemekről német nyelven írt tanulmánya után felfigyel reá a tudományos világ. Hívják Szentpétervárra, sőt Angliába is tanítani, ő azonban marad. Debrecenben növénytant, ásványtant, fizikát, nyelvészetet, matematikát tanít, és ő az első professzor, aki magyar nyelven oktatja a kémiát, ő ad először magyar nevet a kémiai elemeknek. Egy lipcsei nemzetközi matematikai pályázaton díjat nyer, épp a Bolyaiak előtt. 1837-től levelező tagja, majd 1844-től rendes tagja az Akadémiának.

Másik nagy szülöttje e közösségnek **Balogh Ernő**, aki a kolozsvári Ferencz József Tudományegyetemen szerez diplomát és doktorátust. Az első világháború után nem kap egyetemi tanári állást. Gyergyószentmiklóson, majd a kolozsvári Katolikus Leánygimnáziumban, a Marianumban tanároskodik és lesz reformátusként az intézmény igazgatója. Jelentős mind közéleti, mind pedagógusi tevékenysége: ő az Erdélyi Múzeum Egyesület természettudományi szakosztályának titkára, majd elnöke. Elnöke az Erdélyi Kárpát Egyesületnek, szerkesztője az Erdély című honismereti folyóiratnak, továbbá alapító tagja a Bolyai Tudományegyetemnek, a természettudományi tanszék dékánja.

Gyülekezetünkben emléktáblák őrzik nagyságukat.

Nem csak a múlt, de a jelen is önmagáért beszél. Egy életképes gyülekezetet találhatunk, mely mind lélekszámában, mind igyekezetében figyelemre méltó. 2007-ben született meg az elhatározás egy közösségi célokat szolgáló épület és egy új parókia építése érdekében. Áldozatos

munka révén 75%-ban már fel is épült. Említést érdemel e vonatkozásban a presbitérium egysége, szolgálatkészsége, áldozatvállalása. Nem minden tag erdőhegyi születésű, de valamennyiük szíve ugyanazért a közösségért dobog. A 16 főt számláló testületben található mezőbaji, magyarkéci, zerindi, feketegyarmati, ágyai, sőt körösfői születésű is. És ez így van jól, hiszen mindegyikük hozta a maga sajátos egyház- és lelkésszemléletét. Jól megfér egymás mellett a tanár és nyugdíjas, az egykori banktisztviselő és vállalkozó, a földműves és a kétkezi munkás. Istennek Lelke kovácsolja őket egygyé és teszi gyülekezetünk áldott vezetőtestületévé.

Figyelemre méltó a gyülekezet nőszövetségének tevékenysége. Biblia-órák, szeretetvendégségek megszervezése, beteglátogatások által szolgálják közösségünket. A közös kirándulások pedig még inkább összekovácsolják őket.

És végül, de nem utolsósorban tegyünk említést az ifjúsági munkáról is. A vallásórák, gyermek-bibliahetek, kézműves-táborok, kirándulások és táborozások ökumenikus jelleget öltenek, mert ezen alkalmakon a református gyermekek mellett rendszeresen találunk katolikus, baptista, sőt ortodox vallású, de magyar ajkú gyermeket. Ebben a közösségben megszűnnek a különbségek. A cél: testvéri közösségben nevelni ugyanazon kultúra jövő nemzedékét.

Minden, ami gyülekezetünkben történik elsősorban Isten dicsőségét kívánja szolgálni. Hisszük, hogy csakis így maradhatunk azok, akiknek Isten látni akar bennünket: egy életképes gyülekezet az aradi szórványban.

PAPP JÓZSEF
lelkipásztor

„Szerető Urunk, minden életkor számára különleges szájakra van szükséged, amelyek révén ígéd ahhoz a korosztályhoz megérkezik. Add, hogy szavadat le tudjuk fordítani a hatévesek, a tízévesek és a tizennégy évesek nyelvére. Urunk, gondoskodni akarunk róla, hogy a gyermekek megismerjék nevedet.“

(H. Giesen)

A magyar szó végvára Lugoson

Évek óta fájlalom, hogy hiányosak az ismereteim a Bánságból, ahol maréknyi, szórványosodó gyülekezeteink küzdenek. Tavaly szerencsém volt részt venni az anyanyelv mentéséért vívott lírai seregszemlén, Lugoson, ahol viszont láthatóan nemes hagyománya van már évek óta a szép magyar szó ápolásának. A Szombati Szabó István szavalóverseny népes társaságot vonzott e hetedik alkalomra is. A környező gyülekezetek, a még népesebb Végvár mellett Székelyföldről is érkeztek megméretkezők. Odakint a városban, vagy a serény nőszövétségi testvérek között érződik, itt nem a tájszólást akarják leküzdeni, hanem a román hatásokat. A patinás templom falai között viszont tiszta kiejtésben, hangsúlyban köszönnek vissza a papköltő kötelező versei, és a szabadon választott klasszikusok rímei. Szombati Szabó verseit iskolában nem tanítják, nem is olyan könnyű értelmezni, de birkóznak velük a tiszta lelkű fiatalok és lánglelkű idősek. Rangos bizottság igyekszik díjazni a leghűebben tolmácsoló szavalókat: Mester Mária, Fall Ilona, Gaál Annamária nagyváradai színművész, Fazakas Csaba temesvári esperes, Szűcs Éva, a Királyhágómelléki Egyházkerület előadótanácsosa, dr. Higyed István nyugdíjas lugosi lelkipásztor. Péterfy Lajos és Gaál Annamária nagyváradai színművészek tolmácsolásában árad a

A Szombati Szabó István kopjafa megkoszorúzása

A legfiatalabb szavaló

Gáll Zoltán lelkész

lelkekbe a szép és fájó szó hangján a megrázó történelem, a trianoni döntés okozta nemzeti seb, a 90 éve tartó magyar kálvária. Már késő éjjel autózunk Várad felé, a terelő útról csak éppen látszanak Temesvár fényei, a gondolataimban pedig kavarnak a bánási apró magyar gyülekezeteink nevei. Bár sötét van, a távoli fényekről egyre azok a fényes arcú fiatalok villannak elő, mintha világítani szeretnének a bánási éjszakában. (szerk.)

**Munkában a zsűri: Gaál Annamária színművésznő,
Fazakas Csaba esperes és Szűcs Éva előadótanácsos**

Karánsebesi reformátusok ünnepe

Százéves gyülekezet hetven esztendő s temploma

2011. október 16-án, vasárnap délután háromkor nagyszabású ünnepi istentisztelet kezdődött az ezúttal zsúfolásig megtelt karánsebesi református templomban abból az alkalomból, hogy hetven esztendő s a százéves, elszórványosodott gyülekezet temploma.

Id. Demeter Gyula gondnoksága idején épült, és történetében a Demeter család mindig kiemelkedően jeles szerepet játszott.

Az ünnepi igehirdető a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke, főtiszteletű Csúry István volt, aki szerénységére jellemzően maga vezette gépkocsin érkezett jóval az istentisztelet kezdete előtt, hogy alkalma és ideje legyen a legfontosabb dolgokat megtárgyalni, hogy minden a legnagyobb rendben menjen.

A ma már csak néhány lelket számláló anyagyülekezetben, amelynek nándorhegyi (ma Vöröscél) leánygyülekezetében többszörösen nagyobb a lélekszám, ahol Gáll Zoltán lugosi lelkipásztor a beszolgáló, minden a legnagyobb rendben van. A nyár során kívül és belül rendbe tették a templomot az ünnepi alkalomra.

Az igehirdetésből a leglényegesebb gondolatot emeljük ki csupán: hinnen kell, hogy Isten nagyon szeret bennünket.

Fazakas Csaba esperes köszöntötte a püspököket, illetve a karánsebesi gyülekezetet s nem utolsósorban az ünnepi alkalomra egybegyűlt református és más felekezetű híveket, majd a lelkészi kar jelen lévő tagjai egy-egy szentírási idézettel mondtak igei köszöntőt. Igei köszöntőt mondott Kovács Zsombor temesvári ágostai evangélikus lelkipásztor is. A köszöntések során

Az emléktábla leleplezése

rövid, meleg szavakkal üdvözölte az ünnepi alkalmon jelenlévőket a világiak részéről Pataki Károly egyházmegyei főgondnok, majd Bálint Mihály megyei RMDSZ-elnök.

Vitéz Dr. Higgyed István nyugalmazott lelkész a karánsebesi református egyházközség történetét vázolva rámutatott arra a történelmi tényre is, hogy Karánsebes – Lugos és Hátszeg mellett – a kora-

Lelkészek és gyülekezet

beli román nyelvű reformáció egyik bástyája volt. E sorok írója Arcképvázlat címmel felolvasta azon írását, amelyet 1987. október 11-én egyházmegyei lelkeszi főjegyzői minőségében olvasott föl Demeter Gyula karánsebesi főgondnok, egyházmegyei világi főjegyző temetésén.

Ezt követően Csúry István püspök és Jakab Sándor egyházközségi főgondnok az erre az alkalomra készült ruszkicai márvány emléktáblát leplezte le a lugosi református énekkar szolgálata és Popper Norbert kántor orgonajátéka közben. Az emléktábla felirata: *„Emlékezzél meg az egész útról, amelyben hordozott téged az Úr (V. Móz. 8,2) – E templom fennállásának 70. évfordulóján Isten iránti hálával áldozik az évszázada alakult Karánsebesi Református Gyülekezet – 2011. október 16.”*

A lugosiak részéről még Csánki Katalin tette szavalatával teljesebbé a műsort.

Az istentiszteletet záró püspöki áldás és a nemzeti imádságunk eléneklését követően a gyülekezet tagjai a helyszíni szeretetvendégségen vettek részt, majd a meghívottak a Demeter René Teuson működő Arx Rustica kisvendéglőjében felszolgált ünnepi vacsorán élvezték a díjmentes vendégszeretetet.

MAKAY BOTOND

Épüljetek fel lelki házzá!

A **Zilah-Fenyvesi Református Egyházközség** egyházkerületünk egyik legfiatalabb gyülekezete. 2000-ben alakult, amikor az Egyházkerületi Közgyűlés életbe léptette a kánon azon előírását, amely szerint egy gyülekezet lélekszáma nem haladhatja meg a négyezres lélekszámot.

A vitáktól sem mentes osztódás és az együttélés szabályainak begyakorlása után szép rendben él egymás mellett, egy templomban a belvárosi és fenyvesi gyülekezet. Egymást kiegészítve, ösztönözve, segítve.

Gyülekezetünk közösségépítési alapelve az, hogy az **embereket Jézus Krisztushoz vezessük**. Ennek megvalósításában két, egymással szorosan összefüggő irányt követünk: a **földi ház** és a **lelki ház** építését.

A földi ház építése

A *három zilahi református gyülekezet szövetségében* részt vállalunk a közösen kezelt értékeink gondozásában, gyarapításában. Ilyen közös ügyünk a Kálvineum, a Kraszna utcai és a templom melletti óvoda, a visszakapott és még visszaszolgáltatásra váró egyházi földterületek.

Közösen *a belvárosi gyülekezettel* évről évre javítjuk, szépítjük Kelet-Európa egyik legnagyobb református templomát, a Zilahi Református Nagytemplomot, illetve lehetőségeinkhez mérten gondozzuk temetőinket.

A földi ház területén Isten iránti hálával gondolunk *saját gyülekezeti gyarapodásunkra* is. Sikerült felújítani a parókiát, a lelkési hivatalt és gyülekezeti termet kialakítani. Eltartási szerződést kötve egy idős házaspárral, a diakóniai szolgálton túl, egy házzal és telekkel is gyarapodott egyházközségünk. Az elmúlt évben egy Amerikába szakadt honfitársunk szeretetből és hálából fakadó ingatlan-adományával gyarapodtunk.

A lelki ház építése

A megalakulástól eltelt több mint tíz év legfontosabb munkája és eredménye a közösség építése volt. Gyülekezetépítési stratégiánkban – a templomi igehirdetési alkalmak megtartása mellett – azt az elvet követtük, ami a gyülekezeti belső mag kialakulását és megerősödését szorgalmazza. A gyülekezet belső magja, ami több kisközösségből áll, krisztusi életével hat a gyülekezet egészére és a környező világra. Ehhez a belső maghoz tartoznak azok a kisközösségek, amelyeket állandóan mozgásban tartunk, és amelyeknek tagjaira mindig lehet számítani. E kör részei a presbitérium, a nőszövetség, a kórus, a családos bibliakör, a kismamaklub, az ifjúsági csoport, konfirmálók közössége és a vasárnapi iskolai csoport.

A **presbitérium** Fekete Károly főgondnok és Bántó Ernő gondnok vezetésével ellátja a gyülekezet vezetőtestületének a feladatait. A gyűlések,

Gyülekezeti sütívásár

tanácskozások és közmunkák mellett kiemelt fontosságot nyer a havonta tartott bibliaóra. A **bibliaórákon** az elmúlt évek alatt ártekintettük az ó és újszövetséget, foglalkoztunk egyháztörténeti kérdésekkel, jelenleg pedig gyülekezetépítési témákat tárgyalunk. Ezeknek az alkalmaknak is köszönhetően összeforrott, a feladataihoz felnőtt testületünk van és gyűléseink mentesek a veszekedésektől, értelmetlen vitatkozásoktól.

A **Zilah-Fenyvesi Raviczky Mária Nőszövetség** igen aktív csoportja a gyülekezeti mának. Hetente találkozunk bibliaórákon, de ezek mellett különböző programokat szerveznek Szalánszki Judit, Molnár Rozália és Major Katalin vezetésével. Jelen vannak egyházmegyei és egyházkerületi nőszövetségi rendezvényeken, gyülekezeti szeretetvendégségek megvalósítói. Minden ősszel kirándulást szerveznek, amelynek jelentős a közösségformáló ereje. A diakóniai szolgálathoz előteremtik az anyagi alapot a rendszeresen tartott süteményvásárokon és az évente megrendezett adventi vásáron. Ezen vásárok áruit, egyfelől a süteményeket, másfelől a kézimunkákat, adventi koszorúkat, karácsonyi díszeket saját kezűleg készítik el.

Az első próbálkozás sikertelensége után immár két éve működik **kórusunk**, új kántorunk, Kapitán Erzsébet vezetésével. A gyülekezeti ünnepeken való szolgálat mellett részt veszünk egyházmegyei kórus-

találkozókon, de felejthetetlen emlékeket őrzünk az egrespataki, szilágybagosi és kusalyi vendégszereplésekről is.

Évek óta kiemelt szerepe van a nyár elején megszervezett többnapos **gyülekezeti kirándulásnak**. Balogh Miklós presbiterünk, főszervezőként rengeteg energiát fektet e közösségerősítő programba. A székelyföldi, dél-erdélyi és észak-erdélyi kirándulások után legutóbb átléptük a trianoni határokat és észak-magyarországi vidékeket látogattunk.

Gyülekezetünkben kezdettől nagy hangsúlyt fektetünk az ifjúsági és gyermekmisszióra, hitbeli és erkölcsi nevelésükre. Több korcsoportban foglalkozunk az ifjúsággal: **vasárnapi iskolában, a konfirmációi oktatásban és az ifjúsági csoportban**. A gyülekezet segédlelkésze, jelenleg ifj. Józsa Ferenc, lelkes vezetője ezeknek a csoportoknak. A rendszeres heti találkozások mellett minden évben sor kerül hagyományos és rendkívüli programokra. A vakációs biblianapok, a konfirmálók napja, az ifjúsági napok és a kirándulások mellett kiemelt jelentősége van a nyári gyülekezeti gyermektábornak. Az immár tizedik alkalommal megszervezett táborban öröm volt meg tapasztalni azt is, hogy akik kezdetben apró gyermekként voltak jelen, most már munkatársként szolgálnak egy hétig a résztvevők épülésére.

Az egész közösséget érintő alkalmaink közül kiemelem az **advent negyedik vasárnapján** egyházközségünk által szervezett gyülekezeti napot. A szeretetvendégséggel egybekötött, immár hagyományossá vált délutánon gyülekezeteink gyermekei és ifjai előadásával készülünk a karácsonyra.

A gyülekezet alakulásának tizedik évfordulóján a hálaadás és visszatekintés rendjén a gyülekezeti mag minden csoportja szolgált a jelenlevő közösségnek. Ezt követően határoztuk el, hogy a gyülekezet alakulásának időpontjához közel eső vasárnapon, minden évben megünnepeljük **a gyülekezet születésnapját**. Ezek az alkalmak kiváló lehetőséget teremtenek a hálaadásra, a reményteljes előretekintésre és a közösségépítésre.

Istennek adunk **hálát** minden jó irányú növekedésért és jól elvégzett szolgálatért.

Hozzá esedezünk **megbocsátásért** a rosszul elvégzett munka és a mulasztás miatt.

Tőle **kérünk** sok örömteli gyülekezeti születésnapot és áldást egyházközségünk minden tagjára.

BOGDÁN ZSOLT
esperes

Kincses templom, kincses múlt

Szilágylompérton

A helység neve a német **Lambert** személynévből származtatható. A szájhagyomány szerint a falu határában századokkal ezelőtt egy terebélyes, lombos fa volt s erről a lombos, „lompos“ fáról kapta nevét a falu.

Sokkal hitelesebbnek és hihetőbbnek bizonyul az első feltételezés, mely szerint a helység neve a Lambert személynévből származik. A kérdés csupán az, hogy ki lehetett ez a Lambert nevezetű férfi, akinek nevét kissé változtatott formában ma is viseli ez a település. A Lambert személynév tényleg német eredetre vall, de nem ismerünk arra vonatkozó adatot, hogy Lompért valamilyen német eredetű férfi által alapítottatott volna. Az viszont már érthetővé teszi a személynévből való eredeztetést, hogy Szent László magyar király testvérének, Lambertnek adta örökség címén Észak Erdély jelentős részét, erről tanúskodik a Szilágy vármegyében ma is meglevő

Lompért nevű falucska, ami Lambert herceg birtokának központja lehetett. A középkori oklevelek először 1321-ben említik Lompérth néven, 1331-ben „possesium Lomperthi” elnevezéssel fordul elő. A falu határában levő birtokot Farkas fia Tamás visszaszármaztatta Draí Tamás fiainak, Petőnek és Tamásnak. A középkori oklevelek 1416-ban Lompért, majd 1733-ban Lompérd (Lompird) néven említik a települést.

A református egyház 1739-ben alakult, de tíz évig még Selymesilosva leányegyháza volt. Tulajdonítható ez annak, hogy a lompértei magyar közösség ekkor még nagyon kis létszámú volt, hisz az 1700-as évek elején, a tatárdúlások miatt teljesen kihalt, elnéptelenedett a falu, s 1720-tól csak lassan kezdenek visszatérni, letelepedni. Az első lelkipásztor, Bessenyei Sámuel 1741-től kemény munkát folytat, hogy mindenképp összegyűjtse ezt a kicsiny nyájat, majd 1749-ben önálló, „anyaegyházközségként” megerősítse itt a református egyházat.

Az idők során Szilágylompértnak két temploma volt. Az első a 15. században épült, de az 1770-es években egy tűzvészben elpusztult. A templommal együtt viszont a falu több mint fele is a lángok martalékává vált. Ennyi súlyos csapás után nem volt könnyű talpra állni, de a közösség együttes összefogásával még ugyanebben az évben felépítik az új templomot. Sokan jószágaikat is eladták, csak hogy a templom újra felépülhessen, miközben talán házaik még romokban heverték. Ma viszont csak „nagy erőfeszítésekkel” tudjuk karbantartani ezt a templomot.

A templom hat regiszteres orgonáját 1842-ben építették, majd többször felújították és javították, így ma is működőképes. A templom harangjainak viszontagságos életük volt. Az első, 1809-ben öntött nagyharangot 1917-ben elvitték az első világháborúba. Tizenegy évig csak a kisharang szólt a toronyban, majd 1928-ban öntetnek egy új nagyharangot. Ezen a következő felirat olvasható: „ISTEN DICSŐSÉGÉRE ÖNTETTÉK A SZILÁGY-LOMPÉRTI REF. EGYHÁZTAGOK KÖZADAKOZÁSBÓL AZ 1917. ÉVBEN HÁBORÚBA ELVITT HARANG HELYÉBE. SCHIEB & KAUNTZ SIBIU – NAGYSZEBEN 1928.” A kisharangot 1769-ben öntötték, még az első templom korában, s lám túlélte a történelem viharait, s ma is csengőn szól. A következő felirat olvasható ezen: „A LOMPÉRTI REFORMÁTA EKKLÉSIA ÖNTETTE TULAJDON MAGA KÖLTSÉGÉVEL 1769DIK ESZTENDŐBEN SZ:GY:H: 26DIK NAP.

Említésre méltóak az egyházközség klenódiumai is, melyek közül négy jelentős. Van egy ezüst (úrasztali) pohár 1774-ből a következő felirattal: „A LOMPÉRTI REF. SZ. ECLESIA ÚR ASZTALÁRA TSINÁLTATTÁK: CSÖGI FERENTZ ÉS BEREGI MÁRIA. ANNO 1774.” Még ennél is régebbi az ónkanna 1750-ből: „EZ KANNÁT AJÁNDÉKOZTA POKAJI JUDIT ASZ. AZ LOMPÉRTI REFORMÁTA ECLESIA SZÁMÁRA. ANNO 1750-DIK ESZTENDŐBE.” Másik ezüstpohár felirata: „NANASI ISTVÁN – GÖNCSI

PANDA 1750.” És nem utolsó sorban említeném meg az úrasztali ezüstdíszért 1807-ből: „TEKINTETES URAI URAY SÁNDOR ÚR ÉS FELESÉGE CSÖGI CSÖGY JULIÁNNA ASSZONY AJÁNDÉKJOK AZ NS. LOMPÉRTI R.SZ. EKKLÉSIÁHOZ 1807.”

A református temetőben figyelemre méltóak a még megmaradt kopjafák, amelyek közül a legtöbb sajnos olvashatatlan. Temetőnkben nyugszanak többek között Ady Endre költőnk nagyszülei, Ady Dániel és Visky Julianna. De itt találjuk a költő szeretett nagynénjének sírját is, Séra Lajosné szül. Ady Juliannáét. A református egyház szolgálatában álló három lelkipásztor földi porai is itt nyugszanak: Fejér Ferenc, Elek Károly és Péli Sándor.

A 600 lelket számláló református gyülekezet saját adományaikból és baráti segítségekkel, 2002 nyarán teljesen felújította templomát, hogy az „méltó öltözetben” ünnepelhesse fennállásának 225 éves évfordulóját.

A szilágylompéрти református templom fakazettás mennyezete

A templomépítő lelkipásztor Barátosi Ifjú Porsolt Sámuel volt, aki csupán kilenc évi ittléte alatt maradandót alkotott, felépítve Erdély egyik legszebb és legértékesebb fakazettás mennyezetű és román stílusú templomát.

Hogy miben rejlik e mennyezetnek az értéke? Egyrészt abban, hogy még eredeti festés található rajtuk, másrészt – s ez a mérvadó -, olyan gazdag képvilággal rendelkezik, hogy hozzá hasonlót nem találunk egész Erdélyben.

Bár a szilágylompéрти templommennyezeten is találunk szegfű- és tulipánmotívumokat, de nagyon gazdag figurális motívumokban. Egyrészt a Biblia világából ismerhetünk fel egy-egy képet, másrészt az állatvilágból, amely egyedi egész Erdélyben. A bibliai témájú fakazetták a következők: Ádám és Éva, Noé Bárkája, Ábrahám ígérete, Érc kígyó, Jákob lajtorjája, József, Kémek Kánaánban, Jónás és a cethal (háromszor is előfordul), Góliát, Jézus és a tanítványok a hajóban.

Az állatvilágból vett motívumok is gazdagok: tigris, páva (többször is szerepel), oroszlán (kétszer), Bárány (mely bizonyára Jézust ábrázolja), főnixmadár, struccmadár, darumadár, papagáj, pelikán (mely kicsinyeit eteti), krokodilus, szamár, hal, sas (kétszer), őz.

Ezen kívül a mondavilágból, mesevilágból, asztrológia világából találunk figurális kazettákat: Pegazus, Szirén (kétszer), Emberevő madár, Hétfejű sárkány, Egyfejű sárkány, Hárpia, Irigység, Szerencse asszonya, Igazság asszonya, Jó és rossz szerencse kereke, Nap, Hold, Templom és harang. Nagyon sok olyan figurális kazetta van, amelyen valamilyen madármotívum látható, magyarázat nélkül.

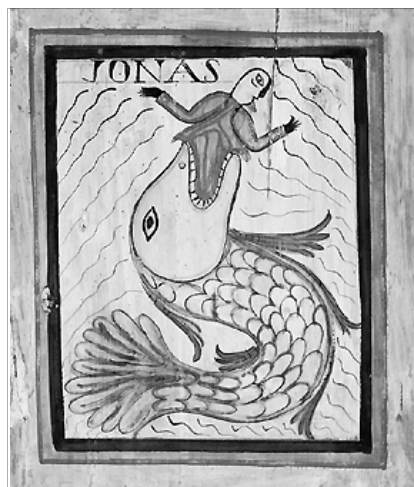
A gazdag motívumokból álló kazetták között szöveges kazettát is találunk, amelyek megörökítik a templom építését:

1. „SZERETEM ÉN ISTENEM ÉN LOMPÉRTI REFORMÁTA EKLÉSIA A TE HÁZADAT ÉS ENNEK AZ EGÉSZ MENYEZETÉT TULAJDON MAGUNK KÖLTSÉGÉVEL ÉPÍTETTÜK. MDCCLXXVIII. SOLT:LXXXIV: FIZESSE MEG TE NÉKED AZ ÚR A TETSELEKEDETEDET ÉS LÉGYEN TÖKÉLETES A TE JUTALMAD AZ IZRAÉLNEK URA ISTENE ELŐTT E DOLOGÉRT. RUTH ASSZONY KÖNYVE II. RÉSZÉ 12. VERSE.”

2. „EMLÉKEZZÉL MEG ÉN RÓLAM LOMPÉRTI REFORMÁTA EKLÉSIÁRÓL ÉN ISTENEM E DOLOGBAN MELJET TSELEKEDTEM AZ ÉN ISTENEM EZ HÁZÁVAL. ENNEK KÓFALAIT UJOLAG ÉPÍTETTEM TULAJDON MAGAM KÖLTSÉGÉVEL. MDCCLXXVII ESZTEND. NEHEM:XIII: 14. TISZTELETES BARÁTOSI IFJÚ PORSOLT SÁMUEL URAM AKKORI PAPSÁGÁBA. 1SÁMUEL II:18. A JÓ KEDVŰ ADAKOZÓKAT SZERETI AZ ISTEN. 2KORINT.IX:7-8.”

A 172 kazettából álló mennyezet, a maga gazdag motívumvilágával, mindig lenyűgözi az erre járókat. 1777-1778 között festette egy kolozsvári asztalosmester, Budai Sámuel. A munkában András nevű testvére segítette, akinek nevéhez fűződik a sárkány- és virágmotívumokkal ellátott, görög stílusú kőszószék kifaragása is. Ezen munkálatokat is megörökítették egy fakazettában a következő felirattal: „KOLOSVÁRI CZÉHES ASZTALOS BUDAI SÁMUEL KÉSZÍTTÉSE EZEN MENNYEZET. ÉS AZ PRÉDIKÁLLÓ SZÉKNEK IS FESTÉSE 1778 ESZTENDÓBE TESTVÉRE ANDRÁS LEGÉNYE LÉVÉN”.

Ezek mind azt igazolják, hogy mekkora áldozatra volt szükség, hogy e kicsiny közösség két év alatt templomot épített, és fakazettás mennyezetet festetett önköltségen, Isten dicsőségére.

A fakazettás mennyezet sajnos az idők során - beázások következtében – nagyon megrongálódott, de így is csodálatosak maradtak. Bárki erre látogat órákig tudná „égre szegezni” tekintetét, s hallgatni néprajzkutatók, művészettörténészek magyarázatát.

Az immár Ady Endre emlékhelyévé vált Szilágylompért - lám az Ady örökség mellett – egy ilyen 18. századi értéket is őriz, amit mindenkinek szíves figyelmébe ajánlok az erre járóknak.

Születés és elhalálozás az elmúlt 100 évben

A református egyházközség anyakönyveit vizsgálva sok érdekességet tudhatunk meg Szilágylompértről, a gyermekek születéséről, a névadásokról, valamint az elhalálozásokról.

A kommunista-ateista rendszer mindent elkövetett azért, hogy a magyar református gyülekezetek régi irattárát elkobozza, archívumba vigye. Így jártunk mi is. Az egyházközség 20. század előtti iratait mind elvitték, és nem maradt ránk csak néhány anyakönyv, melyek közül kettő: a Születési anyakönyv 1913-tól napjainkig és a Temetési anyakönyv 1935-től napjainkig.

A Születési és Keresztelési anyakönyv érdekességei

Ezeket az anyakönyveket kutatva kíváncsi voltam arra, hogy melyek voltak a leggyakoribb fiú és lánynevek, melyik évben születtek a legtöbben, vagy hogyan alakult a névadás az elmúlt évszázad során?

1913-1950 között

Két világháborút kellett elszenvednünk, és mindemellett nem apadt a születések száma. Jellemző volt a falura, hogy évente sok gyermek született, a névadás pedig gyakran úgy történt, hogy egymástól „lesték el” a neveket: „Te milyen nevet adtál? Sándort? Akkor én is azt adom.” Megtörtént az, hogy egy napon született két fiú a faluban: mindkettő Balázs lett (1921. október 17.). Vagy néhány nap különbséggel 3 fiút is Pálnak kereszteltek.

1930-ban volt a legtöbb keresztelő a faluban: 32. Ez évszázados rekord lett (soha nem értük el többet a 30-as határt). A 32 gyermekből 22 leány lett, akik közül 5 leány az Erzsébet nevet kapta, 5 leány az Esztert és 4 leány az Ágnest.

1989-2009 között

A világ sajnos magával hozta a biztos munkahelyek megszűnését. Ezáltal egyre több fiatal kényszerült arra, hogy távolabbi vidékeken, más országokban keresse megélhetését. Ez a nehéz időszak akarva-akaratlanul magával hozta a gyermeklétszám csökkenését is. Kevesebben születtek, mint azelőtt. Már az évi 10 születést sem érjük el.

A névadás tekintetében is új szelek fújnak. Miközben azt tapasztalhatjuk, hogy az egykor listavezető nevek, mint a Gyula és az Erzsébet visszaszorultak, megjelentek azok az új nevek, amelyeket idős nagyszüleink sokszor ki sem tudnak ejteni. Eközben vannak olyan ősi szép magyar nevek, amelyek teljesen hiányoznak az elmúlt 20 évben, pedig valaha közkedveltek voltak.

A Temetési anyakönyv érdekességei

1935-1970 között

E kort nagyban jellemezte az orvostudomány fejletlensége, a gyógyszerek hiánya, az emberek alultápláltsága, a hiányos higiénia.

Az elhalálozások között kifejezetten nagy volt a csecsemők, gyermekek és kiskorúak tragikus halála. 1935-1970 között 294 temetés volt, amelyből 98 gyermekhalál (ez 33%!). A szomorú statisztika szerint minden harmadik halott a faluban kiskorú gyermek volt. Ez a keserves tény csak 1960-tól kezdett javulni, s egyre kevesebb gyermek halt meg.

1937-ben 13 temetés volt. Az elhunytak közül 9 gyermek volt.

1944. október 17-én bombatámadás érte a falut. A „repülőgép-támadás alkalmával bombarobbanásból eredő halálos szerencsétlenségben” elhunyt

Bihari László 11 éves és Kászonyi Julianna 5 éves gyermek. Másnap, október 18-án „ágyúgolyó-robbanásból eredő szerencsétlenségben” elhunyt Lukács Sándorné szül. Sólyom Eszter 48 éves asszony és 11 éves fia Lukács Gyula.

1945-ben 9 temetésből 5 gyermek volt.

1946-ban 18 temetésből 12 gyermek volt (vérhas, bélhurut vagy veleszületett gyengeség miatt). Nemcsak a háború pusztítása okozott tehát tragédiát a faluban.

Nem volt könnyű tehát ezekben a nehéz időkben szülőnek lenni. Elfogadni Isten akaratát, hogy: megszületik a gyermekem, de nem biztos, hogy megéri a felnőttkort.

Az elhunytak életkorát tekintve – leszámítva a gyermekeket – az elhunytak átlag életkora 50-55 évre tehető.

1970-2009 között

Ebben az időszakban sokat fejlődött az orvostudomány, megnyílt a Sarmasági Kórház, javult a higiénia és megjelentek az oltóanyagok, amelyek sok gyermekhalált okozó betegségtől megóvták gyermekeinket.

Ebben az időszakban összesen 332 temetés volt, amelyből csupán 13 a kiskorú gyermek.

Újkori, halált okozó betegségek – mint az agyvérzés és szívelégtelenség – mutatkoznak a halotti anyakönyvben.

Ez az írás nemcsak azért született, hogy szórakoztasson, vagy éppen elkeserítsen, hanem annál inkább elgondolkoztasson.

Gondolkodjunk azon, hogy milyen nevet adunk gyermekeinknek.

A betegségeket és elhalálozási okokat vizsgálva pedig keressük annak lehetőségét, hogy minél egészségesebben éljünk: nemcsak testileg, hanem lelkileg is. Ép testben ép lélekre is szükség van. A keresztyén ember tudja és vallja: „Akár élünk, akár halunk, az Úréi vagyunk!”

SZŐNYI LEVENTE
esperes

Ipp múltja és jelene

„Életünk ideje kezdedben van!”

Ipp a Zilah–Nagyvárad megyei út mellett elterülő Felső-Berettyó menti régi szilágysági település, mely a hozzátartozó további négy faluval alkotott községnek a központja. Magyarok, románok, szlovákok, cigányok vegyes nemzetiségű, vegyes felekezetű községe, jelentős magyar református többséggel.

A helység neve némelyek szerint a folyó szó szláv megfelelőjéből származik, mások a latin Hipolitus magyar változatából, az Ipolyból eredeztetik. A honfoglalást követő évszázadokban Ipp környéke kiterjedt erdőségeivel híres bölényvadászó helynek számított. Története előbb Kraszna, majd Szilágy vármegye sorsával fonódott össze.

Ipp első okleveles említése 1208-ból ismert, egyházszervezeti életéről pedig csaknem egy évszázaddal későbből maradtak fenn adatok, mégpedig 1327-ből, amikor már állott a Szent Andrásról elnevezett temploma, melyben pálos szerzetesek végeztek szolgálatot. Ma is fennálló temploma tudomásunk szerint 1419-ben épült kicsiny kis csarnoktemplomként, torony nélkül. Jó egy évszázadon keresztül adott helyet az új templom a római katolikus szertartásoknak.

Ezt követően 1540-ben már a reformáció hatása alá került eklézsiának adományozott a külföldi egyetemet látogatott Ippi Bertalan egy 110 fontos

harangot. A reformáció korai szakaszától kezdve a község a reformáció követője lett, ettől kezdve azóta folyamatosan a templom a reformátusoké.

A 18. század végére gyarapodott annyira az egyházközség, hogy a templomot bővíteni kellett, ebben az időben készültek az új harangok, az új szószékkorona, ekkor adományozták a ma is meglévő kegyszereinket a Bydeskúty és Vályi birtokos családok. 1793-ban Veres Benjámin lelkészisége idején bővült a templom, oly módon, hogy a szentélyt lebontották és a templomot keleti irányban, a hajó szélességét követve meghosszabbították, és a déli oldalon levő főbejárat elé portikust építettek. Alatta a Bideskúti család kriptája található, a portikus falába beépítve a két sírkő, a harmadik pedig a templom külső déli falában van beépítve, a templomdomb alatt pedig a Vály család kriptája van. Itt említem meg, hogy egyetlen katolikus korból maradt emlék a templom régi főbejárata mellett, kőből falba épített kagyló formájú szenteltvíztartó üreg.

1825-ben építettek elődeink egy zömök tornyot, karcsú toronysisakkal, amelyet bádoggal borítottak. Azóta a templom formája gyakorlatilag változatlan maradt. Kétszázötven ülőhelyével templomunk nem tekinthető nagy templomnak, de a falu közepén lévő dombon magasodva tekintélyes képet tár a hozzánk látogatók, vagy az átutazók elé.

Orgonánk a Vály család hathatós támogatásával 1820-ban készült Johannes Krammer műhelyében. Egy manuális, négy oktávós, nyolc regisz-

teres mechanikus orgona, eredetileg a száz évvel későbbi átépítésig hátsó játszóasztallal rendelkezett. Újabb száz év elteltével vált szükségessé egy teljes körű felújítás, melyet Molnár József mester végzett el 2009-ben.

Első ismert református lelkipásztora 1629-ben került az egyházközség élére Daróczi Mátyás személyében, utána pedig az azóta eltelt közel négyszáz év alatt huszonhárom követte egymást. Az egyházközség főgondnokainak nevei 1764-től ismertek, összesen huszonketten, gondnokai ugyanez idő óta negyvenkilencen váltották egymást. A lelkészi lakás kétszáz éves egykori kismemesi udvarház. Jellegzetes formájával, oszlopos tornáccal a műemléklistán nyilvántartott épület. Pincéjében tájházat rendeztünk be a falu nyolc százados évfordulója alkalmából 2008-ban. Ehhez több száz éves könyveket is gyűjtöttünk. Egyik legbecsesebb közülük Veres Benjámin egykori lelkipásztor 1765-ben, Utrechtben nyomtatott Bibliája, a késői utód Koszorús Ferenc nyugalmazott lelkipásztor ajándéka. A kézimunkagyűjtemények időszakos kiállításában a nőszövetség szorgoskodik. Idősek találkozója alkalmából kiállítást rendeztünk: falvédőkből, vőfélykendőkből, keresztelőterítőkől, komaruhákból. Reméljük, a most épülő új parókia használatba vétele után gyűjteményünkől állandó jellegű kiállítást tarthatunk műemlék épületünkben.

Jelenleg 784 lelket számláló gyülekezetünk folyamatosan apadó, az utóbbi tíz év alatt több mint ötven lélekkel apadtunk a kevés születés, a

fiatalok elköltözése, elidegenedés miatt. Gyülekezeti alkalmakban pedig nincs hiány, a tavalyi évben 396 igehirdetési szolgálat volt összesen: ünnepi, vasárnapi, hétköznapi, alkalmi, házi alkalmak – a vallásórákat és kátéórákat kivéve. Gyülekezeti vallásórára a gyermekek többsége jár, vasárnapi iskola iránt is van érdeklődés. Ifjúságunk péntekenként találkozik bibliaórán, több ifjúsági csoporttal is ápol kapcsolatokat. Gyülekezeti bibliaóránk Reformáció ünne-

pétől Húsvét nagyhetéig tart, a közbeeső nyári időszakban hétközi istentiszteletek vannak. Említésre méltó gyülekezeti sajátosság, hogy mezőgazdasági gépekkel rendelkező egyháztagok kalákában művelik meg az egyház földjeit, majd pedig a hívek mintegy nyolcvan-százán közösen szedik le a tengerit.

Kortárs költőnőnk szavaival zárom gyülekezeti bemutatómat: a „hova” nem rajtunk áll, a „miért” Isten hatalmában van, a „hogyan” az, ami tőlünk függ.

KOCSIS AMBRUS TIBOR
lelkipásztor

Mindent a közösségért

Életképek a Mocsolyai Református Egyházközségből

Történelmi adatok szerint Mocsolya Árpád-kori település a Szilagyságban. Neve a régi szláv eredetű mocsolya, pocsolya, len vagy kenderáztató főnévből keletkezett. Először 1349-ben említik Mocsaly néven. Régi román neve Mocirla, de az 1964-es évtől Valea Pomilor a hivatalos neve románul, mely onnan ered, hogy a kollektivizálás ideje alatt a Mocsolya lakosaitól elkobzott területekre több mint 200 hektár gyümölcsöst telepítettek; e földeket a mai napig nem szolgáltatják vissza jogos tulajdonosaiknak. Petri Mór szerint a települést valamikor kismanesek lakták, és 1584-től a nagy Wesselényi birtoknak volt része. Mocsolya hírnevét nem csak kiváló borai,

A mocsolyai református templom

Mocsolya napján a hagyományőrző csapatok elevenítik meg a múltat

aranykezü kézművesei, hanem „csodafürdője” is öregbítette. A monda szerint egy kecskepásztor talált rá a gyógyító érre. Reumás, elnyomorodott lábát áztatgatta az egyik domb alatti forrás vizében, amitől, csodák csodája, kigyógyult nyavalyájából. Aztán az 1800-as évek vége felé fel is építettek a forrás köré egy fürdőt a Tasnádi-birtokon. Így lett Mocsolyának gyógyfürdője, amit Anna-fürdő néven ismertek meg a messzi földről is idejáró emberek. Sajnos, ma már ez a fürdő is az enyészeté lett.

Mocsolya földrajzi elhelyezkedése: a falu Zilahtól északnyugatra fekszik, az Ökörítő bejáratánál jobbra letérve 3-4 km-re a Zilah-Szatmár főúton közelíthető meg. A községközpont Szilágysámson, a falu lakosságának 80%-a magyar, 20%-a roma.

2010-ben 424 reformátust számláltak a faluban, a lakosság többi része pedig a baptista és a pünkösdista felekezethez tartozik, akiknek többsége roma származású. A reformáció már a 16. század végén, a 17. század elején elérte vidékünket és hamar gyökeret vertek a reformátorok tanai. Mocsolya sokáig a Sámsoni Református Egyházközség leányegyháza, majd 1750-ben válik külön egyházközséggé. Önálló lelkipásztora 1781-ben lesz Madaras Ferenc személyében.

A református templom 1792–1794 között épült terméskőből, az egykori félköríves katolikus kápolna toldásaként. A szószék 1794-ből való, a szószékkorona is szinte azonos korú a templommal. Felirata: „Ezt a koronát a mocsolyai gazdasszonyok készítették 1797-évben.”

A templom tornyában három harang van, amelyet az idők folyamán pótoltak, hiszen az 1848-as szabadságharc idején, illetve az első világháborúban elvitték a harangokat és ágyút öntöttek belőle.

Az orgona 1861-ben készült, Jónás István nagyváradi orgonakészítő munkája.

A falu élénk közösségi életet él. Sajnos az 1970-es években sokan átköltöztek a közeli városba, a munkavállaló férfiak jelentős része a közeli bányában kereste meg a család mindennapi kenyerét. Ezek közül sokan haltak meg szilikózisban, így számos család apa nélkül maradt.

A szekularizáció elérte ezt a csendes kis falut is, ma már csak a hívek 10-15%-a jár rendszeresen templomba. Nagyobb ünnepeken – mint például Karácsonykor és Húsvétkor – viszont megtelnek a templompadok. Az egyházi és népi szokásokat nem felejtették el az emberek, Karácsony éjszakáján csoportok kántálnak a falu különböző pontjain, a gyülekezeti tagok is összefognak és ilyenkor az idős és beteg embereket megkántálják, ezzel is kifejezve az együttérzést és a szeretet melegségét. A templomban pedig évről-évre ünnepi műsor követi a istentiszteletet.

Több alkalommal is sikerült együtt ünnepelni, mint egy nagy család az Új Esztendő kezdetét, amikor 170 személyt is meghaladó közösség élhette át az együtt játszás, táncolás örömeit, majd éjfélkor együtt kérhettük Isten áldását az Új Évre.

A gyülekezet önerejéből szervezte meg a Mocsolya Napi ünnepségeket, ahol színvonalas programok fogadták a hazaérkezőket. Kicsitől nagyig részt vettek a programok szervezésében, lebonyolításában.

Gyülekezetünk három szólamú kóruossal is büszkélkedhet.

Nőszövetség szerveződött, akik hetenként találkoznak. A csigakészítés és az igeolvasás mellett fölvezetik a következő hét programját és meglátogatják a falu betegeit.

A farsangi időszak is lehetőséget ad a közösségépítésre, ahol a mókát a színdarabok, tréfás jelenetek biztosítják. Örömteli esemény volt, amikor a felnőttek is szerepet vállaltak ezekben és a környező falvakban is sikerült az előadni a színdarabokat.

2008 óta a falu öregeit hetente kétszer látogatja és segíti a házimunkában és a gyógyszervásárlásban az egyház keretén belül tevékenykedő három szociális asszisztens, akik nagy segítségére vannak a gyülekezetnek az egyházi, kulturális események lebonyolításában is.

A fiatalok egy része lehetőséget kapott a forrásszerzés, pályázatírás fortélyainak az elsajátítására, hogy településünk kimozduljon megrekedt-ségéből, és az anyagiak is biztosítva legyenek a programokhoz.

Több sikeres pályázat tette lehetővé, hogy kistérségi trénerképzéseket biztosítsunk a fiatalok számára. Szeretnénk folytatni a tanulást a közösségfejlesztés, vidékfejlesztés területén, hogy ápolhassuk értékeinket.

A gyermekek örömmel szolgálnak a templomban

Konfirmandusok megáldása

Gyülekezetünkben rendszeresen szerveznek szakmai előadásokat a mezőgazdaság és a kultúra területeivel foglalkozó témákban. Egyházközségünk helyet ad különböző egyházi ünnepségeknek, eseményeknek, mint például egyházmegyei nőszövetségi találkozó, presbiterképző konferencia, kórustalálkozó. Hála Istennek, a gyülekezet összefogásával sikerült a templomot fűthetővé tenni, illetve belülről felújítani. A parókia belseje is megújult, s folyik a kultúrotthon tatarozása is. Nagy öröm a gyerekek számára az évente megszervezendő vakációs bibliahét, amelyet a családi nap követ, ahol a közösség örvendhet a gyermekek szolgálatának.

Reménységünk szerint gyülekezetünk életében még sok olyan rendezvény, program lesz, ahol együtt örülhetünk eddig elért eredményeinknek, s Isten további áldásaiban részesülhet bennünket.

MÓRÉ-ZSIGMOND MIHÁLY-LEVENTE
lelkipásztor

...otthonunk a végeken

Ezzel a címmel tartotta tavaszi konferenciáját március utolsó hétvégéjén az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Erdélyi Köre Vajdahunyadon és a dél-erdélyi szórványban.

A svájci gyökerű magyar protestáns értelmiségi kör erdélyi közössége esztendőnként Erdély olyan régióit keresi fel, ahol bátorításra, erősítésre, összefogásra van szükségük az ott élő és fennmaradásukért küzdő nemzettestvéreinknek. A hunyad-megyei szórvány ilyen hely és ilyen közösség. Az ipari forradalom idején népvándorlásszerűen feltöltődtek a völgyek és új városok. Székelyföldről, Besztercén át, a Szilágyság és Máramaros falvaiból indultak el jobb megélhetést keresni magyarok és nem magyarok a 60-as és 70-es években. Tömbház-erdők nem mindig hűsítő árnyékában próbáltak meg, a jobb megélhetés reményében, otthont teremteni maguknak és közösséget keresni nyelv- és hittestvéreikkel. A lassan elnéptelenedő egyházak ekkor töltődtek fel, teltek meg a templomok Vajdahunyad majd' négyszáz éves templomában, vagy a Zsil völgyében. A kohók füstje aztán elvitte terveiket és reményeiket, amint összeomlott az ipar, a bányászat, és a munkanélküliségben tengődő városi létük. Egyházi és közművelődési szervezeteik még próbálják összetartani a lelkeket és az azonosságukat.

Vajdahunyad vára

A Vajdahunyad-vár Bethlen termében kezdődött a konferencia, melyre sokan jöttek Erdély minden részéből, Svájból és az anyaországból is. Lelki és szellemi értelemben is belakta a vár helyiségeit a kör tagsága dr. Lupescu Radunak, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem tanárának szakavatott kalauzolásával.

A gyakori tulajdonosváltások és átépítések ellenére is pompázatos építmény még mindig erőt és rendet sugároz le a völgybe, az ipari, lakótelepi és emberi romok felé. Petőfit idézte ma is időszerűen:

*Fogadjatok be, ti dicső falak,
Fogadj magadba, híres ősi vár!
Légy üdvözelve... hol a hős lakott,
A költő ottan lelkesedve jár. (Vajdahunyadon)*

Az elődök fényes példáját megjelenítő túra után került sor Dr. Buzogány Dezső történész professzor (a Protestáns Teológia és Babes-Bolyai Tudományegyetem tanára) előadására, melyben gróf Kún Kocsárdról emlékezett, aki a hunyad-megyei magyarság szószólója, forradalmi harcosa, parlamenti képviselője, iskola és művelődési intézmény-alapítója, református megyei főgondnok volt a 19. században. Majdnem egy egész századot élt gyümölcsöző munkásságban. Teljes vagyonát odaszánva, algyógyi birtokán megalapította földműves-iskoláját, melyben a falvak magyar fiataljait oktatták a modern, belterjes mezőgazdálkodásra (szarvasmarha-tenyésztéssel, fa- és gyümölcsfaiskolával). Mintagazdákat neveltek, akik nemcsak a földet, de a szellemet is művelték. Az általa alapított, és még életében róla elnevezett szászvárosi Kún Kollégium a dél-erdélyi szórványban élő magyar református fiatalokat gyűjtötte a hagyományos erdélyi kollégiumi nevelés őrző-védő szárnyai alá. A református kollégiumban tanult Petru Groza, Románia miniszterelnöke, Herepei Ádám, nagyenyedi tanár, Salamon Ferenc történetíró, Bartók György filozófus, egyetemi tanár, Aurel Vlaicu román repülő, feltaláló. A kollégium rektora volt Sipos Pál filozófus. Hatalmas könyvtárát és még sok egyéb értékét hagyta a kollégiumra, melyet az I. világháború után felszámoltak. Az ő és a fia (Kún Géza) szobraiit levették az iskola előtt lévő talapzatukról, és bemenekítették a református templom oldalkápolnájába, - hála a gyülekezetnek. Kún Kocsárd példájával és az Isten hathatós támogatásával dolgoznak tovább azok az értelmiségiek, akiket az elmúlt fél évszázadban odahelyezett a rendszer, vagy gyökereikhez visszatértek. Zsargó János református lelkész szülei Érmellékről kerültek a hunyadi kombinátba, ő kedves prófétaként tért vissza szülőhazájába pásztorolni az Isten juhainak maradékát. Doboly Hella Beatrix EMKE elnök, Kofity Magdolna EPMSZ elnök, Fazakas Tibor grafikusművész, Szabó Ákos római katolikus plébános vállalják a mindennapi harcot a magyar szó és tett

fennmaradásáért. Balogh-Botár Károly Csaba, a Dévai Téglás Gábor szórványkollégium (Téglás Gábor Brassó, 1848. március 30 – Budapest, 1916. február 4. - középiskolai igazgató, régész, az MTA levelező tagja, az erdélyi turisztika úttörője) egyik vezetője szolt arról a lélek-mentő munkáról, melyet a kollégium munkaközössége végez, hogy a Bőjte Csaba szerzetes gyermekmentő munkássága mellett az ő intézményük is gyűjtse és megtartsa az egyébként veszendőbe menő végvári magyar gyermekeket. Óvodától érettségiig több száz magyar és román gyermek tanul magyarul ebben a tanintézetben. Szemináriumuk (=MAGVETÉS) lett ez az iskola is nemcsak az Isten Igéje magvainak, de a magyar szellemiség erőnyeinek is. A felekezeti különbségek megélése helyett, a krisztusi élet hirdetésének gyakorlatában és a ritkuló magyar beszéd szólásában találkozunk református és katolikus lelkész, amikor eljárnak sok-sok gyülekezetbe a környéken. Vetési László tiszteletes, az erdélyi magyar szórvány apostola, vetített képes előadásában vezetett végig a Hunyad megyében lévő pusztuló templomaink és temetőink még fellelhető emlékei között, amiken már a kármentő nemes akciók sem segítenek. Idejében indult el felleltározni a még meglévőket, hogy legalább falra vetíthetően, két dimenzióban láthatók legyenek, mielőtt a néptelenség és az őrzők hiánya elpusztítja. Az általa megjelölt úton indult el a konferencia tagsága is, hogy a romlás virágait leszakítsa a még látható templomokról, kastélyokról, udvarházakról.

Halld ember! **Őraljaboldogfalva**
 – minő beszédesen csengő falunév! 13. századi kőtemploma freskóit lassan az enyészet látja már csak a falakon. Mi pedig könyvek lapjairól látva fogunk emlékezni róluk. Kulcsait a szomszédban lakó román család szeretettel nyújtja át a zörgető vándornak, ki arra téved. A parókiára már hiába menne az ember, mert a félig romos épület egyik szobájában nem papi jellegű román nőszemély lakik. A templommal szemben, a Kendeffy-kastély 18. századi barokk épületében többségiek vendéglője működik. Reklám céljából „csábító” lilára rondították saroktoronyait, hogy többen térjenek be egy-egy búfelejtőre.

Szászváros várának falmaradványai fogják körbe a 15. századi református és a 19. századi szász evangélikus templomot, melyek karnyújtásnyira fekszenek egymástól. No, nem a nagy barátságra utal ez a közelség, sőt inkább arra a vitára, melynek nyomán az addig közösen használt templomból a szászok új templomba kellett költözzenek, melyet a református mellett építettek, alacsonyabb toronnyal. Ma már nagy a barátság, mert fogyó híveiket számolva, lassan csak egymásra támaszkodhatnak, amint tornyaik bátorítják egymást a túlélésben. Mindkettő háta mögött a 90-es években találták meg a régészek annak az emeletes körtemplomnak az alsó részét, melyet a 11. században építettek. A Kún Kollégium impozáns épülete nemcsak építészeti, de erkölcsi üzenetével is a város fölé magasodik. A városban született és meghalt Torma Zsófia [(1832-1899 magyar ősrégész, Torma József (1801–1864) történész leánya, Torma Károly (1829–1897) régész, országgyűlési képviselő testvére)] régész emlékét is hűen ápolja a szászvárosi magyarság, élén Fülöp Julianna nyugalmazott gyógyszerésznővel, aki fiatalos lendülettel és kifogyhatatlan bőségu ismerettel szolgálja a város szép örökségét.

Algyógyra beérve, a híres tudószanatóriumról és a pihenőhelyről emlékezünk, mielőtt betérnénk a falu közepén látható várkastélyának jelentős maradványaihoz. A főutcától beljebb fekvő telken található a két református templom. A közelmúltban elvégzett régészeti feltárás tisztázta, hogy a kicsiny kerektemplom (kápolna) a 11. vagy a 12. században épült, a

legkorábbi kerektemplom Erdélyben. A református templom egy korábbi helyén a 16. században épült, feltehetően a környéken talált római sírkő, dombormű és szobor felhasználásával. 1867-ben Kún Kocsárd renováltatta, majd az 1930-as években Debreczeni László irányításával átépítették. Ma már lassan rádűl az elnehezült időre a kis templom tornya. A volt református parókia és iskola épülete az 1990-es években végrehajtott felújítás óta keresztyén ifjúsági központként működik, ifjúsági táboroknak ad otthont. Már csak nyáron népesül be. Magyarjai még 22-en beszéltek anyanyelvüket 2002-ben, de már azóta sokat felejtettek.

Marosillye is múltbafordulásra ösztönözte a konferencia résztvevőit. Az 1658-ban itt járt Evlija Cselebi „ötszög alakú szép vár”-ként írta le az erősséget, a határ őrizetére állítólag ezer fős erdélyi helyőrség állomásozott benne. A valamikori várból megmaradt Veres-bástya, melyet ma úgy tartanak, hogy Bethlen Gábor szülőháza, szépen felújítva várja az emlékezőket. Mióta a Szent Ferenc Alapítvány megvásárolta, emlékházat próbálnak benne berendezni. Falán az emléktáblát 1900-ban a nagyenyedi diákok állították. Az udvaron áll még a Bornemissza kastély barokk épülete, melyben a 20. században kórház működött. Mára a lakatlan épület szorult elsősegélyre, vagy hosszabb gyógyító munkára. Marosillyén majd kétezer lakosa közül már alig 22 emberrel állhatna szóba magyarul a kis Bethlen

Gábor, ha visszalátogatna szülőhelyére. A két magyar templom is (katolikus és református) romosan hirdeti, hogy elfogytak földi gondviselői, lelki otthonukat is feladták.

Sokan megkérdezték a bel- és külföldi magyarok közül, hogyan lehet ebben a környezetben megmaradni magyarnak? Választ adott rá az esti beszélgetés, amikor a vajdahunyadi Magyar Házban, mely büszkesége a hunyadi szórványnak, összegyűlt a város és a környék több „tűzfelelőse”, hogy beszámoljanak munkájukról. Fazakas Tibor grafikusművész, aki a hazai op-art stílus kiemelkedő alkotója, a Barcaságból került Hunyadra.

Úgy gondolta és tervezte életét, hogy itt állítja tehetségét a gyermekek szépre nevelése szolgálatába. Kiállításának megnyitóján mondta el Kántor Lajos kolozsvári irodalomtörténész, az Erdélyi Kör társelnöke, hogy a világnak ebben a szegletében is lehet a szép úttörőjévé lenni, dacolva a vasfogúvá vált idővel és körülménnyel.

A konferenciát záró alkalom a vajdahunyadi református templomban volt, vasárnap délelőtt. A pótszékesre zsúfolódott istenháza ugyan a temető közepén áll, de aznap a jövőről, a megmaradásról és az élet lehetőségéről szólt Veres-Kovács Attila igehirdetésében az isteni üzenet. Hogy otthonunk legyen a hazában, ahhoz maradandó békéket kell kötnünk Istennel és egymással, tanított a Jákób és Ézsau testvérpár bibliai esete.

A vajdahunyadi szórvány-magyarország küzdelme iránti elismeréssel és jövőjükért könyörögve hagyta el a konferencia azt a térséget. Hála a szervező helybelieknek, valamint az Erdélyi Kör elnökségének (Dáné Tibor Kálmán, Kántor Lajos, Kurta József, Varga Gábor és alulírott), a konferencia résztvevői emelkedett lélekkel indultak haza, hogy elmondják, mekkora szükség van minden együtt érző és tenni akaró magyarra a szórványokban élők megtartására.

VERES-KOVÁCS ATTILA

KÉPEK A GYÜLEKEZETEKBŐL

**A Bályoki Református Egyházközség 2011. évi konfirmálói Jónás Sándor
lelkipásztorral**

**A monói gyülekezet 2011-ben konfirmált ifjai Nagyné Jakab Éva vallástanár-kántor
és Nagy András lelkipásztor mögött**

Végvári konfirmáló csoport 2011-ben Bódis Ferenc lelkipásztorral

A zsibói konfirmálók Molnár Endre lelkipásztorral

Százéves a börvelyi énekkar

Az 1900-as évek elején, néhai Bartha István kántortanító szolgált az egyházközségben és az iskolánál. Mivel abban az időben nagy volt a gyermekhalálozás, szinte minden héten temettek gyerekeket. A kántor, hogy ne járjon egyedül temetni (ugyanis a meg nem keresztelt gyerekeket nem pap, hanem a kántortanító temette), vitt magával az iskolából jó hangú gyerekeket énekelni, akiknek egy-két szem cukorka volt a fizetésük. Néhány év múlva ezek a gyerekek nagycskák lettek, 15-16 évesek, s a kántor 1911-ben megalakította velük az első, csak férfiakból (fiúkból) álló börvelyi „Kántust”.

Az 1920-as években lányokat, asszonyokat is beszervezett az énekkarba, így az vegyes karrá alakult. Bartha István 1952-ig szolgált az egyházat, majd Bereczky Lajos vette át az énekkar irányítását. Ezekben az időkben ismét kettévált az énekkar, lett külön férfi és női kar. A férfiak négy szólamban, a nők két szólamban énekeltek.

Bereczky Lajos betegsége miatt abbahagyta tevékenységét, és 1981-ben átadta a stafétát Kun Tibornak, aki három évig irányította énekkarunkat. Távozása után ifj. Kun Béla vette át a kórus (férfi – női) vezetését. A változások után 1990-ben ismét vegyes karrá alakította vissza, ami napjainkban is így működik.

Jelenleg 42 tagot számlál az énekkar.

Az elmúlt húsz év alatt nagyon sok helyen felléptek, mint például: Debrecenben a Református Világtalálkozó alkalmával, Záhonyban a kórustalálkozón, Edelényben, Fábíánházán, Nagyecsedben, Tiborszálláson, Nagyváradon, Szatmárnémetiben, Nagykárolyban, Koltón és még nagyon sok református egyházközségben.

Az énekkar a községen belül minden egyházi és világi alkalmakon szolgál: minden temetésen és virrasztáson, esküvőkön, minden úrvacsora osztáson, egyházi ünnepeken, március 15-én és a falusi ünnepek alkalmával.

Az utóbbi években rohamosan csökkent az énekkar létszáma, így a kántor utánpótlásként felkérte a nőszövetség tagjait, hogy lépjenek be az énekkarba. Pár hónapja lelkesen járnak a próbákra, így most már az énekkar ismét kellő létszámmal rendelkezik.

Az énekkari próbákat a parókián lévő imateremben tartjuk, ami télen fűthető és így kellemes hangulatban várjuk a tagokat.

A négy szólam próbái a következő program szerint zajlanak: hétfőn a szoprán, kedden az alt, szerdán a tenor, csütörtökön a basszus és vasárnap összejáratás van.

Énekkarunk repertoárján nemcsak egyházi énekek szerepelnek, hanem népdalok, világi énekek és nóták is. A csapatszellem meglehetősen jó, így bármilyen kérésnek eleget tudunk tenni. Nagy mértékben segíti énekkarunkat lelkipásztorunk és feleségének támogatása is.

Nemrég alakítottunk egy ifjúsági kórust, akiknek első fellépése október 9-én volt, az énekkar 100 éves évfordulója ünnepi istentiszteletén, ahol Csúry István püspök hirdette Isten Igéjét, és dr. Hermán M. János tanácsos úr méltatta az énekkar tevékenységét.

IFJ. KUN BÉLA
református kántor

Királyhágómelléki keresztyén színhátszás

„A vidám elme megvidámítja az orcsát; de a szívnek bánatja miatt a lélek megszorodik” (Péld 15,13) volt a mottója a tavalyi esztendőben első alkalommal megrendezett KRISZT-nek (Királyhágómelléki Református Ifjak Színhátszócsopórtjainak Találkozója), melynek ötletgazdája és szervezője a várad-velencei Ifi volt. Az ötletet ők maguk is kapták, méghozzá a kolozsvári gyülekezetek hasonló jellegű rendezvényétől, melynek évekre visszamenő meghívott vendégei.

A rendezvény ifjúsági misszió jelleggel bír, és azt szolgálja, hogy célt mutasson a fiataloknak a sokszor hitevesztett, egyre inkább értékek nélküli világban. Nagyon fontos az együvé tartozás, a közösségi hitben való gondolkodás.

Kondor Endre biharvajdai lelkipásztor nyitó áhítatában többek között Pablo Picassot idézte: „A művészet hazugság, amely lehetővé teszi, hogy meglássuk az igazságot.” De vajon létezik-e keresztyén színhátszás? Vajon hol a határ a művészet és a vallás között? Van-e a színeszetnek keresztyén talaja? Akik álarcot öltének, a szerepük által ráébredtenek arra, hogy milyenek is vagyunk valójában. Rávesznek arra, hogy levegyük álarcunkat és ne alakoskodjunk, hanem legyünk önmagunk.

Amíg a tavalyi kolozsvári 10. találkozózn a tíz református gyülekezet mindegyike képviseltette magát, félő volt, hogy jelentkezők hiányában a királyhágómelléki elmarad. „Minden kezdet nehéz” – tartja a bölcs mondás, de ezeken felül tudott emelkedni a lelkesedésnek a folytatásban való reménysége. A Királyhágómellékről a házigazda velenceieken kívül csak a

lázári gyermekcsoport vett részt a találkozón, és rajtuk kívül Kolozsvárról meghívottként a Felsővárosi (Kakasos) és az Alsóvárosi (Kétágú) gyülekezetek ifjúságának csoportja. A találkozón a velencei ifjúság Heaven's Satellite nevű zenekara szolgált, majd a zsűrizés, kiértékelés után a nagyváradi Mozaik együttes koncertezett.

Mire e rövidke írás megjelenik, már magunk mögött fogjuk tudni a 2. KRISZT-et, melyre már öt királyhágómelléki gyülekezet nevezett be. Ha van kezdet, lehet folytatás is. Pál apostol nem csak a rómabelieknek, hanem nekünk is írja, hogy: „A reménység pedig nem szégyenít meg” (Róma 5,5a). Adjá Isten, hogy ennek tanúbizonyságai legyünk!

FARKAS ANTAL
lelkipásztor

Testvérgyülekezeti látogatás Csákváron

A Nagyvárad-Ósi Református Egyházközség 45 tagja, Csúry István püspök vezetésével csákvári testvérgyülekezetét kereste fel július utolsó hétvégéjén. A két eklésia 1994-től kezdődően ápol testvérgyülekezeti kapcsolatot, melyet az idei találkozás alkalmával szándéknyilatkozat aláírásával erősítettek meg.

Ritka mező Város vághat Csákvárnak elébe

*Ritka mező Város vághat Csákvárnak elébe
Szélllyel az országban, mondani és hinni lehet.
Fekvését ennek ha tekinteném, Péts lehet ilyen,
Mellyet Kis-Bétsnek hiva vala József urunk.
Itt a természet számos szépségeit össze
Rakta pazar kézzel, bár kiki nézze körül,
A Vértes hegyeit szemléltetni nyúlni ki hosszan
Mórnak tartanak ezek, s jó bora hirre kapott.
A legszebb részén fekszik Csákvárom ezeknek
Délről - a mellyben lakni valóban derék.*

(Kováts Sámuel református lelkész-költő)

A csákvári gyülekezeti ház előtt

A csákvári evangélikus istenházát is felkerestük

Csákvár Nagyközség Fejér megye északi részén a Vértes hegység délkeleti peremén fekszik. A község tölcseírszerűen kiszélesedő völgynyílásban épült. A település központi fekvése, jó közlekedése miatt sok vértesi látnivaló kiindulópontja. A 2. században a rómaiak virágzó kis provinciát hoztak itt létre Florianá néven. Csákvár volt a találkozási pontja két fontos római útnak (Aquincumtól Székesfehérvár és Szombathely felé).

A Csák nemzetség hosszú időn át élt ezen a birtokon. Innen ered a Csákvár elnevezés. A várat I. András 1046-ban leromboltatta, de a vár körüli település fennmaradt. Több birtokosváltás után került gróf Esterházy Miklós nádor tulajdonába 1629-ben. Az Esterházy család felvirágoztatta a birtokot, és a települést, melyet I. Ferenc mezővárosi rangra emelt.

Csákvár földje agyagos, híres volt fazekasságáról, cserépedényeiről. A török megszállás után idetelepeült mesteremberek főként reformátusok voltak. A mezőváros felsővárosában laktak a tűzálló agyagból dolgozó főzőedényeket készítő fazekasok, az alsóvárosban a finomabb anyagot megmunkáló tálások. A mesterség fénykorában 193 fazekas dolgozott a településen, jelenleg csupán négyen. A csákvári mázas edények jellegzetes színei a zöld, barna, és sárga.

Csákvári reformátusok

A református gyülekezet első írásbeli nyoma 1580-ból ered – írja az egyházközség történetét összefoglaló ismertetőjében dr. Kis Boáz lelkipásztor. A törökök a szegényes református vallásgyakorlást nem bántották, mivel a csillogó-villogó római katolikus egyházban látták a Habsburg uralom jelenlétét. 1748-49-ben gróf Esterházy visszaveszi a reformátusoktól a templomként használt épületet, ugyanakkor a saját földjén „fundust” jelöl ki templom, parókia, kántorlakás és iskola építésére. Tornyt először nem építhetett a gyülekezet csak 1786-ban, II. József Türelmi rendeletét követően. A re-

formátusok hálából, a toronyépítés engedélyéért a kétfejű császári sast tet-ték buzogány helyett a torony tetejére. Nem volt örökéletű, ugyanis a sza-badságharc kitörésének öröme a kétfejű császári sas is „repült”, helyette a ma is látható buzogányt helyezték a torony tetejére.

A háború előtt épített orgona önmagában véve is muzeális érték, túl azon, hogy ma is csodálatos hangja van. A második világháborúban Csákvá-ron állt a front, a falut kitelepítették, a templomot orosz katonák vették birtokba, ledöntötték az úrasztalát és a keresztelő kutat, a padokkal pedig fűtöttek a hideg téli napokban.

A legutóbbi népszámláláskor, az 5000 fős csákvári lakosságból 1400-an vallották magukat reformátusnak. A gyülekezet idősek otthonát, valamint óvodát és bölcsődét tart fenn. Hat határon túli és egy magyarországi eklézsiával ápolnak testvérgyülekezeti kapcsolatot.

A királyok városától a tihanyi visszhangig

Kellemes kiránduláskor érkezünk péntek délután Csákvárra. A hétfégi találkozó esti áhítattal veszi kezdetét a helyi, az évszázadok során többször is bővített református templom hűvösében. A helyiek olyan fejedelmi bográcsossal várnak, amelyet csak kétevente eszik az ember. De éppen ezért, akkor repetázik is. A bőséges vacsorát csákvári séta követi, ennek során ellátogatunk a helyi emlékházba, melynek néprajzi részében, egyebek mellett a csákvári fazekasság emlékeit is megismerhetjük.

A települést úgynevezett pusztabuszok (lovaskocsik) is érintik, amelyek a közeli Zámolyi-medencét járkák be.

Másnap buszos portyával folytatódik a Dunántúl felfedezése, melyhez Kis Boáz vendéglátó lelkipásztor szakavatott és finom humorral fűszerezett

A balatonszárszói Soli Deo Gloria központban

idegenvezetése nyújt segítséget. Először Székesfehérváron állunk meg, ahol egy református egyházközség működik három helyszínen: két templomban és egy imaházban. A Széchenyi úti templomon, ahol a parókia és a lelkesi hivatal is található, éppen külső és belső felújítás történik. Ellátogatunk a város másik felében található impozáns Budai úti templomba is, melyet 1994-ben szenteltek fel.

A Magyar Református Egyház balatonszárszói Soli Deo Gloria konferenciaközpontját is megtekinthetjük, mely a magyar reformátusok szellemi találkozóhelyévé nőtte ki magát a huszadik század első felében. A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Diákszövetsége 1928-ban vásárolta meg a balatonszárszói Nefelejcs villát és a hozzá tartozó telket. Később bővítették a területét és az 1940-es évekre vált ötholdas vízparti területtel is rendelkező konferenciateleppé. 1934-ben indult a kezdeményezés Magyar Testvériség Konferencia néven, amelyre a diákok mellett más társadalmi rétegek képviselőit is meghívták. Évről-évre fontos társadalmi kérdéseket vitattak meg. Ezek sorából kiemelkedett az 1943-as, a népi írók szárszói találkozója. 1952-ben államosították. Az 1984-ben magalakult Szárszói Baráti Kör kezdeményezte a telep visszaadását; 1988-ban került vissza a református egyház tulajdonába a terület harmada. A telep jelenlegi üzemeltetőjétől, egyéves átmeneti időszakot követően jövőre ismét egyházi kezelésbe kerül.

A napi program legrövidebb, mégis leginkább várt és élvezett része a Balatonon történő átkelés. A busz felgördül a kompra és forogni kezd velünk a világ, pontosabban a tó zöldes színű vize. Sokan először látják, látjuk a magyar tengert, a látvány annyira elvarázsol mindannyiunkat, hogy többen fogadkoznak is: horgászatra, pihenésre visszatérnek még.

A Tihanyi félszigeten a 2005-ben jubileumát ünnepelt bencés apátság rokkoló templomát keressük fel. A híres tihanyi visszhang már történelem, csakúgy mint legrégibb nyelvemlékünk, jelesen az apátság alapító levele 1055-ből.

Vasárnap, csákvári látogatásunk utolsó napján istentisztelettel zárul a két gyülekezeti közösség találkozása. Igét hirdet Csúry István püspök, aki köszöntőjében kiemeli, családjával immár nemcsak testvérként van jelen, de magyar állampolgárként is. A csákvári lelkész házaspár kedves szavakkal, a helyi vegyeskórus énekszolgálatával köszönti a váradi vendégeket. Őket a Nagyvárad-Ósi Énekkar követi Nagy Judit-Noémi tanár-kantor vezényletével. Majd ugyanő Giulio Caccini: *Ave Maria* című művét adja elő.

Az istentiszteletet ebéd, búcsúzás, közös fényképezkedés követi, majd elindulunk a Váradra vezető, többszáz kilométeres úton. Köszönjük vendéglátóink minden részletre kiterjedő figyelmességét, vendégszeretetét. Jövőre Ósi hívja a csákvári testvérek küldöttségét nagyváradi viszontlátogatásra.

FÁBIÁN TIBOR
lelkipásztor

Lélektől lélekig haladó misszió

A kórház, a betegség, a testi nyomorúság látványa megtanít hallgatni. Locsogás helyett megfelelő időben szólni és éretlen emberi szavak helyett az élő és ható Igébe kapaszkodni. Steinbach József lelkész-püspök erről így fogalmaz: „megdöbbentő, hogy milyen érzéketlenek tudunk lenni, miközben egyfolytában beszélünk, és mindent megmagyarázunk. Hallgatni, csendben és őszintén odaállni valaki mellé alig tudunk. A csendes, őszinte részvét a legtöbb, amit igazán súlyos helyzetekben ember adhat az embernek. Ha igazán nagy baj van, nem is vagyunk többre képesek. Egy valaki képes ennél többre: aki el is tudja venni kínjainkat, el is tudja hordozni helyettünk azt. Ez többnyire nem azt jelenti, hogy szűnik a kín (persze ez a csoda is adható!), hanem hogy az Ő erejével, alázattal elhordozható lesz az.”

Hogy telik az idő! – csodálkoztunk rá a minap Ilona nénivel, soros látogatásom alkalmával. Elbeszéltük, hogy már fél éve, március óta ismerjük egymást. A 78 éves asszony december óta ágyhoz kötött. Jární nem tud, pelenkázni kell, állandó felügyeletre szorul. Az idősek otthonába menne, de nincs annyi nyugdíja, ami ezt lehetővé tenné. A kisvárosban élő, szintén beteg nővérénél élt korábban, de a zilált családi légkör miatt jönnie

kellett. Fiát, unokáját eltemette, egyedül maradt két, szintén idős, beteg nővérével. Arra vár, némi nyugdój-kiegészítéssel hátha mégis kapna helyet az idősek otthonában. Betegek jönnek, mennek, ő marad. Ott ül egymagában az ágy szélén és várja, hátha valaki hozzá is eljön látogatóba.

A hosszú körmök és a szemébe lógó haj azt jelzik, elmaradoztak a látogatók...

Első találkozásunk során, miután leültem az ágya mellé szívet tépő sírásban tört ki. Akkor már hónapok óta a kórház lakója volt. Azóta hetente találkozunk. Egyetlen elfoglaltsága az olvasás. A vékonyka lapok, brosrák rövid időre foglalják le. Ezért mostanság már többszáz oldalas regényekkel állítok be. Lám, az iratmisszióba egy kis irodalom is belefér...

Háromnegyed év alatt alig párszor mozdult ki kényszerű otthonából, amikor valamelyik kórházi alkalmazott átvitte a szomszédos öregotthonban fekvő nagyon beteg hűgához. 150 lejt kóstált a párszáz méternyi út.

A kórházban is hamar elfogy a kicsi nyugdój. Már, ha nem a párnája alól tűnik el. S nincs apelláta, egy-egy almát kötelező módon én is el kell fogadjak tőle.

„Egyetlen fegyverem a rívás” – szokta mondani, magyarázni benti életét. Megegyeztünk, hogy ellenem ezt nem kell használnia, ne legyen szomorú a hazáig vezető út...

* * *

A legtöbb beteg úgy fogadja a Bárányt, mint az ismeretlen ismerőst. Valakit, akiről tudott ugyan, de eddig nem volt fontos. A Tarsisba tartó Jónásnak nem volt fontos sem Isten, sem ige, sem küldetés, de lám a mélység megtanít imádkozni. A betegség térdre kényszerít. Sokszor emlegetjük is: „A kórház a legnagyobb templom. Itt minden ember megtanul imádkozni”. Ha nem is mindenki, de sokan. Sok-sok Jónás lelassít, odafordul vagy inkább már tehetetlenül odabukik a megtartó Istenhez elé. Teheti. A gondoskodó Isten a kórházban is mindig ügyeletes.

Minden eset más és más. Van, aki közel enged, van aki még mindig fut, bár a teste már erőtelen, de a szíven még mindig a „zárva” felirat fityeg. A legtöbb esetben azonban szabad az út az áldott Orvos előtt. A munkálkodó Isten a szolgálatot végző számára is visszaigazolja, jelzi áldott kórházi jelenlétét.

FÁBIÁN TIBOR
lelkipásztor

ENGEDJÉTEK HOZZÁM JÖNNI – A CSALÁDOT

Holtomiglan – holtáiglan

Kezdjük ott, ahol Isten: Láta, hogy nem jó az embernek egyedül, szerzett neki segítő társat, hozzá illőt (Mózes 2,18).

Felékesített mennyasszony és vőlegény áll az Úrasztala előtt, áldásra várva, szent fogadalomra készülve. Papjuk éppen ezt az Igét olvassa fel nekik. Isten gondoskodott Ádámról, hogy ne legyen társtalan, Évája pedig éppen hozzá illő... Segítő társ. Könnyek szökkenek szereteteik, főképpen szüleik szemébe. A lelki útravaló után következik az ifjú pár: esküszöm az élő Istenre... szeretem. Hozzá hű leszek, véle megelégszem, véle szentül élek, véle tűrök, véle szenvedek... és őt sem egészségében, sem betegségében... hitetlenül el nem hagyom... Holtomiglan vagy holtáiglan. Isten engem úgy segít. Ámen.

Közben villognak a fényképezőgépek, a video az utolsó szóig mindent megörökít. Míg az eskü szövegét mondták, egészen az arcukba néz a gép.

Mintha ki akarná fürkészni a jövőt. Ha majd húsz-harminc év múlva megnézik, és visszaemlékeztek e gyönyörű napra...

Isten pedig szomorúan nézett utánuk, ahogy elindultak az úton. Nélküle.

A szakirodalom pedig húzza a vészharangot: válságban van a házasság, a család... Mióta is? A kommunizmus óta? Mióta tekintélyt veszített az egyház? Mióta ömlik a „rothadandó” (Róm 8,21) kultúra a televízióból? Mások szerint már a francia forradalom óta.

Dereng a fejemben valakinek egy mondata: a házasság azóta van válságban, mióta bűn van a világon.

Bűn. Három betű mindössze. Gyakran rövid ü-vel hallok, mintha félnének tőle. Mert kimondani se illik, elrontja még a prédikációkat is.

Hol kezdődik a bűn, mitől van tényleg válságban a házasság, a család?

Alapvetően az EMBER VAN VÁLSÁGBAN, mert elszakadt Teremtőjétől, ez az eredendő BŰN! Erre rakódnak rá a bűnök, amiket már mi rakunk rá, már a párválasztás előtt. A távolság egyre nő Isten és az ember között. Aki élete első 20-25 évében nem kereste Istent, és nem kért tőle tanácsot, vagy egyszerűen tagadta Isten létét, természetesen nem tudhatja, hogy a társat ajándékba lehet kapni Istentől. Ha olvasná az ígét tudhatná: „Derék asszonyt kicsoda találhat? Mert ennek ára sokkal felülhaladja az igazgyöngyöket” (Péld 31,10)! „Megnyerte a jót, aki talált feleséget, és vett jóakaratot az Úrtól” (Péld 18,22)!

„Nem jó az embernek egyedül lenni...” tehát elkezdi társat keresni. Nem várja Ádám, hogy válasszon neki Isten, választ ő magának. Éva se imádkozik érte, megfogja magának. „Mert az ember azt nézi, ami a szeme előtt van...” Nem beszélgettek a szüleikkel se soha ilyen dolgokról. Csak előálltak: összeházasodunk. Talán két dologra figyelnek ősidők óta: legyenek egészségesek és a menyasszony legyen fiatalabb. Elég-e ennyi?

Biblikus tanács lenne imádságban kérni Istentől a hozzánk illő társat, de Isten nem jár diszkóba. Nem gondol Ádám sem arra, hogy Isten szerint a belső értékeket kellene nézni, „ami a szívben van” és nem a külsőt. Az viszont vonzóbb, láthatóbb, Éva még fel is hívja magára a figyelmet. Ő se vár égi jegyesoktatásra.

Randevúkon csak az ünnepi külsővel találkoznak. Majd a házasságban derül ki, hogy Éva sose látta Ádámot munkaruhában. Elromlott egy kapcsoló, a szekrény sarka, a kerítés. Ádám nem tud egy szeget se elűtni. Éva asszony pedig nem tud főzni, csak magát tálalta szépen, de ez hamarosan kevés lesz. És apadni kezd a türelem, sorjázni kezdenek a sértések. Hiba volt nem beszélgetni ezekről a virágos találkozásokon.

Beszélgetni se mindig tudnak Ádámék. Nemcsak a mosatlan és a törött fogas miatt. Talán van pénzük szerelőre és bejárónőre. Csak egy telefon... Akkor a van-on kapnak hajba. Mert egyikük ízlése távol áll a másiktól. Akárcsak az iskolai végzettségük, a kultúrájuk, az érdeklődési körük. Éva csinos, vonzó külsejű, „bombaró” (volt), de könyvet nemigen olvas, csak

pénzt számolna minden nap. Vagy Ádám unalmas, faragatlan és társaságban nem lehet vele megjelenni. „Le” is issza magát, mert „fel” akar tűnni valahogy. „Ki” akar törni valahogy, de csak „betör” ajtót, ablakot.

Párválasztás rendjén ritkán beszélnek olyan „apróságról”, hogy hiszel-e Istenben, jársz-e templomba? Én nem – feleli a másik, de ez nem gond. Majd megyünk együtt. Majd nem mennek együtt.

Ádám katolikus volt, Éva református. Egy az Isten, de kettőbe osztani nehéz. Aztán gyermek születik. Meg kell keresztelni, de melyik egyházban. Az enyémben, mert én vagyok az apja. Az enyémben, mert én vagyok az anyja. Legyen! Majd a második gyereket a te vallásod szerint. Abból újabb viták támadnak. Azt hinnénk, nem fontos ez a mai világban. Értelmes párok esetében nem. Gyakori, hogy a szülők, az anyósok miatt mérgesedik el a helyzet.

Nászmenet vonult be a református templomba. A lelkipásztor alig kezdte el a „drága ifjú párnak” szánt atyai gondolatait, megszólalt az indulatos vőlegény, beszéljen románul a parintye. A lelkész türelmet kért, mindjárt beszélni fog románul is. De az indulat elszabadult. A lakodalmas vacsorára már nem ment el minden vendég, a házasság hamarosan a bíróságon kötött ki. Az már teljesen érthetetlen, hogy az egyetemet végzett magyar leány miért akarta összekötni életét egy román traktoristával. Nem csupán családi belügy, létkérdés kisebbségi sorsunkban a nyelvi vegyes házasság, majd a román iskolába járó gyermekek.

Majd... Túl sokat bízunk rá. Majd eljön az eső és fúj a szél (Máté 7,27). Az mindig jön. Ha a házasság olyan nagy romantikus boldogság, akkor miért olyan komoly-komor az egyházi fogadalomtétel szövege? Ezért! Mert mindig jön a szél és beleütközik a homokra épített házasságba. Ha azt mondom, a Sátán szélbe és árvízbe öltözik, csak mosolyog rajta az Úrasztala előtt rágógumit rágcsáló menyasszony. Majd jön a szél, egy másik Ádámban, egy másik Évában. Lecseréljük, mint a kiszolgált mosógépet. Az nem tud beszélni, nem érez, nem vádol, nem sír.

Csak az ember keresi elrontott életének kulcsát.

BERECZKI ANDRÁS

SZABOLCSKA MIHÁLY

Idehaza

*Idehaza mindenki tevéled,
Csak a te neveddel fogadott.
Alig léptem be, már is kikérdelek:
Hogy milyen az arcod, alakod?*

*A két öcsémet úgy érdekelte,
Hogy szép vagy-e? Égszín a szemed?
Hajad ugye szépen leeresztve,
Ahogy itt szokták, úgy viseled?*

*Később beleszól édesapám is,
De nem a szemed színét kérdi:
„Visz valamit a házhoz a lány is?
Hej, mert nehéz ám ma megélni.”*

*Édesanyám mind végére várja,
S mikor én minderre felelek,
S csak ketten maradunk a szobába’,
Kérdezi meg: „szeret?” „szereted?”*

Gyógyító evangélium

Beszélgetés Szarka Miklós budapesti családsegítő
lelkipásztorral

– Nagytiszteletű Úr, olvastam *Hatszempközt* című könyvét, melyben családi lelkigondozói munkájának megrázó tapasztalataival találkoztam. Hogy lesz egy lelkészből elismert családsegítő lelkigondozó?

– Huszonöt évig gyülekezeti lelkipásztor voltam, miközben néhány családszociológiai írást közöltem. Bizonyára egyházi vezetőim is értékelték, mert a magyarországi rendszerváltás után megkerestek azzal az ajánlattal, hogy szervezzünk meg egy családgondozó szolgálatot. Az 1990-es rendszerváltás nyomán az egyház visszakapta a budapesti Bethesda Gyermek-kórházat, ahol nagyon sok gyermeket ápoltak. Úgy véltük,

legalkalmasabb lenne egy egyházi kórházban helyet adni egy egyházi Családsegítő Szolgálatnak. Akkoriban sokat mérlegeltem, végül 51 évesen feladtam a gyülekezeti szolgálatot az új kihívásért.

– Úgy érzem, nem véletlenül és nem csupán alkalmas helye miatt esett a választás a Bethesdára?!

– A kórházban gyermek-neurológiai osztály is van, ahol sok, krízisben lévő családból érkeznek az úgynevezett „tünethordozó” beteg gyermekek. Ráadásul, ha egyházi, evangéliumi missziót is akarunk végezni, itt elérhetjük a szülőket is. Mint tudjuk, a fizikai jellegű betegségek mögött gyakran lelkieket kell keresni, és gyógyító erőnek bizonyul sok esetben az evangélium.

– *Olvastam egy olyan véleményről, hogy a keresztyén család Isten országának egy kis területe a földön. Jézus pedig azt mondta, bennünk van*

az Isten országa. Szomorúan kell tapasztalnunk, hogy ez a nagyon értékes kis terület, a harmonikus családi közösség veszélyben van. Mi lehet az oka?

– Az elmúlt 30-40 évben a társadalom olyan szekularizációs változásokon ment át, melyeknek sodrában meglazult a keresztyén családi kötelék. Olyan párkapcsolati értékek kerültek veszélybe, mint az áldozathozatal, hűség, a türelem, a gyengédség, a hit, a tapintat. Ugyanakkor a magyar társadalom alapjában véve gyermek és családpárti. Délkelet és Nyugat-Európa között a leginkább értékbarát társadalom lenne a miénk... Mindezek ellenére a megkötött házasságok 40-50 százaléka krízisbe jut, illetve felbomlik. Tíz év után olyanná válik sok esetben, mint egy szétfeszített kagyló, ami belül üres. Aggasztó a gyermekszülésről való lemondás is. Ott tartunk, hogy a szülőképes nők esetében 1,23 százalék a szülési arányszám. (Statisztikailag a 15-49 éves nők korcsoportjában 1.000 nőre 1,23%-os a születési arányszám. Ezt nevezik a demográfusok termékenységi rátának.)

– A családsegítő lelkipásztor mit ajánlana a fiataloknak? Nincs egy olyan tapasztalata, hogy kissé felületes, külsőségekre néző ma a fiatalok kapcsolata?

– A párválasztás során már szembesülünk szerencsétlen döntésekkel. Nem is beszélve a nem „megimádkozott” párválasztásokról. Az is látható, hogy nagy azoknak a száma, akik már eleve sérült családi háttérből próbálnak kitörni. Társra szükségük van, de nem a házasságot választják, hanem az együttélést.

Sokan – látva szüleik házasságát – nem mernek hosszú távra elköteleződni. Negyven évvel ezelőtt már 60.000 úgynevezett együttélő párt tartott számon a Magyar Központi Statisztikai Hivatal. Mára 230-240 ezer nem házas, csupán együttélő pár él Magyarországon. Ezeknek 40%-a fél évig-egy évig együtt él. Sajnos, tovább rontja a helyzetet az alkohol, vagy drogfüggőség veszélye. Elmondhatom azonban, hogy az együttélő párok is megkeresnek és olykor megáldott házaspárként távoznak. Néhány ilyen párt én magam eskettem.

– Mennyire van összefüggésben a család válsága az egyházi élet válságával, ha szabad ilyen keményen fogalmaznom?

– Való igaz, a társadalom nagy része közömbössé, érzéketlenné, éppenséggel engedetlenné vált az anyaszentegyház által hirdetett értékek iránt. Márpedig a gyülekezet sejtes állománya a család. Az egyház maga is szekularizálódott. Az anyaszentegyház által hirdetett értékek iránti bizalom is meggyengült. Azt kell mondanom azonban, hogy ezért nem az anyaszentegyház és nem az igehirdetés meggyengülése a felelős, csak maga is ki van téve a társadalomba özönlő negatív mintáknak.

– Egy árvaházban felnőtt fiatallal találkozáskor megkérdeztem, mit szeretne elérni, ha szabad, önálló életet kezdhet. Boldog családot – volt a meglepő válasz. Honnan tudhatja, milyen az a boldogság, akinek soha nem volt része benne? S ha egyszer beállít valakivel az oldalán Önhöz, mit fog elmondani nekik? Egyáltalán, hogyan szánják rá magukat a válsággal küzdő párok, hogy felkeressék a szakértő lelkigondozót? Sok tragédiát látott nagytiszteletű úr?

– A feltett első kérdésre nehéz válaszolni, mivel az árvaházban felnőtt fiatalról sokkal több diagnosztikus információ szükséges — élettörténetéről, lélektörténetéről és családtörténetéről, ugyanakkor Isten mindenkivel kezdhet újat. Isten minden ember szívébe beépítette a szeretet utáni vágyat, az emberi közösség utáni vágyat, a család utáni vágyat, ahogy egy egészséges lelkületű nő szívébe elültette a gyermek utáni vágyat. Az ilyen fiatalok vádolják lelkükben a szüleiket, akik elhagyták őket, és elhátározják, hogy ÉN JOBBAN FOGOM CSINÁLNI! ÉN BOLDOG AKAROK LENNI! De neki sokkal nehezebb, ha nem lát környezetében követhető mintát.

A második kérdésre a válaszem: akinek fáj a saját helyzete, az egyszerűen jön. Fogorvoshoz is az megy, akinek már nagyon fáj, és a fájdalomcsillapító már nem segít. A volt pácienseim egymásnak adják a telefonszámomat. Évente 7-800-an keresnek meg problémáikkal.

– Régi mondás szerint a parókia falai üvegéből vannak, a gyülekezet látja és látni is akarja a lelkészcsalád életét. Még mindig példa, tükör a lelkészcsalád élete legtöbb közösségben. A krízis viszont nem kerüli el őket sem. Milyen tapasztalatai vannak Isten szolgálóival kapcsolatban?

– A lelkészek helyzetüknél fogva olykor azt hiszik, hogy ők egyfajta védettséget élveznek Isten szolgálóiként a krízisekkel szemben. Aztán kiderül, hogy a Sátán megtalálja a módját betörni az életükbe. Különösen, ha a lelkipásztor életében hiányzik a Krisztussal való élő kapcsolat, vagy ha a lelkipásztor számára a Szentírás csupán munkaeszköz, a lelkészi státusz csak „foglalkozás”, de nem HIVATÁS! A lelkészek hajlamosak sokáig „jegelni”, rejtegetni családi, egyéni konfliktusaikat, hogy meg ne tudja a környezet és a gyülekezet.

– Valamikor láttam egy dokumentumfilmet, melyben megesett leányok vallottak drámai sorsukról, az akkor még szigorúbb családi viszonyok közepette. Megszólalt egy feltűnően szolid, szimpatikus nő, aki nagyon őszintén mondta el, hogy apja elismert nagyvárosi lelkész, minden idejét, energiáját a gyülekezet kötötte le, és alig volt ideje családjával, gyermekeivel beszélgetni.

– Szólnom kell arról is, hogy lelkészcsaládok olyan megterhelő gyülekezeti munkát vállalnak, amely közben maguk is elfáradnak, kiégnek, és válságba kerül a saját házasságuk. Sajnos, híveink gyakran nem látják,

hogy lelkészeinket olyan mértékben köti le a gyülekezet, hogy nincs idejük saját magukkal, családjukkal foglalkozni. Csak akkor figyelnek fel, amikor kiszivárog, hogy válik a lelkészpár. És a váló lelkészekre tényleg jobban odafigyelnek, mint például a váló orvosra. Előfordul, hogy egyik vagy másik társ nem is igazán kötődik lelkületben a sajátja és gyülekezeti életéhez.

– *Nyilván más dolog a lelkigondozói szempont, de lelkészként megkérdezném, mit kezdhetnénk az egyházfegyelemmel? Gondolok itt a lelkészekre és az egyháztagokra egyaránt. Ismétlődő kérdés ez az egyházban.*

– Egészen biztos, hogy a lelkigondozást nem helyettesítheti az egyházfegyelem. Azt is csak testvéri módon lehet és kell elmondani, hogy a templomba érkező násznép kapcsolja ki a maroktelefont, vagy éppen ne rágjanak rágógumit, de hallatlanul nehéz egyházfegyelmet gyakorolni, ha a gyülekezet, a presbitérium tagjai sem állnak a lelki-erkölcsi élet magaslatán.

– Lelkipásztorok esetében is atyai bölcsességre van szükség. Egy elváló lelkészt át lehet helyezni másik gyülekezetbe, úgymond fegyelmi úton, de talán csak növeljük vele az amúgy sem kicsi traumát. A gyülekezet tisztánlátása, presbitériumok, egyházkormányzók bölcsessége döntse el ezeket, szeretetben. Az esetlegesen érlelődő bosszú sehova nem vezet.

– *Mit üzenne egy családgondozó lelkipásztor a magyar fiataloknak?*

– Meg kell mondanom, hallatlanul hiányos a fiatalok társasági viselkedéskultúrája. Sajnos, nincs kire felnézzenek. Különösen, ha a szülők közötti megromlott kapcsolat számukra a minta, s gyakran nem pozitív minta. Olyan gyülekezeti foglalkozásokra lenne szükség, ahol a közösségben nagyobb önismeretre tennének szert, jobban értékelnék egymás személyiségét. A fiatalok ne szégyelljenek egyházi közösségekbe járni, a lelkészek legyenek tele empátiával irántuk, szerezzék meg a fiatalok bizalmát. A tartalmas közösségi beszélgetések hiánya szembetűnő a számítógépes, személytelen társadalomban.

– *Nagytisztelétű úr, elképzelhetőnek tartja, hogy bizonyos időn belül ismét elérkezik a keresztyén család iránti tisztelet, vágyakozás? Gondolok itt arra a prófétai Igére, hogy eljön az idő, amikor éhezni és szomjúhozni fognak az emberek, nem kenyér és nem víz után, hanem Isten beszéde után...?*

– Feltétlenül. Mi bizonyosak vagyunk Isten munkálkodása felől. Akár azt is mondhatnánk, megengedi a rosszat, hogy utána jobban vágyakozzunk a jóra. Az ingajárás törvénye is azt mutatja, hogy a legnagyobb kilengés után fokozatosan visszahózdódik és megáll. Ennek a szabadoságnak is eljön a vége, reméljük nemsokára, Istenünk és népünk javára.

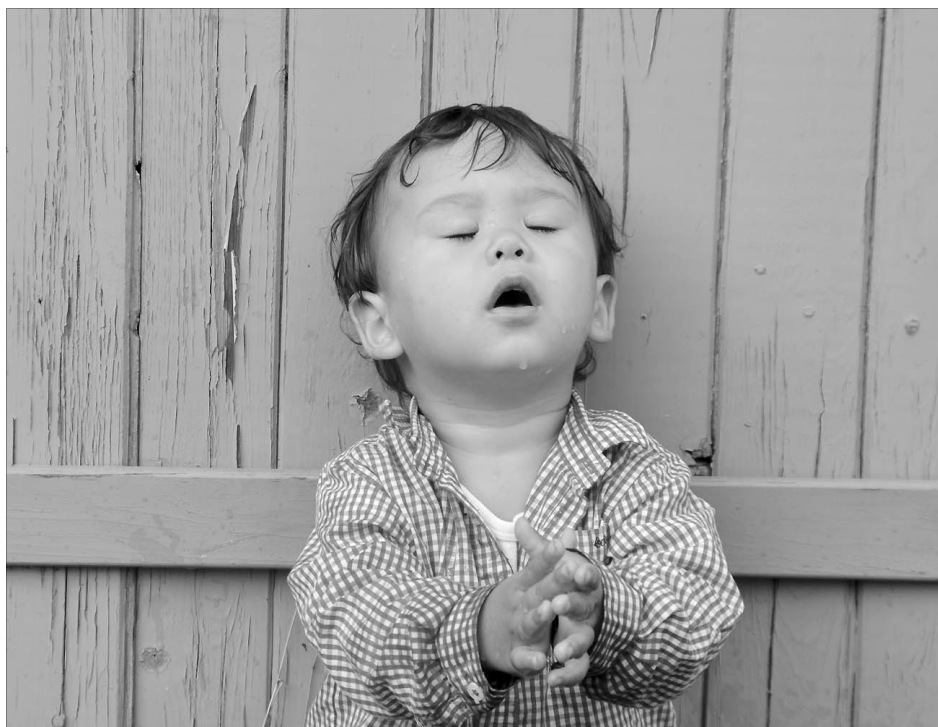
– Végül arra kérném, mutassa be a családját. Áruljon el keveset arról, hogyan sikerült az üvegfalu parókián élni és szolgálni Szarka Miklós lelkipásztornak és családjának?

– Húsz éven keresztül éltünk parókián, és ott neveltük négy gyermekünket. Isten kegyelméből távol maradtak tőlünk olyan családi, házaspár-kapcsolati feszültségek, melyeket rejtegetnünk kellett volna. Ennek nyomán, mivel szerettük is szolgálatunkat, és a gyülekezetet, ajtónk mindig nyitva volt. Hangsúlyozom, hogy ez nem egy ideális család volt. A mi gyermekeink is voltak serdülők, voltak velük konfliktusaink, ezt se rejtettük el a gyülekezet elől. Merjen a lelkipásztor is ember, és őszinte lenni. Mind a négy gyermekünk gyülekezetbe járó, magát református keresztyénnek valló, de immár 27-40 évesek, részben családosak. Három unokánk van. De Isten kegyelme ez, nem a mi érdemünk.

– Köszönöm a beszélgetést. El kell árulnom, olvasóink jelezték, hogy várják a Kalendáriumban a keresztyén család témáját. Segíteni próbálunk. Isten adjon sok békességes magyar családot.

– Én köszönöm a bizalmadat. Kívánok áldást a munkádra és békességet az olvasónak.

Kérdezett: BERE CZKI ANDRÁS

A fénykép

„A szeretet mindent elfedez“ (1Kor 13,7)

Az asszony szabadságát élvezve, konyhájában szöszmötölt, amikor meghallotta, hogy a postás levelet csúsztatott a bejárati ajtó postaládájába. Megtörölte a kezét, s kisietett. Valóban, néhány levelezőlapot talált benne külföldön utazgató barátaiktól; vidéken élő húgától pár sor s egy hivatalos levél a rendőrségtől. Riadtan háromszor is elolvasta a férjének címzett boríték halvány gumibélyegzőjén: kerületi rendőrkapitányság: – Uramisten, mit akarhatnak az ő kiváló dolgozó, többször kitüntetett urától?

Húsz éve voltak házasok, de soha nem bontották fel egymás levelét. Most nagy kísértést érzett, hogy megtegye. Hirtelen ötlettel a telefonhoz lépett és feltárcsázta férje hivatali számát. Tudta, többnyire ő veszi fel. Most is így történt:

– Ne haragudj, hogy zavarlak, de... – és megbicsaklott a hangja.

– Mi baj van? – kérdezte kissé ingerülten az ura. – Csak nem gyulladt ki a ház?

– Nem, de levél jött a számodra a rendőrkapitányságról.

– Felbontanád?

– Természetesen. Várj, beolvasom.

Amit eddig soha nem tett, ujjával rongyolta fel a borítékot. Elolvasta a szürkés papírt s a nyugtát kísérő szöveget:

– Ezer forint büntetés gyorsajtásért. Két hónappal ezelőtti dátummal. Hússzal többel mentél a megengedettnél – mondta az asszony a telefonba, szinte megkönnyebbülten.

- Van mellette fénykép? – csattant fel a férje.
- Nincs, csak bemérési adatok, hely és dátum.
- Ez kevés! Te vagy a jogász a házban. Légy szíves, pár soros fellebbezést írni és hangsúlyozni: fényképet, bizonyítékot akarok, velem ne próbálkozzanak. Nyugodtan alá is írhatod a nevemet, vagy ha akarod, írhatod a nevemben, mint megbízottam. Ajánlva add fel. Egyébként később jövök haza és holnap vidékre kell ismét kiszállnom; sajnálom, hogy az idén erre megy rá a nyaralásunk.
- Sajnos – válaszolt a felesége. Lélegzetnyi szünet után hozzátette: – Az ügyedet természetesen elintézem.
- Jó, hogy okos nő a feleségem. Köszönöm a megértést és a besegítést – s letette a kagylót.

Az asszony még aznap feladta a fellebbezést. Már-már el is felejtették az ügyet, amikor több hét után megjött a válasz. Ezt a levelet már az asszony bontotta fel, hiszen ő írt a rendőrségnek férje megbízásából.

A levélben nyomatékosan sürgették a büntetés befizetését, ellenkező esetben stb., stb. Fénykép is volt a szöveg mellett. Elégge elmosódott, de kétségtelenül az ő Wartburgjuk volt, rendszámukkal s a volánnál a férje. Be jól ismerte ezt a kopaszodó, alul kunkori hajú tarkót. Mellette bodros, sötét hajú nő simult a férjéhez. Valami belenyilallt. Neki sima szőke haja van. Megnézte a gyorsajtás dátumát s odament férje íróasztali naptárához. Arra a napra, sőt a következőre is egy alföldi mezőváros volt beírva hivatalos útként. A fénykép az első napon délután 18.30-kor készült Budapest egy osztottan kétsávos útján.

Lassan visszacsúsztatta a képet a felszólítással együtt a borítékba s férje íróasztalára tette. Pillanatra benézett fia szobájába, az elmélyülten butykoló a magnóján. Felkúporodott férje bőrfotelébe és görcsösen összekulcsolta kezét. Jegygyűrűje egy idő után a húsába vágott a szorítástól. Erről jutott eszébe az a fehér hajú lelkész, aki eskette őket és az ujjára húzta. Hogy is hívták? Csak nagyon kék szemére emlékezett és meleg hangjára, ahogy útravalónak valami nagyon szépet mondott... a szeretetről, ami mindent remél... Maga sem tudta, meddig ült ott. Fél óráig? Kettőig? Amíg meg nem zörrent az előszoba ajtajában a kulcs s be nem lépett a férje.

– Mit gubbasztasz itt a sötétben? – felkattintotta a csillárt és párja fölé hajolt, a szokásos villámcsókkal megérintette a haját, mint évek óta mindig, ugyanúgy és ugyanott. Majd íróasztalához lépett. Belekotort a postájába, elsőnek a fényképes borítékot vette kezébe. Sokáig nézte a képet. Majd lezökkent a karosszékebe. Csak percek után fordult a feleségéhez.

– Most mit mondasz, mint feleség és mit javasolsz, mint jogász?

Az asszony férje zavart arcát kutatta és mélyülő barázdás vonásait nézte. Pedig ő is öregszik... szegény... gondolta. Sokára szólalt meg.

– Mint jogász, azt tanácsolom, hogy már holnap add fel a csekket. Mint feleség?... Elkészítem a vacsorát. A fiad is éhes lehet már, a lányod is megérkezett az egyetemi előkészítőről. – Felállt és kiment a konyhába.

A férfi lassan utána ment. Felesége háttal állt neki. Egy üvegtálra rakosgatott valamit. Sokáig nézte asszonya most is lányosan keskeny vállát, szép, hosszú nyakán a finom pihéket.

– Ugye tudod, hogy nagyszerű ember vagy? – Majd hozzátette: – És csodálatos feleség.

Az asszony nem fordult meg, úgy válaszolt:

– Régen mondtad.

– Akkor most mondom.

– Most?

– Most és mindörökké.

Az asszony megfordult, kezében a tállal és férjére nézett:

– Gyorshajtással?

– Gyorshajtás nélkül. – Hirtelen lehajolt és megcsókolta felesége tálat tartó kezét. Az csak bólintott.

Beléptek az ebédlőbe. Fiuk már a kenyeret vágta fel. Lányuk terített. Amikor észrevették apjukat, anyjukat – mozdulatlanra dermedtek. De anyjuk szeme – csak a szeme – mosolygott: erre felengedtek. Gyorsan és a fiatalok étvágyával asztalhoz ültek. Csak akkor csodálkoztak el, amikor apjuk mondta az asztali áldást.

Együtt a nagycsalád

Vasárnap délből keresem fel a Csokmay családot, Margittán. Legalkalmasabb idő ez, mert a családfő, a magyarkéci származású Csokmay József csak hétvégén van itthon. Egész héten át Nagyváradon tartózkodik. Régészeti technikusként a váradi várban dolgozik, szükség esetén vidéken is. Sok segédmunkát, lapátolást is jelent ez. Mint kiderül, legidősebbik gyermekük, a 20 éves Hédy is már csak hét végén örül együtt a testvéreivel. Őt kérem meg, mutassa be a családot. Örömmel hallom, másodéves történelem szakos egyetemista. Maga is a régészet vonzásába került. Jó tanuló, ösztöndíjra méltó. Most éppen egy fél éves magyarországi tanulmányozás lehetősége nyílt meg előtte. Anyja mondja el ezeket, anyai örömmel. Csak így tovább... Gyorsan átgondolom kapcsolataimat, talán Budapesten vagy Miskolcon is tudnánk segíteni dicséretes törekvésében. A dernai származású Piroska asszony kedvesen megjegyzi, ő vele van a „legtöbb baj” a gyerekek között. Hát nem csodálom, jegyzem meg én is. Hiszen Hédy nemcsak a legidősebbik, de az egyetlen leány is öt fiú mellett. S bizony, anyáskodnia kell egy kicsit pajkos öccseivel. Mert hat gyermek a Csokmay család kincse. A sorban következő testvér Tamás, középiskolát végzett fiatalember, kicsit panaszosan mondja, elvágta románból az érettségén, de nem adja fel. Megmutatja számítógépét, azzal tölti idejét, javíthatni is tudja már. De jó lenne egy modernebb gép, a gyerekeknek is. Tamás számára éppen ígéretesnek látszik egy munkahely. Szükség is lenne még egy fizetésre, mert anyukának éppen elég az otthoni kis had vigyázása, ellátása. Anyuka ölében három hónapos Balázs fiacskája szelíden mosolyog rám. Beszélgetésünk közben el is alszik. Ő még nincs

megkeresztelve, de készülnek rá. Nagyobb gond, hogy kimerült a családban a keresztszülő tartalék, neki is kell találni valakit. Piroska asszony számol be a nagy család gondjairól, de panasz nélkül. Megkérdezem, kapnak-e valakitől segítséget? Balogh Anikó diakónus, az érmelléki Diakóniai központból keresi fel időnként őket támogatással. Köszönet érte. S még mennyi támogatást érdemelne ez a család! A kisebb fiúk: Dávid, Gergő és Mátyás. Kicsit pajkoskodom velük, jó ízűen nevetnek a mikrofonba, aztán illedelmesen átmennek a másik szobába. Szerettem volna látni, hogyan esnek neki a nagy szatyor gyümölcsnek, csokoládénak, amit adtam nekik. Olyan illemtudóan köszönték azt is.

A nagy család mindennapi gondjai után irányt váltunk a beszélgetésben. Mintha fontosabb dolgok is lennének számukra, mint megélhetési gondjaik. Apa és leánya már szakmájánál fogva is jobban látja világot, történelmet, kisebbségi kérdéseinket. Már bele is melegednénk, nekem egyenesen tetszik az értelmes beszélgetés, a panasz nélküli család-öröm. De megkérdezem, volt-e már ebéd? Még nem. El is köszönök hamar, ne tartsam fenn a szimpatikus családot. A városból kiérve, beletaposok egy kicsit a gázpedálba, délutáni szolgálatra haza kell érnem. A sebesség jó kedve derít. Útközben bekapcsolom a diktafonom, bele mondom, amit fontosnak tartok.

Most azt láttam, amit akartam. Nyolc tagú, református nagycsaládot, vasárnapi békével a szívükben. Csokmay apuka átlagfizetéséből élnek nyolcan. Sok mindenre szükségük lenne, amire most éppen nem telik, s mégis úgy érzem, többjük van, mint annyi megkeseredett, panaszos embernek.

* * *

Salamoni bölcsesség

Egy asszony elmegy a nőgyógyászhoz, és így szól: – Doktor úr, óriási bajban vagyok és nagy szükségem lenne a segítségére. A gyermekem még nincs egy éves, és megint terhes lettem. Azt szeretném, hogy szakítsa meg a terhességemet. Az orvos így szól: – Azt hiszem, van egy jobb... megoldás, ami az Ön számára is kevésbé veszélyes. Hogy ne kelljen egyszerre két kisbabára vigyáznia, öljük meg azt, amelyik az ölében van. Így tudna egy kicsit pihenni, mielőtt a másik megszületik. Ha meg akarjuk ölni az egyiket, mindegy melyik az. Az Ön testére semmi veszélyt nem jelentene, ha az ölében lévő babát választaná. A hölgy elszörnyed. – Na de, doktor úr! Milyen szörnyű! Megölni egy gyereket, az gyilkosság! – Szerintem is – mondja az orvos – de nekem úgy tűnt, ez Önnek nem probléma, és azt gondoltam, akkor ez a legjobb megoldás. Az orvos elmosolyodott, érezte, sikerült meggyőznie az anyát... hisz nincs különbség aközött, hogy egy már megszületett gyereket ölnek meg, vagy azt, aki még az anyaméhben van. A bűn ugyanaz!

A szeretet azt mondja: Feláldozom magam, hogy a másinak jobb legyen. Az abortusz azt mondja: Feláldozom a másikat, hogy nekem jobb legyen.

A fejezetet készítette: BEREZKI ANDRÁS

Magyar gyermeket magyar iskolába!

Bevezető

Lassan két évtizede Erdély- és Partium szerte egyre több helyre hívnak előadást tartani, hogy segítsék kisebbségi életünk nagy kérdéseinek mélységeibe belelátni. E kérdések között a legégetőbbek, a vegyes házasság, a hibás iskolaválasztás, a „jobban érvényesül a gyermek” jelensége, anyanyelvünk állapota és nyelvhasználati gondjaink.

Ebben az írásban most csak egyetlen kérdésről, az anyanyelvi iskolaválasztás fontosságáról szeretnék szólni.

Az utóbbi időben két figyelemfelhívó cikk is napvilágot látott arról, hogy miért fontos magyar iskolába íratni a magyar gyermeket. Az egyiket Péntek János nyelvész professzor, akadémikus írta, a másikat Varga László nyugalmazott marosvásárhelyi lelkipásztor. Mindkettőjük más és másképpen közelíti meg a kérdést: az egyik a nyelvész, a másik az lelkész, az életközelség tapasztalatélményével, de mindketten ugyanarra szeretnék felhívni a figyelmet: a magyar gyermek akkor érvényesül a legjobban, ha a magyar iskolában jár.

E két cikk is jól érzékelteti, hogy az anyanyelven tanulás gondja benne van a levegőben. Amikor tudósaink elkezdik számba venni, hogy mennyi okot, magyarázatot, ürügyet tud népünk a román iskola mellett felsorakoz-

tatni, szinte ledöbbenünk. És sajnos e jelenség már nem csak a szórványtelepüléseket, nagyvárosaink magyar családjait érinti, hanem eljutott a tömbvidékre is. Mint valami tömeghisztéria, lengi be Erdélyt a „jobban érvényesülés” tévhite, a román iskola utáni áhítozás. Én ebben a kis írásban inkább az élet és a példák felől szeretném erre a veszélyre a figyelmet felhívni, mert úgy érzem, a Kalendárium egyetlen olvasója számára sem érdektelen ez a kérdés. Mert ha Biharban, Szatmáron, a Szilágyságban vagy a Berettyó völgyében könnyedén arra gondolunk, hogy „ó, ez minket nem érint” nagyon tévedünk.

Bevezetesként még annyit, hogy oktatási kérdésekben tanácsokkal, tájékoztatással, útmutatással igen régóta magyar családjaink segítségére siettünk. Az elmúlt évben az EMI és Bod Péter Alapítvány szervezésében erdélyi Fehér megye valamennyi jelentős régióját bejártuk egy előadássorozattal. Ennek az volt a célja és a címe is: magyar gyermeket a magyar iskolába! Ezeknek a soroknak az írója lelkeszként, másfél évtizedig tanárként és a helyi gondok ismerőjeként tartott színes, vetített előadást arról, hogy senkit ne vezessen félre a tévhit: nem igaz, hogy többségi iskolában jobban érvényesül a magyar gyermek! Kár, hogy ebben az írásban itt nem adhatom vissza a képek hangulatát, elgondolkoztató humorát és szemléletességét. Hogy milyen hatással lesznek ezek a délutánok a több száz jelenlevőre, azt a jövő mondja meg. De mi megtettük, ami a mi feladatunk.

Hogyan döntünk?

Ugye mindenkinek ismerős a helytálló magyar család elszántsága: magyarok vagyunk, magyar iskolába járunk, bármilyen áldozat árán! Erdélyi, partiumi családjainkban Istennek hála ez az általános. De jön a másik érv is: „román iskolába iratom gyermekemet, mert jobban érvényesül”. Ilyenkor a józanabb magyar felháborodik, nekifog érvelni, magyarázni, veszekedni, de mindhiába. Nem is érvekről van itt szó, hanem egy olyan tévhitről, amelyeket szinte alig lehet legyőzni. Az egész magyar nyelvterületen uralkodik ez a jelenség, Szerbiától Vajdaságig, Kárpátaljától a Partiumig.

Sok-sok kiindulópont vezet a szülőt. Az indulás érve szinte mindig ugyanaz: az én Gyermekem különleges, MÁS, a legjobb, vagy mindent megteszek azért, hogy az legyen. A másik szülői érv, hogy mindig a legjobbat akarja gyermekének. De sajnos ezt nem mindig *jól* is akarja. Innen indul a döntés. Igen gazdag az az óhajvilág, amibe a szülő beledobja gyermekét. Lássuk csak.

Az anyanyelv fölösleges teher?

A kiindulási tévhit tehát, „hogy jobban érvényesüljön a gyermek!” Ennek érdekében keresi meg a „legjobbat” gyermeke számára. A kényelmi elv is vezeti: a legkisebb legyen gyermeke leterhelése. Furcsa dolgokat szoktunk mondani. Egyfelől, hogy nem baj, ha egy iskolában, oktatási intézményben szigorúság van, ha el van foglalva a gyermek, de megtanulja a fegyelmet, a rendet; de másfelől sokan megszabadítanák az anyanyelvtől is a gyermekeiket. Aztán a szülő természetesen a legjobbnak hitt intézményt keresi, amelyik ugyanakkor a legtöbbet nyújtja. Igyekszik kerülni a „fölöslegességeket”, a többlet leterheléseket felszámolná, és ennek leggyakrabban az anyanyelv esik áldozatul. „Nem teszek nyűgöt a nyakába a heti négy magyar órával, a magyar dolgozatokkal, felmérésekkel, képességvizsgálóval. Sok sérelemben van része, szegénynek, amit ezért a magyar nyelvért kap, mert ebből van a legrosszabb jegye.”

A magyarázatok, ürügyek végtelen sorát idézhetjük tovább. Az elvek között ott van az is, hogy „a többségit választom, mert a legközelebb van, gyermekem nincs kitéve hányódásnak”. „Ne kelljen korán kelnie.” „Tanuljon meg helyette egy világnyelvet“ (= az anyanyelve helyett). Intenzív angol már az óvodában, iskola végén felső fokú nyelvvizsga, informatika, még legalább egy világnyelv, külön tanár matekból, sportolás stb. stb. És ez mind „előny”. Hányszor hallja a szülőtől a pedagógus, lelkész, hogy „gondolja meg, heti négy fölösleges órától szabadult meg”. „Mindenki oda viszi, én sem vagyok bolond!” – így is vigasztalja magát a szülő. Vagy: „magyarul úgyis megtanul”, de ez bizony nem igaz.

Különös lények vagyunk tehát. A szülők túlszeretik, rosszul szeretik gyermeküket, mintha étel helyett édességet vennének neki, és évek múlva csodálkoznának, hogy a gyermek cukorbeteg, elhízott. Szeretünk kapni is. A család gyakran választ olyan iskolát, amely bónuszokkal van tele, ahol ösztöndíj, délutáni program van, a gyermek „készén tanuló” érkezik haza, vagy, Uram bocsá, még csomagot is osztogatnak a hollandok. Kevés erdélyi, partiumi magyar iskola tud – gyermekeknek, szülőknek – csomagokkal, ajándékokkal kedveskedni.

Partiumi történetek

Több érdekes és szomorú ellentmondásoknak vagyunk tanúi a magyar-román határ mentén is. Egyfelől a magyar gyermekekkel tele vannak a román tagozatok és iskolák. Igen szomorúak a Temes- és Arad megyei példák. Itt a magyar gyermekeknek több mint fele román tagozatra jár. Ez a vidék szórvány bizony a javából. De hadd ne mondjam ki annak a partiumi határmenti majdnem szintiszta magyar kisvároskának nevét, amely magyar tanulóinak lassan negyede a helyi román tagozatra jár. Miért? Hogy tanulja meg az állam nyelvét (ami értékelendő feladat, de) nem tanulja meg a sajátját, és úgy fog felnőni, hogy jeles érettségije ellenére sem fog hallani szülőföldje irodalmának nagyjairól. Kölcseyről, Adyról, Horváth Imréről, Arany Jánosról és Sinka Istvánról, hogy csak a legnagyobbakat említsem.

Ez a történet egyik arca. A másik véglet is legalább ilyen szomorú: sok partiumi szülő sznobságból, nagyzásból, divatból gyermekeit a közeli Debrecenbe, Békéscsabára, Gyulára járattja iskolába, és az indok itt is ugyanaz: hogy jobban érvényesüljön. És amíg idehaza a román tagozaton a magyar kultúrától fosztotta meg gyermekeit, odakinn az erdélyi kultúra hiánya mellett attól is, hogy Romániában érvényes érettségije lehessen, diplomáit honosítsa, és Erdélybe hazajöhessen. Amíg egyfelől tehát az idehaza román iskolában járó gyermektől a magyar kultúrában való beépülésének lehetőségét, odakinn a hazajövetel lehetőségét vettük el. És a szülő ugyanúgy érvel: „én csak azt akartam, hogy neki jobb legyen”, és elvette tőle szülőföldjét. Pedig az aradi, temesvári, nagyváradi, szatmárnémeti iskoláink legtöbbje könnyedén felveheti a versenyt bármelyikkel a határ túloldalán.

Elsüllyedés a másik kultúrába

Azzal is számolnunk kell, hogy amint a magyar gyermek belép a többségi iskolába, itt teljesen idegen interetnikus környezetbe kerül. Egyedül lesz. Közösségi elárulás, elmagányosodás következik. Szégyelli másságát, hisz egészen más a neve, nyelve, beszéde. Nyelvileg és közösségileg is árva. Sokkszerűen éri a váltás. Kompenzálnia, bizonyítania is kell a kortárs csoportban. Valakivé lennie kell a galeriben. Ekkor következnek be a túlzások, ki kell tűnni, túl kell teljesítenie a szégyenhelyzetben. Sokszor nyelvileg és identitás keresésben is. Ilyenkor következik be, hogy megtagadja anyanyelvét, minden ehhez kapcsolódó etnikai közösségi élményt, megnyilvánulást. Bizonyítania kell, és ehhez nagyobb románná lesz, mint a románok.

Én már éltem olyan család közelében, ahol a szülők hatalom és többségimádásból már első osztálytól román iskolába írták gyermekeiket. Hogy mi lett a következménye? Közben eltelt húsz év, és nem írom le a részleteket; a fiatalember nemrég így hívta haza anyját a szomszédból: „hai acasă mamă că a venit părintele”. És az anyja melleleg Magyarországról jött Erdélybe férjhez.

A szülő, amikor „jót akar”, elfelejti azt is, hogy oktatás nyelve lassan a család egészének nyelve lesz. Hiszen a tantárgyak szókészlete, eszköztára még a legműveltebb családtagok számára is lefordíthatatlan. Úgy marad, úgy kövesedik meg a család testének belsejében a hazahozott „leckenylv”.

Elemi népiskola tanterme az 1930-as években

Amilyen nyelven zajlik az iskola, azon a nyelven beépül a családba ez a családidegen „iskolanyelv” daganata is. Hisz a gyermek lecke közben gyakran nem vált vissza anyanyelvére, főként hasonló helyzetben levő testvéréhez, hanem „kiszól” a tantárgy mögül a környezetének, és ezen a nyelven folytatja. Az iskola, a lecke nyelve tehát lassan, de biztosan elfoglalja a család teljes belső nyelvét.

De a szülő gyermeke iskolaválasztásnál azt is elfelejti, hogy az iskola nem csak a tanulás nyelve, hanem a fiatal számára a jövő távlataiba való beilleszkedésének nyelve is. Gyermekeit már kisgyermek korban a saját anyanyelvéből és környezetéből áttaszítja a másik közösségbe. Saját örökölt kultúrájából átprogramozza egy másik kultúrába, nyelvbe, talán örökre. Közben pedig elvett tőle valamit: ami a sajátja. „Csak azt akartam, hogy jobban érvényesüljön” – mondja ilyenkor a szülő védekezve. „Csak annyit akartam, hogy megtanulja az állam nyelvét...” és jönnek a leggyászosabb magyarázkodások. „Én csak jót akartam”.

Az iskolaválasztás tehát alapvetően meghatározza és kijelöli a fiatal számára a társadalmi és mozgásteret, a beilleszkedés irányát, a nyelvismeret szintet, azt a közösséget, amelyben baráti közösségét kialakítja és éli. És ezzel természetesen a párválasztási teret, a családalapítást, és utána a teljes etnikai értékfogyasztást is. Az iskolaválasztással a szülő meghatározza a gyermek számára azt az alapközösséget, amelybe beépül, és azt a nyelvet is, amelyet később, felnőttként is a legnagyobb értékkel használ. De nem csak ennyi a baj. A többségi nyelvű oktatás egyben lezárja a saját magas kultúrája fogyasztásának útjait, csatornáit és kialakítja az *anyanyelvi írástudatlanságot*. Innen már nincs visszaút. Ettől kezdve az anyanyelv a fiatal számára legfennebb konyhanyelv lehet. Néhány szavas makogásnál nem több nyelvi kínlódás. A többségi nyelvű iskola ugyanakkor kijelöli a családalapítás helyét és meghatározza a párválasztási mezőt is. A fiatal honnan válasszon párt magának, ha nem abból a környezetből, nyelvi közösségből, ahol baráti köre kialakult? Ez pedig legtöbbször az iskola, mely a barátság, a haverség és a későbbi társas élet nyelvi közössége is.

A gyermek az iskolán keresztül tehát végzetesen szalad bele a többségi kultúrába! Vajon számolok ezzel előre? A többségi iskolaválasztás az a kapu, amelyet a szülő önként és szabad akaratból nyit ki gyermeke számára a többség fele és az asszimiláció irányába. Hányszor halljuk: „én *csak* azt akartam, hogy neki jobb legyen”! Jönnek a román barátok, ismerősök, udvarlás, házasság, gyermek, és a kör bezárult. A család saját tévhitének csapdájába esett.

Az érveket összefoglalva

Végül, az is baj, ha nem vesszük észre: a román iskola választása a lusta szülő gesztusa, önfelmentése, önjutalmazása is. Ezzel a szülő önmagát is megnyugtatja, igazolja, sőt, önmagát is jutalmazza szabad idővel, szabad-

sággal, felszabadulással. Felmenti magát a nevelés, cselekvés, a gyermekkel való intenzív és igényesebb többletfoglalkozás felelőssége alól. „Adja meg az állam!” A másik nyelvet és iskolát a siker biztonságos oázisának tekinti! Honnan keletkezik tehát a többségi (román) iskola sikerének hiedelme? Mert a szülő gyermeke számára a biztos sikert, a rövid, legkisebb áldozattal, kockázattal járó utat keresi a többségi társadalomban. A gondtalan jövő kijelölési módját, de hibás irányt jelöl, hibásan tehermentesít. Azt hiszi, hogy a többségben a kisebbség számára a sikeres életpálya csak román győzelmi, jólétbirtoklási kategória lehet, és ekkor a hozzá vezető út is a többségfüggő, és ebben akadály az anyanyelvi oktatás, a szülők nyelvén szerzett ismeret.

Legyen tanácsadónk!

Az is nagyon fontos kedves szülő, család, hogy oktatási kérdésekben, mint a lelkiekben, legyen mindig tanácsadónk! Legyen mellettünk valaki, akinek elmondjuk kérdéseinket, akiktől tanácsot kérünk, és akire hallgatunk. Bízunk kell az iskolában, a pedagógusban, és persze, ezt az iskolának és a pedagógusnak ki is kell érdemelnie. Bízunk kell az egyházban, aki legyen jó és bölcs lelki vezető és tanácsadó. Minden településnek legyen néhány hiteles és elfogulatlan tanácsadója oktatási kérdésekben is. Nagyon sokat tehet ebben a lelkész, talán még többet a tiszteletes asszony, a magyar tanító, ahol van. Ez is küldetése a vidéki értelmiségnek: oktatási tanácsokkal ellátni, útmutatónak lenni, felismerni a tehetséget, megfogni a gyermek kezét. Azt a szolgálatát az egyház, és iskola évszázadok óta végzik, és ezután is végezni fogják.

Néhány történet

– Fiam, kezdjünk el magyarul tanulni! – 17 éves fiának mondta ezt egy erdélyi édesapa, vegyes családban. A fiú édesanyja román, apja egyelőre még várt, mert nem látta értelmét, hasznát a „másik nyelv”-nek. „Majd ha megnő!” – mondta mindenkinek. A fiú pedig így válaszolt: – „Tăticu! Cu asta ai întârziat 17 ani!” (Apu, ezzel 17 évet késtél!)

– „Elvettétek tőlem a jövőt. Megakadályoztatok abban, hogy a magyar haverekkel én is Magyarországra mehessek dolgozni!”. Ezt egy másik fiatalember vágta szülei fejéhez.

Meséljek el egy tanulságos történetet. Robika Kolozsváron él, apja, anyja magyar, szép magyar nevű családnevet visel. Okos, éles eszű, tehetséges a gyermek. De szülei „nagyon jól akartak” - román iskolába írátták első osztálytól. Ahogy nőtt a gyermek, ahogy haladt a (román) tanulásban, úgy csúszott hátrább a magyar nyelv is a családban. Gyakran fordult elő otthon is tanulás közben, hogy az anyja kérdéseire románul válaszolt. Majd testvérével is románul beszélt, hisz őt is ugyanoda, a román iskolába írátták. Egyik gyermek vitte maga után a másikat, hogy együtt legyenek. Robi

Bukovinai székely falusi népiskola – ahol nem az egyke, hanem a „tizenegyke“ volt szokásban

hetedikes volt, amikor osztályfőnöke (= diriginta) osztálykirándulást szervezett Ausztriába. Átutazva Magyarországon, megnézték Budapestet is. Itt Robi hirtelen sztár lett. Elkezdődött az ugratás, kedves élcelődés. Te, Robi! Ce ájá Moghiorország? Kiderült, hogy a román gyermekeknek alig volt fogalmuk arról, hogy mi az hogy magyar, Magyarország, és van Budapest. Hangzottak a véget nem érő dicséretetek, záporoztak a kérdések: „Milyen szép ország, milyen szép város ez a Budapest! Te, Robi! Te tényleg ilyen magyar vagy, mint ezek itt? Te tényleg tudod ez a nyelvet?“. „Robi fordítsd le nekünk ezt is, azt is.“ És itt történt a baj. Ottlétük alatt pedig osztálytársai elküldték vásárolni, mivel az osztályban ő ismerte egyedül ezt a nyelvet. Robi ekkor döbbsent rá arra, hogy őseinek, családjának és ennek a szép országnak nyelvét nem ismeri eléggé. Már annyira sem, hogy magyarul vásárolni tudjon. Mert már a konyhanyelvet is elvette tőle az iskola és persze, szülei. Robi szégyellt az üzletben megszólalni magyarul, és angolul kérte az árút.

Hányszor látok, hallok olyat is, hogy teljesen magyar nevet viselő fiatalból román ortodox papot nevel a vegyes házasság, a többségi iskola! „Az én onokám román pap lett!“ - mondta szomorúan egy nagymama. - „Jól érvényesült, ez igaz, mindene megvan, őkeme boldog. Én is örülök, ha ő jól van, de nekem, magyar református magyar asszonynak, idebenn erőst fáj emiatt a lelkem.“

A család, a szülő, a nagyszülő felelőssége

Szeretném külön felhívni a figyelmet arra, hogy nevelésünk, anyanyelvi oktatásunk alapja és kiindulópontja is mindig a család! Hiába hagyjuk rá az

iskolára, az utcára, a lelkészre gyermekeink nevelését, az már késő. Amit én nem végeztem el odahaza, helyettem nem pótolhatja senki és semmi. Az erkölcsi, anyanyelvi nevelés alapja a család.

Hadd szóljak még a szülők, a család, a közösség felelőssége mellett nagyszülők és dédszülők hatalmas nevelői felelősségéről. Sok-sok családban megadatik már manapság, hogy hosszú életkort megélt nagyszülők, dédszülők élhetnek egy faluban, gyakran egy udvaron, egy fedél alatt a fiatalokkal. Az idősek is helyet kaphatnak és kérhetnek a családi munkából, és így a nevelésből is. Nekik is ott kell állniuk az unokák mellett, és sokszor pótolniuk kell a rohanó, megterhelt, lelki, munkahelyi válságokkal, munkanélküliséggel küzdő, idegenben dolgozó szülőt. Nagyon sok helyen az ő feladatuk biztosságot, melegséget, több szeretetet, a jószágosság példáit nyújtani a családban. Sokszor hallom ma is vegyes házasságban felnőtt, nyelvünket beszélő, ma neves román orvosoktól, egyetemi tanároktól, hogy az én áldott magyar nagymamától tanultam meg magyarul. Így fogalmazott nemrég egy dédmama is: „Apád és Anyád örökké rohannak! Úgy látom, fiam, rám maradsz. Nem baj, kicsi lelkem. Anyanyelvi nevelésedet, a jövődet a Dédmama fogja kézbe venni!”

Végül

Hadd idézzek egy anyának két vallomását. **1993:** „Örülök annak, hogy mindhárom gyermekem román iskolába járt. Magyarul úgyis tudnak, jól megtanultak románul, a fölösleges (!) magyar órákat másra tudtuk fordítani: világnyelvekre, sportra, hasznos dolgokra. Sikeres gyermekeim vannak.” Tizenöt évvel később, **2008:** „Gyermekeim jól haladnának az életben, de munkanélküliek, rosszul beszélnek már magyarul, és már sms-t is románul írnak. Mindhárom románnal kötött házasságot. Ez van. Lehet, hogy valahol elrontottam. De most már látom, hogy vége!”

Persze, ne csak a szomorú példákat sorolgassam. Volt olyan elszánt nagymama, aki határozottan eldöntötte, hogy megmenti unokáját. Kicsiny falujában a többszáz román mellett hetven magyar él, és épp engem keresett meg a kéréssel, jellegzetes mezősegi hangsúllyal: Seegiljen tiszteletes úr! *„Eztet a liiánkát tedzsük be magakhaz a református koolégiuba. Aagyunk a szájába madzsar szót, hogy neehagy csúináloggyék meg románynak!”* És sikerült. Azóta is mondja a nagymama szép magyar dédunokáit látva: *tissztele-tes úr, ha műk akkor ketten nem küzsdünk, ma a liánkánk nem magyar!*

Tanuljunk tőlük, sorsukból, helytállásukból! Figyeljen iskola, pedagógus, szülő, egyház, a teljes anyanyelvi közösség minden iskolaválasztásnál! Én pedig ígérem, hogy ha az Úr éltet, folytatom intelmeimet tovább, a másik két kérdésről: a vegyes házasságról és az anyanyelvünk védelméről.

VETÉSI LÁSZLÓ
lelkipásztor

Osztálykirándulás

Az éjszakában robogó vonat második vagonjának második fülkéjében hatan ülnek. Az ablak melletti sarokban Zsán Méré, a természetrajz színészképű tanára, keresztretjvényt fejt. Ugyanazon az ülésen az ajtó mellett Béci, a sporttanár, aki a testnevelők többségével ellentétben nem dohányzik, mértékkal alkoholizál és szeret olvasni. Köztük, Bécihez egészen közel húzódva, Mókuska, a matektanárnő. Mókuska arról kapta a diákok közt népszerű becenevét, hogy felső fogsora dinamikusan önálló életet él az arcában, különösen, amikor nevet. Vidám, optimista teremtmény, főleg amióta megkapta a vidéki gimnázium matektanári állását. Amikor fejét kissé behúzza sovány vállai közé belekuncog a világba, egy mogyoróval bíbelődő mókus képét varázsolja környezetébe. Velük szemben az ajtó mellett Docens ül: későn érkezett az állomásra, nem kapott helyjegyet, a folyosón áldogált hatvan kilométeren keresztül, útközben leszállt valaki, bekérezkedett a helyére. Mellette Tibike, összebújva Olgicával, elektronikus játékkal szórakoznak Tibike okostelefonjának képernyőjén. Tibike ültében is öles termetű, szemüveges kamasz. Olgica arányosan apró, törékeny, a nőiesség minden domborulatával, hajlatával öntudatosan rendelkező, mogyoróbarna hajú, élénk-zöld szemű leányzó.

A két szomszédos fülkéből éktelen z sivaj hallatszik át. Az egyikben eredetileg nyolc kamaszfiú ül, a másikban nyolc kamaszlány. Utóbbiak leoltották a villanyt, és a sötétből kicsattanó dévaj sikongás Mókuskát szüntelen izgalomban tartja. Időnként ugyanis a két társaság egyes tagjai helyet cserélnek, s olyankor a z sivaj még magasabb fokozatra csap. Távolabbról lelkes énekszó hallatszik, maga a szöveg nem érthető. A szerelvény Budapestről robog délnek, a nap városába, ahogy az ifjabbak becézik, Suncitybe.

Kint jeges szél csavargatja a fákat, csapkod az eső. Ez a sötét vonatablakon át is észrevehető. Az időjárásjelentés már napok óta jósolja, eddig kevés sikerrel, hogy az eső havasesővé, majd havazássá fog fajulni. A kinti cudar idő azonban úgy tűnik, senkit sem érdekel, kivéve Docenst, akit aggaszt, hogy a pályaudvar előtti tér burkolatcseréje miatt, a perontól jó távol tudott csak leparkolni három nappal korábban, amikor elindult munkahelyére, a fővárosba. A szorgalmi időszaknak már rég vége, és szokása szerint az év végi ünnepek előtt betett pár vizsgaidőpontot, mert véleménye szerint az okos diák még karácsony-szilveszter előtt leteszi az olyan vizsgákat, amiktől tart, s akkor lehet felszabadultan ünnepelni. Ezen a szokásán annak ellenére sem változtatott, hogy a gyakorlatban csak

néhány diák bizonyult „okosnak”, a többség halogatta a tudásbeli megmérettetést a lehető legvégső időpontig.

Az utasok belemerülnek az utazás unalmát elúzni tervezett foglalkozásokba. Zsán Máré lepedőnyi keresztretjtvényébe rója a megtalált szavakat. Béci „Az ördög és Prym kisasszony” című könyvet olvassa, amikor a mellette ülő Mókuska hagyja. Szeretné befejezni, pár lap van még hátra, de a nő folyton macerálja. Alapjában véve ezt nem bánná, de ezúttal igazán megérthetné, az a pár lap tíz percbe kerülne, jó, legfeljebb negyedórába, ha engedné a tartalomra koncentrálni. Tibike és Olgica elmerülten nyomogatják az okostelefon képernyőjének virtuális gombjait, és időnként nagyokat kacagnak a virtuális lény botor menekülésén, virtuális üldözői elől. Docens „kikapcsol”. Fáradt és meglepődve fedezi fel, hogy szinte gyűlöli a körötte zsivajgó fergeteges vidám társaságot. De nincs választása, a vonat zsúfolt, egyrészt hétvégén mindig ilyen, másrészt pár nap múlva itt a karácsony. Csendesebb helyet keresni értelmetlen. Mókuska megunja a pletykalapot, amit majdnem kiolvasott, és olyanokat súg Béci fülébe, hogy most ő egy nőtényördög, és megkísérti Prym úrfit, és alig észrevehetően belecsíp a sporttanár izmos testébe, és Béci, miközben fel nem emeli tekintetét a könyvből, bal kezével átöleli Mókuska derekát, a nő ezt biztatásnak veszi, hozzásimul a férfihoz. Időnként felpattan, hogy „ránézzon” a hangoskodó gyerkőcökre, amitől a zsivaj picit alábbhagy, de alig ér vissza a fülkébe, minden folytatódik tovább.

A történetet valaminek el kell indítania, ahogy az lenni szokott. Valaki leszállt a kisteleki állomáson. Ezt onnan tudni, hogy a vonatbeli diáksereg nagy ujjongással búcsúzik, Olgica és Tibike is verik az ablakot, s hallatszik, ahogy a távozó ifjú kiáltja: akkor majd látjuk egymást.

– S akkor holnap ki jön a matekfelkészítőre? – kérdezi mintegy a levegőtől Mókuska.

Tibike vonogatja a vállát.

– Szerintem ő most hazasétál Óbudára. Legalább is lélekben. Tanárnőnek meg kell elégednie velem. És értékelnie, hogy a szombat délelőttömet a tudományoknak áldozom.

– Ó, te nagy mártír! Dávid részéről ez így komolytalan, nemde?

– Nem tudom, tanárnő. Azt hiszem, a szülei nem nagyon támogatják ebben. – Tibike korához képest feltűnően választékos és udvarias.

– Hát ezen csodálkozom – jelenti ki harciasan Mókuska. Azért a gyerekük jövőjét is tekintetbe kellene venniük.

– Dávid óbudai, csak nemrég költözött vidékre az anyjával.

– És az mit számít a gyerek jövője szempontjából? Netán elváltak? – csodálkozik Mókuska.

– Azt nem tudom, de időnként „hazamegy” Óbudára, így szokta mondani. Az anyukájával él itt Kisteleken, aki valami vállalkozásnak a vezetője. Az

anyukája szerint valami jó üzletbe kell belevágni, hogy boldoguljon az ember az életben.

– Hát pedig matek nélkül nem lehet érvényesülni a modern világban, nekem elhihetitek – állítja meggyőződéssel Mókuska.

– Anyukám megkérdezte, hogy mivel foglalkozunk mi a matek–előkészítőn, mondtam, hogy az exponenciális törtekkel. Azt mondta, ilyesmiről még csak nem is hallott. És mégis boldogult az életben. Szerinte legalább is.

– Olimpiai bajnok japán úszónő? – néz fel keresztretjtvényéből Zsán Máré. – Öt betű.

– Hát ebből nem készültem, tessék beírni egy karót – vihog udvariasan Olgica.

– Ágyútöltelék, három betű. A „golyó” és egy „s” már megvan. Kis golyó?

– Fogalmam sincs – mondja Mókuska.

– Hoppá! A feszültség mértékegysége: „volt”. Akkor a „v” betű is megvan. Vasgolyó?

– Biztos, nem szoktam keresztretjtvényezni. Ezt az élvezetet meghagyom anyunak –vihog tovább Olgica.

– Cseh hosszútávfutó világ bajnok a múlt század közepén. Valami Emil.

Docens tudja, de hallgat. A többiek csak néznek, rázzák a fejüket. Béci felpillant a Prym kisasszonyból, és azt mondja: – Úgy rémlik, Zatopek.

– Igen, kifer. Köszönöm – örvendezik a fejté.

– Hogy áll a tanárúr a rejtvényével? – érdeklődik udvariasan Olgica.

– Már csak néhány dolog hiányzik és megvagyok. Szent István király anyja. Ezt tudtam, de most nem jut eszembe.

Docens ezt is tudja, végül megelégteli az általános tudatlanságot, hangosan kiböki: Sarolt.

– Igen, pászol. Köszönöm, uram, köszönöm – örvendezik Zsán Máré.

– Ti mivel szórakoztok? – érdeklődik Mókuska a két fiattól, miután Béci nem reagál újabb csipkelődésére. Tibike átnyújtja neki az okostelefont, mutatja, miket kell nyomogatni. Mókuska rákoncentrál és pillanatok alatt megoldja a feladatot. Tibike megnyom egy gombot, és azt mondja, nem olyan egyszerű, folytatni kell. – Nyertem 15.000 pontot – jelenti ki pár perc múlva Mókuska. Tovább, tovább – nyomja a gombot Tibike. Még nyertem tízet. Gyerünk, gyerünk – nyomja a gombot Tibike. – Meghaltam, azt kiabálja ez a féreg, vagy mi. Meghaltam. Hát nem aranyos? – Akkor el tetszett bukni. Nem olyan egyszerű ám, csapdák is vannak benne, s a végén ott vigyorog a Halál.

Senki nem reagál. Olgica hangja töri meg a csendet.

– A játéknak vége. Lemerült az aku.

– Kész – ujjong fel váratlanul Zsán Máré. – Minden megvan, ami fontos. És köszönöm az alátétet. Nagyon jó alátét volt, biztos azért ment olyan hamar a megfejtés. Összehajtogatja a lepedőnyi papírt, alatta tértőlelő

méretű, sárga fedelű füzet. Nyújtja a lány felé, hirtelen visszahúzza. Sötétlila tussal rajzolt betűket fedez fel a borítón. – Ez is valami rejtvény? – kérdezi silabizálva, hátha össze tudja rakni értelmes szóvá a betűket.

- Fordítva kell olvasni – segít neki mosolyogva Olgica.
- KIN–TOR–NA? Mi ez? Egy hangszer, nem?
- Hát tetszik tudni, ez kétértelmű. Az az igazság, hogy én írom.
- Úgy érted, hogy „Napló”?
- Az az igazság, hogy inkább regény.
- Te regényt írsz?
- Hát...
- És ez az első írásod?
- Nem, már kicsi koromban ...
- Az hány éveset jelent?
- Olyan tíz–tizenegyes koromban már írtam egy történetet...
- És miről szól ez a Kintorna?

– Azt így nem lehet, hogy miről...A főszereplők egy ikerpár...Tetszik tudni abból indultam ki, vagyis, azt hiszem az ember két részből áll és a kettő nagyon ellentétes, úgy értem, hogy én is olyan vagyok, hogy vagy jó, vagy rossz. Ez az ikerpár olyan, mintha egy személy két arca lenne...

– Tudod, ez természetes. Az ellentétek kiegészítik egymást. Kezdjük a legelején. Amikor az ősrobbanás volt, létrejött az anyag és az antianyag. Szerencsére a kettő egyensúlyban volt. Ez tette lehetővé az életet. Ha valamelyikből kicsit több lett volna, most nem lennénk. Emiatt vagyunk itt. A természetben az ellentétek dolgoznak. Ezek miatt van fejlődés. Az ember része a természetnek. A legmagasabb rendű produktuma a természetnek. Tehát ahogy a természetben az ellentétek kiegészítik egymást, úgy az emberben is megvan ez a kettősség. Roppant érdekes dolgok ezek.

Olgica hallgat, Tibike hallgat, Mókuska felpattan és átszalad ezúttal a lányokhoz. Béci felbukkan Prym kisasszony és az ördög üzekedéséből, és érdeklődve mered Zsán Máréra: vajon hova akar kilyukadni? Docens alvást tettet, és azt gondolja, ez „csak” egy elmélet. És az sem arról szól, amit Zsán Máré állít. Tele van megválaszolhatatlan miértekkel. És felháborító, hogy elméleteket kész tényként tanítanak az iskolában, ártatlan gyerekeknek. Nem fogsz közbeszólni! – parancsolja meg önmagának.

– És mennyire reális ez a te történeted? – Zsán Máré arcán látszik, felvillanyozta a felfedezés, hogy a vele szemben ülő csitri, ír.

- Ezt hogy tetszik érteni?
- Mennyire felel meg a valóságnak?
- Hát...
- Kikről írsz. Magadról? Az ismerőseidről? Valóságos emberekről írsz?

– Tetszik tudni én szeretek filozofálgatni, elgondolom, hogy mi is van a világban, meg elképzelem, hogy ez vagy az, hogyan történne, meg hogy ez vagy az, mit gondol, persze, az ismerőseimet is beleszövöm...adott esetben...

– Én is benne vagyok? – nevetgél Tibike?

– Hát, lehet, hogy benne leszel...

– De jó! És ha nem akarom?

– Nem lesz leírva, hogy Horváth Tibike a Palánkból, bár ez sem egyértelmű...Regénysorozatot olvasok mostanában egy lányról, az Pesten játszódik. Az én ikreim Szegeden élnek, tetszik tudni, én szeretem a városomat, én a városomról is írok...

– És mit csinál ez az ikerpár? Mert azt biztos felfogod, hogy felelősség is van a világon. Nem lehet csak úgy, írogatni a vak semmibe!

Olgica hosszan hallgat. Az arca valóságos képregény. Feleljen–e vagy sem? Szeretne tényleges választ adni, meg tart is attól, hogy kitérüljön. Nem akar vitába szállni, de mellébeszélne sem. Zsán Máré akkurátosan őszülő fürtjeit finoman megrázva, arckifejezésével is rákoncentrál a lányra, a szemében csillogó biztatás, hadd érezze, fontosnak tartja, amit mond.

– Hát az úgy van, hogy ...tetszik tudni nem sok emberrel szoktam beszélni arról, amit írok...a regényemben van egy boszorkány, aki megátkozza az egyik ikret, a lányt...

– De hát akkor ez nem reális? Boszorkányok nincsenek.

– Az én regényemben van boszorkány és van egy jó varázsló, aki semlegesíti, ahol tudja, amit a boszorkány el akar rontani, és...

– Akkor ez nagyon szubjektív. Az nem jó, ha valami nagyon szubjektív. Akkor az a te véleményed, akkor az nem a valóság, hanem, amit te róla gondolsz.

– Tetszik tudni, én hiszek a Sorsban, meg Istenben, meg a teremtésben, meg az átokban, meg az angyalokban is hiszek, szerintem mindenkinek van egy őrangyala, nem is tudom, hogy mondjam – mindezt olyan sebesen darálja le, mintha félne, hogy beléfojtja valaki a szót.

– Vannak persze, akik nem létező dolgokban hisznek. A Rigoletto című operában, Rigoletto arról énekel, hogy megátkozták. És az egész élete ennek az átoknak a súlya alatt nyög. De ezt csak ő hiszi. Ez nem a valóság. Az csak egy opera. Szép, nem mondom. Az embernek a valóság feltételei közt kell léteznie. Másképp csalódik.

– A csalódás nem ezen múlik. A csalódás az, ha nagyon akarunk valamit, de sem erőnk nincs a megvalósításhoz, sem a véletlen nem segít – szól közbe bátorítanul Tibike. – Illetve a sors vagy mi.

– Az úgy van, hogy aki hisz valamiben, annak az élete gyakran olyan lesz, ahogy ő hiszi. Vagyis tudat alatt úgy alakítja az életét, hogy az történjen, amiben hisz – csatlakozik Mókuska a magas eszmefuttatáshoz.

– Ami az én képzeletemben él, az valóság, nem? A képzeletem is valóság, nem? Meg az álmaim is, nem? Léteznek, nem?

– Én nem hiszek a Sorsban – jelenti ki fensőbbes mosollyal az arcán Zsán Máré. – Persze, nem vitatom, van, aki hisz. Meg az átokban, jóslatokban, ilyesmikben. Elmondom, mi történt velem. Egy vállalatnál

dolgoztam régen. Akkoriban nem volt szabad jósolni, tiltva volt, nem úgy, mint ma, hogy vagyont lehet szerezni úgynevezett boszorkányságból.

– Van a suliban egy fiú. Biztos tetszenek ismerni. Az Ákos. Felső, idén érettségizik. Az anyukája hivatalos boszorkány. Ákos Alfa Rómeóval jár suliba. Az anyukája vette neki.

A tanárok rázzák a fejüket, ilyen nevű diákot nem tanítanak, nem nagy ügy, az iskola hatalmas, sok a diák, sok a tanár is. Zsán Máré folytatja.

– Dolgozott a cégünknel egy takarítónő, egy cigányasszony. Mindenki beszélte, hogy jósol. Kártyából. A titkárnőm jósoltatott vele, és fűnek-fának híresztelte, hogy a jósnő mindent tud. Egy hétvégén, már mindenki hazament, megvártam a jósnőt, hogy jöjjön takarítani az irodámba, s megkértem, hogy jósoljon. Egy dologról ne beszéljen, a halálról. Nem kérte magát, kezdte vetni a kártyát, s közben mondogatta, hogy melyik figura, mit jelent. Én nem szóltam egy szót sem. Csak figyeltem. Mind idegesebben szórta a kártyákat. Egyszer csak összeszedte, zsebre rakta, s dühösen azt mondta: Magának nem lehet jósolni. Hát azért, mert kifaggattam azokat, akiknek jósolt. Az volt, hogy amikor a cigányasszony mondogatta a kártyák jelentését, akkor az áldozat felkiáltott, hogy igen. Ez mennyire érvényes rám. Ez a technikája: az emberek reakciójából megismeri az életüket. Tiszta pszichológia.

Mindenki hallgat. Béci becsukja a könyvet, a hátsó borítón virító fehérbetűs szöveget böngészi. Hogy különböző világlapok kritikusaiknak mi volt a véleménye a műről.

– Na sikerült azt érezned, amit a kritikusok? – évődik halkan vele Mókuska.

Béci nem válaszol, rejtélyesen mosolyogva felveszi a dzsekijét, berakja a könyvet a hátizsákjába, vállára akasztja a zsákot. – A buszmegállóban találkozunk. Megnézem még a srácokat – mondja Mókuskának és kisiet. Olgicának megszörren a telefonja.

– Nem is tudom, hol vagyunk – mondja a távolból kérdezőnek.

Zsán Máré közel hajol az ablakhoz, és bejelenti: – Ezek már Dorozsma fényei. Öt percen belül befutunk. Olgica megismétli a tanár által mondottakat, és közli, hogy a második vagonból fog leszállni. Tibikéért nem jönnek, busszal megy haza. Docens elköszön. Mókuska kiszalad a folyosóra: mozgósítani kell a gyerekeket, a szüntelen zsivajból arra következtet, észre sem veszik, hogy megérkeztek. Zsán Máré összegez: Lám-lám milyen hasznos egy osztálykirándulás, mennyi érdekes dolgot tud meg az ember.

– Bizony – mondja Tibike – senkit sem hagytunk az Orvostudományi Múzeumban. Ez ám nagy eredmény.

– Majd még erre visszatérünk. Szavad ne felejtsd – pattan fel Zsán Máré. – Azonnal jövök, csak megnézem a gyerekeimet.

A vonat hirtelen megáll. Olgica, aki épp a hátizsákját próbálja leemelni a vele szembeni csomagtartóból, a fiú ölébe huppan. Tibike átöleli a lányt.

- Ez jól esett. – Megpusztilja Olgicát.
 - Hagyjál! Meglátnak Anyuék.
 - Mikor látlak?
 - Nem tudom. Majd esemesezek. Tudod, karácsony lesz, segíteni kell Anyunak a nagytakarításban, főzésben. Nem jössz az éjféli misére?
 - Mi reformátusok vagyunk, nincs éjféli mise.
 - Majd kitalálok valamit. Ha nem találkozánk, kellemes karácsonyt. – Felveszi a hátizsákját, Tibike segít neki.
 - De találkozunk, igaz?
 - Igyekszem. Most várnak, mennem kell. Szia. Hirtelen cuppanós csókot nyom Tibike arcára. Kiszalad.
- A fiú egyedül marad. Leveszi a hátizsákját, az ülésre dobja. Ugrál, és kiabál. Szeret, biztos, szeret. Zsán Máré beszél a fülkébe: – Mi van fiam? Megbolondultál? Mit bénázol annyit? Mozgás, már mindenki leszállt. Olgica?
- Elment és „elvitte a szívemet”.
 - Mit motyogsz, fiam, mi van a szíveddel?
 - Semmi különös. Úgysem értené a tanárúr.
 - Menjünk. Nekem van esernyőm, én készültem, tartom neked is. Ez már havaseső.
 - Kösz. Én nem arra megyek, amerre maga. Jó éjszakát.

A paptamási konfirmálók 2011-ben

Keresztyénüldözés a 21. században

Az őskeresztyén egyház hitvallása szerint a vértanúk áldozata magvetés, amely nem csak erősíti, de építi is Jézus Krisztus Egyházát. Ma évente 350.000 hitvalló keresztyént ölnek meg a világ 50 országában.

A keresztyén vértanú úgy tesz vallást az ő hitéről, hogy tudja, ezért életével kell fizetnie, tehát szenvedése nem véletlenszerű, hanem Istennek ajánlott áldozat. A hitvallás soha nem volt olcsó dolog az Egyházban. Már a tanítványoknak is szembe kellett nézniük azzal, hogy Jézus követése a világgal, a hatalommal való szembenállást jelenti, tehát üldözést és halált hoz. Az Úr Jézus maga is beszélt erről: senki nem szolgálhat két úrnak. Ez pedig azt jelenti, hogy ha valaki Isten hatalma előtt hajt fejet, azzal szembeszáll a világgal. Ezt pedig soha nem tűrte a világ és ma sem tűri.

A hitvalló keresztyének szüntelen Istenre mutatása az, ami üldözésük és vértanúságuk kiváltó oka. A totalitárius rendszerekben, mint amilyen az iszlám vagy a politikai diktatúra, minden egyetlen irányba szabad csak mutasson, ez pedig a vallási törvények az iszlám és a vezető a diktatúrák esetében. A kérdés annyival bonyolultabb, hogy az iszlám típusú társadalmakban a vallási törvényeket a vallási vezetők értelmezik, tehát végül itt is embereknek való engedelmesség a tét, mint a diktatúrákban, ahol a társadalmi, politikai rendszer támogatása az érv a vezetőnek való engedelmességre. Mindkét körülmény pusztulást ír elő az attól eltérőknek, tehát nem csak a politikai ellenzéknek, hanem az Istenre mutató keresztyének számára is.

A diktátorok keresztyénüldözése

Politikai alapon történő keresztyénüldözés viszonylag kevés helyen van, de ott annál kegyetlenebb és fanatikusabb. A legfájdalmasabb a helyzet Észak-Koreában, ahol a kommunista típusú diktatúra eleve lázadásnak tekinti a keresztyénséget. A 22 milliós országban közel 400.000 keresztyén él, ezek közül legalább 100.000 van bebörtönözve vagy koncentrációs – úgynevezett átneve-

Elfogott észak-koreai keresztyének

lő – táborokban. A fogvatartott és megkínzott észak-koreai keresztyének között az elhalálozás nagyon magas, kevesen kerülnek ki élve ezekből a börtönökből. A Biblia birtoklásáért már 5 év kényszermunka jár, össze-jövedeleik szervezése és istentisztelet tartása miatt 10 év átnevelő tábor. A keresztyéneket feljelentők pénz- és élelmiszerjutalomban részesülnek, ami egy éhező országban nagy kísértést jelent. Hasonló – politikai – okokból hasonló üldözésnek vannak kitéve a keresztyének Kínában, Vietnamban, Laoszban, Üzbegisztánban, Türkmenisztánban, Mianmarban, Tádzsikisztánban, Kubában és Fehéroroszországban. Ezekben a diktatúrákban nem csak a bevádolt keresztyént, hanem a családtagjaikat is üldözik és bebörtönzik.

Az iszlám keresztyénüldözés

Az iszlám rendszerű országokban más okokból, de hasonlóan kegyetlenül üldözik a hitvalló keresztyéneket. Az iszlám felfogás szerint minden, ami nem muzulmán, az nem dicsóíti Allahot, tehát mindennek muzulmánna kell változnia. Muzulmánból keresztyénné térni a legnagyobb bűn, ami halálbüntetést érdemel. Különösen nehéz a keresztyének élete azokban az országokban, ahol a politikai hatalom a vallási vezetésnek van alárendelve. A legnehezebb üldözés Iránban éri a keresztyéneket, ahol naponta kell szembenézniük támadásokkal, megaláztatásokkal. Sok afrikai országban a szegénység, a nyomor és az iszlám fanatizmus alkot életveszélyes körülményeket, ahol a keresztyének az első számú áldozatok. A közel-keleti arab országok szinte mindegyikében kegyetlenül elnyomják és üldözik a keresztyéneket, az itt élő keresztyének bátorítására érkező nyugati keresztyének vagy misszionáriusok is állandó életveszélyben vannak. Ezekben az országokban nincs börtön, ahol ne szenvednének hitvalló keresztyének.

Szudán Afrika legnagyobb kiterjedésű, iszlám országa, ahol 1989-ben hirdettek dzsihadot – szent háborút – a keresztyének ellen. Azóta 2 millióan haltak meg, s több mint négymillióan lettek földönfutóvá, másokat rabszolgaságba kényszerítettek.

Sok szudáni keresztyén elszigeteltnek és elfelejtettnek érzi magát. A Szudánon belüli menekültek többsége éhhalált szenved, mert az országba juttatott humanitárius segélyek csak muzulmánokhoz jutnak el. A kormányzat falvakat támad meg. A foglyokat megölik, az elmenekülőknél pedig kevés esélyük van a túlélésre. A mocsaras területeken nincs élelem, és a víz fertőzött. A naponkénti légi bombázások és a taposó aknák telepítése számtalan borzalom forrása. Keresztyének elmondása szerint, mindettől megmenekülhet az, aki számonkéréskor megtagadja hitét és áttér a mohamedán vallásra. Számos keresztyén vezetőt kivégeznek, de az is megtörténik, hogy összeterelt keresztyéneken szovjet tankokkal hajtanak át. Ha valaki nem tagadja meg hitét, azzal már az is előfordult, hogy fejébe szöveget verve végezték ki. Enyhébb

büntetésnek számít nők és gyermekek esetében a 15-20 korbácsütés és a 7-20 napig tartó elzárás, ami után áttérésre kényszerítik őket. Afganisztántól Indonéziáig sok muzulmán országban szenvednek a keresztyének, naponta elkészülve arra, hogy a legnagyobb áldozatot meghozzák a hitükért.

A modern keresztyénüldözés

Mivel a keresztyénséget sokkal inkább annak kultúrája felől ítéljük meg, mintsem tartalma alapján, ezért a ma élő legtöbb keresztyén számára távoli, ha nem egyenesen érthetetlen dolognak tűnik a keresztyénüldözés és vértanúság. A keresztyénség szellemi alapjain létrejött politikai kultúra és államrendszerek a világ „civilizált” részét jelentik, a más – például muzulmán, hindu vagy buddhista – szellemi alapokon létrejött hatalmi rendszereket pedig elmaradottnak, civilizálatlannak vagy egyenesen barbárnak tekintjük. A világon ma élő közel 2 milliárd keresztyén legnagyobb része a „civilizált” Nyugaton él.

A „nyugati” keresztyének élete meglehetősen kiszámítható és langyos. Éppen a kulturális háttér és keresztyén történelmi múlt következtében a keresztyének otthon érzik magukat jóléti vagy jólétre törekvő társadalmakban. Csakhogy ezekben a nyugati típusú társadalmakban éppen az a szellemi szembenállás hiányzik, ami mindig a keresztyénség és az Egyház sajátja kell legyen a világgal szemben. Ennek a szembenállásnak a hiánya arra a kultúrtörténeti folyamatra vezethető vissza, hogy a nyugatinak mondott kultúra éppen a keresztyén szellemi alapokra épült fel, és ez nem csak a társadalmi viszonyokon és az államelméleteken, hanem még a törvényalkotásban is egy kikerülhetetlen tény. Az Egyház a saját szellemi alapjain létrejött társadalommal nem akar, illetve nem tud szembeszállni, mert az egy súlyos szellemi és kulturális meghasonláshoz vezetne.

Ez a meghasonlás viszont nyilvánvalóan jelen van a nyugati típusú társadalmakban. Ezek a társadalmak kihasználják a keresztyénség és az Egyház által felmutatott értékeket – mint az egyenlőség, a gyengébbek jogvédelme, az egyén értéke és szabadsága, a lelkiismereti szabadság – de határozottan elutasítják Istennek és Isten Kijelentésének az abszolút tekintélyét, illetve a Szentírást, mint szellemi és morális hivatkozási alapot.

Az Egyház által a világnak megtanított keresztyéni szabadság és a feltétel nélküli szeretet az Egyház és a nyugati társadalmak eltorzult viszonyában maguk is súlyos torzulást szenvedtek. A keresztyéni szabadságból féktelen és ellenőrizhetetlen liberalizmus, míg a feltétel nélküli szeretetből a gátlástalanul mindent elfogadó és mindenre rábólintó tolerancia lett. Ez az alapokat is érintő szellemi torzulás azért következhetett be, mert a nyugati típusú társadalmak a modern fogalma alatt a viszonyítási alapok elvetését és relativizálását értették. Tehát elutasították Istent. Egy Isten és

Kijelentés nélküli társadalom pedig feltartóztathatatlanul a szétbomlás felé tart, hiszen nem lehet úgy alapértékekre hivatkozni, hogy közben tagadjuk ezeknek az alapoknak a megteremtőjét, márpedig Európában is és a nyugati típusú társadalmakban is éppen ez történik.

Ha ebben a társadalomban az Egyház vagy a keresztyén hitvalló ember szót emel és Isten tekintélyére hivatkozik, akkor az elutasításnak, kigúnyolásnak és megvádolásnak egy olyan helyzetébe kerül, ami minden további nélkül keresztyénüldözést jelent.

Ha egy hitvalló keresztyén – vallási hovatartozás nélkül – Istenre és a Szentírásra, mint egyedüli alapokra való hivatkozással elutasítja az abortuszt, az egyneműek házasságát, az eutanáziát, az ipar és a pénzvilág mértéktelen és ellenőrizhetetlen hatalmát, akkor intoleránsnak, az európai értékekkel ellenkezőnek és a társadalomra illetve a szabadságjogokra nézve veszélyesnek tekintik és elutasítják. A közigazgatási államhatalomban nem engedik részt venni – mert politikailag nem korrekt, a közvéleményben és a közbeszédben nem engedik jelen lenni – mert vallási fanatikus és intoleráns, végül pedig a nyugati társadalmi értékek ellenségének tekintik, akikre nem méltó a világ.

És ezzel vissza is érkeztünk a római birodalom fénykorának számító őskeresztyén időkhöz, ahol a görög gyökerű felvilágosult kozmopolitanizmus és szellemi modernség nem tűrte az Istenre mint egyetlen Úrra való hivatkozást. A mai modern nyugati típusú társadalmak nagymértékű hasonlóságot mutatnak a római császárkori időkkal. A civilizáció sokat finomodott azóta, de minden nyugati társadalom most is ugyanazokon a lábakon áll, mint akkor: a pénzpiacok császárságának hatalmán, a katonai és technológiai hatalmon, valamint a szabadságnak elnevezett liberalizmus szellemi erején.

Nincs új a nap alatt, mondja az Írás a Prédikátor könyvében. És amennyiben a körülmények nem újak, annyiban az Isten gyermekei, a hitvalló keresztyének felé való társadalmi magatartás sem új. A nyugati típusú társadalmakban talán nem börtönözik be és végzik ki a hűséges keresztyéneket, de megbélyegzik és elutasítják őket.

És abban sem lehetünk biztosak, hogy egyszer még nem jön el az az idő is, amikor nyugaton is vérüket kell hullassák a keresztyének.

VISKY ISTVÁN
lelkipásztor

Nemzeti és evangéliumi reménység Prágában

**Egyetlen magyar ígéret
a Libis-i templomban**

Úrvacsorát. Sorsát nem kerülhette el. 1415. július 6-án zsoltárokat énekelve, Krisztust dicsérve ment fel az életét kioltó máglyára. Hosszú ideig népnépély volt ez a nap a csehek számára.

Huszita háborúk folynak 15 évig. Európa legjobb katonáinak tartották a sajátosságos fegyverzettel és módszerekkel harcoló táboritakat. E név az általuk kiépített Tábor Hegye városkából ragadt rájuk. Mátyás királyunk seregei is átvesznek a huszita harcmódból. A vereségre ítéltetett háborúk

A Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat (NyeMRLSz) 2011 nyarán is megrendezte évente esedékes konferenciáját. Ezúttal Prágában, Európa legszebbnek tartott fővárosában.

De tekintsünk bele egy kicsit a történelmi Csehország lapjaiba. Száz évvel a wittenbergi reformáció előtt tűnik fel Husz János, aki élesen támadja a pápaságot, ostromozza a királyok bűneit, követeli a nemzeti nyelvű igehirdetést és szorgalmazza a két szín alatti

vége felé sokan találnak menedékre I. Rákóczi Ferenc udvarában. A puritán Lorántffy Zsuzsanna fejedelemszönya közel áll a cseh-morva tanokhoz. Szólásmondás lett abból, hogy a magyar honban szívesen látott cseh atyafiak néha már ingerülten „csehül álltak” a számukra érthetetlen magyar szó előtt.

Magyarországról Csehországba vándorolt család fia Comenius Ámos-János (1592–1670). A korán árván maradt, ám rendkívül tehetséges gyereket a Cseh-Morva Testvérek Szervezete veszi pártfogásába. Később az ő püspökük lesz és nem kerülheti el az ellenreformáció általi üldöztetését. Elveszíti feleségét, gyermekeit, de erős hittel tovább tanul, pedagógiai szakkönyvet ad ki. 1650-ben Lorántffy Zsuzsanna udvarába érkezik és Sárospatakon tanít. Egyetem és Főiskola, szakközépiskola őrzi nevét ma is.

Comenius a nevelés által jobbíthatónak vélte a társadalmat. Nevelési szakkönyvet adott ki, nevelési módszereit máig érdemes tanulmányozni.

1919-ben Pozsonyban alakult meg a Comenius Egyetem. A kommunista cseh-szlovák hatalom árnyékában 1950-től sorra nyílnak a különböző karok. Az 1978/79-es tanévben 18.000 diák tanul itt. Azonban politikai tisztogatás és ideológiai átnevelés is folyik. Talán ennek is betudható a nagy mértékű egyházidegenség (szerk).

Prága szépségeiből keveset láthattunk. Mindössze egy, körülményes helyi közlekedéssel is zsúfolt délutánunk volt a belvárosi sétára. Valóban történelmi hangulatot árasztó szépségek tárulnak az oda látogatók elé. Idegenvezetőnk Éles György, a prágai missziós magyar gyülekezet pásztorja, aki magyarországi börtönpásztoráció után választotta az alig 40-50 fős közösség szolgálatát.

Magyar református szórványstratégia körvonalazása Prágában

A Prágai Magyar Református Missziós Gyülekezet július 14–17. (csütörtöktől vasárnapig) – immár harmadik alkalommal – adott otthont a nagy nyugat-európai szórványban élő és szolgáló magyar reformátusok szervezete, a NyEMRLSz rendes évi hittudományi tanácskozásának. Világot

átfogó távlatban és nemzettestben gondolkodva, három felkért főelőadó elemezte a központi témát – református feladatok a magyar szellemi hazában –, majd feltérképezte a gyülekezetek életét és gondjait. A közel negyven főre emelkedő magyar református képviselők közössége Svédországból, Hollandiából, Franciaországból, Németországból, Ausztriából, Svájcban, Csehországból, Romániából, Szlovákiából, Szerbiából és Magyarországról érkeztek. A témakör bevezetőjében dr. Segesváry Viktor Svájcban élő, nagy nemzetközi gyakorlattal és széles látókörrel rendelkező teológiai gondolkodó a misszió feladatait helyezte gyújtópontba, és meghatározta a szellemi haza fogalmát és feltárta a református magyarok feladatait. Óriási érdeklődés előzte meg Balog Zoltán, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár előadását, aki a politikus szemszögéből közelített a témához. A kiváló előadást élénk eszmecsere követte. A napot v. Bereczki András paptamási református lelkész zárta, aki a gyakorló teológus szemszögéből foglalta össze a misszió feladatát, tekintettel a partiumi és erdélyi körülményekre.

A jelenlevők megemlékeztek a Burg Kastl-i magyar gimnáziumról és arról a parlamenti ünnepségről, amelyre 2010. október 22-én Budapesten került sor az Országház felsőházi termében. Ezen a lelkészi elnökszón, özv. Lázár Csabáné Zahn Enikő is szolgált. A tanácskozók megemlékeztek a két legutóbbi gyűlés óta elhunyt vezetőről: Tüski István, hollandiai magyar református lelkipásztorról (1948–2010), a NyEMRLSz társelnökéről és

Varga Sándor, angliai magyar református lelkipásztorról (1951–1989), a NyEMRLSz lelkési elnökéről (1957–1992) és 1992 óta életfogytiglan tiszteletbeli elnökéről. Munkásságuk a nyugat-európai misszióban s az egész világra kiterjedő lelkigondozásban felbecsülhetetlen és maradandó érték. Emléküket hálás szeretettel és kegyelettel őrizzük. A NyEMRLSz világi alelnökévé választotta Heddadné Nagy Anna-Máriát, a párizsi gyülekezet gondnokát.

A tanácskozás résztvevői a prágai magyar gyülekezet tagjaival szombaton, július 16-án délután Libisben, 25 km-re Prágától, fenséges légkörben közös istentiszteleten és úrvacsoraosztáson vettek részt. Jan Palach egyetemista vértanú a Cseh Testvérek itteni gyülekezetének tagja volt, aki 1969. január 16-án, Prága főterén, a Vencel téren önfelgyújtással tiltakozott a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra ellen. Istentisztelet után a 90. zsoltár éneklésével és a feltámadási ígék meghallgatásával tisztelgett a gyülekezet az 1781. évi Türelmi Rendelet utáni csehországi munka újraindításában tevékenykedő három magyar prédikátor, Végh János és felesége, Tardy Mózes és Molnár Eduárd sírja előtt. Az elődök földi maradványait a 200 éves templom sírkertjébe Palágyi György István prágai presbiter kezdeményezésére 2000-ben mentettek át a közeli Nebuzelyből. A sikeres tanácskozás résztvevői nemzeti és felekezeti önazonosságuk megtartását nem csak természetesnek tartják, de büszkén vállalják is. Jövőre jó reménység szerint ismét a felsőőri gyülekezet lesz a tanácskozás házigazdája.

DR. BÉKÁSSY ALBERT
elnök

* * *

A tömör sajtótájékoztatóból nem derülhet ki az a reménykeltő jelenség, hogy idén a korábbinál többen vettek részt e tanácskozáson. Minden küldött beszámolt saját gyülekezetének helyzetéről. A kép meglehetősen árnyalt. Egyszerre reménységes és egyszerre lehangoló. Az elnökségi ülésen most is sérelmezték több magyar közösség távolmaradását. Továbbra is fájdalmasan néznek a Protestáns Szövetségbe átalált lelkészekre, mert félő, hogy a hitvalló magyar református közösség beolvadását segítik elő ezzel, az illető nemzeti egyházba.

A Kárpát-medencei magyar reformátusság felé is megfogalmazódott ismét az, hogy az Egyetemes Magyar Református Tanácskozó Zsinatot el lehetetlenítve az Generális Konvent vette át a közképviseletet. NyEMRLSz bizakodással tekint a FIDESZ Magyar Polgári Párt egységes, keresztyén alapú nemzetpolitikájára, kormányzására (szerk).

A prágai közösség új tagja, **Petzold Fekete Yvette** Nürnbergből érkezett. Szerénységével hívta fel magára a figyelmet. Rövid beszélgetésre kértem.

– *Hogy kerültél ilyen fiatalon Németországba?*

– A Pápai Református Teológiai Akadémián kezdtem tanulmányaimat, és ebben az évben a Debreceni Református Hittudományi Egyetem vallásstanári tanszékén is oklevelet szereztem.

– *Két ilyen oklevéllel nem kaptál volna otthon lelkészi állást?*

– A pápai egyetemen a hatodik évet nem lehet elkezdni csak középfokú nyelvvizsgával. Ezért előtte kimentem Nürnbergbe, önkéntes diakóniai szolgálatra. Egy öregotthonban kaptam segítő ápolói munkát és közben tanultam a németet. Ott ismertem meg a férjemet, és most már kötődöm ide. Két évet halasztottam a pápai teológián, hogy letehessem a nyelvvizsgát.

– *Most már csak az a kérdés, hogyan tervezed a jövődet?*

– Boldog vagyok, hogy lelkész lehetek. Tudom azt, hogy nem könnyű lelkészi munkahelyet kapni, már otthon sem, külföldön sem. Viszont nyitott vagyok minden egyéb szolgálatra és mindent elvállalok, amit az Úr elém ad. Számomra ez a legfontosabb. Természetesen örülnék a lelkészi szolgálatnak. Pillanatnyilag is egy evangélikus öregotthonban dolgozom és ígéretet kaptam, hogy igehirdetéssel is szolgálhatok. Öröm számomra, hogy szükség esetén a nürnbergi magyar református gyülekezetben helyettesíthetek, illetve havonta egyszer Münchenben is magyarul szolgálhatok.

Yvette tiszteletesnő tartja egyik reggel az áhítatot. Hite és alázata mellett a felkészültség árad szavaiból, mint aki valóban boldog, hogy Isten igehirdető szolgálja lehet.

BERECZKI ANDRÁS

TÖRTÉNELMI FEJEZETEK

Európáért szólnak ma is a harangok

Az istentiszteletekhez legalább annyira hozzátartozik a harangok hangja, mint maga az igehirdetés. Szinte minden keresztyén templomban, ahol van harang, minden istentisztelet, mise vagy áhítat úgy kezdődik, hogy felcsendülnek a harangok. Ám sokan nem tudják, hogy miért és hogyan is van ez, mi volt ennek a története.

Az első harangokat a 6. század elején használták egyházi szolgálatra. Olaszország két kis közösségében harangoztak először, méghozzá azért, hogy a szerzetes rendek közösségi alkalmakra hívó csengő szavait felváltsák egy erősebb, jobban hallható hangra. Alig telik el jó száz-százötven esztendő és egész Nyugat-Európában elterjed az a szokás, hogy harangoznak. De már nem a szerzetesrendek számára hívó szó, hanem minden keresztyén számára hívó szó a harang. A 7. századtól jegyezték fel, amikor először kezdtek „csendíteni a halottakra” is, ez volt a lélekharang. A rádió, tévé és egyéb korszerű hírközlő eszközök feltalálása előtt harangoztak természeti csapás, jégeső, árvíz, tűzvész vagy éppen az ellenség közeledtét jelezve. Különböző dallamokat, ritmusokat játszott a harang és a nép értette. Ezen keresztül üzentek mindenkinek, szervesen hozzátartozott a harang az életükhöz. Mára már istentiszteletre és egyéb, Isten Igéjéhez kötött

Zombor 1939: harangláb a templomkerben a gyülekezettel

keresztyén alkalmakra hívogat a harang. A harangokhoz évszázadokon keresztül történetek és érzelmek kapcsolódnak. Gyász és örömnép, viszály és összefogás, emlékezés és büszkeség, hit és csüggedés kötődik hozzájuk, vagy jelenik meg a feliratukban. A harangok a régi és újabb történetek őrzői, hiszen mennyi harang tudna mesélni a 20. század borzalmairól, nyomorairól, a faszizmus és a kommunizmus tragédiáiról, a két világháborúról, lakosságcseréről, kitelepítésről, ugyanakkor örömeiről, felszabadulásról, szabadságról, békéről, testvériségről, virágzó korokról, nemzeti felemelkedésről, hitbeli ébredésről.

A Délvidéki Zombori Református Egyház temploma tornyában két harang lakik. A legszigorúbb városközpontban, a Körúton belül álló, nemesen egyszerű imaházat, paplakot s lelkészi hivatalt 1910-ben jegyezték be az egyházköztség tulajdonába. Harangláb 1939-ben került az imaház udvarába, egy 120 kg körüli haranggal.

Az imaház 1954-ben néhai Békássy Zoltán zombori lelkipásztor és Bács megyei esperes szolgálata idején került átépítésre, és 15 méter magas templomtoronnyal látták el. Akkor került a második, 100 kg körüli harang is a toronyba. Ezt néhai Kosaras András presbiter adományozta, aki megvette a katolikus kistemető lebontott kápolnája lélekharangját. A két harang ékesen egybecsengő tercelése – felső dessz ill. bé – kellemes akusztikus élményt nyújt. Megilletődötten emlékszem most is az 57 évvel ezelőtti szinte szimfonikus összhanggal Isten dicsőségére megszólaltatott harangok hangjára. „Zúgó harang, Ének és orgonahang, Mind az ő szent nevét áldják!” – ahogyan ezt a 17. századbeli Stralsundban németül szerzett „Áldjuk a nagy Királyt...” kezdetű dicséret egyik magyar fordításában énekeljük.

Nevezetes Ige „Ezért tehát nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené” (Róm 9,16), amely ott található a debreceni Nagytemplom Rákóczi-harangja oldalára írva – természetesen latinul: „Non est curentis neque volentis sed miserentis dei”. Ezt hirdeti a harangszó valahányszor megszólal, hogy emlékeztessen elköltözöttekre, évfordulókra, de mindig a könyörülő Istenre. Az eredeti harangot I. Rákóczi György erdélyi fejedelem öntette az ellenségtől zsákmányolt ágyúból 1636-ban, Régner János németprónai mesterrel Gyulafehérváron. Az 5600 kg-os harang az 1802-es tűzvészben nem olvadt meg, hanem a faállvány égése következtében a földre zuhant. A lakosok vízzel próbálták locsolni, így a hirtelen hőtágulás következtében megrepedt. Újjáöntéséig 63 esztendőnek kellett eltelnie. 1865-ben Hiltzer Ignác kivágta a megrepedt részt (ebből készült a kollégium ma is meglévő csengettyűje) és újjáöntötte, de ismét megrepedt. Ekkor Rákóczi címerét is kivágták belőle (ez 167 kg), kiállítási tárgyként elhelyezték a kollégiumban. A harang újjáöntésére újabb 8 év múlva, 1873-ban került sor, ezt Hiltzer Ignác bécsújhelyi öntő és Pozdech József pesti lakatos végezte. A mai harang az eredeti Rákóczi-harang pontos, kicsinyített

(kb. 600 kg-mal kisebb) mása, megtalálhatók rajta az eredeti feliratok és Rákóczi címere is.

Felvillan gyorsan egy másik kép is: John Donne 17. századi angol költő verse, Ernest Hemingway (1899–1961) Akiért a harang szól című regényének mottója:

*Senki sem különálló sziget; minden ember
a kontinens része, a szárazföld egy darabja;
ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa lesz
kevesebb, éppúgy, mintha egy hegyfokot mosna el,
vagy barátaid házát, vagy a te birtokod; minden
halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az
emberiséggel; ezért hát sose kérdezd, kiért
szól a harang: érted szól.'*

Ezzel az idézettel indul Hemingway immár klasszikusnak számító regénye. A szerelmi melodráává redukált hollywoodi játékfilm változata nagy közönségsiker lett. Aki látta, felidézheti a spanyol polgárháború idején, 1937-ben játszódó történet ifjú amerikai hősét. Robert a forradalmi brigádok soraiban harcol Franco tábornok nacionalista erői ellen. Partizánegységük, melynek tagja egy szerelemre vágyó fiatal lány, Maria is, azt a feladatot kapja, hogy robbantsanak fel egy fontos hidat.

A Délvidéki Zombori Református Egyház temploma

Majd tovább a nemzeti rock könnyűzenei képe áll elénk, a Kormorán együttes előadásában D. Bencze Erzsébet versével:

*Érted szól a harang
édes hazánk,
hogy megmaradj
imádkozunk érted:
Miatyánk, aki a mennyekben vagy.*

Most forduljunk hazafelé – Kányádi Sándor ars poeticaként is ismert – költeményének (Harangfölrirat) a sorai csendülnek meg a lelkemben:

*Azért harang a harang,
hogy hívja az élőket,
temesse a holtakat,
s hogy árvíz, jégverés,
tűzvész idején,
s hódító horda láttán
félreverjék.*

Lépünk tovább és emlékezzünk egy 556 esztendővel ezelőtti eseményre: 1456 júliusában a nándorfehérvári diadalra. Mára szinte méltatlanul elfeledett ünnep, pedig tulajdonképpen Európa történelme. Európa térképe, vallása és népeinek az élete ma alapjában más lenne, ha a nándorfehérvári győzelem 70 esztendőre meg nem állítja az Oszmán Birodalom előretörését. II. Mehemed szultán a történészek szerint egy 150-200 ezres hadsereggel elindult Európa meghódítására és a nyugati civilizáció eltörlésére, hogy vele együtt a keresztyénséget is elsöpörje. Helyette valami újat, a saját hitének, a saját vallásának az elterjesztését, közkinccsé tételét szándékozott végrehajtani. És ezzel Európa egészen mássá lett volna. Ekkor III. Kallixtus római pápa hadjáratra szólította fel a keresztyéneket, hogy jöjjenek segítségül a Magyar Királyságnak, hogy megállítsák az oszmán előretörést. A pápa fölszólítására senki nem mozdult meg értünk Európában. De az első déli harangszó imádságra hívott érettünk, magyarokért, amelyet a következő felhívással rendelt el: „Felhívom Nyugat-Európa keresztyén lakosságát, hogy imádkozzanak a keresztyénséget megvédő magyarokért.” Mert bizony nagy baj volt akkor. Már lezajlott az 1389-es rigómezei csata (Koszovó Polje), és ez azt jelentette, hogy az egész Balkán a Török Birodalom kezébe került. Aztán jött 1453, elesett Konstantinápoly. Ezzel a Bizánci Birodalom elbukott, a Kelet-Római Császárság megszűnt. Így egész Európa utolsó országa, hátországa, védelme a Magyar Királyság volt. Jól tudta ezt a pápa, hogy ha a Magyar Királyság nem állítja meg az oszmán birodalom muzulmán terjeszkedését, akkor már senki sem állíthatja meg. Ezért rendelte el az imát, érettünk. Nincs nekünk semmit szégyellni valónk Európában. Európának tudnia kellene, hogy mit köszönhet nekünk. Nem

kell nekünk a világ népei között lehajtott fejjel járni, és nem kell a keresztyének nagy táborában is úgy érezni, hogy gyengék vagyunk.

Bár Kallixtus pápa felszólítására senki nem mozdult, de legalább imádkoztak értünk: egész Nyugat-Európát imádságra hívták, hogy könyörögjenek a magyarokért. Érettünk szóltak egykor a harangok. És ma nagyon kevés olyan európai ember van, aki tudja, hogy érettünk szólnak ma is a déli harangok. Hunyadi János vívta meg ezt a nagy harcot Nándorfehérváron (mai Belgrád). Két segítsége volt. Az egyik a sógora, Szilágyi Mihály, ő volt a váron belül. A másik pedig egy hetven esztendőes öreg ember, úgy hívták Kapisztrán János, aki nem volt magyar. Egy olasz ferences rendi szerzetes volt, aki lánglelkű igehirdetőként járta a falvakat és a városokat, és prédikált Krisztus Jézusról és a Golgota keresztyéről, amelyet veszélyben látott az Oszmán Birodalom előretörése miatt. Összegyűjtött egy harmincezres önkéntes sereget, és végül ők vívták meg, így együtt a győztes harcot. Kapisztrán János a nándorfehérvári csata után betegen érkezett Újlakra (Ilokra), és itt – Zombortól alig 90 km-re délre – halt meg 1456. október 23-án. A máig létező újlaki ferences templomban temették el, de az 1526-os török ostrom során teste eltűnt.

Nézzük hát milyen üzenetei vannak a jó fél évezreddel ezelőtti nándorfehérvári történelmi eseménynek. A magyar nemzet közképviselője, az Országgyűlés 2011-ben hivatása magaslatára emelkedve, július 22-ét – a csata 555. évfordulója tiszteletére – a Nándorfehérvári Diadal Emléknapijává nyilvánította. Az elfogadott határozatban így fogalmaztak: „Ez a nap nem csupán a nemzetnek, hanem a keresztyén Európának és a mai keresztyén világ összességének is az emléknapija. Ez a nap a hazafiságnak, önfeláldozásnak, emberi helytállásnak, az európaiságnak, európai összefogásnak és a keresztyénségnek máig élő példaképe. Erre a győzelemre emlékezik azóta minden keresztyén templom déli harangszava.”

Megint csak Európáért szólnak a harangok, mert az unióban az istentagadó úgynevezett másság tisztelete hovatovább már diktátummá válik. Azzal kezdtem, hogy újra Európa megmentéséért szólnak a harangok, a keresztyénség megmaradásáért. Azért is, mert Európa lelki, szellemi állapota aggasztó. Európa szellemi öngyilkossága immár 300 esztendeje tart. Ennek részeként folyamatos a keresztyének elleni támadás. Elkezdődött az úgynevezett felvilágosodással, folytatódott a bolsevik forradalom győzelmével, most a globalizációban és a neoliberalizmusban teljeseedik ki. S ha megszólalnak a harangok, jusson eszedbe hogy IMÁRA hívnak. Bármely felekezethez tartozva, imára hívnak. Európa megmaradásáért és a keresztyénség továbbéléséért imádságra hívnak. A délvidéki Nándorfehérvár ma is üzen: Európát meg kell menteni és a keresztyénséget meg kell őrizni! De hogyan? A keresztyénség most valahogy úgy néz ki, hogy védekezni sincs ereje, szólni sincs ereje. Az óriási lelki, szellemi, vallási úrt mutató létbe beleszaladnak

az emberek feltett kezekkel, minden ismeret nélkül, teljesen tudatlanul. És ráadásul maga a keresztyénség is olyan erőtlen tud lenni!

De figyelem: a közelmúlt tragikus eseményeit nem szabad összekeverni az igazság csúnya elferdítésével, illetve belemagyarázással – a dolgok durva egybemosásával –, mert e rettenetes bűntények elkövetői az emberiség elleni bűntett vádjával állnak bíróság előtt:

- A legutóbbi délszláv háborúk hőhájai az ortodox keresztyénség védelmének ürve alatt az emberiség elleni bűntetteket – nemzetgyilkolást – hajtottak végre! Közvetlenül érint bennünket a szétlőtt baranyai háromszög történelmi reformáció idejéből származó templomainak mementója (Rétfalu, Szentlászló stb).

- Oszlóban és a norvég Utoya szigetén 2011. július 22-én szörnyű vérengzés történt, amikor Anders Behring Breivik 32 éves tömeggyilkos átokfutó 77 fiatal életét oltotta ki. Mint kiderült, háborúra szólított fel, azért hogy „megvédje Európát a muszlim uralom fenyegetésétől”.

Tisztázzuk alapállásban, hogy úgynevezett „fundamentalista keresztyénség” nem létezik. Breivik is és a délszláv háború hőhájai is csak álcázásul használták a keresztyénséget, de a keresztyénség fő üzenete – a béke és a szeretet – zavaróak voltak számukra. Az emberiség elleni bűntettek elkövetői a nemzetközi jog értelmében a hágai bíróság előtt állnak. A „ne ölj”

Békássy Zoltán lelkipásztor úrvacsorát ad maradék híveinek

parancsolatról mit sem tudó, ateista (istentelen) életszemlélettel, nem vallási, hanem politikai tartalommal töltötték meg. Hol vagyunk már a küzdő egyház, az „Ecclesia Militans”-tól – az Isten ügyéért harcoló egyháztól? Amikor még mind a római, mind az ortodox keresztyének is fölemelték a kezüket és a szavukat. A keresztyénség ma megbékélést hirdet az iszlámmal is.

Mi hát a feladatunk?

Harangozzunk! Kongassuk a harangokat lelki értelemben Európáért, Magyarországért, a Délvidékért és minden magyarlakta területért – önmagunkért, megmaradásunkért, a keresztyénségünkért. Jaj, ne mondd hogy nem kell! Ne mondd, hogy csinálja más! Ne mondd, hogy ez bolondság! Amit nem tartottak annak évszázadokon át, aminek az oltárán oly sok mindent odaadtak emberek, ne mondd, hogy ez nem érdekes, ez semmi, ehhez nincs közöm! Történjen, ahogy történik! Ne mondd! Más népek nem mondják! Ne a politikától várjuk sem Európa, sem a magyar hazának a megtartását.

Európát és a keresztyénséget a keresztyének mentik meg – nem fegyverekkel, de Isten hatalmával, Igéjével, a keresztyén emberek megszólalásával, a keresztyén értékrend újrahangsúlyozásával, az „evangélium nem szégyellésével” – ahogy Pál apostol mondja. Annyira erőtlenné lettünk, hogy mindent előlről kell kezdeni. Mondok néhányat: kezdjünk el újra imádkozni, egyedül és közösségben. Bűnbánatot tartani a bűneink miatt. És nem szórakozni velük. Mert aki játszik a bűneivel, az nemcsak magát pusztítja, de a körülötte élőket is. És aki tolerálja a bűnt, a szemetet, a mocskot, azt előnti a szenny. És kezdenünk kell könyörögni Isten Szentlelkéért, hogy Isten könyörüljön rajtunk. Isten országa annyira van jelen ebben a világban és annyira lesz jelen ebben a világban, amennyire jelen lesz a mi életünkben.

Kezdjünk újra igazodni Jézushoz, világlátásához, akaratahoz, az Igéjéhez! Akkor imádkozunk majd és halljuk meg templomaink újra megszólaló harangjait! „...a harang hívó szava egyben küldő szó is, hiszen küldetésünk, hogy miután összegyűltünk, elmenjünk a maga idejében és hallható módon bizonyosságot tegyünk Istenünkről.” Értünk szólnak ma a harangok: a romjaiból megépülő magyar szellemi hazáért, a hitben remélt jövődő Európáért, valamint megtartó keresztyén hitünk erejéért és igazáért.

Tókécs Lászlót idézem: térjen áldás mindazokra, akikért Visegrádon és Gyulafehérváron, Pozsonyban és Szabadkán, Munkácson, Eszéken, Lendván és Felsőőrt, valamint Budapesten és Brüsszelben a harangok szólnak!

DR. BÉKÁSSY N. ALBERT
a Nyugat-Európai Magyar Református
Lelkigondozó Szolgálat világi elnöke

Trianoni megemlékezés a nemzeti összetartozás jegyében

Engem ért a megtiszteltetés, hogy ezen az emléknapon néhány gondolatot megosszak Veletek. Teszem ezt Isten Igéje alapján, hisz lelkipásztorként, és nem történészként állok előttetek. Gondolataimat leírtam és fel fogom olvasni, hogy a megszabott időkeretet ne lépjem túl.

Hallgassuk tehát Isten Igéjét Józsué könyve 4, 19-22 verseiből.

Bevezető szavaimban tudatosan határoztam meg így ezt az alkalmat, hogy emléknapi és nem emlékűnnep. Ugyanis történelmünknek vannak olyan dátumai, amikor nem ünnepelnünk kell, hanem mindenképpen emlékeznünk szükséges! Elég 1526 augusztusára, 1849 októberére vagy éppenséggel 1920 júniusára gondolnunk. Ezek gyászkeretes napjai múltunknak, amikor ünnepelni nem lehet, de emlékezni igen. Sőt kell! Hisz Vergilius leírta: „ha elhanyagolod emlékező képességedet, az el fog veszni”. Egyébként a Könyvek Könyve is több helyen szívünkre helyezi a figyelmeztetést: „Emlékezzél meg az egész útról, amelyen hordozott téged az Úr” (5Móz 8,2).

A most hallott néhány bibliai vers is az elme rozsdásodásától óvja a választott népet a Jordánon történt csodás átkelés kapcsán. A 12 követ azért kell felállítani, hogy a nemzedékváltások természetes folyamatában az apák tudassák fiaikkal, hogy hatalmasan cselekedett az Úr.

Mi is egy kőkereszt előtt állunk, ha tetszik egy emlékoszlop előtt. 1903-ban állították hithű nagybányai magyar polgárok. Országalapító királyunk-

ra emlékeztet, aki a kereszt mártírjához vezette népét. Ezen a napon viszont az országcsonkolásra gondolunk. Arra, amit Tóth Árpád így siratott 1923-ban:

*„Országunk csorbult, tépett a gúnyánk,
S az isten is arrább fordítja arcát.”*

Arra, amire József Attila is fájdalmasan jajdul fel:

*„Száll az ének a mezőnek, esti szellő holló szárnyán,
valami kis kopott ember énekelget búsan, árván
bolondságról, szerelemről, kora ősről, illő nyárról
s körülötte elterülő néma magyar pusztaságról.*

*Fáj neki a teste, lelke, szíve tája, szemegödre,
nem is tudja, feltámad– e, elpihenne mindörökre.*

*Titokzatos messzeségben istent keres magyar hangja,
régi honát, testvéreit – mást se tehet – siratgatja.
Piros kedve pillangó volt, sárba fulladt ott Erdélyben,
Zöld reménye foszlányai meghaltak a Felvidéken.”*

Nos kedves testvéreim itt állva, a múltat megidézve hallgassunk Józsué szavára: „tudassátok majd fiaitokkal” mindazt, amit e napról tudni kell. Akkor a „zöld remény foszlányai nem hálnak meg” sem a Felvidéken, sem Erdélyben és a Partiumban. Itt Nagybányán sem.

Illúzióban nem ringatjuk magunkat. Viszont jelenlétünkkel demonstrálni szeretnénk, tetemrehívás itt Nagybányán Juhász Gyula néhány sora:

*„És nem lehet feledni, nem soha,
Hogy mienk volt Nagybánya, ahol
Ferenczy festett, mestereknek álma
Napfényes művekben föltündökölt,
S egész világra árasztott derűt.”*

Tudomásul vesszük „a határok sérthetetlenségét”, de valljuk a határok feletti nemzeti összetartozást.

Adja Isten, hogy ez a nap a jövőben tehát ne a múlt siratásának ideje, hanem a nemzeti összetartozás napja legyen azok számára, akik magyarnak vallják magukat szerte a nagyvilágban és itt Nagybányán is. Ezért így búcsúzunk: veletek jövőre újra ugyanitt!

(Elhangzott 2011. június 4-én, a Trianoni megemlékezés alkalmával)

VARGA KÁROLY
esperes

Bocskai István, a vallásszabadság védelmezője

Nemcsak történelmünk kiemelkedő személyisége, első győztes szabadságharcunk vezére, a magyarok Mózes, Bocskai István: 24 hónapig tartó fejedelmi szereplése sorsfordító volt Magyarország és főként Erdély életében, meghatározta az elkövetkező éveket.

Nem csupán a magyar szabadság, függetlenség, önállóság harcosaként írta be nevét a történelmünkbe, de a vallásszabadság védelmezőjeként is.

Erdély a vallásügy rendezése terén reálpolitikát folytatva, megelőzte Európa valamennyi államát. Az erdélyi rendek fokozatosan jutottak el a vallási türelem kiteljesítéséhez. 1545-ben csak a reformáció térhódítását ismerték el azzal a szándékkal, hogy újabb területekre az ne gyakoroljon hatást. Miután ez mégis megtörtént, nem az erőszakhoz folyamodtak, hanem elismerték, törvényesítették a kialakult helyzetet. 1550-ben általában az evangélikusok, 1564-ben kifejezetten a reformátusok számára szavatolták a teljes egyenjogúságot és háborítatlan szabadságot. 1568-ban viszont, a tor-dai országgyűlés Európában, sőt az egész világon először kimondta a vallásszabadságot. Törvényt hoztak az evangélium hirdetésének és magyarázatának teljes szabadságáról, „mert az hit Istennek ajándéka”. A lutheránus, református, unitárius és katolikus vallás bevett, azaz szabadon működő, az állam által elfogadott vallás lett. A románok számára a görögkeleti vallás megtűrt jellegét továbbra is megőrizték, ami azt jelentette, hogy sem a hívek, sem a lelkészek nem voltak üldözésnek kitéve, sőt Báthory István 1574-ben püspököt nevez ki számukra Ghenadie pap személyében. Igaz, az ortodoxokat püspökeik elismertetése ellenére sem emelték bevett felekezetté.

Bocskai István kálvinista vallásban született és neveltetett, de ifjúkorát 19 éves koráig katolikus környezetben töltötte. Talán így és ekkor alakult ki benne a végtelen tolerancia a más vallásúak iránt, mely idősebb korában jellemezte. Később fejedelmi levelezéseiből látható, hogy képeit és szólásait a paraszti, katonai-nemesi életből, részint a Szentírásból veszi. Werbőczy István Hármaskönyve mellett a legnagyobb hatással a Biblia volt Bocskaira, mégpedig Károli Gáspár fordításában. Legalaposabb ismerője a történész, Benda Kálmán írta róla: „Nem csak stílusára és nyelvi képeire volt nagy hatással a Biblia, de gondolkozására, műveltségére is. Vallási és történeti ismereteinek egyaránt ez a fő forrása.”

1601-től Basta garázdálkodása Erdélyben kiváltotta Bocskai tiltakozását. Emiatt a császár Prágába rendelte és ott tartották „*tisztes fogságban*”. Hazatérve látja a császári politika következményeit, s szembe kerül a császársággal. Rudolf 1603. szeptember 14-én utasítást küldött Bastanak, hogy „*Erdélyből ki kell irtani az istentelen eretnekséget*”. A vallásüldözés Magyarországon is megindult Belgiojoso kassai főkapitány vezetésével, templomfoglalásokkal, az evangélikus lelkészek elűldözésével.

1604 októberében megindult Bocskai szabadságharca, 1605 nyarán már Bocskai kezére került Erdély, a Felvidék és a Dunántúl. A Porta szövetségesül fogadja, és támogatásáról biztosítja. A nyáradszeredai országgyűlés 1605. február 21-én Erdély, a szerencsi országgyűlés 1605. április 28-án Magyarország fejedelmévé választotta.

A szabadságharcot a császár és környezete kezdettől fogva vallásháborúnak bélyegezte, mondván az „eretnek tanok” által félrevezetett protestáns alattvalók a katolikus uralkodó ellen lázadtak fel hitbéli alapon. Való igaz, hogy a felkelés kirobbanásának okai között nem lekicsinyelhető a protestánsok üldözése. A vallásgyakorlás szabadsága azonban főleg a jobbágyok számára a feudális társadalom adottságai között az akkor lehetséges, szinte egyedüli szabadságjogot jelentette. A felkelők azonban nem akarták a maguk vallási nézeteit másokra kényszeríteni, csupán a sajátjukat megvédeni. Ugyanakkor nem vitatható, hogy a szabadságharcnak protestáns, ezen belül kálvinista jellege is volt. Nem csak azért, mert a fegyvert fogók többsége – köztük Bocskai István is – a református hitet vallotta, hanem azért is, mert a felkelés ideológiáját Kálvin tanai szolgáltatták.

Kálvin bizonyos körülmények között nem csak megengedte, hanem kötelezővé is tette hívei számára a világi hatalommal való fegyveres szembefordulást. Szerinte az uralkodással nem csak jogok, hanem kötelezettségek is járnak. Ha az uralkodó ezeket nem teljesíti, méltatlanná válik Istentől elrendelt hivatására, zsarnokká lesz. A híveknek, az alattvalóknak erővel kell őt a helyes útra és hitre visszatéríteni. Isten ilyenkor szabadítót támaszt, aki az ő nevében vezeti a küzdelmet.

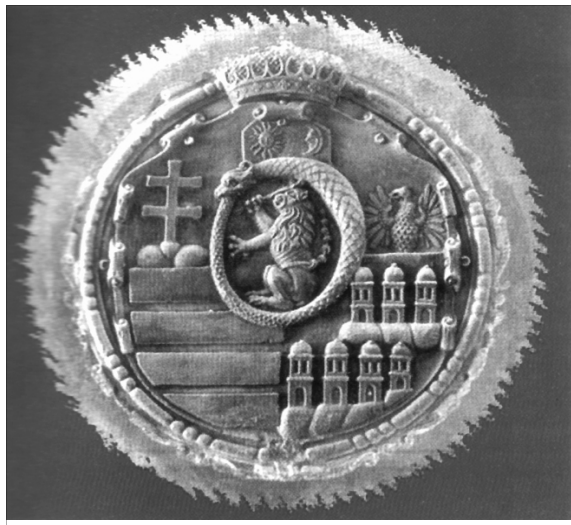
E tanítás formálta a közvéleményt, és a felkelés ennek jegyében született. Bocskai mély meggyőződéssel Isten küldöttének vallotta magát. A közvélemény is „a magyarok Mózesét”, szabadítóját látta benne, ezért álltak ilyen elvi tisztázottsággal Bocskai oldalára a református prédikátorok és híveik. Bocskai is elismerte, felismerte ezt, a lelkészek, családjaik, özvegyeik, árváik anyagi megbecsülésén fáradozott, és 1605. szeptember 16-án kiváltságlevelet adott ki számukra.

Az 1605-ben megkezdődött béketárgyalások során Bocskai az evangélikus és református egyháznak a római katolikus egyházzal való egyenlőségét is biztosítani akarta. Ez ellen a katolikus klérus keményen tiltakozott, azzal, hogy a vallásszabadság szavatolása azt példázná, hogy fegyverrel is ki lehet vívni. Kemény és hosszas viták, tárgyalások után 1606.

június 23-án megszületett a bécsi béke, melynek első cikkelyében eltörölték a protestáns vallások ellen hozott törvényeket, elsősorban az 1604. évi XXII. törvénycikkelyt. Ezt a cikkelyt I. Rudolf önhatalmúlag toldotta a magyar országgyűlés által hozott huszonegy törvénycikkhez, s ebben kijelentette, hogy ő: *„elődeinek, úgy a római császároknak, mint a magyar királyoknak példáját követve a szentséges római katolikus hitet vallja egész őszinteséggel, s ezt, mint más országaiban, úgy kívált ezen Magyarországon uralkodó vallásnak kívánja látni, minden eretnekségtől megtisztítani és uralkodói tiszténél fogva védelmezni.”* Ennélfogva I. Rudolf jóváhagyta és megerősítette mindazokat a törvényeket, amelyeket Szent István korától fogva a római katolikus hit érdekében bármikor kiadattak, s a vallásügyek további tárgyalását büntetés terhe alatt letiltotta az országgyűlés napirendjéről.

Ez a törvénycikk a protestáns vallások halálos ítéletét jelentette, ennek alapján erősödött fel Magyarországon és Erdélyben a protestánsok üldözése, ami a többi ok mellett a Bocskai szabadságharc kitöréséhez, majd győzelmes befejezéséhez vezetett.

A bécsi béke első cikkelye a XXII. törvénycikk eltörlése után kijelenti, hogy *„a felség a karokat és rendeket, akik csak Magyarország határain belül élnek, összesen és egyenként, úgy a mágnásokat és a nemeseket, mint közvetlenül a koronához tartozó szabad és kiváltságos városokat; továbbá a magyar vég helyeken lévő magyar katonákat az ő vallásukban és hitükben soha és sehol háborgatni nem fogja, sem mások útján háborgatni és gátolni nem engedi, hanem az előbb említett karoknak és rendeknek az ő vallásuk szabad gyakorlata és használata megengedve legyen, de a római katolikus vallás sérelme nélkül, és hogy a római katolikus vallás papsága és*

Bocskai uralkodói címere: középen a családi jelkép, amelyet a Magyar Királyság és Erdély címelelei vesznek körül

templomai, egyházai érintetlenül és szabadon maradjanak, valamint amelyeket ezekben a zavaros időkben mindkét részről elfoglaltak, azokat kölcsönösen ismét visszaadják.”

Bocskai egyformán szerte hazáját és vallását, mindkettő szabadságáért ragadott fegyvert, ezt így fogalmazta meg a korponai országgyűlési meghívójában: *„Nagy ínségben voltunk az idegen nemzetség miatt, úgyannyira, hogy sem magunkkal, sem jószágunkkal, sem marhánkkal*

szabadok nem valánk, de mindezeknél nagyobb, lölkünk esméretében is megháborítottak vala.”

Ezért fogott fegyvert, s fegyverfogásában magát Isten választottjának tartotta. *„Mint Mózeszt régen a pásztorságból, Dávidot a juhok aklából, a bujdosó számkivetett Jeftét felvette Isten és a népének fejedelmévé, királyává tette – úgy mond –, azonképpen engemet is kegyelmesen nemzetimből fejedelemnek választá.”*

Bocskai mély meggyőződéssel hirdette, hogy amit végrehajtott, nem az ő érdeme, mert ő csak eszköz volt a nagyhatalmú Isten kezében. Ebből a hitéből, ebből a meggyőződéséből származott nagy szerénysége és Istennel szemben való mély alázatossága.

Nemcsak a saját vallásáért, nemcsak annak egyházáért küzdött, hanem, általában a lelkiismeret szabadságáért, s így bármely vallásfelekezetet, minden válogatás nélkül visszahelyezett a maga birtokainak s vallás-gyakorlatának élvezetébe, amelyektől erőszakkal fosztották meg azokat.

Bocskai István legnagyobb és legmaradandóbb emléket azzal állított magának, hogy kivívta a bécsi békét, amellyel Magyarország és Erdély polgári, politikai és vallás szabadságának örök alapot teremtett, s ezzel kiérdemelte minden magyar tiszteletét és háláját.

Bocskai az életében utolsó kassai országgyűlésen, 1606. december 13-án hívei szívére kötötte, hogy a béke záradékában rögzített jobbításokat a következő országgyűlésen igazítsák ki. Az ekkor már nagybeteg fejedelem pár nap múlva, 1606. december 29-én meghalt. Utolsó kívánsága azonban teljesült, 1608-ban a bécsi béke vallásszabadságról szóló cikkelyét az ekkor elfogadott törvény így fogalmazta meg:

„A vallás gyakorlata mind a báróknak, mágnásoknak és nemeseknek, mind a szabad városoknak és az ország összes karainak, rendeknek, mind maguk, mind a fiscus jószágaiban, valamint a magyar katonáknak is az ország véghelyein, kinek-kinek a maga vallása szerint, nemkülönben a mezővárosoknak és faluknak is, – ha azt önkéntesen és kényszerűsítés nélkül elfogadni akarják – szabad legyen, és annak szabad élvezetében és gyakorlatában senki senkit meg ne akadályozzon.”

Bocskai legnagyobb érdeme, hogy kitartással, ésszel és fegyverrel kivívta az alkotmányosságnak és a vallás szabadságának a szavatolását. Ez tette őt olyan európai hírűvé, hogy szobra felkerült a reformáció genfi emlékművére. Többek között Cromvell és Oraniai Vilmos mellé. A szoborról a fejedelem sugárzó és hitvalló tekintettel néz szét, mint aki vallja minden időben a szoborra vésett jelszavát: *„Hitünknek, lelkiismeretünknek és régi törvényeinknek szabadságát minden aranyánál följobb becsüljük.”*

KUPÁN ÁRPÁD
történész

Magyarok a voronyezsi hómezőn

Magyarságunk múlt századi történetének egyik legsúlyosabb kataklizmája volt az 1939-ben elkezdődött és 1941 végére világméretű összezsapássá terebélyesedett második világháború. Ennek alapjait, mint ismeretes, az első világegést lezáró Párizs környéki békék rakták le, amikor a győztes nyugati hatalmak – különösen a franciák – minden történelmi és etnikai ismeret nélkül diktálták, semmibe vették azokat az érveket, sőt földrajzi és demográfiai szempontokat, amelyekkel a kiküldött magyar békedelegáció megkísérelte meggyőzni őket. Így két évtized múlva, 1941-ben, a Trianonban kegyetlenül megcsönkített ország nehéz választás elé került: részt vegyen-e az akkor még rövidnek ígérkező – Berlinben egyenesen villámháborúnak jövendölt – keleti hadjáratban, vagy vállalja a németekkel való szakítás következményeit, osztozva a nácik által legázolt európai népek sorában. A döntés körüli huzavona ismert, a következmény méginkább. Mégis hetven év távlatából érdemes – és nemcsak érdemes, hanem szükséges is – visszatérni az akkori eseményekre, felidézni 1942 történéseit, Magyarország háborúba sodrásának körülményeit, a 2. magyar hadsereg pusztulását. Annál is inkább, mert – noha könyvtárnyi szakirodalom született a korszakról – a Kárpát-medence magyarsága ma sem tájékozott teljesen erről a tragédiáról, azóta is „cipeli magában a félelmet, a szégyent, a bűntudatot, anélkül, hogy akár Magyarország második világháborús szerepét, akár az összeomlás okait ismerné” (Csoóri Sándor). De nem szabad abba a hibába sem esni, hogy a második világháború idején csak kudarcaink voltak, amelyeket jobb feledni, mint felidézni...

Az „aktív külpolitika” útján

Trianon rendkívül kegyetlen területi, etnikai, gazdasági és katonai feltételei alapvetően meghatározták az elkövetkezendő negyed évszázad magyar politikájának, diplomáciájának törekvéseit és katonapolitikájának fő irányait. A szigorú ellenőrzés évei után a Bethlen István miniszterelnök által 1927-től fokozatosan kibontakoztatott „aktív külpolitika”, majd a harmincas esztendők legelején Gömbös Gyula nevével fémjelzett kormányprogram, amely nyíltan megfogalmazta a békés revízió követelését, jelezte a történelem által kikövetelt utat. A harmincas évek második felének – a magyar revízió törekvések szempontjából – kedvező nemzetközi politika fejleményei mind több reménnyel töltötték el a trianoni béklyó lezárásában érdekelt magyarságot. Olyan események követték egymást, mint a Felvidék,

Kárpátalja, Észak-Erdély és a Délvidék bizonyos részeinek visszacsatolása. Ezek meghozták az első gyakorlati sikereket, de a vezető körökben sokan nem tekintették sem garantáltan megváltozhatatlannak, sem kielégítőnek e területi revíziókat. Nem kevesen úgy vélték, hogy a megfelelő biztosítéknak csak egyetlen módja lehetséges, a Németországgal való kapcsolat minden korábbinál szorosabbra fűzése, a vetélytársakkal szembeni jobb pozíciók kivívása. Ennek szellemében 1941 elején bontakozott ki a belpolitikai feszültség a Honvéd Vezérkar és a kormányzat között a német szövetség melletti elkötelezettség mértéke, illetve formája tekintetében. Werth Henrik gyalogsági tábornok, vezérkari főnök 1941 májusától memorandumok sorozatával „bombázta” Bárdossy miniszterelnököt, sürgette, hogy a magyar katonapolitikát „félreérthetetlenül és igazodás nélkül a tengelyhatalmakra, s ezen belül is elsősorban Németországra kell építeni”. Szerinte „Magyarország a német–orosz háborúban nem maradhat tétlen. E háborúban részt kell vennünk, mert további országgyarapításunk ettől függ.”

Bár a berlini katonai vezetés szükségesnek tartotta volna a magyar haderő egy részének tevékeny bekapcsolódását az 1941 júniusában kitört német–szovjet hadműveletekben, mégsem fordult nyílt kéréssel a magyar kormányhoz. Halder tábornok, a német szárazföldi haderők vezérkari főnöke ezt így indokolta: „Most azon múlik a dolog, hogy a magyar katonai fórumok mozgásba tudják-e hozni a politikai szerveket annak érdekében, hogy ezek maguktól ajánlkozzanak. Azért nem kértük őket, mert ezekért fizetni kellene.” (Íme egy igazi náci úriember, aki nyíltan kijelenti, hogy most nem tud – vagy nem akar fizetni!)

Végül a diplomáciai kötelhúzást Kassa, Munkács és Rahó bombázása „oldotta meg”. Hogy a felségjelzés nélküli repülőkötelék mögött ki állt, ki irányította, annak egész irodalma van, de az tény, hogy elég volt Bárdossy miniszterelnöknek a Szovjetunióval szembeni hadüzenet bejelentéséhez 1941. június 24-én. Ennek következményében az ún. „Kárpát-csoport” megkezdte háborús tevékenységét. Az állományába tartozó 1. hegyivadász-ezredet és a 8. határvadászdandárt hamarosan megszálló feladatokra rendelték, de az 1. gyorshadtest és a repülőalakulat egészen a Dnyeper alsó folyásáig nyomult előre, ahonnan csak december közepére tértek vissza hazai bázisaikra. Tény, hogy 1941 közepére sikerült a magyar „háborús pártnak” bevonnia a felkészületlen Magyarországot a keleti hadműveletekbe.

Időközben azonban váratlan fordulat következett be a szovjet–német harcvonalon: 1941 december elejére ugyanis kifulladásra kényszerült a német „közép” hadseregcsoporthoz tartozó támadó csoportok, s a kedvező alkalmat megragadva, a szovjet fegyveres erők kijelölt seregtestjei Kalinyintől Jelecig, mintegy ezer kilométeres arcvonalon ellentámadásba mentek át. 1942. január első napjaira az orosz haderő elkecseregett küzdelemben 100–250 kilométernyire vetette vissza a Wehrmacht fő hadászati csoportjait. Egy hónap alatt Németország 168 ezer

katonát, 38 hadosztályt, több száz harcokcsit és repülőgépet vesztett Moszkva előterében. A szovjet ellentámadás sikere rendkívüli jelentőséggel bírt, hiszen a második világháború során először szenvedett vereséget a Wehrmacht. A Moszkva alatti vereséget, illetve a vereség méreteit a német propaganda eltitkolta. Saját csapataikkal és a baráti országok vezetőivel, illetve közvéleményével igyekeztek elhitetni, hogy a Wehrmachtot nem a szovjet csapatok, hanem a méteres hóval és szibériai faggyal korán beköszöntött kemény orosz tél állította meg a további előtörésben. Tehát a kudarcért Tél tábornokot okolták. Továbbra is teljes bizalommal viseltettek a legfelső katonai vezetés iránt, várták a megígért utánpótlást. És hittek az 1942-re meghirdetett „végső győzelemben”.

Ám Berlinben is tudomásul kellett venni azt a sanyarú tényt, hogy a keleti hadjárat triumfális befejezése még várat magára. Jóllehet a berlini legfelsőbb katonai vezetés igyekezett a hiányokat pótolni, arra már nem volt lehetősége, hogy az 1942 nyarára tervezett offenzívát az egész arcvonalra kiterjessze. Erőit tehát egyetlen frontra, a déli arcvonalra kívánta összpontosítani. A középső fronton védelembé kívánt maradni, északon pedig Leningrád elfoglalása után akart ismét védelembé átmenni. Délen viszont a támadást négy ütemre tervezte; Voronyezs elfoglalása az első feladat; ezt követi a Donyec és a Don folyók közötti szovjet erők megsemmisítése; majd harapófogó-szerű támadással Sztálingrád bevétele, s az egész hadjáratot a Kaukázus megszerzése tetőzte volna be. Hitler elgondolása szerint, ezzel megsemmisítették volna a szovjet haderő magját és ráteszik a kezüket a hadigazdaság szempontjából leglényegesebb szén-, vasérc- és kőolajlelőhelyekre. A német hadvezetés hatalmas erőket sorakoztatott fel az új támadásra, a rendelkezésre álló 232 hadosztályból 178-at vonultatott fel. Mindezt kiegészítette a csatlós országok mozgósított 52 hadosztálya.

Német számla

E területileg is roppant méretű hadműveletekhez megfelelő számú támadó erők, elsősorban német gyorscsapatok készenlétbe helyezése kellett. De szükség volt a csatlós államok haderőire is. A berlini vezérkar idejében intézkedett. Ion Antonescu tábornagy – a német jóindulat megnyeréséért folyó versenyben – azonnal két hadsereget, vagyis 18 hadosztályt ígért, de kikötötte, a magyar honvédség is ugyanilyen mértékben vegye ki részét az 1942-es oroszországi hadjáratból, mivel nem kívánatos, hogy miközben a román haderő hazájától távol vérzik, Észak-Erdélyben érintetlen magyar csapatok álljanak Románia határában. Mussolinit nem is kellett külön megkeresni. Ugyanis a Duce már előbb sérelmezte, hogy az olaszokat lebecsülve nem vonták be a keleti hadjáratba, most presztizsukból kilenc-kilenc hadosztályból álló hadsereget bocsátott a Führer rendelkezésére.

És következtek a magyarok... Berlin most nyújtotta be a számlát a Felvidékért, Kárpátaljáért, Észak-Erdélyért és a délvidéki területekért. Ezúttal igenis kért, jobban mondva követelt. Előbb Ribbentrop német külügyminiszter látogatott Budapestre, aki a diplomácia „áthallásos” nyelvén elmondta Antonescu nemzetvezető és a Duce felajánlásait, ami alatt és mögött az értendő, hogy Magyarországtól is ezt várja. 1942. január 20-án pedig Wilhelm Keitel tábornagy, a német véderő-parancsnokság főnöke jelent meg a magyar főhadparancsnokságon – ígért, kért és keményen követelt. Ígéretet tett arra, hogy a keleti frontra kivezérleendő magyar csapatokat a németek korszerű fegyverzettel szerelik fel, illetve a meglévőt kiegészítik, hogy ne legyen színvonalbeli különbség az azonos összetételű német és magyar csapatok között. Ígéretet tett a Wehrmacht-főparancsnok arra is, hogy a kiajánlott magyar haderő élelmezéséről a fronton a németek gondoskodnak, amit a magyar Honvédelmi Minisztérium Németországba irányuló külön szállítmányai kompenzálnak. Végül a német konkrét követelés tárgyában is kompromisszumos megállapodásra jutottak: a magyar kormány beleegyezését adta kilenc könnyű gyaloghadosztály (gyalogdandár) és egy páncéloshadosztály első frontvonalbeli alkalmazásához és öt megszálló hadosztály kiküldéséhez. Az előbbiekről alakítják majd meg a 2. magyar hadsereget, amely hadművelési területen katonai szempontból német parancsnokság alá kerül, s felhasználásairól is ő dönt. A magyar vezérkarnak csak fegyelmi és belsőszolgálati felügyeleti joga van a 2. magyar hadsereget illetően. Ribbentrop és Keitel látogatásának a keleti frontra küldendő magyar haderőn kívül más katonai, politikai és gazdasági követelményei is voltak: Budapest engedélyezte húszezer németajkú, ún. volksdeutsch magyar állampolgár besorozását a Waffen-SS-be; Magyarország megígérte, hogy Romániával szemben tartózkodni fog mindenféle ellenséges akciótól; beleegyezett a Németországba irányuló olajszállítások növelésébe; katonailag pedig még rátett egy lapáttal, egy repülőalakulattal is megerősítették a megajánlott új hadseregettestet.

Mindezek után jogosan vetődik fel a kérdés, mi készítette a magyar vezetést ilyen mérvű engedményekre, különösképpen azután, hogy 1941 őszétől konkrét lépéseket tett az ország keleti háborúból való kivonására? A kérdésre a magyarázatot a kor politikai, katonai és szellemi arculatában,

A tragikus visszavonulás

gondolkodásmódjában kell keresni. Anglia és az Egyesült Államok távolinak tűnt; a két birodalom 1942 elején történt hadba lépése Magyarországra nézve (egyelőre) nem járt következményekkel. Románia és Szlovákia magyarellenos politikájával és a keleti front a maga következményeivel viszont konkrét valóságot jelentett. Éppúgy Németország is: még ereje teljében és szinte egész Európa birtokában. S a német háborús propaganda is befolyásolta a közvéleményt. Így hát Hitler követeléseit 1942 első felébe mereven elutasítani, Németországgal konfrontációba kerülni, nem volt tanácsos; az ilyen kalandorpolitika nemcsak hogy minden realitást nélkülözött, hanem megfelelő hadipotenciál hiányában, megvalósíthatatlan is lett volna. Eredménye csak az ország azonnali megszállását ígérte. A két véglet – az ellenállás és a teljes behódolás – között egyedüli járható útnak csak az időnyerés politikája maradt. Vagyis a német kívánságokhoz jó képet vágva, a nagy nyilvánosság előtt teljes tengelybarátságot hirdetve, úgy vinni tovább az államügyeket, hogy az a szükségesnek mutatkozó, de lehető legkisebb áldozatvállalás árán az egész nemzet ügyét szolgálja. A megváltozott helyzet miatt Horthy március 7-én lemondatta Bárdossy László miniszterelnököt és helyébe Kállay Miklóst nevezte ki, aki igyekezett az új külpolitikai helyzethez alkalmazkodni. Politikájának fő célja a belső rend fenntartása, a német nyomás lehetséges csökkentése, a szélsőbaloldal felszámolása és a polgári ellenzék megnyerése volt.

Figyelembe kellett vennie azonban, hogy már 1942-öt írtak, sok szempontból módosult a nemzetközi helyzet. Az év közepén a Midway-szigetknél, a Csendes-óceánon vívott elkeseredett csatában megfordult a hadiszerencse és a kezdeményezés fokozatosan az angol–amerikai erők kezébe ment át. Afrikában is a szövetségesek javára billentette a mérleg nyelvét az októberi El-Alamein melletti ütközet. Majd Nyugat-Afrikában szálltak partra a nyugati hatalmak haderői, melyek néhány héttel később az afrikai német–olasz hadak feltétel nélküli megadását eredményezték. És a fordulat a keleti fronton sem váratott magára... A németek még mindig bízva a győzelemben, a keleti fronton Sztálingrád ellen támadtak, nagy áldozatok árán eljutottak a Volgáig, de az offenzívába lendülő szovjet hadak 1942 november végén bekerítették von Paulus tábornagy seregét. 1943 február elejére a Wehrmacht-erőket felmorzszolták, a megmaradt csapatok pedig megadták magukat.

Sztálingrád előtt és után

1942 közepén Közép-Európában is már mindenki meggyőződhetett róla, hogy a német vezetés a „veszett fejsze nyele után” szalad. A Kállay-kormány – látva a román, olasz és más csatlós országok felajánlkozását – ő is teljesítette a Bárdossy-kormány által beígért 2. hadsereg kiküldését. Június 27-

ig az említett haderő – a magyar hadtörténelem eddigi legnagyobb vasúti szállítással, 822 darab 110 tengelyes szerelvényével – teljes egészében kiérkezett a hadművelleti területekre. Jány Gusztáv vezérezredes pedig átvette az arcvonalszakasz parancsnokságot, s a német B hadseregcsoport alárendeltségében kezdte meg hadművelleti tevékenységét, hogy kijusson a Donhoz. Különösem Tyim város birtokba vételéért folyt elkeseredett küzdelem, mely – ha 20 százalékos veszteség árán is – sikerre vezetett, s nemsokára már a folyóhoz is eljutottak a magyar csapatok. Ezt követően pedig a küzdelem újabb szakasza, a hídfő harcok – Scsucsje, Korotojak és Uriv – megrohamozása kezdődött meg, s tartott 1943. január 12-ig.

Már néhány nappal előbb feltűnő mozgást észleltek Uriv térségében a magyar felderítők; január 5-én pedig egy különös távmondatot hallgattak le: „Hamarosan kezdődik a koncert!” Erre a német hadvezetéssel állandó vitában álló Jány vezérezredes is felkapta a fejét. Szüntelenül sürgette az erősítést, az újabb fegyveres szállítmányokat, a ruházati és élelmiszer utánpótlást a kemény orosz télben. A magyar hadsereg-parancsnokság és német hadseregcsoport vezetői között már hetekkel előbb úgy kiéleződött a viszony: Jány a Wehrmacht-tábornokok előtt dühösen kijelentette: hogy ő nem hajlandó tovább tűrni ezt a bánásmódot, inkább kivonja hadseregét az arcvonalból, hátraarcot vezényel és elvonul haza, Magyarországra. Szóval Jány vezérezredes értett „a koncert beharangozásából”. Mint ahogyan értett német kollégája, von Weichs báró vezérezredes is. Bár igyekezett megnyugtató magyarázatot adni, január 11-én mégis azt jegyezte személyes noteszába: „A szovjet támadás küszöbön áll. A támadás három helyen lehetséges. Közülük a magyar arcvonal a legveszélyeztetettebb.” Pedig Hitler parancsára a német vezérkar éppen innen vonta ki a Cramer-hadtestet a magyar hadsereg legdélibb pontjára, hogy szükség esetén az olasz II. alpini hadtestet támogassa.

Egy nappal később, 1943. január 12-én Uriv térségében tényleg megmozdult az orosz hadsereg, megindította mindent elsöprő, hatalmas erejű offenzíváját a 2. magyar hadsereg által tartott állások ellen. Embertelen feladatot szántak ennek a haderőnek: közel 200 kilométeres vonalat kellett védenie hatásos elhárító fegyverek, tartalék erők, légi- és páncélos támogatás nélkül. A mínusz 35–40 fokos hidegben a fegyverek csődöt mondtak, az emberek tömegével fagytak meg. Noha a magyar hadvezetés már hónapokkal előbb figyelmeztette a német parancsnokságot a voronyezsi helyzet tarthatatlanságára, erősítést és nehéz fegyvereket kért, de csak ígéreteket

Vitéz Jány Gusztáv
vezérezredes

kapott. Tetézte a bajt, hogy a Wehrmacht-hadvezetés csak öt nappal a támadás megindulása után engedte meg a visszavonulás elrendelését, amikor az emberveszteségek már óriásiak voltak. A 2. magyar hadsereg emberveszteségét halottakban, sebesültekben és hadifoglyokban megközelítően 150 ezerre teszik. Más becslések szerint a halottak száma 40 ezer, a sebesülteké és a fogságba esetteké pedig 70 ezer. Hatalmas anyagi pusztulást is hozott ez a csata: becslések szerint a 2. magyar hadsereg hadfelszerelésének mintegy háromnegyed része veszett oda: többek között 110 ezer puska, 3500 géppisztoly, 3300 géppuska és golyószóró, valamint 550 különböző fajtájú és úrmértékű löveg, a páncéltörő ágyúk pedig teljes számban a harctéren maradtak. Itthon csak elkésve és hiányosan értesültek a katasztrófáról, a hazatérőket rendkívül megdöbbenette a társadalom részvétlensége. Pedig ha tudták volna, hogy milyen emberfeletti teherrel kellett megküzdeniük ezeknek a szerencsétlen embereknek a doni hómezőn! Visszavonulásuk során nemcsak a szovjet egységekkel, a faggyal, a hóval és az éhséggel kellett harcba szállniuk, hanem sok esetben a szövetséges német egységekkel is. Hiszen megtörtént, hogy a visszavonuló német katonák magyar sebesültszállító gépkocsikat foglaltak le, könyörtelenül a hóra szórva a sebesülteket. Előfordult az is, hogy a nyugatra vezető utakon a németek fegyverrel biztosították szövetségeseikkel szemben „elsőbbbségi” visszavonulási jogukat, s ahol lehetett, ott az utóvédek utóvédje szerepére kényszerítették a honvédeket. De volt olyan eset is, hogy német egységek fegyverrel űzték ki a falvakban melegező honvédeket, hogy a milicistákkal együttműködve kisebb honvédegységeket, munkaszolgálatos századokat támadtak meg, elrabolva kevéske élelmiszerüket vagy téli felszerelésüket...

Ilyen körülmények között fejeződött be a 2. magyar hadsereg pusztulása 1943. január 27-én. Ez része volt a szovjet áttörésnek, a német hadsereg volgai megsemmisítésének, amely fordulatot jelentett a második világháború menetében. A voronyezsi katasztrófa olyan horderejű vereség volt, amelyet a magyar hadsereg a háború folyamán többé nem tudott kiheverni. Tisztában volt azzal a magyar hadvezetés, hogy az Oszkol folyócska völgyében, száz kilométerre a Dontól, nem fog tudni harcképes seregetesteket alakítani maradék csapatroncsokból. Ezért hazarendelte őket, 1943 áprilisában érkeztek meg. Jány Gusztáv vezérezredest május elsején ünnepélyes külsőségek között köszöntötte Kállay miniszterelnök a Keleti pályaudvaron, dicsérő szóval emlékezett meg a magyar haderő oroszországi küldetéséről. Ez inkább a közvélemény felé, de főleg a német szövetséges felé szólt. Különben Jány vezérezredest Hitler is kitüntette a második világháború egyik rangos német érdemrendjével, a Vaskereszt lovagkeresztjével. Nem szívesen, de Jány is húzódozott attól, hogy birodalmi kitüntetést fogadjon el – már csak a németekkel a háború folyamán kialakult feszült viszonya miatt is. Hogy mégis sor került rá, annak kizárólag politikai okai voltak. Hitler – noha szemében a fegyvertársak

hadseregei csődöt mondtak, igyekezett legalább a külvilág előtt megóvni a látszatot. Jány kitüntetése is ezt a célt szolgálta, s egyben gesztus volt a magyarok felé. Ám ez nem tudta feledtetni az elmúlt hónapok harci eseményeit, sem rossz hatásukat a német–magyar barátságra. Helyesen domborította ki könyvében harminc évvel később egy német történész, Jürgen Förster (Stalingrad. Risse im Bündnis 1942/43. Freiburg, 1975), hogy az 1942–43-as téli vereségek Berlin számára nemcsak a németek oroszországi offenzív tevékenységének végét jelentették, de egyben kezdetét is annak a mély és folyamatosan egyre mélyülő válságnak, amely Sztálingrád után és Sztálingrád következtében a berlini kancellár és európai szövetségesei, illetve fegyvertársai között keletkezett.

Visszatérve Jány Gusztáv szerepére, az ő pályafutása a 2. magyar hadsereg utolsó csapatainak hazaérkezése után befejeződött. 1943. augusztus elsejével hatvanadik életévének betöltésével nyugállományba került. Budapest ostroma elől Bajorországban húzta meg magát. 1946 októberében felesége halála után úgy döntött, hogy hazatér, bár tudta, hogy doni szerepléséért bíróság elé állítják. De vállalta a meghurcoltatást. Letartóztatták, jórészt mondvacsínált, mesterségesen felnagyított, politikai indítékú vádak alapján a budapesti népbíróság golyó általi halálra ítélte. 1947. november 26-án végezték ki. Érdekes, hogy kollégája, Italo Gariboldi vezéreztetés, a magyaroktól délre húzódó arcvonalon harcoló, szintén szerencsétlen sorsú 8. olasz hadsereg parancsnoka nem járt így. Őt az új olasz kormány rehabilitálta és 91 éves korában hunyt el Milánóban. Mindketten az oroszok ellen vezényelték katonáikat, csak hogy az első a szovjet megszállási övezetben került törvény elé, a másodikat viszont angol–amerikai zónában nem vonták felelősségre. Jány ügye politikai ügy lett.

Befejezésül hetven év múltán is érdemes visszatérni a doni eseményekre, arra keresni a választ, hogy előre kiszemelt áldozat volt-e a 2. magyar hadsereg a német–magyar fegyverbarátság oltárán? Meghalni, elpusztulni küldték ezt a hadsereget 1500 kilométerre a Don mentére? Nem. Egy hadat nem meghalni küldenek a csatamezőre, hanem harcolni, lehetőleg győzni. Tény, hogy Magyarország német kényszer nélkül 1942 tavaszán nem küldött volna hadsereget a keleti frontra. Miként tény az is, hogy Kállay kormányfő már 1942 őszén visszahozta volna a Don mellől, ha a Németországgal szemben követendő reálpolitikája nem diktált volna számára mérsékletet. Ám a magyar királyi honvédség vezetőinek felelősségét illeti, ők bár látták a doni hadsereg ezernyi problémáját és segítőkészségük is megvolt, mégse vették elég komolyan az 1942 novembere óta a keleti fronton kialakult új helyzetet. Még a múltban éltek, elképzelni sem tudták, hogy az általuk lebecsült orosz haderő feltámad, s hatalmas arányú és nagy kiterjedésű támadásokba lendül. A doni küldetést amolyan „folyam megfigyelésnek” tekintették, állítva, ha komolyabb orosz támadásra kerül sor, a németek azonnal segítségükre sietnek...

Hát nem siettek. **Vihar Béla: Egy katona megy a hóban** című halhatatlan versében állít emléket ezeknek a katonáknak:

*„Tizenhét nap és tizenhét éjszaka jöttünk visszafele,
futva, bolyongva, menekülve
az égrekelt tenger porhanyos örvényében.
A tél kivonta jégyszablyáját és a világ
négy tája felé suhintott,
és orrlíkain orkánt okádó sörényes paripán
száguldott körbe, körbe.
Eközben hátunk mögött a torkolattüzek esője,
a vaskolosszus, a lángokból felkelő roppant sereg,
a hazáját ellenünk védelmező ármádia
mennydörgő lökéssel zengte: vissza, vissza...
Ó, barátaim, akik elhullottatok
értelmetlenül és céltalanul és magatok ellenére,
mert engedelmeskedtetek egy papírlap akarátának,
s menten letettétek a kalapácsot, az ásót, a tollat,
megöleltétek utoljára szeretteiteket,
a félelem miatt vállaltatok a még nagyobb félelmet,
s elmentetek, s meghaltatok, kiért, miért?
Nem a mi háborúnkat vívtuk
lakatosok és béresek, könyvelők és bölcsészdoktorok,
akik áldozatul odadobattunk a legtöbbel, életünkkel.”*

...

*Fúj a szél, suhog a fergeteg,
a távolban piros nyílaló sebhelyek, falvak hamvadoznak,
egy kigyulladt gép tüzes testtel, égő keresztként
megfordul a csilingelő, ezüstfehér erdők felett.
Fúj a szél, suhog a fergeteg: vajon hazatalálok-e?
Vagy évszázadokról évszázadokra
megyek, csak megyek, egy katona a hóban,
és előttem és mögöttem lábak, hátaik,
katonák vonulnak az idő peremén,
egyre távolodva.
Ajkam még mozdul: süllyedünk, kiáltunk, süllyedünk, kiáltunk.
De már senki nem felel, csak a szél, csak a hó.
Halljátok? ”*

Igen, halljuk. Hetven év múltán ezért emlékezünk 1942–43 telére, katonahőseire, akik erkölcsi tartásukkal, erényeikkel még a doni tragédia napjaiban is méltók a nagy elődök harci hagyományaihoz, s példaként állhatnak a jövő nemzedékei előtt.

MIHÁLKA ZOLTÁN
történész

IRODALMI KINCSESTÁR

Bod Péter, az első magyar irodalomtörténész

A történelem és az egyház kőfalát megremegtető mozgalom, mely végighömpölygött az elmúlt századokon, 1517-ben indult, s a reformáció nevet kapta. Hogy mit jelentett a mozgalom teológiai szempontból, nem az én tisztem kifejteni. De hogy ilyen messze tekintek, annak az oka, hogy felbecsülhetetlen következménye származott az anyanyelvre és a magyar irodalomra nézve. Új szellem, új hit, új tudomány, új társadalom, új iskola, új nyelv, írás, könyv, mind összefolynak a reformáció magasabb egységébe. Aki valami újat érzett

vagy akart a 16. században, mind a reformációban kereste megvalósítását. Az új eszmék hirdetése széleskörű írói tevékenységhez vezetett, mivel a reformátorok szóval és tollal egyaránt síkra szálltak az új hitigazságok terjesztése érdekében. Éppen innen ered a reformáció irodalmának legnagyobb vívmánya: magyarnyelvűsége. A prédikátorok a tömegekhez szóltak, és ezért a nép nyelvét használták, sőt gondoskodniuk kellett a Biblia és a zsoltárok magyarra fordításáról is. Így született meg a magyar irodalom, és mindinkább gazdagodott a magyarul írók tábora. Ha nem így történt volna, honnan tudott volna kétszáz év elteltével Bod Péter ötszáznál több magyar író életéről és munkásságáról beszámolni nagyjelentőségű irodalomtörténetében?

Háromszáz évvel ezelőtt, 1712. február 22-én látta meg a napvilágot Felsőcsernáton községben Kézdiszékben Bod Péter, aki korán árvaságra jutott. Édesapja révén nemesi származású, de szegénysorú ifjúként töltötte fiatal éveit. Nagyenyeden szolgadiákként készült fel egy ritka, szépen ívelő tudományos pályára. Akik felismerték tehetségét, segítő kezet nyújtottak felé, hogy iskolázott felnőtt váljék belőle. Ő maga így vall erről az időről részletesen megírt Önéletírásában: „A legnagyobb hévvel viseltettem a tudományok iránt, de hiányzott a tanulásra való alkalom. Végre, amiért

olyannyira vágyakoztam, az 1724-ik évben az ősz táján a nagyenyedi kollégiumba mentem.” A tehetséges diák tanulmányait úgy tudta elvégezni, hogy támogatói ehhez hozzájárultak, vagy közben az ország különböző városaiban, falvaiban tanítói állást vállalt. Öt évi nagyenyedi tanulás után Felsőbányán tanító lett, s ottani három év alatt „könyvekből valamelyes tudományos kincset gyűjtött.” Bizonyára némi pénzt is munkája nyomán, a továbbtanuláshoz.

Amikor visszatért Enyedre, a kollégium felső tagozatában bölcseletet és hittudományt tanult. Életének az iránya ekkor dől el a könyvek felé. Két esemény határozza meg: az első az, hogy mint kiváló tanulót, támogatni kezdi őt Bethlen Kata grófnő, a másik az, hogy a kollégium könyvtárának gondozásával bízták meg. Így hamarosan szert tehetett a könyvek ismerete által olyan általános műveltségre, amely íróvá válását is elősegítette. A grófnő udvari papjává választotta. 1740-ben elnyeri „a hollandiai fényes rendek” egyik ösztöndíját, amelyet éppen erdélyi református diákoknak alapítottak. Bethlen Kata 50 arannyal segíti útjára. A leydeni egyetemen keleti nyelveket, bibliai tudományokat, egyháztörténelmet, bölcseletet, vegytant, sőt csillagászatot és bonctant is tanult. Három év múlva hét és fél mázsa könyvvel tér haza. Egy ideig továbbra is Bethlen Kata udvari lelkésze, majd 1749-ben Magyarigenben református lelkészként kezdhette meg áldásos tevékenységét. 1751-ben feleségül vette Bányai Zsuzsannát, a gyulafehérvári egyházmegye esperesének leányát. Házasságukból kilenc gyermek született, de kicsi gyermekkorban hatan elhaláloztak, csak három gyermek érte meg a nagyobb kort. Miután Bod Péter özvegy maradt, leányáról Bethlen Kata gondoskodott.

Bod Péter munkásságának értékét növeli a művelődési élet alakítása érdekében folytatott tevékenysége. Kibővítette és átírta Pápai Páriz Ferenc híres szótárát. Szép gyűjtő vállalkozása volt a Magyar Sírfeliratok című kétkötetes műve. Százötvenhárom király, királyné, fejedelem, hős, tudós és kiválóság sírfeliratát adta közre. Legtöbb verses felirat, sokat közülük maga másolt a sírkövekről. Kősziklán épült ház ostroma címmel a Kocsi Csergő Bálint gályarab latinul megírt művét fordítja magyarra. Anekdotagyűjteménynek nevezhetjük Szent Hilárius című könyvét 1760-ból. 684 kérdés-felelet Istenről, tudományról, gazdagságról, szegénységről, bűnről, világról és a halálról. „Szívet vidámító, elmét élesítő, kegyességre serkentő rövid kérdésekbe és feleletekbe foglalt dolgok.”

Ráday Gedeonnak írt levelében ő veti fel először az első magyar Tudós Társaság megalapításának tervét: „Minthogy a magyar nyelv erősen kezdett megromlani a mi időnkben, jó volna annak ékesítésére s megerősítésére jót csinálni a más nemzetek példájok szerint valami Literata Societast felállítani.” Pedagógiai tudását annyira elismerték, hogy Széki Teleki László hozzá küldte József nevű fiát a magyarigeni parókiára a teológiai és történelmi tudományokban való képzésre.

MAGYAR ATHENAS

AVAGY
AZ ERDÉLYBEN ÉS MAGYAR-ORSZÁG-
BAN ÉLT TUDOS EMBEREKNEK, NEVE-
ZETESEBBEN A KIK VALAMI, VILÁG ELEI-
BE BOTSÁTOTT ÍRÁSOK ÁLTAL ESMÉ-
RETESEKKE LETTEK, 'S JO EMLÉ-
KEZETEKET FEN-HAGYTÁK
HISTORIAI JOK

MELLÉT
SOK ESZTENDŐK-ALATT. NEM KEVÉS
SZORGALMATOSSÁGGAL FOYRE-SZEDŐTETT, ÉS AZ
MOSTAN ÉLŐKNEK, 'S EZ-UTÁN KÖVETKEZEN-
DŐKNEK TANUSÁGOKRA, 'S JORA-VALÓ FEL-
SERKENTÉSEKRE KÖZÖNSÉGSÉ TETT.
F. TS. BOD PÉTER.
A' M. Igeni Ekklesiában a' KRISTUS Szolgája.

Bod Péter 1810

Nyomtatottat 1766-dik Eféntőben.

írása a németből átvett f = s miatt a mai olvasó számára nehézkes, mégis megérdemli, hogy bemutatóban néhány íróról, költőről ebből bővítsük ismeretünket.

A mű előszavában így indokolja munkájának megszerkesztését: „Az indulat, melynek minden emberben meg kell lenni, engemet is arra ösztönöz, hogy amit felebarátimnak hasznokra és a magyar nemzetnek tisztességére és ékesítésére ítélek lenni, abban ne legyek csak hallgatással, hanem ami tőlem kitelhető, azt véghezvigyem. Mert valamiképpen a hazának ártani nem szabad, azonképpen annak nem használni, mikor lehetne, nagy vétek.”

BALASSA BALINT. Vólt ez a' régi nagy Balassa Familiából, melyből fok nagy hírű vitéz Uri emberek vettenek eredet, kiknek emlékezetekkel tellyefek a' Magyar Historiák. Követték ezek a' Reformációtól fogva a' Reformáta Vallást a' múlt sékulum közepe tájáig; midőn némellyek a' Római Hitre kezdetek el-térni. Gróf Balassa Bálint, nem tsak híres nevezetes vitéz Ur vólt, hanem nagy tudományu-is, és a' vers szerzésben igen hatalmas.

BORNEMISZA PÉTER. Régi jó nemes Familiából vette eredetét; de kised-korában mind a' ket Szülétől meg-fofztatván, fok nyomorúságok között nevedett, az Udvarokban hányódott, vetődött. Termézfete szerint hajlott a' Tanulásra, Kásán, Bétsben, 's más Oskolákban-is a' tanulást gyakorlotta; fő-képé az Isten beszédének olvasásában gyönyörködött, azt még XVIII. efsztendőskorában a' fzállásán Bétsben, az oda gyülekezett népnek olvasta, tanította; mellyért az Egri Püspök Oláh Miklós el-is vádolta, 's fok-képen ijefztgette, fenyegette.

Leghíresebb könyve a Magyar Athenas 1766-ból. E cím onnan ered, hogy Athénnek nevezték régen az egyetemi városokat. Itt az ország tudós világát jelenti. Célját szerényen így jelzi: „Szándékom ez írásom által hazájoknak hasznokra és ékesítésére és Isten dicsőségének terjesztésére élt jó embereknek emlékezetet nyújtani.” A Magyar Athenas igen fontos irodalomtörténeti alkotás, mert számos könyvet csak belőle ismerünk, azóta sok minden elveszett, ami Bod Péter kezében megfordult. Ő ugyanis csak azokat az írókat vette fel lexikonába, akiről maga tudott, és akiknek a könyveit a kezébe is vehette. A mű később is forrásul szolgált az irodalom történetírók munkájához. Bár nyelvezete és

Bod Péter lelkészi és irodalmi működésén kívül a szőlőművelésben találta örömét, és ez volt halálának oka, ugyanis kezét késsel oly erősen vágta meg, hogy a vérzést nem lehetett megállítani, s 1769. március 3-án, ötvenhét éves korában elhunyt. Magyarigenben 1969-ben, halálának kétszázadik évfordulója alkalmából emlékműzeumot avattak az író egykori munkahelyén, nem messze sírjától.

Medgyes Lajos, a '48-as lelkesz-költő

A 19. század történelmi, művelődési élete oly gazdag és sokirányú, oly változatos, hogy még azok is lelki kényszert éreztek a folyamatokba való bekapcsolódásra, akik eredetileg más életpályát választottak maguknak. Elragadta őket a reformkori tettek, eredmények sikere, majd a forradalmi hangulat, mely egyre szélesebb körben mozgatta meg a költőket, írókat és az értelmiség más rétegeit, s ébresztette fel bennük a tenni akarás vágyát.

Ezek között a lelkes hazafiak között találjuk Medgyes Lajos nevét, aki jeles egyházi szónok, kiváló költő és a nemzeti törekvések egyik nagyszerű bajnoka, aki mélyreható szerepet játszott főleg az erdélyi részeken, többnyire a negyvenes évek közepétől a hatvanas évek végéig.

1817. november 17-én született Sárosmagyarberkeszen, a régi Kővárvidéken, a mai Szatmár megyében. A nyárádszentimrei Medgyes család ősrégi székely dinasztia, a költő büszke is őseire. Hogyan kerültek Szatmár megyébe, ahol megszületett Lajos, a legidősebb fiú? Ahogy Mátyás király születési helye is véletlenül lett Kolozsvár. Medgyes Lajos édesapja ugyanis gazdálkodott, de ügyvédkedett is. Kitűnő képzettségű férfi volt, Marosvásárhelyen az ügyvéd-vizsgáló bizottság tagja, ki anyanyelvén kívül igen jól tudott latinul, németül, franciául, olaszul. Az apa ügyvédi foglalatossága miatt tartózkodott Berkeszen feleségével együtt, amikor elérkezett gyermekük megszületésének ideje.

Az ifjú a Nyárád völgyét tekintette szülőföldjének, ahol nevelkedett, s ahol lakott a Medgyes család ősidőktől fogva. De a szülőföld szeretete nem vált egyoldalúsággá, hanem erős hazaszeretetté, szilárd nemzeti öntudattá izmosodott. Iskolába a marosvásárhelyi református kollégiumba került. A híres iskola századok óta nemcsak erős mentsvára a magyar nemzeti szellemnek, hanem mindig több kitűnő tanárral dicsekedett, kik mély és állandó hatást gyakoroltak az ifjúságra. Így Medgyes tanárai közt volt Bolyai Farkas is, az európai hírű tudós, aki sokoldalúságával is nagy hatással volt az ifjúságra. A történelmet, a nyelvészetet-irodalmat Antal János, a későbbi püspök tanította. Ercsei János pedig politikai, lelkesítő szónoklataival hatott az ifjú nemzedékre. A teológiát Bodola Sámuel, a későbbi püspök tanította. E nagy pap jeles képzettségű, kitűnő tanár volt, aki később, a legválságosabb időben erős kezekkel irányította az egyház kormányát. A tanárok mindannyian tudósok és írók, hazafiak és jellemes férfiak. Különben is e kor a nemzeti és alkotmányos újraéledésnek lélekemelő korszaka volt, senki sem maradhatott közömbös az események alakulásának hatására. Nem csoda, hogy Medgyes Lajosnak legkedvesebb tantárgyai a magyar nyelv, a történelem és az irodalom lettek. Verselni is

kezdt. Sajat bevallása szerint tizennégy éves korában írta első versét. Egy kis kéziratos füzetben harmincnyolc ifjúkori, kiadatlan költeménye maradt fenn. Az ifjú költő-tanuló versei nemsokára megjelentek az újságokban is. Még diák volt akkor is, amikor Fibián című elbeszélő költeményével elnyerte a Kisfaludy Társaság dicséretét.

Befejezván teológiai tanulmányait, Antal János erdélyi püspök 1843 januárjában ajánló levelével Marburgba indult, hogy ott képezze magát tovább, de csak Bécsig jutott el. Ott érte a hír 1844 februárjában, hogy a dési református egyház megválasztotta lelkészének. Megválasztásában különösen buzgólkodott özv. Czakó Józsefné, a költő későbbi anyósa. 1859-ben hívták Szentesre, de Tompa Mihály, kivel baráti levelezést folytatott, így írt neki: „...a Szamos partját, óvári regényes lakodat sohasem fogod feltalálni Szentes árnyatlan, víztelen, hegytelen homok- és nádvidékén.” Nem is ment el Medgyes Lajos. Ott maradt 1894 decemberében bekövetkezett haláláig.

A paplak az Ó-vár nevű hegyfokon van, melynek kertjéből gyönyörű kilátás nyílik a Szamos völgyére s a regényes és regés dombokra. A kert mellett egy tér, ma szép sétatérre alakítva, melyen egy kőoszlop s egy nagy lapos kő látható. A monda azt tartja, hogy honfoglaló őseink ezen a kövön pihentek meg. A kert végében, emelkedettebb pontra építtette a lelkész-költő kedves dolgozó szobáját, melyről verseiben gyakran megemlékezett. Így fogsága idején, amikor a '48-as forradalomra való lelkesítő versei miatt a kolozsvári Fellegvár börtönében raboskodott, így írt kedves lakhelyéről:

*„Désen, hol őseinknek
Legelső vára, az ó-vár vagyon,
E vár végső fokára
Építtetém magános kis lakom-
Vélém: a lelkek hozzám le-lejárnak,
S föltárják titkát a múlt fátyolának.*

*Munkácstól erre tartott
S itt vert tábort a daliás sereg:
Egy kőpad s egy agg oszlop
E tény emlékét hűn őrizte meg.
A hét vezér ott ült hadi tanácsot,
Győzelmi hálát a nép itt kiáltott.*

*E várban ittak áldomást
A magyarok s a székeltek.
A honszerzés dicső korán
Előbb itt egyesültenek.*

*Ott az oszlop, melynek tövén
Az áldozattűz lobogott.
Az egyesült testvériség
Kézfogva ott imádkozott.”*

1844. április 24-én vette feleségül s esküdött meg a sófalvi templomban Czakó Máriával, akinek családja szintén a Székelyföldről került a Szamosvölgybe, s mint tekintélyes birtokosok részt vettek a megyei közéletben. Kilenc gyermekük született, de kettő igen korán távozott körükből. Az Erdélyi lant című kötete őrzi felesége és gyermekei iránti érzelmeit tartalmazó verseit.

A közélet terén Medgyes Lajos hivatásánál fogva elsősorban mint lelkész szerepelt. Jeles szónok volt, a hívek szívesen hallgatták beszédeit, prédikációit. Az egyházi irodalom terén is maradandót alkotott. Négy kötet egyházi beszéd s öt imádságos könyv jelent meg tőle, sőt kis füzetekben alkalmi beszédeit is kiadták. Beszédeit ünnepi legátusok, szónokló diákok egész Erdélyben mindenfelé használták. Tompa Mihály, az ismert lelkész-költő is bevallja, hogy pályatársa imáinak szövegét ő is megismerteti „gömöri nyájának” tagjaival. Hazafias szellemű egyházirodalmi műveiért sokszor került kellemetlen helyzetbe, a kiadó többször figyelmeztette, hogy nemcsak politikáról, de hazaszeretetről sem szabad írnia. Egy imádságos könyvét el is kobozták, mert volt benne egy imádság a hazáért.

Dés kisváros lévén, a hívek közelebbi kapcsolatba kerültek a lelkész-költővel. Nem térhetett ki az alkalmi költemények írása elől. Így jöttek létre a különböző sírfeliratok, gyász- és örömdalok, emlékkönyvbe írt versek. De Medgyes Lajos költészetének javát hazafias és politikai költemények teszik. Kezdetől fogva élénken részt vett a politikai mozgalmakban. Gyűlésezett, szónokolt, dalolt, cselekedett. Egész lelke lett a megyei közéletnek, hatása messze elért az országban.

A természet, a hegyek iránti rajongása is helyet kap költészetében, a Székelyföld emléke is vissza-visszajár verseiben. Így ír Bálványosról:

*„Magasan áll Bálványos vár
A Szent- Anna tava felett!
Alatta zúg el a vihar,
Tövén járnak a fellegek.*

*Reggel van. A völgyek köde
Fejéren leng a vár körül:
A napfény lent a fenyveken
Gyémánt-lepelként elterül.*

*Alább a Szent-Anna tava,
A nap vidám sugáriban,
Tükrében ringatván a tájt,
Hullámszik, mint olvadt arany.*

*A helynek tündér képe van –
Mit föl nem ér a képzelet:
Nem csoda, hogy a hős Apor
Lakul választá e helyet.”*

Medgyes Lajos emléke sokáig feledésbe merült, nem beszéltek róla. Verseire a második világháború feszültségei közepette irányult nagyobb figyelem. Verseiben tündöklő Erdély című gyűjtemény hét versét újítja fel, 1941-ben jelent meg, szerkesztője Szentimrei Jenő, a költő unokaöccse volt. Ebben a válogatott kötetben olvashatták az 1860-ban írt Békeszózat című versét, mely az adott történelmi helyzetben újra időszerűvé vált, a néptestvériség követelményét szolgáltatta meg. Ezt a versét a második világháború után meg is zenésítették, sőt az iskolai tankönyvbe is bekerült. 1946-1949 között Medgyes Lajos Népfőiskola néven szabadegyetem is működött Désen.

Dávid Gyula irodalomtörténész kiderítette, hogy a meggyőződése miatt hivatalos körökben háttérbe szorult költőt 1877-ben az ellenzéki lelkületű Tolnai Lajos lelkész-író vontta be a Marosvásárhelyen akkor alakult Kemény Zsigmond Társaság munkakörébe, s helyet nyitott számára a szerkesztésében megjelenő Erdélyi Figyelő, illetve Figyelő című közlönyben.

Medgyes Lajos sokoldalú tevékenységének méltatása befejezéseként következzen a lelkész verses vallomása hitének mélységéről és Istenbe vetett rendíthetetlen bizalmáról:

*„Oh, mint rohannak az évek!
Mint jár le minden itt alatt!
Öröm, kedv, játszi remények,
És az élet egy pillanat:
Csak te vagy végtelen, oh Isten!
Benned semmi változás nincsen.*

*Előtted állok remegve
Az évnek végső alkonyán,
Könnyek szöknek fel szemembe
S imádlak téged jó Atyám,
Örökléted mély tengerének
Csöppeiből hullnak az évek.*

*De bár ha összedől a föld
És megroppannak az egek,
S a rémület mindent eltölt-
Én még akkor sem rettegek.
Lelkem a dült romokon által
Hozzád örök honába szárnyal.”*

Olosz Lajos, a jogász-költő

Az iskolai tananyagból kimaradt a neve. Csak a verseket kedvelő, lírai költemények gyűjteményes köteteiben találkozhatott modern költészetünk egy-egy mély gondolatokat tartalmazó alkotásával. Pedig a 30-40-es években számon tartott ígérete volt az Erdélyi Helikon író-költő csoportosulásának. 1926-ban Kemény János meghívására részt vesz az első Helikoni találkozón Marosvácsén, majd még kétszer tesz eleget a meghívásnak.

Harminchat éven keresztül Olosz Lajos, mint költő, eltűnik az irodalmi közéletből, hallgatásának

okát ő maga így magyarázza 1971-ben közzétett életrajzában: „Én pesszimiztikus világszemléletű ember voltam talán mindig. Óriási különbséget láttam az eszményeim és a megvalósulások között. Az erkölcsi mélypontokat nehezen viseltem el. Az viszont, hogy állandóan írom a pesszimizmust, bántotta a lelkiismeretemet, mert én az életet nagyon szeretem és sokra becsülöm. Az a számla, amelyet az élet lelkileg nekem benyújtott, ha akartam, ha nem, pesszimizmushoz vezetett.”

Olosz Lajos az Arad megyei Ágya községben született 1891-ben, ahol édesapja községi jegyző volt. Gyermekkorát távol szüleitől, Németországban élő nagybátyjánál tölti, aki megvakult, és a kis Lajos pótolja elvesztett szeme világát. Vezetője, felolvasója, titkára, barátja lesz nagybátyjának. Tanulmányait magánúton végzi. Nagybátyja igen nagy hatással volt érzelmvilágára, általános műveltsége alakulására. 1906-tól Szegeden jár középiskolába, ott is érettségizik. Érettségi után visszatér szülőföldjére, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem joghallgatója lesz. Ügyvédként Köröskisjenőn telepedik le, ahol a környék lakóinak ügyes-bajos dolgait intézi. Ekkor kezdi meg először a változatosság kedvéért, a verselgetést.

A kolozsvári évek alatt ismerkedik meg Reményik Sándorral, a már ismert költővel. Reményik így vall Oloszról: „Ifjú éveimnek egyik legbensőbb barátja, férfikoromnak, meghasonlásaimnak és győzelmeimnek társa, testvérem a magányban és bajtársam az erdélyi irodalmi élet lövészárkaiban.”

A jóbarát látogatást tesz Köröskisjenőn, magával viszi Olosz verseit Kolozsvárra, s közölni kezdi azokat a Pásztortűzben, az Erdélyi Szemlében és az Ellenzékben. Ezzel el is kezdődött a kisjenői ügyvéd költői pályája. Az Erdélyi Szépmíves Céh megjelentette két verseskötetét, az egyikhez Kós Károly készített illusztrációt. Berde Máriával, Tabéry Gézával létrehozzák az EMÍR – Erdélyi Magyar Írói Rend – írói csoportosulást.

A szépen felfelé ívelő életpályát megzavarja a második világháború végén történt internáló táborba történt hurcolása. A lágerben töltött idő után haza-

térve egyre inkább elfordul az emberektől, megtalálja az utat Istenhez. A táborban még nagyobb szükség volt arra, hogy az elhurcolt emberek közel érezék magukat Teremtőjükhöz. Egyik lágerlevelében ezeket írta Olosz Lajos:

„Nem tudok eléggé hálát adni az Istennek, hogy e nagyon nehéz idők elviseléséhez hitet adott a szívembe, ami nélkül teljesen összeomlottam volna. Ezt a hitet köszönöm, őrzöm, ápolom, és ez vezet a sötét világtalanságban.”

FELOLDOZÁS

*Az oromhoz két szuronyos fenyőfa kísért.
Csuklómat bozót megkötötte.
Lánc csikordult vagy patak csörgött:
ott állottam bírám előtt.
Lerogytam térde hajlásához
és hozzákezdtam a vallomáshoz:
Bűnös vagyok és tévelyedett.
Írt törvényeidet átalháltam.
Felláadtam és szembeszálltam.
Parancsaidat rendre összetörvén
magam kerestem, mi legyen a törvény.
A napot kérdeztem, a földet kérdeztem,
az eget kérdeztem és a véremet kérdeztem,
minden válasznak a kételyét éreztem.
Elhagyott a nap, mert sötét voltam,
a föld elhagyott, mert feljebb törtem,
az ég, mert visszahulltam összetörtén,
a vérem, mert sanyargattam.
Harcba keveredtem mindegyik urammal.
Legyőztem és magamra maradtam.
Magasságos Nagy Úr, havasi csend és béke,
kinek százöles szikla az örök bírói széke,
fenyők a poroszlói és pallosa a villám,
légy Te az én könyörtelen, igazságos bírám.
Ismerem ezer bűnöm és százezernyi vétkem,
ítélj most felettem, ha csúnyán s rosszul éltem.
Nyakszirtemet halálra szántan villámod alá hajtom,
kegyelemért könyörgésre ki nem nyitom az ajkam,
akit kergetett és csábított millió lidérc és örvény,
most akarom, hogy teljesedjék, ami Teszerinted törvény.
A szikla lágyan lehajolt és kezét a fejemre tette,
a két poroszló szelíden mellém heveredett le.
Csend zúgta be a völgyekig a párás erdő-tengert
és az Isten megölelte a földre rogyott embert.*

Olosz Lajos a költészet és ügyvédi pályafutása során a legnehezebb időben egyházi tisztséget is viselt. Éveken át főgondnoka volt a Kisjenő – Erdőhegyi Református Egyházközségeknek. Sokat fáradozott ebben az időben a helybeli lelkipásztorral együtt az új templom felépítésén. 1940 végétől a leszakadt egyházmegyék rangidős főgondnoka. Mint költő, ügyvéd és egyházi tisztségviselő, mindent megtesz azért, hogy hűséges sáfára legyen a rábízott lelki, szellemi, anyagi értékeknek, és Istentől rendelt feladatának tekinti a dél-erdélyi magyarság meggyötört állapotában a lelket tartani.

1946. november 27-én a nagyváradi Lorántffy Református Leánygimnázium dísztermében tartott közgyűlésen az Egyházkerület újralakulását, és megejtik a tisztújítást is. Ezen a közgyűlésen Olosz Lajos rangidős főgondnok, világi elnökként üdvözlí a megjelenteket.

Később a hatalom szemében összeegyeztethetatlenné vált az ügyvédi és egyházi gyakorlat párhuzamos művelése, ezért egyre ritkábban szerepel a neve az egyházi rendezvényeken. Egyre inkább Köröskisjenő jelentette számára az életteret.

KÖNYÖRTELEN MESÉK

*Vérből vérbe, tízezer éve
átszáll mindig egy súlyos, forró, nagy kereszt,
együtt nő velünk
és, ha nőttünk,
magához szorít és nem ereszt.
Két karunkkal szélesen átöleljük,
szorosán hozzásimulunk,
ajakunkat reá tapasztjuk
és emésztő tűzében elhalunk.
Amerre megyünk, magunkkal visszük,
fejünk felett magasan áll,
feltört vállunk sebe, ha éget,
terhe alatt, ha lépni nem tudunk,
nem fogad el semmi mentséget.
Forró fáján, ha nagyon kiégtünk,
parancsára, ha állunk és kérdezünk,
ha az asszonyok között eszünkbe jut
az Anyánk és Mária,
akkor érezzük, hogy kereszt a kereszt,
vérünkre döbbenünk,
megítéljük magunkban
a garázda, szilaj ősokeket
és vallatóra fogunk*

*egy halotthalvány, ifjan elhalt
porladó dédanyát
és akkor lelkünkre hullanak
a sötét, forró, könnyörtelen mesék.*

Milyen is volt ez a vidék, ez a táj, ez a választott világ, ahol 1917 óta élt? A Maros és a Körösök köze, Erdőhát, Köröskisjenő legutolsó háza, a folyó árterén pompázó, hajdani Háda park mellett, melynek emlékét már csak két mocsári tölgy őrzi. A valamikor 79 holdas park ősfái, tölgyei, vöröset virágzó mogorói, száz évben egyszer nyíló áloéi, furcsa vadvirágai helyén ma árvíz pusztította, tönkrement növényzet látható. Ebben a madárhangtól hangos dúsnövényzetű kertes házban élt, ahol közben ő maga is mindig ültetett tulipánfát, hársfát, páfrányokat, két ezüstnyárfát. „Nem is kert ez már – mondta egyszer Olosz Lajos –, inkább vadon, mert inkább gazdagítottam a kertet, nem ritkítottam.” Rajongással beszél lakóhelyéről, a házról, a kertről:

„Az utolsó szerelemmel szeretem. Boldog vagyok, hogy itt éltem. Pedig hányszor lett volna alkalmam elmenni a városba, de sohasem kíváncsoztam innen a sok tülekedő ember, a rengeteg kő közé. Milyen boldog voltam, amikor egyszer, egy őszi napon felrepült a kertemből egy erdei szalonka...”

Ebben a csodálatos, idegnyugtató környezetben soha nem érezte magát a világból kirekesztettnak. Sokszor felkeresték a régi barátok, író- és költőtársak. Ők is felüdülést kerestek és találtak ebben az oázisban. De levelezés útján is tartotta a kapcsolatot régi barátaival: Reményik Sándorral, amíg élt, Áprily Lajossal haláláig, és Lám Bélával, legtovább Olosz Lajos élt közülük. A levelek arról tanúskodnak, hogy önzetlen férfitársaság volt köztük, együtt örültek a másik sikereinek, boldogságának, s együtt éreztek a kudarc vagy sikertelenség miatt bánkódóval. (Levelezésüket kötetben jelentette meg 2005-ben Kolozsváron Lám Béla lánya.)

Olosz Lajost a család és a természet közelsége, Istenbe vetett hite elégedett, boldog emberré tette, hiszen tehetségét több irányban is kamatoztathatta. Idős korában sem hagyta el sem fizikai ereje, sem szellemi frissessége, így a kertészkedés és a versírás végigkísérte nyugdíjas éveit is.

A társadalmi megbecsülés sem maradt el, 80. születésnapjára kulturális érdemrendet kapott. 1977-ben hívta haza az Úr. A köröskisjenői temetőben nyugszik. 2001-ben a Királyhágómelléki Református egyházkerület Új Évezred Közgyűlésén post mortem Pro Ecclesia-díj kitüntetésben részesítette.

Gazdag kincset hagyott ránk költészetével, esszébe illő publicisztikai írásaival, lágerleveleivel, semhogy engedhetnénk ezeket a feledés homályába merülni.

Az Irodalmi kincsestár JÁROSI ÉVA ny. tanár összeállítása

ÁRVAY ÁRPÁD

Önarckép

Fénykép helyett

*Ember vagyok s magyar. Középtermetű
Hajam zúzmarás, bajuszom fehér:
Még ezerkilencszáznegyvennégy telén
Pest ostrománál verte meg a dér.
Mikor akasztott embert termett a fa
Az utcán és jézusos-máriás
Sirámok között döglött lovat falt az
Utca népe s az excellenciás.*

*Ajkam szögletén két hosszú szarkaláb
Elmúlt idők keserveit méri
Gúnyolja derülátó homlokomat
S a sok-sok „miért”-et számonkéri.
Szemöldököm Íve erőről beszél,
- Mondták róla mindig az emberek,-
És mégis milyen sokszor voltam gyenge!
És tenni milyen gyakran nem merek!*

*Vállam mokányos széles. Domború
Izom feszült mellem boltozatán.
Óseimtől rámszállott örökség, s azt
Mutatja: jó tejjel táplált anyám.
Hányszor vert át rajtam viharok vésze!
Össze mégse roskadtam alatta.
Hányszor volt úgy, hogy akkor kaptam lábra,
Mikor más a harcot már föladta!*

*Új évek jönnek, vagy hamar lesz vége?
Ezt az egyet soha sem kutatom.
S mert ember voltam, hamis szentség talán,
Ne illessen gúny, se vád, se száanalom!
Lesznek majd, tudom, kik követ dobnak rám.
Megbocsátok, nem haragszom érte.
Hiszen mit valaha másokért tettem,
Azért köszönetet nem vártam cserébe.*

ELBESZÉLÉS

A bolond

János kinézett a kunyhóablakon és mérgesen morgolódni kezdett. A kis kajla pumi megint ott viháncolt az udvarán. Két hete tűnt fel a kutya, először akkor, amikor épp fát vágott. A pumi megállt, leselkedett a fák közül kifelé, majd óvatosan odaoldalgott a favágótökhöz. Az öregnek akkor se volt jókedve, mint már évek óta egyszer sem. Mérgesen horkant egyet.

– Eriggy innen, te kutya!

Ám a pumi annál makacsabb jószág volt, nem tágitott. János ingerülten rúgott egyet, amikor megszaglászta a nadrágszárát. Ám a tolakodó csak arrébb szökkent és vakkantott kettőt, aztán megint szaglászni próbált. Az öreg kezdte érezni, hogy nem kell sok, és mindjárt kitekeri a szemtelen szőrgombóc nyakát.

– Ha én elkaplak, te dög!!!

Legvégül fogta a fejszéjét és utána hajította, de az csak perdült egyet és csengő ugatással válaszolt, fejét, mellső lábát a földre lapította, fenekét kitolta, mint a játszani vágyó kölyökkutyák. Farka járt, mint a megkergült

metronóm, aztán ugrálni kezdett. Az öreg majdnem felrobbant, látva, hogy az állat mennyire nem veszi komolyan dühkitörését. Az átkozott a bolondját járatja vele.

János egyedül lakott az erdő szélén. A falu többi házától távolabb, kinn volt a kunyhója a fák között. A falubéliek nem is bánták. Csak morgott folyton, főként mióta feleségét elég fiatalon magához szőlította az Úr, lánya pedig nem sokkal utána megszökött egy fiatalemberrel. Na, onnantól jó ideig szavát se lehetett hallani. Néha benéztek hozzá az asszonyok, vittek egy-egy tál ételt. De maguk között szégyenkezve vallották be, hogy bizony nem bánnák, ha az öreg már nem lenne, nem kéne gondoskodni róla. Hiszen még egy köszönömöt se hallottak tőle soha.

János vadórként dolgozott már ifjú korától kezdve. Amikor idősebb lett, akkor sem volt hajlandó beköltözni a faluba, felesége hiába kérte. Nincs az öregnek szíve – mondták a falubéliek. Ilonka fázós volt, szervezete gyenge. Télen gyakran kellett bemenni ezért-azért a faluba, egyik ilyen alkalommal fázott meg, és elvitte a tüdőgyulladás. Az öreg értetlenül, sőt sértődötten állt a történetek előtt. Hogy merte őt Ilonka itt hagyni, hogy gondolta?

– Még ilyenkor is csak magára gondol! – sziszegték az emberek. – Nem adott neki a Teremtő szívet, ő tudja csak miért. Csak azt a szegény Ilonkát lehet sajnálni. No, aztán meg a lányát is elmarta maga mellől.

Kerülték az emberek, ő is kerülte őket. Csak a mindig vidám fuvaros Jóska állt meg rendszerint a kunyhó előtti tisztáson, amikor vitt az útja a város felé.

– Hogy van János bátyám? – kurjantott.

Az öreg morgott valamit vissza, más, szebb helyekre kívánva Jóskát, de az semmit nem vett a szívére. Néha le-leesett valami az öregnek a lovas szekérről – néhány hasáb fa, hús, gyümölcs. Jóska volt olyan bölcs, hogy köszönetet sosem várt érte. Neki elég volt, hogy adhatott.

János özvegyi, emberutáló magányát olyan kitartóan zavarta meg a kutya, mintha úgy gondolta volna, hogy márpedig ő nem hagyja egyedül az öreget. Az még jó néhányszor elzavarta, botot hajított utána, de hiába. Amikor a bozontos jószág újra feltűnt és lesett ki az egyik hóborította bokor mögül, a vadór fejét csóválta.

– Bolond vagy te, kutya. Felülem maradj, de én nem foglak etetni!

Ahányszor nekiindult az erdőnek, amaz tisztas távolságból követte. Nem ment oda hozzá, ő nem kellett elkergesse. János lassan megszokta, sőt, már kereste szemével, ha nem volt a tisztáson. Így ment ez jó néhány napig, hétig. Az öreg és kéretlen kísérője onnantól kezdve együtt járták az erdei utakat, a falubéliek csodálkoztak is rajta, hiszen János nem az a fajta volt, aki megtúr maga mellett bármilyen élőlényt.

A kövér pék jegyezte meg:

– Na, legalább nem mondhatja az öreg, hogy a kutya se törődik vele! – majd öblösen nevetett saját viccén.

Egyik délután János kinn szalonnázott a tornácon, Bolond – ahogyan ő elnevezte – pedig a tisztáson feküdt és járt az orra, megérezte a szalonnaillatot. Közelebb kúszott pár lépést, újra lefeküdt. Közben megbűvölten nézte az öreg bicskát tartó kezét. Újabb kúszás, újabb lekucorodás, közben farka járt, csak úgy söpörte a havat. Végül ott volt a tornác sarkán. Nem szúkölt, nem nyöszörgött, csak nézett. Az öreg nem bírta megállni, odahajította neki a bőrkét, amin még hagyott egy kevés zsíros falatot.

– Nesze kutya, de ne szokjad meg!

Amaz két harapással elnyelte a szalonnabőrkét, majd csóvált tovább szorgalmasan.

Egy héttel karácsony előtt, pénteken az öreg nekivágott a hegynek. Ellenőrizte az etetőket, a leseket, aztán amikor már sötétedett és kezdett fájni, elindult visszafelé. Nem volt messze a háztól, csak a fák között kellett leereszkednie a tisztásra, amikor a hőtömeg megindult alatta. Kétségbeesetten próbált megkapaszkodni egy fatörzsben, de a hó maga alá temette, vitte, sodorta magával, azt sem látta, hol van. Aztán egy zuhanás, és nem volt már semmi, csak hideg, és nagy-nagy sötétség.

„Hát ilyen a halál” – gondolta az öreg, mert tudta, hogy ez már az. Az eszméletét veszítette, a hó alatt van, ki tudja mióta – levegője nincs, tehát már odaát van. De akkor miért fázik még mindig?

Ekkor vakító fehérség vágott a szemébe, arca elől eltűnt a hó, a gyenge téli nap sütött a szemébe. Egy mancs karcolta meg az arcát, és valami meleg és nedves szántotta végig a bőrét. Bolond csaholt a kiásott arc előtt, boldogan ugrálta körül, miközben örömeiben képen nyalintotta párszor.

– Bolond – szuszogta az öreg. –, gyerünk, kutya! Ássál! Na, áss! Gyere, kiskutyám, áss ki innen!

A kutya azonban kíméletlenül kihasználva a másik tehetetlenségét csak azzal törődött, hogy szeretetét kimutassa és nyalakodott.

– Ostoba pumija! Ne nyalogass, áss! – könnyörgött neki az öreg, egyre inkább hasogattak tagjai a hidegtől. Lábát már nem érezte. Bolond gyorsan képen nyalta még kétszer, aztán elvágtatott a hóban.

– Kerge, ostoba jószág! – dühöngött az öreg, mert már fázott kegyetlenül.

Levegőt ugyan kapott, de végtagjai embertelen fájdalommal tudatták vele: fagyni készülnek. Vajon hova mehetett a kutya? Segítségért? Nem, annyira nem lehet okos.

János fejében száguldoztak a gondolatok próbálta elterelni figyelmét a testét hasogató kínról.

Ott fog meghalni, ebben biztos volt. Eszébe jutott Ilonka, és a lánya, Jutka. Ők vajon megsíratnák –e? Ilonka várja már odafönn? Biztosan.

A hó ropogni kezdett a háta mögött, de János hiába forgatta a fejét.

– Bolond, hát visszajöttél?

Nem Bolond volt. Egy girhes, csapzott farkas jelent meg előtte. A hatalmas állat éhesen zihált, és megszaglászta az öreget. Amaz tudta, hogy most bármit megtehet vele az állat, ha nekiáll lerágni a fejét, az ellen sem tehet semmit. A farkas föl-lesétált, miközben meredten nézte őt. Néha fölhúzta a szája szélét és vicsorgott. De nem támadott. Nyilván azon törte a fejét, miképp álljon neki a ritka lakomának.

Aztán hátracsapta füleit és vicsorítani kezdett, a fák felé fordult. Bolond állt ott, ugyanolyan ijesztő ábrázattal, támadásra készen. Lassan ereszkedett le a hóban, és haladt a farkas felé.

Aztán nekiugrott. A farkas nyüsszent egyet, amint a pumi az oldalába mart, de amikor lerázta magáról, és felkészült az újabb összezapásra, már ő volt előnyben. Nagyobb volt, mint a kutya, a vadon megtanította küzdeni. Bolond fájdalmasan vonyított, amikor a vadállat a torkának ugrott, és a farkas szemébe kapott. Henteregtek a hóban, az öreg riadtan nézte kettejük vére menő harcát, amint a két test a hóban hempergett, aztán szétvált. A farkas állt felt, a kutya fekve maradt. János úgy érezte, mintha valami beléhasított volna. Nem, nem a hideg, ez valami más volt. Valami olyasvalami fáj, amiről azt hitték, nincs is neki. Ekkor lövés dörrent, a farkas oldalt ugrott, és eldőlt.

– János bátyám! – kiáltotta valaki. Jóska hangja volt.

A fuvaros odatérdelt az öreg mellé, és tíz perc múlva már sikerült kihúznia a hó alól. Nem bírt lábra állni, támogatni kellett.

– Ne, hagyjon engem, a kutyát... a kutyát nézze meg, mi van vele. Én mindjárt megleszek.

Jóska odatérdelt a véres pumi mellé, aki odavezette az öreghez. De csak a fejét csóválta. János már lábra állt, odatámaszkodott a fekvő testhez.

– Bolond...

A kutya kinyitotta a szemét, nyöszörgött, és megnyalta a simogató kezét.

Jóska cipelte le a hegyről. János ott botladozott mögöttük. Letették a kutyát a tornáczra, betakarták.

– Jóska, elhívná nekem a lódoktort? Addig itt maradok vele.

A fuvaros csak bólintott, bár tudta, hogy nincs értelme – szerencsétlen állat nem fog megmaradni. A doktor ugyanezt mondta.

– Nem fog meggyógyulni, és csak kínlódna. Legjobb lesz, ha lelőjük – vette el Jóska a puskát. Jánosnak elszorult a torka, tapintatlan könnyek tolakodtak szeme sarkába, épp ekkor támadt valami sürgős dolga a hátsó fészkerben, ahol még a fülét is befogta.

Bolondot a tornác mellett temette el. Nem érdekelte a fagyos föld, vicsorogva ásta a gödrot csákánnyal, közben sírt.

– Hát még őt is elvetted tőlem! Na megállj, Úristen, majd mutatok én neked valamit, nem kínzol már soká!

Jóska látta a kis sírt a tornác mellett, és azt is, ahogy az öreg ott ül mellette. Ha lehet, még az eddigieknél is mogorvább lett, durva, mint egy lópokróc.

Többen megjegyezték, hogy mennyire siratja az öreg azt a kóbor kutyát, talán a feleségénél se tette ennyire. Nem is mertek már szólni hozzá, az asszonyok csak letették a kosarat a tornác sarkára, amikor hoztak valamit. Néha ott ült az öreg is, de hátra sem fordult, nem vett észre senkit. Nem érzékelte a világot. Valaki boldog karácsonyt kívánt neki, ebből tudta csak, aznap van szenteste.

A régi karácsonyokra gondolt. Amikor még Ilonka élt, és Jutka itthon volt... Karácsonyfát állítottak, bejglit sütöttek, a kicsi Jutkával délelőtt szénát vittek az etetőbbe, néha a lesen ülve meglesték, ahogy a vadak esznek. Rég volt, talán igaz sem volt...

Mindent, de mindent elvettek tőle. Miért? „Talán mert nem becsülte meg őket igazán” – súgta valami belülről. Most itt ül egyedül, és ha eltűnne erről az átkozott világról, hát senkinek se hiányozna. Felkelt a székből, betámolygott a házba. Begyújtott, majd elővett egy régi fadobozt, amiben a karácsonyi díszek voltak. Visszacuska, és mérgesen aláírta az ágy alá. Ugyan miért ünnepelne olyasvalaki születése napját, aki ilyen kegyetlenül megfosztotta mindentől?

– Hóóóóóó! – hallotta ekkor odakintről. – János bátyám! – kiáltotta valaki odakintről.

– Mit akar ez a kótyagos fuvaros, miért nem hagy már békibe’ – morogta.

De az nem hagyta magát ilyen könnyen. A harmadik kiáltásra csak kiment a morc vadőr.

– No mi köll, Jóska, hogy nem hagysz nekem nyugtot?

Jóska felhajtotta a szállítmányt védő leplet, és egy egész sonkát vett ki egy szakajtóban, mellé kenyeret, bort és egy még meleg kalácsot.

– Ezt magának hoztam, János bátyám. Mégiscsak karácsony van.

– Nincs nekem okom ünnepelni! – dűnnyögte az öreg.

Jóska mint mindig, most sem törődött a duzzogással, kezébe nyomta az ajándékot.

– És van még itt valami magának.

Előremászott a bakra, egy újabb kosárral tűnt elő, amit vastag takaró borított.

Letette a földre, ekkor a takaró gyanúsán mozogni kezdett, és vinnyogásba fogott.

János felhajtotta, és egy puhaszórú, gömbölyű kölyökkutyával nézett farkasszemet, aki reszketve húzódott a kosár aljára, és trüszkölni kezdett, amikor a szél egy adag hóval lepte meg.

– No, János bátyám, akkor boldog karácsonyt! Nekem még sok dógom van! – rázta meg a kezét Jóska. Felugrott a bakra, és késlekedés nélkül indította is a lovakat.

– Hé, Jóska! – kiáltott utána az öreg. Lehajtotta a fejét, majd felnézett a fuvarosra és nagy nehezen kinyögte: – Hát,... ezt csak megköszönöm.

Jóska elmosolyodott, biccentett és nekivágott az útnak.

János először a kölyköt cipelte be, aztán az ennivalót. A kiskutya két kis tappancsát a kosár szélére tette, és körbenézett. Kimászott, majd a földre érkezve felbukfencezett, esetlen mozgásával odagurult a székhez, ahol az öreg szokott ülni és alábújt.

– No! Csak aztán azt ne gondold, kutya, hogy te leszel itt az úr a házban! – fegyelmezte az öreg. – Itt én vagyok az úr, te meg a szolga, megértetted?

Zsörtölődve megpiszkálta a tüzet, kibélelte egy takaróval az alacsony peremű kosarat, majd azon törte a fejét, mit is eszik egy kölyökkutya. Tejet? Vagy azt a macskák szoktak? Végül cukros tejet melegített és kenyeret aprított bele, vágott még néhány szeletet a sonkából is, hátha. A kölyök a meleg tejes kenyér mellett döntött, aztán szépen belefészkelte magát a kosárba és csak nézte az embert. A Teremtő elmosolyodott, tán el is nevette magát, amikor lenézett, és látta a barátságtalan vadórt, amint a hófúvásban megy ki az erdőbe, majd egy apró fenyővel tér vissza. Olyan volt már, mint egy hóember, megrázta magát a tornácon, letörölte lábát. Odabenn az asztalra tette a kalácsot, a bort. Beleállította a fácskát egy rossz vödörbe, majd egy gyertyacsonkot kötözött az ágára.

– Így la! – Ha már ketten vagyunk, csak legyen karácsonyfánk, nem igaz, Gömböc?

Amikor fellobbant a gyertya lángja, az öreg beleült a nagy karosszékre, magára húzta a takaróját. Gömböc odadöcögött, fejét a lábára hajtotta. Együtt hallgatták – mert odahallatszott a faluból – amint a betlehemes gyerekek ajkán felcsendül a régi karácsonyi nóta, a Csendes Éj.

(Beküldte: Tóth Ágnes Tasnádról)

FŰBEN-FÁBAN

A levendula

Krúdy Gyula álmoskönyve szerint az álomban érzett levendula illata kedves élmény emlékét idézi fel. Már ezért is megéri tudni róla.

Már a rómaiak is különböző célokra használták. Paloták, otthonok illatosítása mellett gyógyhatásait is ismerték.

Mediterrán eredetű fűszernövény, virágzása idején igen kellemes látvány a tengernyi lilás terület. Kertünkben is helyet kell biztosítani néhány tő számára. Lehetőleg naposabb helyre ültessük. Ősszel tőosztással szaporítható. Szárítva tárolható, akár párnába téve is kellemes illatot áraszt. Gyógyhatása az újabb kutatások szerint egészen meglepő. Bizonyos az idegnyugtató hatása. Testi-lelki fáradtság, stressz, depresszió esetében jótékonyan hat. Méregtelenítő, béltisztító hatása szintén fontos. Az asztmás rohamokat is enyhíti. Erre nézve ajánlott kevés rozmaringgal együtt teát készíteni belőle.

A szépségipar keresett alapanyaga is a levendula. Ajánlott a levendulás szappan használata.

A gyógyító erejű cékla

Házikertek zöldségei között rubinvörös színével is kedves színfolt. Úgy tűnik azonban, jóval kevesebbet fogyasztunk belőle, mint megérdemli. Rákkal küzdő barátomtól hallottam, rengeteg céklát evett, vagy levét itta. Gátolja a rákos sejtek szaporodását. Szabályozza a máj anyagcsere folyamatát. Vértképző hatása miatt havi ciklus idején nőknek javasolják. Terhes kismamák számára is igen hasznos. A nyílt gerinc kialakulását akadályozó anyagokat tartalmaz. Levét is fogyaszthatjuk, savanyúságnak mindenképpen ajánlott nyári időszakban is. Kálium és magnézium tartalma, köszvényt enyhítő hatása miatt is érdemes fogyasztani. A reszelt céklából kipréselt levét almalével is lehet keverni. Mézzel, citromfűvel ízesítve hűsítőként is fogyasztható.

A torma

Máris kiemelném a rákos megbetegedés elleni jó hatását. Kertünk sarkaiban évről-évre kinövő, fehér gyökérzöldség. Nagybani termesztése homokos talajban könnyebb. Kevesebbet fogyasztunk belőle, mint megér-

demli. Savanyúságok ízesítésére alkalmas. Reszelve, húslével vagy tejföllel hígítva mártásként kiváló a főtt és sült húsokhoz. Kedves anyósomnál a disznótoros vacsora legfinomabb fogása volt a főtt orja(tarja) tormaszósszal. Köhögés ellen mézzel keverve javasolt. Így még a gyerekek is elfogadják. A torma egyetlen hátránya a reszelés közben könnyet fakasztó, csípős illata, de ebbe még nem halt bele senki. Pár percre meleg sütőbe téve veszít a csípősségéből.

Töltike tormalevélben

Nyár idején tormalevelekkel is készíthetünk töltikét. A megmosott leveleket egy picikét forró vízbe tesszük, utána a káposztánál használt, ízlés szerint fűszerezett rizs-hús tölteléket tormalevélbe göngyöljük. A fazék aljára szalonnát, sonkamaradékot tegyünk... Javaslom, füstölt disznóhússal kipróbálni. A megfőtt töltike a tányéron megérdemli a tejfölt is.

A zeller

Húslevesek, gulyásos, bográcsos elmaradhatatlan, ízes zöldsége. Krémleves is készíthető belőle.

Kevesen tudják azonban, hogy nyersen fogyasztva, reszelve, salátákban a leghatásosabb gyógynövényként is. Pusztítja a bacilusokat, baktériumokat. B12 vitamin tartalma elég magas. Kalcium és nátrium tartalma segít a vér sav-lúg egyensúlyát gyorsan helyreállítani. Gyógyhatása van a prosztata ellen, az alhasi vérkeringést javítja. Férfiasság-növelő hatást is tulajdonítanak neki. Az egyre gyakoribb bőrbetegségek kiváló ellenszere. A zeller-lé kúra a makacsabb pikkelysömört is visszaszorítja. Egyes vélemények szerint képes véglegesen is megszabadítani a kellemetlen vesehomoktól is. Rozsdás vas okozta, és más jellegű sebeket is megóv a fertőzéstől a zellerlevél.

BERECZKI ANDRÁS

GYEREKEKNEK

Az anyóka, aki Istent várta

Élt egyszer egy idős asszony, aki nap mint nap, hosszú órákon keresztül alázatosan imádkozott. Egy nap Isten hangját hallotta, aki így szólt hozzá:

– Ma eljövök, és meglátogatlak téged.

Képzeljétek csak el, micsoda örömet és büszkeséget érzett az asszony. Csinosítani kezdte otthonát, kitakarított, tésztát gyúrt és süteményt süített. Aztán felvette a legjobb ruháját, és várni kezdte az Úr érkezését.

Egy kis idő múltán valaki kopogtatott az ajtaján. Az anyóka sietett, hogy ajtót nyisson. De csak a szomszédasszony volt, aki egy kis sót akart kölcsön kérni. Az Anyó elküldte:

– Az Isten szerelmére, azonnal menj innen, most nincs időm erre a butaságra! Istent várom az otthonomba! Na, menj már! – és becsapta a megbántott asszony orra előtt az ajtót.

Kicsit később megint kopogtattak. Az asszony megnézte magát a tükörben, megigazította a ruháját és futott ajtót nyitni.

De ki volt az? Egy óriási kabátot viselő kisfiú, aki gombokat és szappant árult fillérekkért. Az öregasszony így tört ki:

– A Jóistent várom. Nincs egy csepp időm se. Gyere vissza máskor! – és a gyerek orrára csapta az ajtót.

Azután megint kopogtattak. Az öreganyó kinyitotta az ajtót, és egy rongyos, sápadt öregembert látott maga előtt.

– Egy szelet kenyeret, legyen akár száraz is... és ha megengedné, hogy egy pillanatra megpihenjek a lépcsőjén... – kérte könnyörögve az öreg.

– Ó, ne! Hagyj békén! Istent várom! És takarodj le a lépcsőmről! – mondta bosszúsan az öregasszony.

A szegény ember sántikálva odébbállt, az öreganyó pedig visszatért és várta az Istent.

Teltek az órák és a nap nyugovóra tért. Eljött az este és Isten nem érkezett meg. Az asszony mélyen csalódott. Végül úgy döntött, hogy nyugovóra tér.

Furcsamód rögtön elaludt és álmodni kezdett. Álmában megjelent neki a Jóisten és ezt mondta:

– Ma háromszor jöttem el hozzád, és te háromszor utasítottál el.

BRUNO FERRERO

Hallottam egy történetet

– egy kisfiú karácsonyi készülődéséről –

Ő itt Zsolti.

– Sziasztok! Most értem haza a suliból. Képzeljétek, bibliaórán azt hallottam, hogy angyalok jelentek meg a pásztoroknak... Félelmetes lehetett! De inkább ne foglalkozzunk ezzel, mert szerintem ma úgysem léteznek angyalok! Sok a dolgom, megyek is a szobámba!

Zsolti nagyon szeretett mindenkit megajándékozni, de nem akármilyen ajándékkal, hanem csakis olyannal, amit saját maga készített. Miután bevonult a szobájába elővette Palkónak, öccsének szánt ajándékát és azzal kezdett foglalkozni.

– Szia Zsolti! – toppant be Palkó. – Milyen jó, hogy itthon vagy. Mit csinálsz?

Zsolti gyorsan eltakarta Palkó ajándékát:

– Semmit, csak tanulok. Tudod mit? Menj ki a konyhába és nézd meg, hogy ott vagyok-e! Rossz helyen vagy öcskös és rossz időben!

Palkó megdöbbsent azon, amit hallott.

– Na! Tűnés innen! – kiáltott rá Zsolti miközben erőteljes mozdulatokkal toloncolta kifelé a szobából.

– Na, ne lökdöss. Olyan csúnyán viselkedsz... – ezzel Palkó sírva kiszaladt a szobából.

Zsolti valami különös hangot hallott:

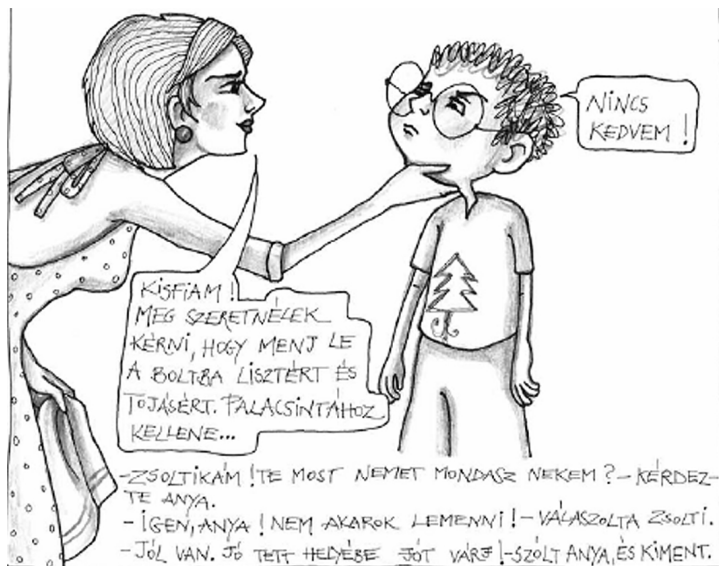
Ez nem illik a szeretet ünnepéhez!

– Hú! – törölte le az izzadság-cseppeket a homlokáról. – Még jó, hogy nem látta meg az ajándékát. Akkor újra kezdeném törni a fejemet, hogy mit adjak neki.

– Zsolti, mit csinálsz itt?! – lépett be édesanyja a szobába.

– Épp a Palkó ajándékát...

Zsolti mérgesen ült le az asztalhoz.

– Mindenki csak zaklat! – duzzogott magában. – Még anya is, pedig neki ezt a szép zsebkendőtartót készítem. Még ennek is be kell fejezzem a varrását...

Ez sem illik a szeretet ünnepéhez...

Miközben így morfondírozott magában, édesanyja Palkót küldte le a boltba, aki engedelmesen tett eleget a kérésnek.

Zsolti mindeközben a ceruzatartót nézegette, amit nővérének, Krisztának készült ajándékozni. Annyira szépnek találta, hogy azon gondolkozott, talán nem is adja oda, hanem megtartja magának.

Ekkor nyitott be a szobába Kriszta.

– Anya mondta, hogy nem akartál lemenni a boltba. Mi ütött beléd?

Ám Zsolti vele sem volt valami kedves:

– Törődj a magad dolgával! Jobb lenne, ha elmennél innen! Hallod?!! – kiabálta Zsolti. – Egyedül akarok lenni! Nem érted? Elegem van belőled! Hagyjál békén!

– Jól van, jól van. Megyek, te kis méregzsák. Na szia!

Mindenki csak zaklat – gondolta magában Zsolti.

Ez sem illik a szeretet ünnepéhez!

Néhány perc múlva Zsolti meglátta Palkó kezében a jutalomcsokit, amit édesanyjától kapott a bevásárlás fejében. Azonnal nekiesett kisöccsének:

Zsolti dühösen rohant oda öccséhez és rángatni kezdte. El akarta venni Palkó csokiját. Ekkor lépett be a szobába az édesanyjuk. Szétválasztotta a fiúkat és Zsoltit fegyelemre intette.

– Ez így igazságos kicsim! A csoki azé, aki bevásárolt. Emlékszel mit mondtam? Jó tett helyébe, jót várj!

– Igen anya.

– Mire is készülünk most Zsoltikám?

– Karácsonyra – mondta tekintetét a földre sítve Zsolti és eszébe jutott a titokzatos hang, amely ezen a napon többször is megszólította:

Ez nem illik a szeretet ünnepéhez!

Anya magához hívta Zsoltot:

Édesanya mesélni kezdett. Mesélt Máriáról és Józsefről, a hosszú útról, a szálláskeresésről. Arról, ahogy elutasították őket az emberek. Az istállóról, ahol szamarak és tehenek leheletének a melegénél megszületett a kicsike Jézus. A mezőn tanyázó pásztorokról, akiket az éjszaka közepén mennyei

fényesség riasztott fel álmukból, az angyalokat látva hatalmas félelem lett rajtuk úrrá. Az angyali üzenetről, hogy megszületett a Megváltó és nem kell féljenek, hiszen igazi öröm ez nekik... A pásztorok útjáról és az ajándékokról, amivel a kicsinyke istállóban tiszteletüket tették a kis Jézus előtt.

Zsolti áhítattal hallgatta édesanyja szavait.

– Szóval az Úr Jézust így elküldték?

– Igen, – válaszolta anyja – nem adtak neki helyet, ahogy te is elzavartad a testvéreidet: Hogyan akarsz te szeretetből ajándékozni, ha előtte mindenkit megbántasz? Ki örül akkor az ajándéknak?

– Ezt most elrontottam... – mondta szomorúan Zsolti.

– Még mindent jóvá tehetsz – mondta édesanyja.

Zsolti bűnbánóan kért elnézést gonoszságáért testvéreitől és édesanyjától is.

– Nem haragszom kicsim. Olyan jó, hogy megtanultad: szeretni nem csak ajándékkal kell, hanem cselekedettel és szóval is!

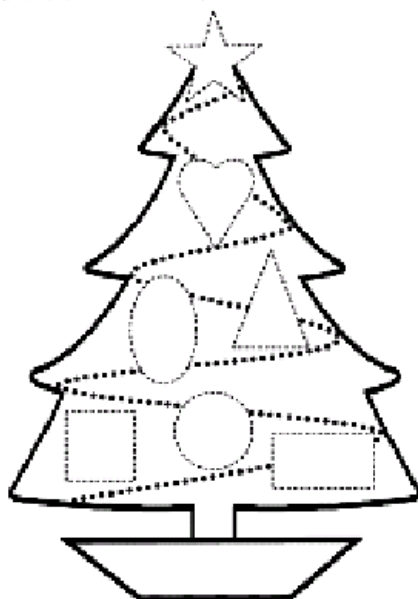
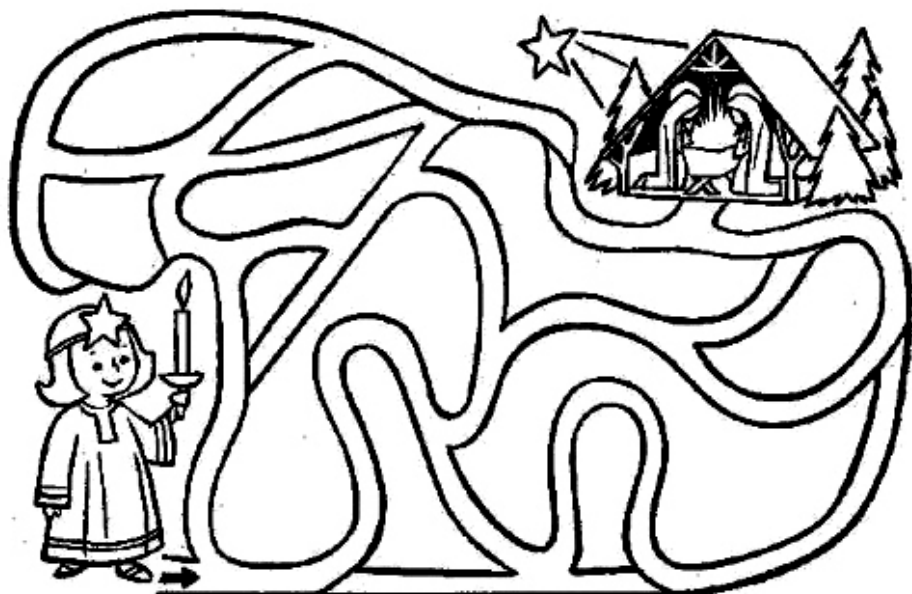
Ez illik a szeretet ünnepéhez!

Zsoltinak és családjának a Karácsony ezek után tényleg a szeretet ünnepe lett. Palkó, Kriszta és édesanyja is nagyon örült az ajándékoknak, de a legszebb ajándék mégiscsak az volt, hogy békében és szeretetben lehetett együtt az egész család.

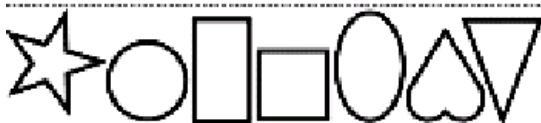

FELADATOK

Segíts a kislánynak eljutni Betlehembe!

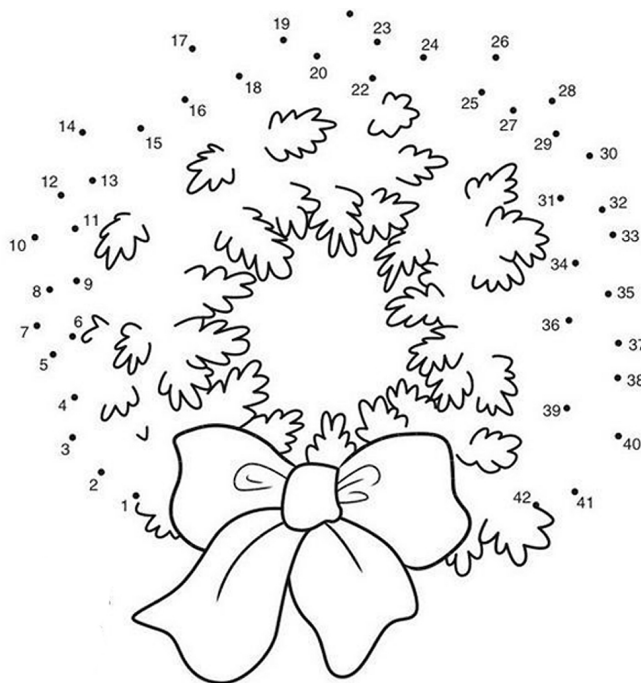

Színezd ki különböző
színűre a karácsonyfa
alatt található díszeket.
Találd meg a díszek helyét
a fán!

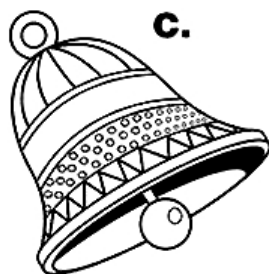
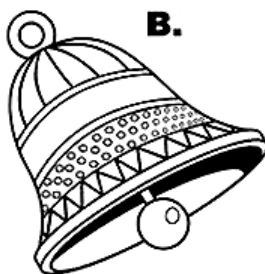

Kösd össze a képen látható számokat, majd írd le az így kirajzoló-
ló tárgy nevét!

Készíts magadnak te is szüleid segítségével hasonlót fenyőágak-
ból, szárított virágokból!

Melyik harangocska nem illik a többi közé?

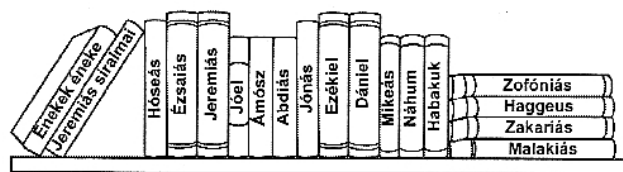
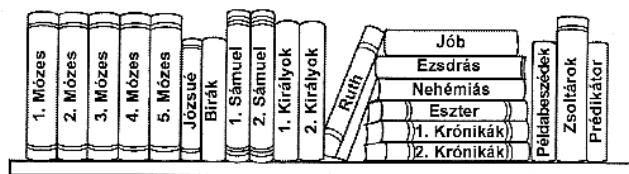

AMIT A BIBLIÁRÓL TUDNI KELL

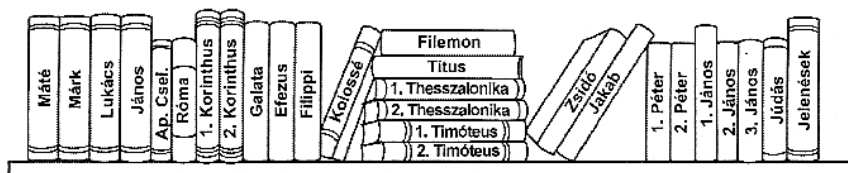
A Biblia keresztyén egyházunk szent könyve. Az összes könyvek között a legfontosabb és legszentebb, mert benne Isten szól hozzánk. Kijelenti önmagát, akarátát és ezért a Biblia hitünk és cselekedeteink törvényeinek forrása.

„Biblia” (a görög *biblos* – könyv szónak többes száma) azt jelenti: Könyvek. Más nevei: Ó- és Újszövetség, latinul: Testamentum, mert Istennek az emberekkel kötött szövetségéről szól. – Isten Igéje, azaz Beszéde, Isteni Kijelentés, Szentírás, Könyvek-Könyve.

A Biblia két könyvgyűjteményt foglal magába: Ószövetséget és Újszövetséget.

ÓSZÖVETSÉG

ÚJSZÖVETSÉG

Számold meg a Biblia könyveit!

könyv van az Ószövetségben.

könyv van az Újszövetségben.

Bogozd ki a betűket és néhány bibliai könyv címét fogod megtalálni!

LÁTOKORZS - költői könyv

RÁKM - evangélium

ZSEDSÁR - történelmi könyv

SITUT - levél

A bibliai könyvek legtöbbje fejezetekre (vagy részekre), azok pedig versekre vannak osztva. Ez arra szolgál, hogy bármit könnyen és gyorsan meg lehessen találni a Bibliában. Lapozd a Bibliádat az Újszövetségben található Lukács evangéliumához. Nézd meg, hogy hány fejezete (része) van! Most válaszd ki az első fejezetet és nézd meg, hogy hány verse van!

Ha valamit idézünk a Bibliából, akkor az alábbi szabály szerint tesszük azt.

LUKÁCS | 2: | 11

könyv fejezet vers

Bibliatanulmány: A házépítők példázata

– Olvasd el: **Lukács 6,47-49**

Sokszor tesszük fel életünk során a kérdést: mi az életem értelme? Mi a célom? Milyen irányba kell mennem? Valóban ez lenne az én utam? Valóban ez Isten terve énvelem? Hogy ki hogyan találja meg a válaszokat, az bizony nagyon sok mindentől függhet. Nagyon fontos szerepe van a gyökereknek, azoknak az értékeknek, ismereteknek, amelyeket a családotól szereztél meg. De vannak helyzetek, amikor egyedül és magadban kell megtalálni a választ. Ilyenkor el is veshetsz, tévútra léphetsz. Ilyenkor érted meg azt igazán, amit Jézus tanít az olvasott példázatban.

Amint a gyökerek szilárdan tartják a földben a fát, úgy ad tartós szilárdságot, biztonságot a háznak az alap, amire felépült. Te milyen alapokra építed életed? Krisztusra? Biztos vagyok, hogy akarod ezt! De lehet nem tudod hogyan kell tenned. Krisztusra épülni azt jelenti, hogy konkrétan, cselekedeteinkkel válaszolunk szavaira. Erre figyelmezteti Jézus tanítványait is. Olvasd el: Lukács 6,46.

Próbáljátok meg minden nap követni Krisztus szavát. Úgy tekintetek rá, mint igaz barátira, akivel megoszthattok minden problémát életetekben. Mellette képesek lesztek reménnyel szembenézni a mindennapok nehézségeivel, a csalódással és a vereséggel is.

Csak Isten Igéje mutatja meg az igazi utat, csak a hit fénye világítja be életutunkat.

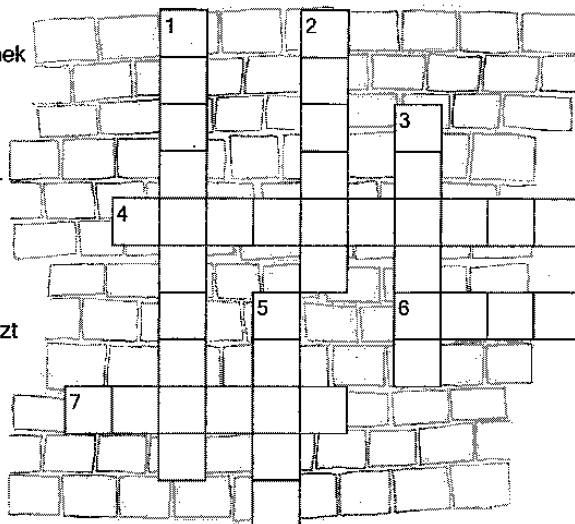
Az olvasott bibliai rész segítségével fejsd meg a keresztrejtvényt!

Függőleges

1. Ez történik azzal a házzal, aminek nincs rendes alapja.
2. Az egyik házépítő jellemzője.
3. Ez ütközött bele mindkét házba.
5. A másik házépítő jellemzője.

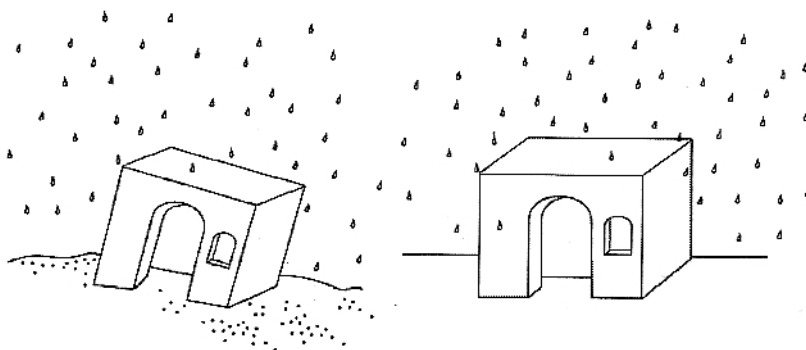
Vízszintes

4. Amelyik ház jó alapra készült, azt az árvíz nem tudta
6. Ez kell, hogy legyen minden háznak.
7. Erre építve kaphatunk stabil alapot: kő.....

Az alábbi kifejezések közül válogasd ki, hogy melyik jellemezheti az egyik és melyik a másik építőt a történetből. Írd a képek alá a hozzájuk tartozókat!

ELŐVIGYÁZATOS	ENGEDETLEN	BOLOND
BECSÜLETES	ENGEDELMES	TISZTESSÉGTELEN
ÖNZŐ	BÖLCS	FIGYELMETLEN
		ÖNZETLEN

Az anyagokat gyűjtötte és szerkesztette: SZÚCS ÉVA

VIDÁM PERCEK

Kiváló szónok az egyik gyülekezet meghívottja. Érces hangja, szónoki fogásai elragadják a gyülekezetet. Csak a helyi tiszteletes asszony kisle kérdezi anyját halkan: – Anyuka, ez a bácsi most komolyan beszél vagy csak prédikál?

Egy püspök istentisztelet végén kihirdette, hogy a következő vasárnapon a hazugságról fog prédikálni. Megkérte a gyülekezet tagjait, hogy a jobb megértés kedvéért olvassák el előre a Márk evangéliuma 17. részét.

A beharangozott igehirdetés előtt megkérdezte, ki olvasta el otthon a Márk 17-et? A többség felemelte a kezét, mire a püspök így szólt: Nektek ma feltétlenül szólnom kell a hazugságról, mert a Márk evangéliumának csak 16 fejezete van.

A lelkiismeret furdalást érző nő megvallja lelkészének: mindennap beleesem a hiúság bűnébe: szembe állok a tükörrel és azt mondom magamnak, hogy én nagyon szép vagyok.

– Ez nem bűn – csupán tévedés.

Elhalálozik a családfő. A temetésen a pap szívhez szóló beszédet mond, külön hangsúlyozva, milyen remek férj és apa volt az elhunyt. Az özvegy szipogva odaszól legnagyobbik fiának:

– Fiam, nézz már bele a koporsóba, lehet, hogy nem jó temetésre jöttünk.

Gyámoltalan fiatalember nem meri bevallani a leányzónak, hogy szereti, így aztán az a más felesége lesz. Férje húsz év múlva meghal, akkor előáll a régi fiatalember, hogy mindig szerette, és most már szeretné, ha a felesége lenne.

A barátok megkérdezik, milyen a házassága. Az atyafi röviden válaszol:

– Elsiettem.

Miért van a méheknek királynőjük?

Azért, mert ha kormányuk lenne, nem lenne mézük.

Falusi lelkész a templom felújításáról tájékoztatja gyülekezetét.

– Kedves híveim, van egy jó hírem és egy rossz hírem. A jó hír az, hogy van rá pénz. A rossz hír viszont az, hogy az a pénz a ti zsebetekben van.

- Nálátok hogyan választják a presbitereket?
- Hát, legyen templomba járó a családjával együtt, ne legyen részeges, tolvaj, ne legyen parázna...
- Hát így nálunk nem lenne egy presbiter se.

Másik gyülekezet lelkipásztorát kérdezik, ők hogyan választanak presbitereket?

- Lasszóval fogjuk őket.

Esti ima után a kisfiú megkérdezi édesanyját, mit jelent az ima. Anyja azt mondja, az ima üzenet Istennek,

- Értem, válaszolja a kisfiú. És azért küldjük este, mert akkor olcsóbb.

Pap a hívekhez:

- Kedves testvéreim, kérlek titeket ne dobjatok gombokat a perselybe, mert ma már az Úr angyalai is tépőzárat viselnek!

- Maga nem féli Istent, hogy nem jár a templomba?

- Dehogynem! Úgy félek tőle, hogy még a háza felé se merek menni...

A börtönlelkész kérdezi az elítélttől:

- Miért csukták le?

- A hitem miatt. Azt hittem, nem derül ki, amit tettem.

Nos, milyen volt a prédikációm? – kérdezte a legátus.

- Jó. Ami a mélységből hiányzott, hozzáadtad a hosszúságban.

Egy lelkész az alkoholtól való teljes megtartóztatásról prédikál, és nagy lendülettel így fejezi be a tanítását:

- A világ összes sörét fognám, és beleönteném a folyóba!

Majd a még nagyobb hatás kedvéért folytatja:

- A világ összes borát fognám, és beleönteném a folyóba!

Végül felteszi a pontot az i-re:

- És a világ összes whiskey-jét is beleönteném a patakba!

Elégedetten leül. Ekkor a kórusvezető, mosollyal az arcán, így szól:

– Végezetül énekeljük el a „Mint szarvas hús vízforrásra, úgy szomjazik lelkem rád...” kezdetű dalt.

Egy lelkészt megkérdezi a kisfia:

– Apu, amikor vasárnap prédikálni készülsz, előbb mindig leülsz és lehajtod a fejed. Ilyenkor mit csinálsz?

– Tudod, fiam, megkérem az Urat, hogy adjon nekem egy jó prédikációt.

– És akkor miért nem ad?

Az istentisztelet vége felé a lelkész megkérdezte nyáját:

– Hányan bocsátottatok meg az ellenetek vétkezőknek?

Mindenki feltartotta a kezét, kivéve egy törékeny idős hölgyet.

– Jones asszony!? Ön elzárkózik attól, hogy megbocsásson az ellenségeinek?!

– Nekem nincs egyetlen ellenségem sem – mondta kedvesen mosolyogva az apró hölgy.

– Asszonyom, ez igen szokatlan. Megkérdezhetem, mennyi idős is Ön?

– Kilencvennyolc múltam – felelte az ősz matróna.

– Kedves asszonyom, megkérhetem, hogy jöjjön ki ide a gyülekezet elé, s mesélje el nekünk, miképpen lehetséges, hogy valaki majdnem százéves, és nincs egyetlen ellensége sem!

Az aranyos néni kitotyogott a lelkész mellé, szembefordult a gyülekezettel, és csak ennyit mondott angiali mosollyal:

– Túléltem a rohadékokat!

– Mit mondjak még, kedves testvéreim – szól a szokottnál is hosszabb szónoklatában egy pap – Mit mondjak még ezen a hideg téli vasárnapon?

– Áment! – mondá a székel – mert úgy fázik a lábam, hogy szinte leszakad.

Jack egy nap éppen a templomból jön kifelé, amikor a lelkész félrehívja, és azt tanácsolja neki, hogy csatlakozzon az Úr seregéhez.

– De hát én már tagja vagyok az Úr seregének – feleli Jack.

– Akkor hogyan lehetséges az, hogy csak karácsonykor és húsvétkor látom? – kérdezi a pap.

– Úgy, hogy én a titkosszolgálatához kerültem – hangzik a válasz.

Az anyanyelvről

Kodály Zoltán (1882–1969) zeneszerző, népzenekutató véleményét idézzük a rejtvényben a vízsz. 1. és függ. 14. alatt.

VÍZSZINTES

11. Ázsiai ország. 12. Halad. 13. Bejárat. 14. Jelmondat. 16. Munkát végző szerkezet. 18. Kopoltyús állat. 19. Az ilyen csiga ehető. 20. Szív – népiesen. 23. Kicsi Imre. 24. Kissé ragad! 25. A juh hímje. 26. ... bab – majomkenyérfa (Afrikában honos) 27. Te és ő. 28. Textilnövény. 29. Lloyd Webber brit zeneszerző híres musicalje. 31. Folyó Románia déli részén. 33. Lyuk – népiesen. 34. Muzsika. 35. Adásvétellel foglalkozik. 37. Létezik. 38. Paripa. 39. Egyesülethez tartozik. 40. Meggyőződés. 41. Deciliter rövid. 42. Részben ráír! 43. Táplálék. 44. Ismeretei vannak. 46. Zúz. 48. Ital. 50. Lángész. 52. Áruba bocsát. 54. Kevert gáz! 56. Óvoda.

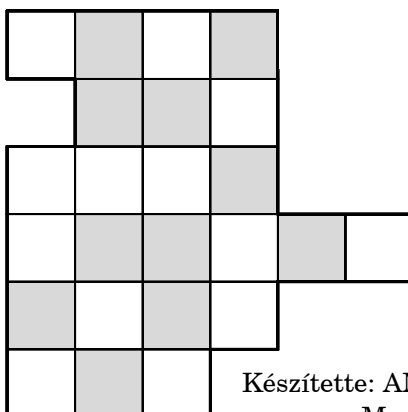
FÜGGŐLEGES

1. Lakásban van! 2. Mely időponttól? 3. Becézett Antal. 4. Gyakorító képző. 5. Előtag, beosztottságot jelöl. 6. A múltból származó. 7. Összevissza tép! 8. Saját kezűleg rövid. 9. ... Tóth László – színész. 10. Szabó István filmje. 15. Lopakodik. 17. Vásártér. 21. Kettős betű. 23. Vízben élő telepes növény. 25. Kossuth-díjas filmrendező (Márton, 1905–1973) 26. Állatövi jegy. 27. Talán. 28. Római számok, összegük 101. 29. Vissza: lom ikerszava. 30. Mázol. 32. Beszédünk egysége. 33. A felsőfok jele. 36. Kezébe fog. 37. Magával cipel. 40. Fekete István regénye. 41. Kövérke. 42. Elektromosság. 43. Szülőföld. 44. Teke betűi. 45. Sütemény is lehet ilyen. 47. Varr. 49. ... bátor egér viszontagságai – Bajor Andor meséje. 51. Svédország, Németország és Ausztria autójele. 53. Román helyeslés. 55. Cipész szerszáma.

Készítette: BARABÁS ZSUZSA

1	2	3	4	Y	5	6	7	I	8	9	10	N ↘
11				◆	12			◆	13			
14				15	◆	16		17	◆	18		
19			◆	20	21		◆	22	23		◆	N
24		◆	25			◆	26			◆	27	
S	◆	28			◆	29				30		
31	32			◆	33			◆	34			
35				36			◆	37			◆	L
38		◆	39			◆	40			◆	41	
E	◆	42			◆	43			◆	44		45
46	47		◆	48	49		◆	50	51			
52			53	◆	54		55	◆	56			
T ↘				G				N				

**Ossza fel az ábrát
négy egyenlő
részre!**

Készítette: ANTAL JÓZSEF
Margitta

A szeretetről

Ravasz László (1882–1975) református püspök, egyházi író gondolatát idézzük a rejtvényben a vízsz. 1., valamint a függ. 27. és 19. alatt.

VÍZSZINTES

12. A mozgást elősegítő szerv. 13. Te és ő. 14. Paripa. 15. Örökzöld cserje, leveleiből teát főznek. 16. Elvégzendő munka. 18. Korallzátony. 21. ... özvegy – Lehár Ferenc operettje. 22. Kalapban van! 23. Erős indiai pálinka. 25. ... Máni – Balla István hőse. 27. Csapadék. 28. Végtag része. 29. Északi folyónk. 30. Folyadék. 31. Forró égövi fás növény. 32. A Nílus egyik forrástava Etiópiában. 34. Állatövi jegy. 35. Grimaszolni kezd! 37. Ada ... – holland úszónő. 38. Sebészkes. 40. Légzési és testtartási gyakorlatok rendszere. 42. Bibliai próféta, törvényhozó. 43. Fonal. 44. Győztes. 46. Kén és cink vegyjele. 48. Izland és Luxemburg nemzetközi autójele. 49. Eta betűi. 50. Könnyű bor. 52. Állami hitelszervezet. 54. Klór vegyjele. 55. Becézett Ilona. 56. Éghajlat. 58. Vissza: földet forgat. 59. Ketreben van! 60. Michelangelo szobra. 61. Összevissza lát! 62. Levegő. 64. Vízlágyító szer. 66. Az apostolok egyike. 68. Darukocsi. 70. Éneklő hang. 71. Fejlődik. 73. Mázolja.

FÜGGŐLEGES

1. Verdi operája. 2. Magánszám. 3. Francia író (1840–1902) 4. Érzelmes punk-rock. 5. Klasszikus kötőszó. 6. Asszír császárok fejdísz. 7. Tallium, oxigén és kálium vegyjele. 8. Lon ... – kambodzsai politikus. 9. Kilométer. 10. Négy hétre való. 11. Veri. 17. Becstelen. 20. Nagyon izgatott. 24. Páratlan rokona! 26. Nógatás. 28. Kairó része! 29. ... loco – helyben (latin) 30. Otthon. 31. Fásított park. 33. Piet van ... (1920–1984) flamand prózaíró. 34. Remél. 36. ... Society – az angol tudományos akadémia neve. 37. Olimpiai bajnok vízilabdázó (Zoltán) 39. Kettős betű. 41. Arad megye betűjele. 45. Órlemény. 47. A „hitetlen” apostol. 51. Odera-partok! 52. Információegység. 53. Nátrium vegyjele. 55. Jegyzetel. 57. Olasz filmrendező (Sergio, 1929–1989) 58. Sharon ... – amerikai filmszínésznő. 59. Visszavárt! 60. Iszik (argó) 61. Ima befejezése. 63. A testek kölcsönös egymásra hatása. 65. Serlegben van! 67. Várom Felsőcernáton közelében. 69. Tiltás. 72. Ragadozó édesvízi hal.

Készítette: BARABÁS ZSUZSA

1	2	3	4	R	5	6	E	7	8	E	9	10	11	S
12				◆	13		◆	14		◆	15			
16				17	◆	18	19			20	◆	21		
22			◆	23	24				◆	25	26		◆	G
27		◆	28					◆	29			◆	30	
O	◆	31				◆	32	33			◆	34		
35	36		◆		◆	37			◆	38	39			
40			41	◆	42					◆	43			
44				45	◆	46			◆	47	◆	48		
49			◆	50	51			◆	52		53		◆	V
54		◆	55			◆	56	57				◆	58	
S	◆	59			◆	60					◆	61		
62	63		◆	64	65				◆	66	67			
68			69	◆	70		◆	71	72	◆	73			
K				T			J			H				M

Édesanyám

Juhász Gyula (1883–1937) költő fenti versének két sorát idézzük a rejtvényben a vízsz. 1. és függ. 13. alatt.

VÍZSZINTES

13. Joan ... – katalán festő, grafikus, szobrász (1893–1983) 14. Bő palást. 15. Gulácsy ... (1891–1945) – író, újságíró. 16. A megbeszélrt óráig. 18. Hangszer. 20. ... nyelvek – az indoeurópai nyelvcsaládba tartozó nyelvcsoprt. 21. Kettő, kétszer (latin) 22. Fegyverek csoportja. 24. A legmagasabb értékű kártyalap. 26. Román személyes névmás. 27. Igen vallásos, jámbor. 28. Áraszt. 29. Kiejtett mássalhangzó. 30. Folyó Szerbiában. 31. ...betétkönyv. 33. Norvégia NOB-jele. 35. Mely személy? 36. Iskola falak! 37. A török szultán rendelete. 38. Lendület. 40. Fűszernövény. 43. Csapat (ang.) 44. Francois ... (1935–2004) – francia író. 46. Paripa. 47. E napon. 49. Jak betűi. 50. Ritka női név, napja május 30-án van. 52. A gyapotcserjéből nyert textilipari alapanyag. 54. Aroma. 55. Száraz, fanyar (ital) 56. A fényképezőgép elterjedt másik neve. 57. Festékben van! 58. Arany és vanádium vegyjele. 59. A fahéj régi neve. 60. ... szép, fényes nap – Szabó Magda drámája. 61. Magas növények. 63. Sötétkék virágú félcserje. 65. Mozgásba hoz. 68. Lángolni. 70. Félelem nélküli. 72. Vajon – románul.

FÜGGŐLEGES

2. Ritka női név. 3. Nagy testi erejű. 4. Kalóriában van! 5. Spielberg földönkívülije. 6. Korallszigetekkel körülvárt vízterület. 7. Elhibázott jegyzet. 8. Az Igaz Szó jogutódja. 9. Földszoros a Maláj-félsziget keskeny szakaszán (ék.f.) 10. Te és én. 11. Biztonságot vigyáz. 12. Hátasló. 17. Fogyaszt. 19. Kossuth-díjas zongoraművész (Dezső) 23. Tetőpont. 25. Rajt. 27. Páratlanul sűrű! 28. Boa darab! 29. A hinduizmus ősi szentirat-gyűjteménye. 30. Sok pénzbe kerül. 31. Kettőzve: afrikai fadob. 32. Valami fölött kezéből elenged. 34. ... rizling – kiváló fehér borszőlő. 36. Vajkészítés mellékterméke. 39. Dél-amerikai futómadár. 41. Hazai folyó. 42. Báró ... László – költő (1703–1764) 45. Híres olasz mérnök. 48. Neves mesterhegedű. 51. Kettős betű. 52. Csukás István mesehőse. 53. Buktában van! 56. Japán császárváros, a világörökség része. 57. Sziklazátony. 58. Bőrelváltozás (orvosi) 59. Független ország Afrika középső részén. 60. Iratban van. 62. Bútordarab. 64. Páratlan zabola! 66. Rossz minőségű borszőlő. 67. Frissítő ital. 69. Az izmot rögzíti a csonthoz. 71. Radnóti Miklós névbetűi.

Készítette: BARABÁS ZSUZSA

1	A	2	3	4	K	5	6	7	8	9	E	10	11	12	I
13				◆	14					◆	15				
16				17	◆	18				19	◆	20			
21			◆	22	23				◆	24	25		◆	N	
26		◆	27					◆	28			◆	29		
N	◆	30					◆	31				32			
33	34		◆	35		◆	36		◆	37					
38			39	◆	40	41			42	◆	43				
44				45	◆	46		◆	47	48	◆	49			
50					51		◆	52			53		◆	D	
54		◆	55			◆	56					◆	57		
N	◆	58			◆	59					◆	60			
61	62		◆	63	64				◆	65	66			67	
68			69	◆	70				71	◆	72				
N				Á						I					

Legyetek apostolai

Lőrincze Lajos (1915-1993) nyelvész professzor tanácsát idézzük:

Legyetek apostolai... – folytatása a rejtvényben a vízsz. 1. és függ. 33. alatt.

VÍZSZINTES

13. Hivatásos táncosnő a japán teaházakban. 14. Harsogó hangú, költöző madár. 15. A Mezőség legjelentősebb magyar néprajzi központja. 16. Karinthy Ferenc újhangú regénye. 18. Az emberhez szokott, szelíd. 20. Após (rég). 21. Nitrogén és erbium vegyjele. 22. Európai főváros. 24. Angol Anna. 26. Páratlan dísz. 27. Az USA legjelentősebb tengerparti üdülőközpontja. 28. Az alatta levő helyre! 29. Szájban keletkező érzet. 30. Mértani fogalom. 31. Apró csodálatos édesség. 33. Értelmi képesség. 35. Ante meridiem (délelőtt) rövid. 37. Szolmizációs hang. 38. Fejfedő. 39. Tetszetős. 41. ... János (1811-1875) püspök, népköltészeti gyűjtő, költő. 44. Női név. 46. Vietnám fővárosa. 48. Személyes névmás. 49. Sikeres fiatal énekes. 51. Szerbiai város. 52. Rotterdami... – németalföldi filozófus, teológus. 55. Menyasszony. 57. Lutécium vegyjele. 58. Vietnámi holdujév. 59. Japán közigazgatási egység a Shikoku szigeten. 61. Maros megye betűjele. 62. Hajó hátsó része. 63. Kihegyezett csattanójú karcolat. 64. Szilícium és fluor vegyjele. 65. Becézett Ede. 67. ... Áléhem – jiddis nyelvű író (1859-1916). 69. Szeszély. 71. A rófnél rövidebb hosszúságú. 73. A szekér elé jobbról befogott ló. 75. Sárkánygyík – rövid.

FÜGGŐLEGES

1. Előjegyzési napló. 2. Sok személyből álló. 3. Folyó Belgiumban. 4. Spanyol, osztrák és portugál autójel. 5. Vanádium és hidrogén vegyjele. 6. Rímes prózában írt költemény. 7. Ilyen nyúl is van. 8. A Fekete-tengerben élő, nagy vérteshal. 9. Meserészlet! 10. Gyakori kötőszó. 11. Berendezett színpad. 12. Nagyobb embertömeg. 17. Elbeszélő irodalom. 19. Égetés után marad vissza. 23. Helyrag, a -re párja. 25. Személyednél. 27. Te és én. 28. Arad megye betűjele. 29. Tó a Lappföldön. 30. Takarmány. 31. Mesterkelt testtartás. 32. Kosztolányi műzsája. 34. Állati eredetű ipari nyersanyag. 36. Mikszáth Kálmán. 37. A fizika egyik erőegysége. 40. Állami intézmény. 42. Nyílás. 43. A legrégebb római pénzegység. 45. Roszand drámája. 47. Csíkszeredai fametsző grafikus (László). 50. Magashegység Belső-Ázsiában. 53. Közlekedési sáv. 54. Hardy angol író, költő személyneve. 56. A D hang. 59. Kiváló olasz karmester (1909-2001). 60. Igevégződés. 61. A Micimackó írója. 62. Nobel-díjas kínai-amerikai fizikus (1976). 63. Hasonló érdeklődésűek egyesülése. 64. Kén, foszfor és indium vegyjele. 66. Állókép. 68. Érzékszerv. 70. ... a kezdd! (Segítetek). 72. Kettős betű. 74. Szaladni kezd!

Készítette: BARABÁS ZSUZSA

1	2	3	4	L	5	6	7	8	9	L	10	11	12	E
13				◆	14					◆	15			
16				17	◆	18				19	◆	20		
21			◆	22	23				◆	24	25		◆	S
26		◆	27					◆	28			◆	29	
	◆	30			◆		◆	31				32		
33	34		◆	35	36	◆	37		◆	38				
39			40	◆	41	42			43	◆	44			45
46				47	◆	48		◆	49	50	◆	51		
52					53		◆	54	◆	55	56		◆	
57		◆	58			◆	59		60			◆	61	
Y	◆	62			◆	63					◆	64		
65	66		◆	67	68				◆	69	70			
71			72	◆	73				74	◆	75			
M				A						É				

Megszületett!

Sípos Domokos (1892-1927) erdélyi író, költő fenti verséből idézünk:

Megszületett.

És élt harminchárom évet.

Én hiszem a bús csodát,

.....

Folytatása a rejtvényben a vízsz. 1. és függ. 32. alatt.

VÍZSZINTES

13. Védelmi építmény. 14. A Duna legnagyobb bal oldali mellékfolyója. 15. Helyet foglal. 16. Kétségbe von. 18. ...-bab – természetett növény. 20. Folyó a Román-alföldön. 21. Egerészni kezd! 22. Keresztül. 24. Lélegzik. 25. Magas rang a mongoloknál. 27. Ásványi fűszer. 28. Takarmány. 30. A vörösingesek vezére a Pál utcai fiúkban (Feri). 31. Személyed. 33 Tengeri rabló. 34. Útnak ered. 36. A beszéd egysége. 37. Indulatszó. 38. Kányádi Sándor névbetűi. 39. Öltögetett. 40. Helyrag, a -re párja. 42. Ünnepeyles beiktatás. 45. Óriáskígyó A dzsungel könyvében. 46. Város Szlovákiában. 49. Kis folyóvíz. 50. Idősebb férfi megszólítása vidéken. 52. Gázlómadár. 53. Magával ragad. 55. A bosszú istennőinek egyike. 57. Félutcat – római számmal. 58. A Déli-Bakony legmagasabb hegye (601 m). 59. Liechtenstein fővárosa. 60. Az idősebb (röv.). 61. Uncle... – az USA jelképe. 62. Tiltás. 63. ... Pacino. 64. Állami bevétel. 65. Figyel. 67. Gazdasági ágazattal kapcsolatos. 70. Ingerülten kiált. 72. Mókus-féle. 74. Szavát adja. 76. Aggódik érted.

FÜGGŐLEGES

1. Magyarországi megye. 2. Kezdet. 3. Farkos kételtű állat. 4. Ady egyik költői álneve. 5. Klasszikus kötőszó. 6. Felsír! 7. A horvátországi Osijek város magyar neve. 8. Beszél. 9. Kellemetlen hangoskodás. 10. Tova. 11. Nemesgáz. 12. Hidegebbé válik. 17. Iskolai kellék. 19. Tevékeny. 23. Ilion másik neve. 26. Kertben dolgoznak. 28. Azonos magánhangzók. 29. Névelő. 30. Előtag, jelentése: színlelt. 31. A Tiszába „siet”. 33. Nem fajtiszta. 34. Költői napszak. 35. Megszólítás (pl. levélben). 38. Szervezeti egység az egyetemen. 41. Indiai uralkodó volt. 43. Életerő. 44. Budapest része. 47. Pusztítja. 48. Sajt jelzője. 51. Hitszegő. 54. Folyó Oroszországban. 55. Növény. 56. Lekvár. 59. Szürkésbarna madár. 60. Bájos kép. 61. Érzékszerv. 62. Kossuth-díjas költő (László, 1925-1978). 64. Brüll ... – Ady Lédája. 66. Az ósanya. 68. Foszfor és indium vegyjele. 69. Részben kirekeszt! 71. Ráf betűi. 73. Személyes névmás. 75. Szintén.

Készítette: BARABÁS ZSUZSA

1	2	3	4	K	5	6	7	8	9	T	10	11	12	A
13				◆	14					◆	15			
16				17	◆	18				19	◆	20		
21			◆	22	23	◆	24		◆	25	26		◆	F
27		◆	28			29		◆	30			◆	31	
32	É	◆	33					◆	34				35	
36			◆	37		◆	38		◆	39				
E	◆	40	41	◆	42	43			44	◆	45		◆	Á
46	47			48	◆	49		◆	50	51	◆	52		
53					54		◆	55			56		◆	A
57		◆	58			◆	59					◆	60	
E	◆	61			◆	62		◆	63		◆	64		
65	66		◆	67	68			69	◆	70	71			
72			73	◆	74				75	◆	76			
N				N						Z				T

Bartalis János – Isten kezében

Jött villámcsapás, jött fegyver.

Jött fergeteg.

Jött emberek hálátlansága.

Jött kegyetlenség, jött bűn.

Jött éhség s szomorúság.

Jött megalázás.

Jött üldözés és megpróbáltatás.

Jött bujdosás lélek-pusztában

és nem volt hová lehajtani fejet.

Jött kínszenvedés, Krisztus hét szenvedése.

Jött korbácsütés testen és lelken.

Jött börtön...

Nagy bajomban mindig csak azt mondtam:

(Folytatása a vízszintes 1 és a függőleges 12 alatt.)

VÍZSZINTES

1. A vers következő sora. 12. Óegyiptomi isten, az örökké megújuló természet megszemélyesítője. 13. A szőlő egyik betegsége. 14. Duna parti város Szerbiában. 15. Kiejtett mássalhangzó. 17. Illat. 18. Ókori nép a Balkánon. 19. Csehov „három nővérének” egyike. 21. Kémény szélek! 22. Bor franciául. 23. Római amfiteátrumok küzdőtere. 24. Becézett Ilona. 25. Pára! 26. Orosz filmrendező (Alexander) 27. Afrikai ország, fővárosa Libreville. 29. Majomfajta. 31. Fallada német író személyneve. 32. Nyugat-szibériai folyó. 33. A lejt váltja. 34. Francia sziget. 35. Gumibelső! 37. Bűnöst titkon segítő. 39. Osztrák, spanyol és svéd autójel. 40. Nagy Konstantin szülővárosának lakója. 42. Kaluga folyója. 43. Firenze folyója. 45. Páratlan kalóz! 46. ... Sámuel, Árpád-házi magyar király. 47. Angol kormányfő volt (Tony) 48. Francia labdarugó. 50. Nagyszalontai torony jelzője.

FÜGGŐLEGES

2. Damaszkusz lakója. 3. Nagyon kemény fém, rendszáma 22. 4. Illaberek, nádak-... 5. A Nílus német neve. 6. Kányádi Sándor névjele. 7. Millennium. 8. Pataknál kisebb folyóvíz. 9. Török katonai rang. 10. E. G. Z. 11. A lószerszám része. **12. A vers következő sora.** 16. Vonat fut rajta. 19. ... Maiden, angol rockegyüttes. 20. Japán város Honshu szigetén. 23. Heringféle hal. 24. Jód, Bór és kén vegyjele. 26. Jósika Miklós regénye. 28. Becézett Anikó. 30. Bolgár cigaretta márka. 31. Szülőföld. 33. Közkatona.

34. Becézett Renáta. 36. A Micimackó írója. 38. Takarmánynövény. 39. Nagy költőnk (János) 41. Mindig a fejét ütik. 43. Lenti helyen. 44. Algériai kikötőváros. 46. Hordó mérték. 47. Budapesti sportegyesület rövid. 49. Lyukas lej! 50. Svájc autójel.

Készítette: ANTAL JÓZSEF
Margitta

1	I	2	3	4	5	6	7	Z	8	9	10	11	V
12								◆	13				
14						◆	15	16	◆	17			
18					◆	19			20		◆	21	
22			◆	23						◆	24		
25		◆	26					◆	27	28			
29		30					◆	31				◆	K
Y	◆	32				◆	33				◆	34	
35	36	◆	37		38					◆	39		
40		41		◆	42				◆	43			44
45			◆	46				◆	47				
48			49				◆	50					
L							B						

Petőfi Sándor – Téli világ

című versének visszatérő sorait találja a vízszintes 1. és a függőleges 14. alatt.

VÍZSZINTES

1. Az idézet első része. 12. Ilyen Heltai Jenő leventéje. 13. ... X amerikai önéletrajzíró. 14. Idegen előtag, melynek jelentése: kettős. 15. Terepjáró márka. 17. Honvédtábornok az 1848–49-es forradalomban, aki a szabadságharc leverése után Murad Tevfik pasa néven, mint Aleppo kormányzója halt meg 1850-ben. 18. Szolmizációs hang. 19. Turku svéd neve. 21. az utolsó példány valamiből. 23. Vuk első zsákmánya. 24. Rajtaütés idegen szóval. 26. Zodiákus csillagjegy. 27. Térmértani idom. 28. Izsák atyja a Bibliában. 30. Óriáskígyó. 31. Kettőzve: magyar város. 32. Sziget az Írtengerben. 33. ÖTM 34. Orosz repülőgéptípus. 35. Meggyőződés, bizalom. 36. Brazil város Minas Gerais államban. 38. Beteget kezel. 40. Latin előljáró, jelentése előre. 41. Egyiptom lakója. 42. ... Blas, Lesage regénye. 43. Francia város a Loire partján. 45. József Attila verse. 47. Idegen levegő. 48. Előtagként a nitrogénnel való kapcsolatot jelöl. 50. Puha fém. 51. Tisza parti város Magyarországon. 54. Finom itóka.

FÜGGŐLEGES

2. Shindo Kaneto rendezte film. 3. Dzsúsz. 4. Távolra mutató szó. 5. Olasz kikötőváros az Adria partján. 6. Amerikai cigaretta-márka. 7. Pest megyei város. 8. Blohin orosz labdarúgó személyneve. 9. Gambia, Kuba és Málta autójele. 10. Ásványi fűszer. 11. Kegyelem, jótétemény. 14. Az idézet folytatása. 16. Pusztító szélvész. 20. Ilyen írás az ogam. 22. Magyar optikai művek röv. 23. Frissítő ital. 25. Erős horgászszinór. 27. Alberto ..., olasz síző. 29. Fél tucat. 30. Bolgár hírügynökség. 33. Teázási időpont. 34. Román vekker márka. 35. Kérdőszó. 36. A közepén pirul! 37. Regényt alkotó. 39. Orr jelzője. 40. Rossz út az ilyen. 43. Leng ikerszava. 44. Észak-magyar városka. 47. Világos angol sör. 49. Középre dobál! 52. Bodri garzonja. 53. Üres kéz! 55. Szibériai folyó.

Készítette: ANTAL JÓZSEF
Margitta

1 H	2	3	4	5	O	6	7	8	9	10	11	G ↘
◆	12				◆	13						
14		◆	15		16	◆	17			◆	18	
19		20	◆	21		22			◆	23		
24			25	◆	26			◆	27			
28				29			◆	30			◆	A
31		◆	32			◆	33			◆	34	
S	◆	35			◆	36				37		
38	39			◆	40			◆	41			
42			◆	43				44	◆	45		
46		◆	47			◆	48		49	◆	50	
51		52				53	◆	54		55		◆
M ↘							O					N

Ady-vers

Ady Endrének a vízszintes 48. alatti verséből idézünk a vízszintes 1. és a függőleges 48. sorokban.

VÍZSZINTES

1. Az idézet első része. 17. Írország NOB-jele. 18. Repülőgép vezető otthona. 19. Zambia, Omán és Franciaország autójele. 20. ... Hamsun, Nobel-díjas norvég regényíró. 22. A Kaszpi-tenger sós öble. 23. Római császár, Claudius mostohafia. 24. A kuruc ellenfele. 26. az Olt folyó latin neve. 27. Tokaji boroshordó. 29. Indíték. 30. ... út, fel is út. (szólás) 32. Őszi hónap rövid. 33. Kicsi a bors de ... (szólás) 34. Nomen Nescio rövid. 35. Rövid köszönés. 36. Fejetlen Rozi! 38. Győri fociklub. 39. azok a közepén! 41. Svájci város a Léman tó déli partján. 43. Ömlengő. 46. Áruház-lánc hálózat. **48. Az Ady vers címe.** 52. Lelkész hirdeti. 53. Francia Rt. rövid. 54. Kellemetlen, fájdalmas. 55. ... Nándor, magyar utazó. 56. Vízi növény. 57. Kémény szélek! 58. Tejtermék. 60. Lakoma. 61. Óra, naptár, de szőnyeg jelzője is lehet. 63. Denver központja! 64. Néma vezér! 65. Magyar festőművész (Sándor). 67. Magyarország röviden. 68. Ősvezér. 70. Kockázat. 73. Hivatali szoba. 76. Jól megfontoltan.

FÜGGŐLEGES

1. Jósika ..., magyar író, az Abafi szerzője. 2. Jegyzetelnek. 3. Egyesület. 4. Árpa szemek! 5. Kitalálás, képzelődés. 6. Joskar ..., Mariföld székhelye. 7. Lysa ..., lengyel hegység. 8. Hivatkozó. 9. Babilóniai király (i. e. 605–562) 10. Fényes, műselyem szövet. 11. Megszólítási forma. 12. Törött páka! 13. Rácsukó. 14. Rég élt előd. 15. Légáramlat. 16. Délszláv férfinév. 21. Titok. 23. Észak-erdélyi város. 25. Tiltószó. 28. Növény része. 31. Testrészt. 33. Angol diákváros. 35. Magyar gordonkaművész (Aladár) 37. Fővárosa Bagdad. 38. ..., az is – vagyis mindegyik. 40. Algériai kikötőváros. 41. Hargita megyei falu (GAGY) 42. Cipő jelzője lehet. 44. ... a mozdony füstje megcsapott (Moldova György) 45. Finom itóka. 46. ... szivárvány (Tamási Áron novellája) 47. Iráni eredetű lovas nomád nép. **48. Az idézet második része.** 49. Méhcsapat. 50. Baskíria székhelye. 51. A Karácsonyt megelőző négyhetes időszak. 58. Korhol. 59. Vonalzó fajta. 61. ... Dario, olasz drámaíró. 62. Nem áll stabilan. 64. Vanádium és cink vegyjele. 66. Nelli ..., orosz tornásznő. 67. Szemtermés. 69. Németország, Svédország és Jemen autójele. 71. Görög mondahős, Zeusz kedvese, akit Héra tehénne változtatott. 72. Puha fém. 74. A tetejére. 75. Kötőszó. 76. ... Dit (Azt mondják – latinul) 77. Arno partok!

Készítette: ANTAL JÓZSEF
Margitta

1	2	3	O	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	S	15	16	E
17			◆	18											◆	19		
20			21	◆	22									◆	23			
24				25		◆	26					◆	27	28				
29		◆	30			31	◆	32			◆	33				◆	34	
	◆	35		◆	36		37	◆		◆	38			◆	39	40	◆	
◆	41			42	◆	43		44		45			◆	46			47	◆
48					49								50					51
52			◆	53		◆	54					◆	55		◆	56		
57		◆	58			59	◆	60			◆	61			62	◆	63	
O	◆	64			◆	65	66	◆		◆	67		◆	68		69	◆	
70	71				72	◆	73	74		75		◆	76				77	
M						K						Y						

Wass Albert – Karácsonyi fohász, 1945

*„Égi Atyám, jó Istenem,
Hallgass meg, kérlek, légy velem:
A kis Huba elébed állt,
Gyermekszíve hozzád kiált.”*

Folytatás a vízszintes 1. és függőleges 34. alatt.

VÍZSZINTES

14. Vizitáló. 15. Hatszárnyú angyal a zsidó és keresztyén vallásban. 16. Szándék. 17. Így írtok ... (Karinthy) 19. Famintával díszítő. 20. Magyarország röv. 21. Kertben dolgozik. 22. Görög mitológiai alak, Zeusz felesége. 24. Éldegél. 25. Sri Lanka autójele. 26. Vereséget szenvedő. 28. Páratlan inged! 29. Cicero aprópénze. 30. Kést élez. 31. Görög sziget az Égitengerben. 33. Páros tőke! 34. Éjjeli zene. 37. Érzékszervünk. 39. Magyar könnyűzene énekes. 40. Argentína és Magyarország autójele. 42. Belga város a Meuse partján. 44. Izmos, fejlett. 46. Néptelen. 48. Lens központja! 50. Eszes. 52. Bibliai alak, Hárám fia, a moabiták és ammoniták őse. 53. Tunisz határai! 54. Páratlanul tűzdel! 56. ... a szemed (Ady) 58. Szolmizációs hang. 60. Száraz hideg szél az Adrián. 62. Pest megyei város, határátkelő. 63. Idegen helyeslés. 64. Kötőszó. 65. Erősen ríktó. 67. Strázsa. 68. Mintadarab. 70. Borpárlat. 72. Keringéstan.

FÜGGŐLEGES

1. John Wayne filmje 1960-ból. 2. Biliárdütő. 3. Adtak a közepén! 4. Erkölc. 5. 14. századi spanyol építész (Enrique) 6. Műveltető képző, a -get párja. 7. Autonóm terület röv. 8. Örkény István műve. 9. Földet forgat. 10. Málta, Zambia és Spanyolország autójele. 11. Nem dolgozó méh. 12. Orosz város lakója. 13. Modern fűtőtest része. 18. Bagdad a fővárosa. 22. Kúszó vízinövény. 23. Házas társam apja. 25. Váltás. 26. Zsíroz. 27. Bomlaszt. 29. Előtag, nitrogénnel való kapcsolatot jelöl. 30. Kaszás szerszáma. 32. Idő németül. 35. Lónév. 36. Nóta. 38. Érdemes, illő. 41. Szíriai város, ókori neve Aleppo. 43. Gyom. 45. Életút. 47. Bolgár hegycsúcs. 49. Görög filozófus (i. e. 640–560) 51. Téli sportoló. 55. Nemes emberi tulajdonság. 57. Alain Delon filmszerepe. 58. Akadozva beszél. 59. Román gerontológusnő (Ana) 61. Becézett szülő. 63. Francia kisváros Dijontól délkeletre. 64. Idegen férfinév. 66. Kálium és ezüst vegyjele. 68. Kémiai mértékegység. 69. ... estém otthon (Petőfi) 71. Kicsinyítő képző. 73. Kiejtett mássalhangzó.

Készítette: ANTAL JÓZSEF
Margitta

1	2	3	4	5	6	7	8	Y	9	10	11	12	13	Y
14								◆	15					
16						◆	17	18	◆	19				
20		◆	21		◆	22			23	◆	24			
	◆	25		◆	26					27	◆	28		
◆	29		◆	30			◆	31			32	◆	33	
34			35				36	◆	37			38	◆	D
39					◆	40		41	◆	42			43	
E	◆	44			45	◆	46		47					
48	49	◆	50			51	◆	52			◆	53		◆
54		55	◆	56			57			◆	58		◆	59
60			61	◆	62				◆	63		◆	64	
65				66	◆	67		◆	68			69		
70					71	◆	72	73						
E						L								

JELENTŐS ÉVFORDULÓK 2012-BEN

JANUÁR

1. 455 éve, 1557-ben született Bocskay István erdélyi fejedelem
2. 80 éve, 1932-ben született Dankanits Ádám erdélyi művelődéstörténész
2. 85 éve, 1927-ben született Kovács Ferenc erdélyi dramaturg, rendező, műfordító
2. 75 éve, 1937-ben született Szócs János erdélyi helytörténész
3. 90 éve, 1922-ben született Nemes Nagy Ágnes költő
5. 35 éve, 1977-ben halt meg Horváth István erdélyi író, költő
6. 115 éve, 1897-ben született Veres Péter író
10. 95 éve, 1917-ben halt meg Madarász Viktor festőművész
10. 105 éve, 1907-ben született Nagy József erdélyi református egyházi író
11. 175 éve, 1837-ben született Bunyitai Vince partiumi katolikus egyháztörténész, püspöki könyvtárnok
15. 105 éve, 1907-ben született Kolozsvári Grandpierre Emil erdélyi író, műfordító
16. 165 éve, 1847-ben született Mikszáth Kálmán író
17. 115 éve, 1897-ben halt meg Vajda János költő
17. 50 éve, 1962-ben halt meg Puhala Sándor partiumi pedagógiai író, újságíró
18. 105 éve, 1907-ben született Ferencsik János zenepedagógus, karmester
18. 130 éve, 1882-ben született Puhala Sándor partiumi pedagógiai író, újságíró
18. 85 éve, 1927-ben született Vámszer Márta erdélyi nyelvész, egyetemi tanár
19. 15 éve, 1997-ben halt meg Bertha Bulcsu író
20. 5 éve, 2007-ben halt meg Beke György erdélyi író
21. 25 éve, 1987-ben halt meg Dénes Zsófia író
21. 95 éve, 1917-ben született Sóni Pál erdélyi író, kritikus, irodalomtörténész
22. 30 éve, 1982-ben halt meg Majtényi Erik erdélyi költő, közíró, műfordító
23. 350 éve, 1662-ben született Kemény János erdélyi emlékiratíró
23. 105 éve, 1907-ben született Vásárhelyi Ziegler Emil erdélyi művészeti író, festőművész, országos úszóbajnok
24. 75 éve, 1937-ben született Baranyi Ferenc költő, műfordító, szerkesztő
28. 70 éve, 1942-ben született Vasy Géza irodalomtörténész, kritikus
28. 10 éve, 2002-ben halt meg Bálint Tibor erdélyi író
30. 75 éve, 1937-ben született Szabó Sándor partiumi költő, műfordító

30. 70 éve, 1942-ben született Ujj János partiumi helytörténet-kutató, újságíró
31. 175 éve, 1837-ben született Tolnai Lajos író

FEBRUÁR

1. 80 éve, 1932-ben született Marosi Ildikó erdélyi újságíró, szerkesztő
1. 120 éve, 1892-ben született Nóti Károly író
2. 270 éve, 1742-ben született Barcsay Ábrahám költő
2. 155 éve, 1857-ben született Hollósy Simon festőművész
2. 90 éve, 1922-ben született Faragó József folklorista, szakíró, egyetemi tanár
3. 135 éve, 1877-ben született Antalfy Endre erdélyi nyelvész, irodalomtörténész, műfordító
3. 180 éve, 1832-ben született Zajzoni Rab István erdélyi csángó költő
5. 85 éve, 1927-ben született Pataki Bálint erdélyi irodalomtörténész, egyetemi tanár
7. 115 éve, 1895-ben született Zsolt Béla partiumi elbeszélő, közíró,
7. 195 éve, 1817-ben született Trefort Ágoston művelődéspolitikus, közoktatási és vallásügyi miniszter, a M.T.A. tagja majd elnöke, reformer
10. 100 éve, 1912-ben született Darvas József író
10. 85 éve, 1927-ben született Páll Árpád erdélyi író, színikritikus, irodalomtörténész
10. 90 éve, 1922-ben született Göncz Árpád író, műfordító, politikus
13. 125 éve, 1887-ben született Csáth Géza író
13. 55 éve, 1957-ben halt meg Jászi Oszkár író, költő
13. 80 éve, 1932-ben született Grétsy László nyelvész, főiskolai tanár
14. 170 éve, 1842-ben született Kótsi Patkó János, az első kolozsvári színházigazgató
17. 120 éve, 1892-ben született Lám Béla erdélyi műszaki író, emlékiró, szépíró
18. 80 éve, 1932-ben született Forró László erdélyi író, műfordító, szerkesztő
18. 85 éve, 1927-ben született Szabó Zoltán erdélyi nyelvész, egyetemi tanár, szerkesztő
20. 95 éve, 1917-ben született ifj. Xantus János természettudományi és földrajzi szakíró, szerkesztő
21. 80 éve, 1932-ben halt meg Gulácsy Lajos festőművész
21. 25 éve, 1987-ben halt meg Zsigray Julianna író, költő
22. 300 éve, 1712-ben született Bod Péter erdélyi irodalomtörténész, református egyházi író, lelkész
23. 190 éve, 1822-ben született Berzeviczy Gergely közgazdasági író

- 23. 220 éve, 1792-ben született Ferenczi István szobrászművész
- 24. 150 éve, 1862-ben született Vásárhelyi Boldizsár erdélyi református egyházi író, lelkész
- 26. 95 éve, 1917-ben született Szauder József irodalomtörténész
- 26. 30 éve, 1982-ben halt meg Szobotka Tibor író, műfordító, irodalomtörténész
- 27. 95 éve, 1917-ben született Devecseri Gábor költő, író, műfordító
- 28. 80 éve, 1932-ben halt meg Ambrus Zoltán író

MÁRCIUS

- 2. 195 éve, 1817-ben született Arany János költő, író, műfordító
- 3. 85 éve, 1927-ben született Zrínyi Endre erdélyi régész, numizmatikus
- 3. 25 éve, 1987-ben halt meg Szabó T. Attila erdélyi nyelvész, nyelvtörténész
- 4. 35 éve, 1977-ben halt meg Dankanits Ádám művelődéstörténész
- 6. 45 éve, 1967-ben halt meg Kodály Zoltán zeneszerző, népdalgyűjtő
- 8. 60 éve, 1952-ben született Selmeczi György erdélyi zeneszerző, rendező
- 10. 15 éve, 1997-ben halt meg Páll Árpád író, színikritikus, irodalomtörténész
- 11. 195 éve, 1817-ben halt meg Aranka György erdélyi művelődéspolitikus
- 12. 75 éve, 1937-ben halt meg Hubay Jenő zeneszerző
- 14. 75 éve, 1937-ben született Szépréthy Lilla erdélyi elbeszélő, regényíró
- 14. 135 éve, 1877-ben született Voinovich Géza irodalomtörténész
- 16. 70 éve, 1942-ben született P. Dombi Erzsébet erdélyi nyelvész, tankönyvíró
- 17. 95 éve, 1917-ben született Antal Péter partiumi tankönyvíró, kritikus, magyartanár
- 18. 95 éve, 1917-ben halt meg Ferenczy Károly festőművész
- 18. 80 éve, 1932-ben született Szatmári Ágnes partiumi festőművész
- 19. 30 éve, 1982-ben halt meg Jékely Zoltán költő
- 19. 180 éve, 1832-ben született Vámbéry Ármin földrajzi szakíró, politikus
- 19. 375 éve, 1637-ben halt meg Pázmány Péter katolikus egyházi író, esztergomi érsek
- 20. 210 éve, 1702-ben halt meg Misztótfalusi Kis Miklós nyomdász, betűmetsző
- 21. 125 éve, 1887-ben született Kassák Lajos író
- 21. 90 éve, 1922-ben született Bárány Tamás író, újságíró, szerkesztő
- 21. 35 éve, 1977-ben halt meg Mikó Imre erdélyi író, műfordító
- 22. 110 éve, 1902-ben született Barabás Miklós erdélyi költő, unitárius egyházi író
- 22. 100 éve, 1912-ben született Gáll Ferenc erdélyi festőművész

- 23. 115 éve, 1897-ben született Hamvas Béla író
- 25. 120 éve, 1892-ben született Mottl Román Pál partiumi grafikus
- 27. 540 éve, 1472-ben halt meg Janus Pannonius költő
- 29. 120 éve, 1892-ben született Mindszenty József katolikus egyházi író, bíboros
- 31. 80 éve, 1932-ben született Bura László partiumi nyelvész, pedagógiai író, magyartanár

ÁPRILIS

- 1. 60 éve, 1952-ben született Tókécs László református egyházi író, közíró, püspök, EU képviselő
- 1. 60 éve, 1952-ben halt meg Gyergyai Árpád erdélyi orvosi szakíró
- 1. 205 éve, 1807-ben halt meg Révai Miklós nyelvész, tanár
- 2. 60 éve, 1952-ben halt meg Molnár Ferenc író
- 2. 85 éve, 1927-ben halt meg Prohászka Ottokár katolikus egyházi író
- 3. 225 éve, 1747-ben született Verseggy Ferenc költő
- 4. 40 éve, 1972-ben halt meg Fenyő Miksa író, újságíró
- 4. 40 éve, 1972-ben született Veres Valér erdélyi szociológus
- 4. 55 éve, 1957-ben született Visky András költő, író
- 4. 95 éve, 1917-ben született Gáll Ernő erdélyi filozófus, egyetemi tanár
- 5. 100 éve, 1912-ben született Örkény István író
- 5. 70 éve, 1942-ben született Zimán Vitályos Magda textilművész
- 6. 75 éve, 1937-ben halt meg Juhász Gyula költő
- 8. 60 éve, 1952-ben született Mózes Attila erdélyi író, szerkesztő, irodalomkritikus
- 8. 135 éve, 1877-ben született Rácz Miklós partiumi történész, fordító
- 11. 170 éve, 1842-ben halt meg Kőrösi Csoma Sándor erdélyi őshazakutató, író
- 18. 90 éve, 1922-ben halt meg Beöthy Zsolt író, irodalomtörténész
- 18. 120 éve, 1892-ben halt meg gr. Teleki Sándor emlékiró
- 17. 60 éve, 1952-ben született Gyalui Farkas erdélyi művelődés- és irodalomtörténész, könyvtártudományi szakíró, újságíró, szépíró
- 20. 270 éve, 1742-ben született Tessedik Sámuel evangélikus egyházi író, lelkész
- 21. 70 éve, 1942-ben született Mihálka György partiumi műfordító, tanár
- 23. 160 éve, 1852-ben született Mednyánszky László festőművész
- 23. 85 éve, 1927-ben született Horváth Béla erdélyi műfordító, rendező, színész
- 24. 95 éve, 1917-ben halt meg Tömörkény István író
- 24. 35 éve, 1977-ben halt meg Nagy István erdélyi író
- 26. 35 éve, 1977-ben halt meg Olosz Lajos partiumi költő
- 27. 85 éve, 1927-ben született Köteles Pál partiumi író, újságíró

MÁJUS

2. 65 éve, 1947-ben született Tonk Sándor erdélyi történetíró
6. 145 éve, 1867-ben született Iványi – Grünwald Béla festőművész
7. 105 éve, 1907-ben született Szabédi László erdélyi költő, egyetemi tanár
7. 70 éve, 1942-ben született Péterffy Gyula erdélyi színpadi író, költő
9. 100 éve, 1912-ben született Ottlik Géza író
9. 100 éve, 1912-ben született Hobán Jenő erdélyi költő, műfordító
9. 120 éve, 1892-ben halt meg Baross Gábor főispán, államtitkár, közlekedésügyi miniszter
14. 85 éve, 1927-ben született Taub János partiumi színházi rendező
14. 355 éve, 1657-ben született Vay Ádám kuruc tábornok, író
15. 100 éve, 1912-ben született Salamon Ernő erdélyi költő
15. 45 éve, 1967-ben született Selyem Zsuzsa erdélyi író, irodalomtörténész
15. 20 éve, 1992-ben halt meg Szépréthy Lilla erdélyi elbeszélő, regényíró, riporter
15. 150 éve, 1862-ben halt meg Zajzoni Rab István erdélyi csángó költő
17. 105 éve, 1907-ben született Dsida Jenő erdélyi költő
17. 120 éve, 1892-ben halt meg Klapka György 1848-as testőrségi hadnagy, hadtest-parancsnok
18. 125 éve, 1887-ben született Debreczeni István partiumi református lelkész, irodalomtörténész
17. 75 éve, 1937-ben született Lászlóffy Aladár erdélyi költő
21. 125 éve, 1887-ben született Nagy Géza erdélyi egyházi író, történész, szerkesztő
22. 75 éve, 1937-ben halt meg Balázs Ferenc erdélyi prózaíró, költő
22. 100 éve, 1912-ben született Szigeti József erdélyi irodalomtörténész, egyetemi tanár
22. 345 éve, 1667-ben született Szenci Kertész Ábrahám egyházi nyomdász
26. 155 éve, 1857-ben született Szinnyei József nyelvész
27. 185 éve, 1827-ben született Vajda János költő
29. 75 éve, 1937-ben született Elkán György partiumi műépítész, szakíró
30. 115 éve, 1897-ben született Bárdos László partiumi újságíró, szerkesztő, elbeszélő, dramaturg

JÚNIUS

2. 45 éve, 1967-ben halt meg Ferenczy Béni szobrászművész
2. 75 éve, 1937-ben született Nagy Károly erdélyi egyházi író
2. 190 éve, 1822-ben született Csengery Antal partiumi újságíró, történész
5. 100 éve, 1912-ben halt meg Cholnoky Viktor író, újságíró, műfordító

7. 115 éve, 1897-ben született Maksay Albert erdélyi teológiai szakíró, műfordító, újságíró
11. 135 éve, 1877-ben született Pluhár Gábor erdélyi elbeszélő, újságíró
12. 80 éve, 1932-ben született Bálint Tibor erdélyi író
13. 85 éve, 1927-ben született Tövissi József erdélyi földrajzi szakíró, egyetemi docens
14. 75 éve, 1937-ben született Nikolits Árpád partiumi elbeszélő, drámaíró
15. 90 éve, 1922-ben született Székely Erzsébet erdélyi irodalomtörténész, tankönyvíró, műfordító, egyetemi tanár
15. 215 éve, 1797-ben született Brassai Sámuel erdélyi irodalomtörténész, nyelvész, polihisztor
16. 75 éve, 1937-ben született Fábián Sándor partiumi költő
17. 140 éve, 1872-ben született Fráter Loránd zene- és dalszerző
17. 85 éve, 1927-ben született Sütő András erdélyi író
20. 90 éve, 1922-ben született Jánosházy György erdélyi költő, műfordító, szerkesztő, kritikus
22. 245 éve, 1767-ben született Szentjóni Szabó László író, költő
22. 5 éve, 2007-ben halt meg Szabó Zoltán erdélyi nyelvész, szerkesztő, egyetemi tanár
25. 95 éve, 1917-ben halt meg Gyóni Géza költő
25. 125 éve, 1887-ben született Karinthy Frigyes író
26. 90 éve, 1922-ben született Földes László partiumi irodalomkritikus, szerkesztő
28. 80 éve, 1932-ben született Sógor Gyula református egyházi író
29. 85 éve, 1927-ben született Bustya Endre erdélyi irodalomtörténész, műfordító

JÚLIUS

2. 30 éve, 1982-ben halt meg Hervay Gizella erdélyi költő
3. 130 éve, 1882-ben született Tárcza Bertalan partiumi zenei szakíró, zenészerző
5. 105 éve, 1907-ben született Nagy István erdélyi karmester, zenetanár, hegedűművész
6. 80 éve, 1932-ben született Tolnay Tibor partiumi festőművész
7. 205 éve, 1807-ben született Fényes Elek földrajzi közgazdász író, statisztikus
12. 80 éve, 1932-ben született Banner Zoltán partiumi előadóművész, szerkesztő
14. 85 éve, 1927-ben született Szász János erdélyi író
14. 85 éve, 1927-ben született Vasas Samu partiumi néprajzkutató, természettudományos ismeretterjesztő író

- 22. 45 éve, 1967-ben halt meg Kassák Lajos író
- 26. 45 éve, 1967-ben halt meg Füst Milán író, költő
- 30. 125 éve, 1887-ben született Franyó Zoltán költő, műfordító

AUGUSZTUS

- 1. 180 éve, 1832-ben született Baksay Sándor író, költő, műfordító
- 1. 45 éve, 1967-ben született Molnár Zsófi partiumi meseíró, ifjúsági elbeszélő
- 3. 85 éve, 1927-ben született Beke György erdélyi író
- 4. 120 éve, 1892-ben született Sipos Domokos erdélyi költő, író
- 6. 220 éve, 1792-ben halt meg gr. Ráday Gedeon költő
- 6. 45 éve, 1967-ben halt meg Áprily Lajos erdélyi költő
- 7. 75 éve, 1937-ben született Kántor Lajos erdélyi irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő, művelődéstörténész
- 8. 140 éve, 1872-ben született Mikes Lajos újságíró, lapszerkesztő
- 8. 55 éve, 1957-ben született Tompa Gábor színházrendező
- 9. 540 éve, 1472-ben halt meg Vitéz János humanista egyházi vezető
- 10. 115 éve, 1897-ben született Fábry Zoltán író, kritikus, újságíró
- 18. 35 éve, 1977-ben halt meg Déry Tibor író
- 23. 20 éve, 1992-ben halt meg Székely János erdélyi író
- 24. 35 éve, 1977-ben halt meg Kós Károly erdélyi író, építész, művelődési vezető
- 26. 75 éve, 1937-ben született Vő Gabriella erdélyi néprajzi szakíró, író
- 27. 115 éve, 1897-ben született Tomcsa Sándor erdélyi elbeszélő, drámaíró
- 27. 200 éve, 1812-ben született Szemere Bertalan útirajzíró, újságíró, politikus
- 28. 100 éve, 1912-ben született Dévald László partiumi író, újságíró
- 30. 160 éve, 1852-ben született Varjassy Lajos partiumi újságíró, író, jogász

SZEPTEMBER

- 1. 140 éve, 1872-ben született Brüll Adél, Ady Endre műsaja
- 1. 370 éve, 1642-ben született gr. Bethlen Miklós erdélyi emlékiratíró
- 4. 70 éve, 1942-ben halt meg Móricz Zsigmond író
- 4. 85 éve, 1927-ben született Sánta Ferenc író
- 10. 130 éve, 1882-ben született Gellért Oszkár, a Nyugat szerkesztője
- 11. 55 éve, 1957-ben született Toró T. Tibor partiumi természettudományi szakíró, közéleti író
- 11. 145 éve, 1867-ben született Tróznér Lajos erdélyi népköltészet-kutató, irodalomtörténész
- 13. 160 éve, 1852-ben született Petelei István író

13. 100 éve, 1912-ben született Kiss Jenő erdélyi költő
14. 15 éve, 1997-ben halt meg Berkesi András regényíró
15. 275 éve, 1737-ben született Aranka György erdélyi művelődés-szervező
16. 100 éve, 1912-ben született Benczédi Sándor erdélyi szobrászművész
16. 90 éve, 1922-ben született Szebeni István partiumi református egyházi író, lelkész
19. 210 éve, 1802-ben született Kossuth Lajos politikus, forradalmi vezér
19. 90 éve, 1922-ben született Majtényi Erik erdélyi költő, közíró
19. 115 éve, 1897-ben született Tamási Áron erdélyi író
20. 115 éve, 1897-ben született Ascher Oszkár előadóművész, rendező
22. 260 éve, 1752-ben halt meg Apor Péter erdélyi író
22. 240 éve, 1772-ben született Kisfaludy Sándor költő
23. 200 éve, 1812-ben halt meg Rájnisi József papköltő
24. 115 éve, 1897-ben született Sinka István költő, író
25. 355 éve, 1657-ben született Thököly Imre erdélyi fejedelem
25. 105 éve, 1907-ben halt meg Kőváry László történetíró, író
25. 25 éve, 1987-ben halt meg Tamás Mária erdélyi költő, író, műfordító
26. 50 éve, 1962-ben született Para István erdélyi grafikus
26. 55 éve, 1957-ben halt meg Szabó Mózes partiumi irodalomtörténész, műfordító
27. 95 éve, 1917-ben született Mikecs László erdélyi történész, író
28. 195 éve, 1817-ben született Tompa Mihály költő, református lelkész
29. 140 éve, 1872-ben halt meg Déryné Széppataki Róza színésznő
30. 85 éve, 1937-ben született Bajor Andor erdélyi író
30. 135 éve, 1877-ben született Kelemen Lajos erdélyi történettudós
30. 150 éve, 1862-ben született Szabolcska Mihály költő, egyházi író, szerkesztő, református lelkész
30. 80 éve, 1932-ben született Teiszler Pál partiumi nyelvész, egyetemi docens

OKTÓBER

2. 95 éve, 1917-ben született Jócsák János erdélyi tankönyvíró, magyartanár
3. 55 éve, 1957-ben halt meg Szabó Lőrinc költő
3. 75 éve, 1937-ben született Csíky Boldizsár erdélyi zeneszerző
4. 140 éve, 1872-ben született Schöpflin Aladár irodalomtörténész
5. 95 éve, 1917-ben született Szabó Magda író, drámaíró
5. 115 éve, 1897-ben született Csűrös Emilia ifjúsági író
5. 110 éve, 1902-ben született Nagy Albert erdélyi festőművész
5. 95 éve, 1917-ben született Balassa Iván erdélyi néprajzkutató, múzeumigazgató

6. 35 éve, 1977-ben halt meg Kormos István író
6. 65 éve, 1947-ben halt meg Finta Zoltán erdélyi költő, író, újságíró
9. 85 éve, 1927-ben született Implon Irén partiumi újságíró, szerkesztő, magyartanár
9. 120 éve, 1892-ben született Nadányi Zoltán partiumi költő, író, műfordító
9. 90 éve, 1922-ben született Palkó Attila erdélyi helytörténész, régész, néprajzi író
10. 200 éve, 1812-ben született Garay János költő
10. 70 éve, 1942-ben halt meg Hunyady Sándor erdélyi író
12. 130 éve, 1882-ben született Gulácsy Lajos festőművész
12. 100 éve, 1912-ben született Miklóssy Gábor erdélyi festőművész
15. 185 éve, 1827-ben született Zichy Mihály grafikus, festőművész
15. 210 éve, 1822-ben született Ábrányi Kornél emlékiratíró, zenei író, zeneszerző
19. 105 éve, 1907-ben halt meg br. Podmaniczky Frigyes író, politikus
23. 90 éve, 1922-ben született Bálint Ágnes író, szerkesztő, dramaturg
24. 130 éve, 1882-ben született Kálmán Imre operett zeneszerző
25. 105 éve, 1907-ben született Országh László nyelvész, irodalomtörténész
25. 150 éve, 1862-ben halt meg gr. Teleki Blanka pedagógiai író
26. 70 éve, 1942-ben született Magyar Lajos erdélyi költő
27. 100 éve, 1912-ben született Révész Endre erdélyi szobrászművész
29. 125 éve, 1887-ben született Szuhanek Oszkár partiumi festőművész
30. 90 éve, 1922-ben halt meg Gárdonyi Géza író
30. 130 éve, 1882-ben született Bölöni György erdélyi író, publicista
30. 140 éve, 1872-ben született Szász Béla református egyházi író, lelkipásztor
30. 100 éve, 1912-ben született Boldizsár Iván író, újságíró, szerkesztő

NOVEMBER

1. 50 éve, 1962-ben halt meg id. Xantus János erdélyi geológiai és földrajzi szakíró
2. 110 éve, 1902-ben született Illyés Gyula író
6. 70 éve, 1942-ben halt meg Vásárhelyi Boldizsár erdélyi református egyházi író, lelkipásztor
11. 135 éve, 1877-ben halt meg Mészöly Géza festőművész
11. 55 éve, 1957-ben halt meg Szabolcska László egyházi író, irodalomtörténész
12. 30 éve, 1982-ben halt meg Tamási Gáspár erdélyi népi emlékiró
12. 115 éve, 1897-ben született Szabolcska László egyházi író, irodalomtörténész

14. 125 éve, 1887-ben született Áprily Lajos erdélyi költő, műfordító, magyartanár
14. 25 éve, 1987-ben halt meg Gellért Sándor partiumi költő, műfordító, magyartanár
17. 105 éve, 1907-ben született Bányai László közíró, történész
18. 85 éve, 1927-ben született Makár Lajos partiumi festőművész
18. 100 éve, 1912-ben született Székely Zoltán erdélyi régész, muzeológus
19. 85 éve, 1927-ben született Lator László költő, műfordító
20. 80 éve, 1932-ben született Kelemen Árpád erdélyi műszaki feltaláló, szakíró
20. 160 éve, 1852-ben született Petri Elek református egyházi író, bibliafordító, püspök
21. 85 éve, 1927-ben született Varró János erdélyi irodalomtörténész, regényíró, műfordító
22. 135 éve, 1877-ben született Ady Endre költő, író
23. 75 éve, 1937-ben született Murádin Jenő erdélyi művészettörténész, szerkesztő
25. 85 éve, 1927-ben halt meg Rippl-Rónai József festőművész
26. 115 éve, 1897-ben született Kahána Mózes erdélyi író, költő, szerkesztő, műfordító
27. 30 éve, 1982-ben halt meg ifj. Xantus János természettudományi és földrajzi szakíró, szerkesztő
29. 105 éve, 1907-ben született Jankovich Ferenc költő
29. 110 éve, 1902-ben született Ormos Iván partiumi költő, író, újságíró
29. 105 éve, 1907-ben született Sas Jolán partiumi költő
29. 85 éve, 1927-ben született Tarisznyás Márton erdélyi néprajzkutató, muzeológus

DECEMBER

3. 75 éve, 1937-ben halt meg József Attila költő
3. 70 éve, 1942-ben született Tóth Károly Antal partiumi esszéíró, kiadó
3. 125 éve, 1887-ben született Zágoni István erdélyi újságíró, szerkesztő
5. 75 éve, 1937-ben halt meg Thorma János festőművész
5. 115 éve, 1897-ben született Járosi Andor író, evangélikus lelkész, színikritikus
7. 85 éve, 1927-ben született Fodor Sándor erdélyi író
8. 140 éve, 1872-ben született Janovics Jenő erdélyi színművész, rendező, irodalomtörténész, forgatókönyvíró, művészetpolitikus
8. 30 éve, 1982-ben halt meg Kelemen Béla erdélyi nyelvész, szótáríró
8. 170 éve, 1842-ben született Csiky Gergely drámaíró

9. 75 éve, 1937-ben született Tóth József partiumi református egyházi író, lelkész
10. 170 éve, 1842-ben halt meg Szentiváni Mihály erdélyi költő
11. 105 éve, 1907-ben született Számadó Ernő partiumi költő, meseíró
11. 145 éve, 1867-ben halt meg Bérczy Károly költő, műfordító, szerkesztő
13. 130 éve, 1882-ben halt meg Greguss Ágost író, esztéta, kritikus
14. 405 éve, 1607-ben született Kemény János erdélyi emlékiratíró
15. 210 éve, 1802-ben született Bolyai János erdélyi matematikai tudós
15. 145 éve, 1867-ben halt meg Ganz Ábrahám, a kéregöntésű vasúti kerekgyártója
15. 210 éve, 1822-ben halt meg Verseghegy Ferenc költő
15. 440 éve, 1572-ben halt meg Melius Juhász Péter reformátor, egyházi író
16. 130 éve, 1882-ben született Kodály Zoltán zeneszerző, népdalgyűjtő
16. 45 éve, 1967-ben halt meg Gellért Oszkár, a Nyugat főszerkesztője
16. 140 éve, 1872-ben halt meg Réti István festőművész
19. 70 éve, 1942-ben halt meg Bárd Oszkár erdélyi költő, drámaíró, orvos
22. 85 éve, 1927-ben született Lászlóffy Ilona pedagógiai szakíró, egyetemi lektor
22. 80 éve, 1932-ben született Zöld Lajos erdélyi közíró, közösségsszervező
23. 75 éve, 1937-ben halt meg Kovács József erdélyi elbeszélő, regényíró, kritikus
24. 100 éve, 1912-ben született Korvin Sándor erdélyi költő, közíró, műfordító
24. 280 éve, 1732-ben halt meg Köleséri Sámuel egyházi imakönyvszerkesztő, orvos
25. 90 éve, 1922-ben halt meg Weiss Manfréd, a csepeli gépgyár egyik megteremtője
25. 55 éve, 1957-ben született Tibori Szabó Zoltán erdélyi újságíró, szerkesztő, műfordító
27. 40 éve, 1972-ben halt meg Dutka Ákos partiumi költő, újságíró
30. 65 éve, 1947-ben halt meg Pluhár Gábor erdélyi elbeszélő, újságíró
31. 110 éve, 1902-ben született Hajnal László erdélyi költő, író
31. 75 éve, 1937-ben halt meg Czigány Dezső modern festőművész

Összeállította: JÁROSI ÉVA tanár

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címtára

IGAZGATÓTANÁCSI HIVATAL

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1, 0259-431710; 0259-435386, 0724-393528
partium@rdsor.ro. Titkárnő: SZABÓ KATALIN

Tiszt- és tisztségviselők:

CSÚRY ISTVÁN püspök
DR. VARGA ATTILA egyházkerületi főgondnok
TOLNAY ISTVÁN világi főjegyző
FAZAKAS SÁNDOR lelkészi aljegyző
TATÁR MIKLÓS presbiteri aljegyző
DÉNES ISTVÁN LUKÁCS missziói előadó
SZILÁGYI ZOLTÁN katekétikai előadó
OROSZ OTÍLIA VALÉRIA egyházzenei előadó
FENESI TIBOR jogtanácsos
GELLÉN SÁNDOR levéltáros
KÁNYA ZSOLT ifjúsági előadó

:

Titkárság: SZABÓ KATALIN, BORUZZS EDIT 0724-353928, 0259-431710,
0259-435386 partium@rdslink.ro

Közigazgatási Ügyosztály: FARKAS ZSOLT előadótanácsos 0740-838274,
0770-115122, zsolfi@yahoo.com. Referens: BORUZZS EDIT

Gazdasági Ügyosztály: SALÁNKI LÓRÁNT előadótanácsos 0723-481466 és
FARKAS ZSOLT referens. Könyvelők: MÉSZÁROS GYÖNGYI,
JONUCZ KATALIN

Missziói Ügyosztály: DÉNES ISTVÁN generális direktor 0745-374441
denesistvan@yahoo.com, VINCZÉNÉ PÁLFI JUDIT előadótanácsos
0741-179307 judit_vincze@yahoo.com

Tanügyi Ügyosztály: TOLNAY ISTVÁN előadótanácsos 0259-432508
Referens: JÁMBOR ÉVA

Külügyi Osztály: ANTAL JÁNOS előadótanácsos. 0722-686824
antaljanos@partium.ro

Kiadói és Sajtóosztály: WAGNER ERIK előadótanácsos 0735-434701,
wagner.erik@yahoo.com DR. HERMÁN M. JÁNOS tudományos
munkatárs 0722-508424 jhermanm@gmail.com

Katekétikai Ügyosztály: SZILÁGYI ZOLTÁN előadótanácsos
SZÚCS ÉVA ügyosztályvezető 0745-306661 szucseva@yahoo.com

Műszaki előadó: EMÓDI TAMÁS 0745-311387 emoditamas@gmail.com
Jogtanácsos: MÁTHÉ EDITH 0722-686827. Referens: PETRUCZ IZABELLA
0752-875320 petruczi@freemail.hu
Levéltáros: GELLÉN SÁNDOR
referens: JOÓ ÁGNES 0743-487170

Agnulli Dei – Református Szociális Központ

BH-410559 Oradea Str. Grădinarilor nr. 16. 0359-175375, agnullidei@freemail.hu
Intézményvezető: LŐRINCZ ANDREA INGRID – 0728-983661

Arany János Kollégium

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 36, 0259/439931 kollegium@partium.ro
Kollégiumi referens: POP RENÁTA-ÉVA 0741-106487
Egyetemi lelkész: RÁKSI LAJOS 0761-689-331

Árva Bethlen Kata Református Óvoda

SM-440199 Satu Mare Str. Inaului nr. 11, 0261-769745, bogyakis@gmail.com
Intézményvezető: BOGYA KIS MÁRIA

Bethesda Ház – Egészségügyi és Humanitárius Központ – Szamosardó

MM-437356 Arduzel nr. 145/a, 0262-264107
Elnök: TÓBIÁS ESZTER tobiastibor@gmail.com
Házgondnok: VÁNCZA ÉVA 0745-523750

Cigánymissziós Központ

BH-410060 Oradea Calea Clujului nr. 63, romabihar@freemail.hu
Intézményvezető: NAGY JÓZSEF BARNA 0259-413644, 0747-901090
Tanítónő: MÁLAN KATALIN

Csillagocska Református Zeneóvoda

BH-410115 Oradea B-dul Ștefan cel Mare nr. 6/A, 0259-453914
Igazgató: KECSKÉS EDIT 0747-363645

Erdélyi Gyülekezet – Reménység Szigete – Budapest

H-1106 Budapest Gyógyszergyári út 3.
Intézményvezető: DR. ZALATNAY ISTVÁN
Irodavezető: PÉCSI DÁNIEL 0036-1-2609455;
0036-1-2637862 porta; 0036-1-3416602 konyha; 0036-1-4310012 fax;
info@erdelyigyulekezet.budapest.hu

Érmelléki Református Diakóniai Alapítvány (ÉRDA) – Bihardiószeg

BH-417235 Diosig Str. Livezilor nr. 75., 0259-350-337
Intézményvezető: BALOGH ANIKÓ 0743-282828, 0765-966790

Élesdi Református Gyermekotthon

BH-415100 Aleşd Str. Viilor nr. 32,
0259-342719, 0259-372185, 0744-854263, 0259-342183
Intézményvezető: DR. ANNE-MARIE SADLER

Érmihályfalvi Aranykapu Református Napközi-Óvoda

BH-415700 Valea lui Mihai str. Kálvin János nr. 16
Tel/Fax: 0259-355-447
Intézményvezető: BALÁZSNÉ KISS CSILLA kiasscs@citromail.hu

Érmihályfalvi Bernáth József Református Iskola

BH-415700 Valea lui Mihai str. Márton Áron nr. 35
Tel/Fax: 0259-355-447
Intézményvezető: BALÁZS JÁNOS DÉNES denes.balazs@freemail.hu

Hadadi Degenfeld Egyházi, Oktatási és Művelődési Központ

SM-447155 Hodod Str. Principală nr. 199., 0261-829166,
Igazgató: KURTA-TÓTÖS BEÁTA kurtatotos@yahoo.com,
<http://degenfeldkastely.weblap.net>

Harangszó szerkesztősége

BH-410001 Oradea Str. Moscovei nr. 14, 0259-416067 harangszo@yahoo.com
Főszerkesztő: FÁBIÁN TIBOR 0745-946470 fabitibor@gmail.com

Harangszó Rádió

BH-410001 Oradea, str. Moscovei 14, 0259-416067
Szerkesztő: RÁCZ ERVIN 0740-483375
referdod@freemail.hu

Ifjúsági Központ, Solyomkővár – Szilágysomlyói Egyházmegye

SJ-457330 Sarmaság, Szilágy út 66.
Gondnok: TÓTH ANDRÁS 0260-655153, 0728-279802

Ifjúsági Központ, Gyanta – Bihari Egyházmegye

BH-417131 Ginta nr. 130. Tel.: 0259-312005, 0745-926516, soosjt@yahoo.com
Intézményvezető: SOÓS JÓZSEF TAMÁS lp.

Illyés Gyula Református Könyvesbolt

BH-410209 Oradea Str. Jean Calvin nr. 2.
Intézményvezető: NAGY IBOLYA 0745-990924

Jámbor-féle Öregotthon

BH-410094 Oradea Str. M. Kogălniceanu nr. 30.
Intézményvezető: FARKAS ANDREA 0742-869-782

Kalendárium szerkesztősége

BH-410001 Oradea Str. Moscovei nr. 14.

Szerkesztő: BERECZKI ANDRÁS 0742-305711, abereczki26@gmail.com

Királyhágómelléki Református Egyházkerület Diakóniai Irodája

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1, 0259-431710

Intézményvezető: FARKAS ANDREA

Királyhágómelléki Református Egyházkerület Dokumentációs Könyvtára (KREDOK)

BH-410095 Oradea Str. Mihai Viteazul nr. 3., 0359-436475

Intézményvezető: Dr. Hermán M. János 0722-508424 jhermanm@gmail.com

Királyhágómelléki Református Egyházkerület**Segély- és Kölcsönpénztára**

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1. – Nagyvárad-Újváros

Egyházközség irodája

Pénztáros: ZSIGMOND JÓZSEF 0743-346-320

Krasznamihályfalvi Michiel de Ruyter Egyházi, Ifjúsági és Turisztikai Központ

SM-447007 Mihăieni nr. 140.

Intézményvezető: JOBB DOMOKOS 0788-293398, 0746-852662

jobbdom@freemail.hu

Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Központ

BH-410042 Oradea Str. Libertății nr. 38., 0259-437069

Intézményvezető: TÖRÖK SÁNDOR 0744-255683

Könyvelő: BERTALAN STELLA 0741-089939

Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium

BH-410102 Oradea Str. Andrei Șaguna nr. 2., 0259-455804, 0359-410623

Igazgató: SZABÓ ZSUZSANNA 0744-472887

zsuzsannasz@yahoo.com, lacrisko@yahoo.com

Iskolalelkész: KÖVENDI ISTVÁN 0740-958887

Nagyvárad-Ősi Mentálhigiénés Központ

BH-410252 Oradea Str. Gh. Pop de Băsești nr. 5, 0259-413550

Intézményvezető: CSÚRY ISTVÁN 0722-597364 csury@rdslink.ro

Noé Bárkája Református Óvoda – Mezőtelki

BH-417608 Telechiu, Fő utca 103. noebarkaja@gmail.com

0259-345661, 0745-757647

Intézményvezető: FAZAKAS FERENC

Nyugdíjintézet

Romániai Református Egyház Nyugdíjintézete

CJ-400079 Cluj-Napoca Str. I. C. Brătianu nr. 53., 0264-598538

Igazgató: BALON JÓZSEF nyugdij@reformatus.ro

Partiumi Keresztény Egyetem

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 27., 0259/418244, 0259-418252, 0259-432837

www.partium.ro

Elnök: TÓKÉS LÁSZLÓ

Rektor: DR. JÁNOS-SZATMÁRI SZABOLCS

Partiumi Közlöny szerkesztősége

BH-410209 Oradea, Str. Moscovei, 0259-416-067; főszerkesztő: WAGNER ERIK

0735-434-701 partiumikozlony@yahoo.com

Püspöki Hivatal

BH-410445 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1, www.kiralyhagomellek.ro

Püspök: CSÚRY ISTVÁN csuryistvan@yahoo.com

Püspöki titkár: WAGNER ERIK 0735-434-701 wagner.erik@yahoo.com

Romániai Református Pedagógiai Intézet nagyváradi irodája

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1., 0259-431710, 0259-435386

Főmunkatárs: SZÚCS ÉVA 0745-306661 szucseva@yahoo.com

Sámuel Ház – Micske

BH-417183 Mișca

Intézményvezető: BERTALAN CSILLA 0745-623607

Sólyomkői Agnulli Dei Tábor

BH-417550 Șinteu 180., 0359/175375, agnullidei@freemail.hu

Intézményvezető: LŐRINCZ ANDREA INGRID 0728-983661

Sulyok István Teológiai Tudományok Intézete

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 27

Igazgató: DR. HERMÁN M. JÁNOS 0722-508424 siteol.int@gmail.com

Szatmári Református Gimnázium

SM-440080 Satu Mare Str. George Coșbuc nr.2., 0261-710635 lref@lref.satmar.ro

Igazgató: Szilágyi Éva 0724-047692, 0745-628183 szilagyieva74@yahoo.com

Iskolalelkész: ILONCZAI ZSOMBOR

Szenczi Kertész Ábrahám Nyomda és Sajtóház

BH-410001 Oradea Str. Moscovei nr. 14, 0259-416-067 szenczikertesz@yahoo.com

Intézményvezető: WAGNER ERIK 0735-434-701

Szociális Napközi

BH-410102 Oradea Str. Andrei Şaguna nr. 2., 0259-455804, 0745-595294

Intézményvezető: DOMBI ENIKŐ

Tenkei Szeretetotthon

BH-417595 Tinca Str. Avram Iancu nr. 53, 0259-310299

Intézményvezető: BERKE KATALIN 0740-124852, 0740-185206

berkesandor@gmail.com

Timotheus Ifjúsági és Katekétikai Központ – Micske

BH-417183 Mişca nr. 183; tel. 0259-364311

Intézményvezető: GAVALLÉR LAJOS

Zilahi Református Wesselényi Kollégium

SJ-450099 Zaláu Str. Mihai Viteazul nr. 59, 0260-614881

Intézményvezető: KOVÁCS IRÉNKE 0740-089384 kovacsirenke2004@yahoo.com

Iskolalelkész: KÁNYA ZSOLT ATTILA

NAGYBÁNYAI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

VARGA KÁROLY esperes

MM-430321 Baia Mare P-ța Libertății nr. 18. Tel.: 0262-212770

refespbanya@yahoo.com. Irodavezető: GELLÉN SÁNDORNÉ 0744-864572

Főgondnok

VICSAI JÁNOS

MM-437356 Arduzel nr. 138a, 0745-545661

Apahegy

BOGYA ÁRPÁD

MM-435402 Viile Apei Str. Ungureasca nr. 143. Tel.: 0742-511094

bogyafamily@yahoo.com

Avasfelsőfalu

FAZAKAS ILDIKÓ

SM-445200 Negrești Oaș Str. Victoriei nr. 8/20. ap. 4.

Tel.: 0261-854720, 0721-319402

fazakasi@yahoo.com

Avasújváros

BAJNAI CSABA ZSIGMOND

SM-447220 Orașu Nou nr. 235. Tel.: 0261-830043, 0742-976764

bajnaicsaba@yahoo.com

Domokos

KERESZTES NAGY IMRE JÁNOS

MM-435604 Dămcușeni nr. 305. Tel.: 0262-385265, 0744-890837

sz.: Erzsébetbánya

Felsőbánya

ALFÖLDI LAKATOS TIBOR

MM-435100 Baia Sprie P-ța Libertății nr. 21. Tel.: 0262-260450, 0744-707494

alfotibor@mailhaven.com

le.: Kapnikbánya sz.: Giródtótfalu

Hagymásláros

MIHÁLY LEHEL ISTVÁN

MM-437227 Lăpușel, Str. Unirii nr. 6, Tel.: 0262-288791, 0740-040929,

mlehel@freemail.hu

le.: Kővárhosszú-falu; sz.: Erdőszáda

Hosszúmező

SEBESTYÉN LÁSZLÓ EDE

MM-437080 Câmpulung la Tisa nr. 132. Tel.: 0262-370616, 0743-939940

slede@citromail.hu sz.: Kistécső

Koltó-Katalin

VARGA KÁROLY

MM-437283 Coltău nr. 62. Tel.: 0262-289112, v.karoly@mailbox.hu

Kőszegremete

SZISZIK JÓZSEF

SM-447227 Remetea Oaşului nr. 9. Tel.: 0261-831002, 0744-104203

sziszikjo@yahoo.com le.: Bikszád

Magyarberkesz

GELLÉN SÁNDOR KÁROLY

MM-437231 Berchez nr. 66. Tel.: 0262-281410, 0744-864572 czelder39@yahoo.com

le.: Nagysomkút

Magyarláros

SZÉKELY ZSOLT

MM-435600 Târgu-Lăpuş Str. Florilor nr. 2. Tel.: 0262-384345, 0744-263133

zszekely@gmail.com

Máramarossziget

SIPOS ISTVÁN

MM-435500 Sighetu Marmătiei Str. Dr. I. M. de Apsa nr. 27. Tel.: 0262-311924,

0722-597362, siposistvan2004@freemail.hu, le.: Felsővisó; sz.: Borsabánya

Misztótfalu

ECSEDI ÁRPÁD

MM-437345 Tăuții Măgherauș Str. 1 nr. 221. Tel.: 0262-293272, 0757-016704

ecsediarpad74@gmail.com sz.: Misztbánya, Borpatak

Monó

NAGY ANDRÁS

MM-437358 Mînau nr. 184. Tel.: 0262-483490, 0752-552289, kisorog@yahoo.com

le.: Égerhát

Nagybánya-Óváros

BAK LÁSZLÓ, BAK ENIKÓ, DEMETER CSENGE slp.

MM-430406 Baia Mare Str. Dacia nr. 3.

Tel.: 0262-211048, 0726-702025

nagybanya.ovaros.ref@gmail.com

le.: Alsófernezely

Nagybánya-Újváros

TASNÁDI ANDRÁS ZSOLT, ORBÁN ISTVÁN DÁNIEL slp.

MM-430263 Baia Mare Str. Republicii nr. 9.

Tel.: 0262-227263, 0751-029501

tasnadi@rdslink.ro

Sülelmed

KÁTAI TIBOR

MM-437355 Ulmeni Str. P. Dulfu nr. 30. Tel.: 0262-264305, 0748-358500,

laborando@freemail.hu

le.: Szamoscikó

Szamosardó

TÓBIÁS TIBOR

MM-437356 Arduzel nr. 144. Tel.: 0262-264107, 0788-079345

tobiastibor@gmail.com

le.: Szamosújlak

Szinérváralja

HUSZÁR LÁSZLÓ ZSOLT

MM-435400 Seini P-ța Sylvester J. nr.1. Tel.: 0755-208464, lacoka78@yahoo.com

Vámfalu

ARY LÁSZLÓ

SM-447350 Vama, Str. Petőfi Sándor nr. 939, Tel.: 0261-829366, 0748-701049,

glugucs@clicknet.ro

Börtönlelkész: ALFÖLDI LAKATOS TIBOR**Bethesda Ház – Egészségügyi és Humanitárius Központ**

MM-437356 Arduzel nr. 145a, Tel.: 0262-264107

Elnök: TÓBIÁS ESZTER

Házgondnok: VÁNCZA ÉVA

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

KOVÁCS SÁNDOR

SM-440114 Satu Mare P-ța Calvin nr. 2 Tel.: 0261-711816, 0769-668719

kovacs_is@yahoo.com

Irodavezető: MIHÁLY KATALIN

Főgondnok

BARA CSABA

SM-410114 Satu Mare Str. C. Brâncuși nr. 18. Tel.: 0741-770163

kekfeher@gmail.com

Adorján

BESZNYÓDI ATTILA

SM-447181 Adrian Tel.: 0741-190590 bessenyodiattila@yahoo.com

Amac

KERESZTÚRINÉ GÁBOR ERZSÉBET

SM-447231 Amați, Tel.: 0261-842607, 0748-939124

Apa

NAGY RÓBERT

SM-447015 Apa Str. Florilor nr. 79. Tel.: 0261-843375, 0742-514594,

nrobi7@freemail.hu

Aranyosmeggyes

Beszolgál: KERESZTÚRI SÁNDOR ZSOLT

SM-447185 Medieșu Aurit nr. 750. Tel.: 0748-939124

Atya

Beszolgál: VERSÉNYI ISTVÁN

SM-447131 Atea, Tel.: 0261-711762, 0741-098822

Batiz

KIRÁLY LAJOS

SM-447065 Botiz, Str. Teilor nr. 81. Tel.: 0261-774067, 0745-906903,

batiziref@freemail.hu

le.: Gombáspusztá

Csengerbagos

Beszolgál: MÉSZÁROS MIHÁLY

SM-447126 Boghiș Tel.: 0751-381850

meszaros-mihaly@yahoo.com

Dabolc

SZILÁGYI ISTVÁN RÓBERT

SM-447148 Dobolți nr. 67. Tel.: 0744-451959 szilagyrobert20@yahoo.com

Dobrácsapáti

APJOK ARTÚR

SM-447116 Apatcu nr. 97. Tel.: 0745-653292, exkalibur@freemail.hu

Egri

KOVÁCS SÁNDOR

SM-447066 Agriș nr. 81. Tel.: 0261-878022, 0769-668719

kovacs_is@yahoo.com

Erdőd

RÁCZ ERVIN-LAJOS

SM-447361 Ardud, 0740-483375

referdod@freemail.hu

Halmi

FODOR LAJOS

SM-447145 Halmeu Str. Eliberării nr. 85. Tel.: 0261-773265, 0749-974405

le: Halmihegy

Hirip

BARTHA SÁNDOR

SM-447233 Hrip nr. 86. Tel.: 0261-829420

Józsefháza

VARGA SZILÁRD

SM-447187 Iojib Tel.: 0742-020317

vszili@yahoo.com

le: Józsefházi-hegy

Kakszentmárton

SIPOS ÁKOS ny.lp.

SM-447214 Mărtinești Tel.: 0745-398582

Kisbábony

KOVÁCS JÓZSEF

SM-447146 Băbești nr. 74, Tel.: 0745-258697 elch@freemail.hu

Kiskolcs

GYÖRBÍRÓ SÁNDOR

SM-447121 Culciu-Mic, Tel.: 0261-829696, 0747-586808

Kispeleske

KOVÁCS ZSUZSANNA

SM-447176 Pelişor nr. 21. Tel.: 0745-296342. le.: Nagypeleske

Lázári

KÉPÍRÓ GYULA JENŐ

SM-447170 Lazuri Tel.: 0745-906878, kepirogyula@gmail.com,
xeroxus@citromail.hu

Mikola

HIGYED ISTVÁN

SM-447195 Micula Tel.: 0261-828602, 0743-220412
protmikrom@gmail.com

Nagykolcs

BALLA GÁBOR

SM-447119 Culciu-Mare Tel.: 0261-828518, 0764-261131
ballag79@freemail.hu

Ombód

JOBBDOMOKOS

SM-447232 Ambud nr. 133, Tel.: 0746-852662
jobbdom@gmail.com

Óvári

IGAZ ÁRPÁD

SM-447357 Oar NR. 303, Tel.: 0261-875515, 0745-545867

Patóháza

MÁTHÉ RÓBERT

SM-447191 Potău, Str. Principală nr. 109 Tel.: 0261-842287, 0741-014879,
matherob@freemail.hu

Pettyén

GENDA ÁRPÁD SZABOLCS

SM-447234 Petin nr. 231 Tel.: 0748-241082 g.a.sz@freemail.hu

Pusztadaróc

SZATMÁRI ELEMÉR

SM-447130 Dorolți nr. 181 Tel.: 0261-751302, 0744-475881 szelemer@gmail.com

Sándorhomok

KOVÁCS MÁTYÁS PÉTER

SM-447172 Nisipeni Tel.: 0261-828830, 0740-140380, 0732-113915,
matyi_p@yahoo.com

Sárközújlak

NAGY ERIKA

SM-447180 Livada Str. Victoriei nr. 80. Tel.: 0261-840142, 0748-050536,
0751-217050, sarkoz.erika@freemail.hu, le: Meggyesgombás

Szamosdara

VERSÉNYI ISTVÁN

SM-447132 Dara Tel.: 0745-904743, 0765-603332
versenyi@freemail.hu

Szamosdob

MÉSZÁROS MIHÁLY

SM-447125 Doba Str. Petőfi S. nr. 9. Tel.: 0751-381850
meszaros-mihaly@freemail.hu
Szórvány: Sándormajor

Szamoskóród

ERDEI-ÁRVA ISTVÁN BÉLA

SM-447118 Corod nr. 24, Tel.: 0744-817150
eaistvan@gmail.com

Szamoskrassó

SIPOS LÁSZLÓ

SM-447117 Cărașeu Tel.: 0261-870311, 0743-838672
siposlaszlo52@freemail.hu

Szárazberek

ILONCZAI ZSOMBOR

SM-447171 Bercu nr. 8. Tel.: 0261-828945, 0766-662103 izesombor@yahoo.com

Szatmár-Láncos

KORDA ZOLTÁN, SZILÁGYI BALÁZS, ELEK ARNOLD slp.

SM-440114 Satu Mare P-ța Jean Calvin nr. 8., Tel.: 0261-712455, 0749-247443
(KZ); 0361-804001, 0743-043246 (SZB); 0742-453919, 0754-284049(EA)
kozoti01@yahoo.com, szilba@freemail.hu, elek.arnold@yahoo.com

Szatmár-Németi

SIPOS MIKLÓS, VARGA BOTOND slp.

SM-440058 Satu Mare, Str. Wolfenbüttel nr. 1. Tel.: 0261-712116, 0722-597376,
espi47@freemail.hu
(VB): 0742-453919, goboti@gmail.com

Szatmár-Kültelek

HIGYED JÁNOS-MÁTYÁS

SM-440216 Satu Mare Str. Basarabia nr. 14
Tel.: 0261-779270, 0727-190633,
kultelek@gmail.com, szatmar3@yahoo.com

Szatmár-Szamosnegyed

BOGYA KIS FERENC, BOGYA KIS MÁRIA

SM-440199 Satu Mare, Str. Inăului nr. 11. Tel.: 0261-769745, 0788-284545,
0788-284535 bogyakis@gmail.com

Szatmár-Szigetlanka

REHA ENDRE

SM-440061 Satu Mare, P-ța Titulescu f.n. Tel.: 0361-805725, 0770-797343

Szatmárgörbed

KERESZTÚRI SÁNDOR ZSOLT

SM-447192 Românești nr. 195. Tel.: 0261-842607, 0748-939124,
szatmargorbed@clicknet.ro

Szatmárhegy

KOVÁCS FERENC

SM-447360 Viile Satu Mare, Str. Apostol nr. 1
Tel.: 0261-754277, 0747-085537

Szatmárpálfalva

KISS JÓZSEF

SM-447230 Păulești Tel.: 0745-360629, jkissprot@yahoo.com

Szatmárudvari

MIHÁLY ISTVÁN

SM-447210 Odoreu Str. Republicii nr. 102. Tel.: 0261-775010, 0741-400203,
mihalypisto@freemail.hu
le.: Berend

Tamásváralja

SIMON ATTILA

SM-447030 Tămășeni nr. 54. Tel.: 0261-837296, 0766-366433, 0754-094530,
simonati1978@yahoo.com, le.: Nagytarna

Túrterebes

SOMFALVI EDIT

SM-447335 Turulung, Str. Parcului nr. 272. Tel.: 0261-836430, 0744-479972,
edit.somfalvi@gmail.com,
le.: Túrterebes-hegy

Vetés

KULCSÁR ERZSÉBET

SM-447355 Vetiș nr. 165, Tel.: 0261-820727, 0745-927374
elisabethkulcsar@yahoo.com

Kórházlelkész:

BALVINSZKY SÁNDOR Tel.: 0261-715897, 0742-946124, balvinszky@freemail.hu

Börtönlelkész: RÁCZ ERVIN-LAJOS Tel.: 0740-483375, referdod@freemail.hu

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

NAGY SÁNDOR esperes

SM-445100 Carei, str. Rákóczi Ferenc nr. 18. Tel.: 0261-865706,

esperesihivatal@yahoo.com

Irodavezető: KOVÁCS ANIKÓ 0751-209935

Főgondnok

GERÉB MIKLÓS

SM-447007 Mihăieni nr. 154, Tel.: 0261-871020, 0261-871161

Ákos

DOBAI ZOLTÁN

SM-447005 Acâș nr. 235. Tel.: 0261-871043, 0744-634074, 0744-634074,

dobaiz@yahoo.com, dobaiz@k.ro

sz.: Krasznabéltek

Bere

CSÓKA DEZSŐ

SM-447261 Berea nr. 83. Tel.: 0745-327375 sz.: Csomaköz

Bogdánd

BOGDÁN JÁNOS

SM-447060 Bogdand nr. 298. Tel.: 0261-828211, bogdanjanos49@yahoo.com

Börvely

PÁLYI KISS ZSIGMOND

SM-447050 Berveni nr. 350. Tel.: 0261-872173

sz.: Kálmánd, Újbörvely

Dobra

KURTA-TÓTÖS SZABOLCS

SM-447291 Dobra nr. 310. Tel.: 0261-823823, 0744-511934 kurtatotos@gmail.com

<http://dobra.hupont.hu> sz.: Alsószopor

Domahida

PANITI-TELEKY ZOLTÁN

SM-4411201 Domănești nr. 69. Tel.: 0261-875303, 0765-246519,

panitizoltan@yahoo.com

Érdengeleg

KOVÁCS ISTVÁN

SM-447011 Dindești nr. 331. Tel.: 0749-770669

Érendréd

ERDŐS CSABA

SM-447010 Andrid nr. 586. Tel.: 0261-820435, 0766-364500, ercsaba@freemail.hu

Érkávás

BALLA ÁRPÁD

SM-447085 Căuaș nr. 107. Tel.: 0742-920569

sz.: Krasznaszentmiklós

Érmindszent (Adyfalva)

Balla Árpád

SM-447086 Com. Căuaș Satul Ady Endre nr. 235. Tel.: 0742-920569

Érkőrös

KÜRTI TAMÁS

SM-447102 Chereușa nr. 102, Tel.: 0261-878410, 0763-738235,

tamaskurti@yahoo.fr

sz.: Kandel

Érszakácsi

FÜLÖP JÁNOS

SM-447275 Săcășeni nr. 537. Tel.: 0261-822612, 0720-366751, fulopreti@gmail.com,

sz.: Szekeres

Érszentkirály

NAGY TIBOR

SM-447107 Eriusâncrai nr. 165. Tel.: 0742-010330, nagybibi@yahoo.com

Gencs

GÁL SÁNDOR

SM-447087 Ghenci nr. 80. Tel.: 0261-868181, 0747-074916

galsandor78@yahoo.com, sz.: Lili, Terem

Hadad

KURTA-TÓTÖS BEÁTA

SM-447155 Hodod nr. 205. Tel.: 0749-035745, kurtatotos@yahoo.com

Hadadnásasd

TATÁR JÁNOS

SM-447158 Nadișul-Hododului nr. 76.

Tel.: 0261-829102, 0766-702705

Iriny

SZABÓ SÁNDOR

SM-447012 Irina nr. 176.

Tel.: 0261-879250, 0769-246536,

szabosandor80@yahoo.com

Kaplony

SEBESTYÉN ELEK ELŐD

SM-447080 Căpleni nr. 523.

Tel.: 0261-873285, 0745-678244,

kaplony@yahoo.com

Királydaróc

SZILÁGYI TIBOR

SM-447105 Craidorolți nr. 110. Tel.: 0261-876462

sz.: Nagymajtény

Kismajtény

BALOGH ENIKŐ

SM-447207 Moftinu-Mic nr. 218. Tel.: 0261-875007, 0744-603278,

benikqz@yahoo.com, sz.: Spicztanya

Krasznamihályfalva

MÓDI ATTILA

SM-447007 Mihăieni nr. 140. Tel.: 0788-293398, 0726-149049, sz.: Krasznacégény

Lele

NAGY SÁNDOR

SM-447157 Lelei nr. 50. Tel.: 0745-775342, nagy_sandoresp@yahoo.com

Magyarcsaholy

NAGY RÓBERT ANDRÁS

SM-447096 Cehăluți nr. 323. Tel.: 0261-822204, 0743-122465,

nagyrobert74@yahoo.com, sz.: Tasnádcvány

Magyargéres

NAGY ATTILA

SM-447042 Ghirișa nr. 219. Tel.: 0261-867020, 0745-587101, nattila72@yahoo.com,

naattila72@freemail.hu

Nagykároly-Belváros

TUKACS JÓZSEF

SM-445100 Carei Str. Rákóczi Ferenc nr. 17. Tel.: 0261-861787, 0746-044958,

tukacsjozsef@vipmail.hu

sz.: Mezőpetri

Nagykároly-Kertváros

IFJ. TOLNAY ISTVÁN, GERÉB MIKLÓS

SM-445100 Carei, Str. Károli Gáspár nr. 4.

Tel.: 0261-866719, 0743-689614, 0742-144576, kertvaros_nagykaroly@yahoo.com

sz.: Mezőfény, Csanáros, Klára

Pelekeszi

KÜRTI TAMÁS

SM-447281 Becheni nr. 26. Tel.: 0763-738235

tamas_kurti@yahoo.fr

Piskolt

CSÁKI JÓZSEF GEDEON

SM-447250 Pişcolt nr. 328. Tel.: 0261-824604, 0745-656006,

gedeonlcp@freemail.hu, sz.: Reszege

Szaniszló

ZSÁKAI NORBERT

SM-447260 Sanislău nr. 968, Tel.: 0744-379213, pepperonyfeka@yahoo.com

Szilágypér

TONAI FERENC

SM-447245 Pir nr. 212, Tel.: 0261-821708

Szilágyszér

TARSOLY GYULA

SM-447063 Ser nr. 145, Tel.: 0768-682311

Tasnád

PAKULÁR ISTVÁN MIHÁLY, PAKULÁR JULIANNA-ANNA

SM-445300 Tășnad Str. Ștefan cel Mare nr. 1. Tel.: 0261-825032, 0751-580282,

0756-096516 pakularsunu@gmail.com, pakularjuli@gmail.com

sz.: Újtasnád, Szódemeter

Tasnádszarvad

PAP DÉNES

SM-445300 Sărăuad nr. 146. Tel.: 0261-822035, 0740-203081,

zsolt_noemi@yahoo.com

Tasnádszántó

BARABÁS ATTILA

SM-447270 Santău nr. 653. Tel.: 0746-828486 attilabarabas@yahoo.com sz.:

Érhatvan

Kórházlelkész: CSÓKA DEZSŐ - 0745-327375

ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

RAKOSI JENŐ esperes

BH-417435 Săcueni, str. Crișana nr. 37, Tel.: 0259-352511, 0745-586592,

protref@gmail.com

Irodavezető: PERECSENYI JUDIT

Főgondnok

DR. KÜRTI LÁSZLÓ

BH-415300 Marghita, Tel.: 0744-564852

Diakóniai Alapítvány – ERDA

BALOG ANIKÓ

BH-417235 Diosig, str. Livezilor nr. 75, Tel.: 0259-350337, 0743-282828, 0765-966790

Albis

DÉNES BÉLA

BH-417106 Albiș nr. 61. Tel.: 0259-459111, 0763-058-707

denesbelalbis@freemail.hu

Apátkeresztúr

FORRÓ CSABA

BH-417016 Cristur nr. 13, Tel.: 0742-612998

kovacslev@yahoo.co.uk

Asszonyvására

SZÉKELY ISTVÁN

BH-417177 Târgușor nr. 27, Tel.: 0788-033222, 0764-950806, pisti5858@gmail.com

szekely100@yahoo.com

Bályok

JÓNÁS SÁNDOR

BH-417040 Balc, str. Petőfi nr. 53, Tel.: 0259-326313, 0745-075417

james58@freemail.hu

Berettyószéplak

BEDE FERENC

BH-417535 Suplacu de Barcău, str. Ciocârliei nr. 3, Tel.: 0259-368363, 0726-236981

bede_f@freemail.hu

Bihardiószeg

GELLÉRT GYULA

BH-417235 Diosig, str. Livezilor nr. 42, Tel.: 0259-350070, bihardioszeg@gmail.com

sz.: Kisjanka

Csokaly

MÁTYÁS ÁRPÁD

BH-417437 Ciocaia nr. 29, Tel.: 0259-352750, 0746-031760

Éradony

SIMON-SZABÓ ISTVÁN

BH-417571 Adoni nr. 155. Tel.: 0757-026945 ssz_istvan@yahoo.com

Érábrány

BALLA TIBOR

BH-417005 Abram nr. 25. Tel.: 0259-326-047, 0745-147388

sz.: Lüki, Kohány, Szunyogd, Dizsér

Érbogyoszló

OROSZ MÁRTA

BH-417105 Buduslău nr. 101. Tel.: 0259-459254, 0762-601007,

martiorosz@freemail.hu

Érkeseŕű

OROSZINÉ ZIH MAGDA

BH-417176 Cheşereu nr. 238. Tel.: 0740-471708, 0788-848228

erkeseru@zappmobile.ro

Érköbölktút

CZONDI ISTVÁN

BH-417438 Cubulcut nr. 42. Tel.: 0741-934125, 0788-857522 Egeresi Gábor

Érkörtvélyes

SZABÓ JÓZSEF

BH-417225 Curtuiuşeni nr. 916. Tel.: 0259-465028, 0744-567714

Érmihályfalva

BALÁZSNÉ KISS CSILLA, BALÁZS DÉNES

BH-415700 Valea lui Mihai, str. Kálvin nr. 16. Tel.: 0259-355447, 0740-626336,

denes.balazs@freemail.hu

Érolaszi

FUTÓ FERENC

BH-417439 Olosig nr. 223. Tel.: 0745-961883 erolasziref@freemail.hu

Érsemjén

CSÁKI ANDREA MÁRTA

BH-417545 Şimian nr. 153. Tel.: 0259-356269, 0741-207257,

csakky79@yahoo.com,

sz.: Újsemjén, Barantó, Érkenéz

Érselénd

OROSZI KÁLMÁN

BH-417546 Șilindru str. Gării

Tel.: 0742-080703, 0788-885771

erselend.ref@gmail.com

Érszólós

ILLYÉS TAMÁS

BH-417625 Vișoara nr. 85. Tel.: 0259-328923, 0741-234375,

illyestamas@yahoo.com

Értarcsa

KULCSÁR ÁRPÁD

BH-417570 Tarcea nr. 251. Tel.: 0259-464091, 0741-145800

arpadk2002@yahoo.com

Gálospetri

KULCSÁR ÁRPÁD (beszolgáló lp.)

BH-417572 Galoșpetreu nr. 379. Tel.: 0259-464091, 0741-145800

arpadk2002@yahoo.com

Hegyközzsentsmíklós

ÁRUS CSONGOR LÁSZLÓ

BH-417441 Sânnicolau de Munte nr. 33, Tel.: 0259-352591, 0769-560811

laszloarus@yahoo.com

Jankafalva

JAKÓ SÁNDOR ZSIGMOND

BH-417235 Com. Diosig Sat. Ianca str. Mărășești nr. 8

Tel.: 0740-215802, jako_sandor@yahoo.com

Kiskereki

PETRUCZ JÁNOS

BH-417175 Cherechiu nr. 80, Tel.: 0259-352-967, 0748-153574

Magyarkéc

MIKE PÁL

BH-415301 Cheț nr. 118,

Tel.: 0359-804975, 0748-143853

mikepal@magyarkec.ro

Margitta

KOVÁCS GYULA

BH-415300 Marghita, str. Jean Calvin nr. 5.

Tel.: 0259-362858, 0745-888908,

kovacsgyula.kgy@gmail.com

Micske

GAVALLÉR LAJOS

BH-417183 Mișca nr. 183. Tel.: 0259-364311, gavallerlajos@yahoo.com

sz.: Vámosláz, Királyi, Szentlázár

Monospetri

IFJ. MÁTYÁS ÁRPÁD

BH-417018 Petreu nr. 258.

Tel.: 0259-353855, 0746-031761;

arpadmatyas@freemail.hu

Nagykágya

BARA LÁSZLÓ

BH-417436 Cadea nr. 81. Tel.: 0740-435636

nagykadref@freemail.hu

Ottomány

DARABONT TIBOR

BH-417446 Otomani nr. 220. Tel.: 0259-357312, 0744-550973, 0788-214827

bontti@freemail.hu

Papfalva

ERŐS-JOÓ BÉLA

BH-417390 Popești nr. 78, Tel.: 0742-223246, eros.joo@gmail.com

sz.: Cséhtelek, Réti

Poklostelek

ERŐS JOÓ ENIKŐ

BH-417184 Poclușa de Barcău nr. 153, Tel.: 0742-223246, 0742-091908

Szolnokháza-Sándorfalva

ILLYÉSNÉ GÁBOR ZSUZSANNA

BH-417063 Păgaia nr. 82, illyeszszusza@yahoo.com

Szalacs

SZABÓ ZSOLT

BH-417445 Sălacea nr. 26, Tel.: 0259-463047, 0756-095757

nemzetes.zsolt@freemail.hu

Szentjobb

BH-417192 Sâniob nr. 381. Tel.: 0259-328323, 0745-586592 rakosi.jeno@yahoo.com

Székelyhíd

RÁKOSI JENŐ

BH-417435 Săcuieni, str. Crișana nr. 37. Tel.: 0259-352511, 0745-586592 (R.J.),

rakosi.jeno@yahoo.com

Tóti

DEMETER SÁNDOR

BH-417580 Tăuteu nr. 208, Tel.: 0259-354851, 0740- demetersandor@freemail.hu

Vedresábrány

URI IMRE

BH-417015 Abramuş nr. 52, Tel.: 0742-612-998, uriimre@citromail.hu

Kórházlelkész: SZÚCS ZOLTÁN, Tel.: 0745648578, zoltanszucs1972@hotmail.com

Aranykapu Református Napközi-Óvoda

Intézményvezető: BALÁZSNÉ KISS CSILLA

BH-415700 Valea lui Mihai, str. Kálvin János nr. 16

Tel.: 0259-355447, kisset@citromail.hu

Bernáth József Református Iskola

BH-415700 Valea lui Mihai, str. Márton Áron nr. 35

Tel/Fax: 0259-355447, denes.balazs@freemail.hu

BIHARI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

MIKLÓ FERENCZ esperes

BH-410473 Oradea str. Cantemir nr. 23 Bl. D23 ap. 1. Tel.: 0259-426142, 0722-686790

Bihari.reformatus.egyhazmegye@gmail.com

Irodavezető: KOVÁCS ZSUZSA

Főgondok

BÓDI KÁLMÁN

BH-410473 Oradea, str. Bocskai István nr. 42

Tel.: 0359-191-441

Ant

DEMETER MÁRTA

BH-417036 Ant nr. 180, Tel.: 0742-789289

demetermarti@yahoo.com

Árpád

FILEP FERENC MIKLÓS

BH-417046 Arpaşel nr. 300. Tel.: 0259-312686, 0743-868896

filep_ferenc@freemail.hu sz.: Feketetót

Belényes

RÉMAN ELEK, PRÉM IMRE

BH-415200 Beiuș str. 22 Decembrie nr. 34. Tel.: 0259-322861, 0745-923348, 0752-626811, belenyesh@gmail.com sz.: Kisnyégerfalva

Belényessonkolyos

SZABÓ ÁRPÁD

BH-417269 Șuncuiuș de Beiuș nr. 14. Tel.: 0359-080110, 0743-177-622, 0772095477, szacsydm@gmail.com, Társegyházközség.: Körösjánosfalva

Belényesújlak

BOROS ISTVÁN

BH-417610 Uileacu de Beiuș nr. 74. Tel.: 0259-324002, 0721-981564, sz: Magyarcséke i.boros@yahoo.com

Bihar

CSERNÁK BÉLA

BH-417050 Biharia, str. Szent Péter nr. 52. Tel.: 0259-369690
ekkla_bihar@clicknet.ro sz: Gostat-telep

Biharfélegyháza

SZABÓ ZSOLT

BH-417238 Roșiori Bihor nr. 51. Tel.: 0259-462013, 0723-595448, szabozsolt7081@gmail.com

Biharszentjános

CSOMAY ÁRPÁD

BH-417078 Sântion nr. 243. Tel.: 0259-316025, 0742-463780, arpadcsomay@gmail.com

Biharvajda

KONDOR ENDRE

BH-417239 Vaida nr. 177. Tel.: 0259-462070, 0753-018555, kondor.endre@gmail.com

Bors

DÉNES KÁROLY

BH-417075 Borș nr. 96. Tel.: 0259-316131, dkarolylp@yahoo.com

Erdőgyarak

FÖLDESY MÁRTA

BH-417197 Ghiorac nr. 373.
Tel.: 0744-959241, 0259-312620
martakatalinfoldesy@yahoo.com

Élesd

DÉNES ISTVÁN LUKÁCS

BH-415100 Aleşd, str. Bucegi nr. 21. Tel.: 0259-342890, 0745-374441

denesistvan@yahoo.com

sz: Esküllő

Feketeerdő

BOGYA MIKLÓS

BH-415101 Pădurea Neagră, Bl. 5, ap. 26. Tel.: 0763-708606

bogyamiklos@gmail.com

Feketetót

Beszolgáló lelkész: FILEP FERENC (Árpád)

BH-417048 Tăut

Fugyi

ZSIGMOND ATTILA

BH-417364 Fughiu nr. 205. Tel.: 0359-805990, 0766-463886, azsigmond@gmail.com

Fugyivásárhely

ISKY ISTVÁN

BH-417360 Oşorhei str. Mică nr. 593.

Tel.: 0259-313265, 0726-242824

istvanvisky@gmail.com

Gyanta

SOÓS JÓZSEF-TAMÁS

BH-417131 Ginta nr. 131. Tel.: 0259-312005, 0745-926516, soosjt@yahoo.com

sz: Kisháza, Tenkeszépplak

Hegyközcsatár

MIKLÓS CSABA PÉTER

BH-417165 Cetariu nr. 341. Tel.: 0259-451023, 0744-779470,

mikloscsaba1@vipmail.hu

Hegyközkovácsi

FORRÓ LÁSZLÓ, BABES ARDAI ERIKA slp.

BH-417051 Cauaceu nr. 175.

Tel.: 0259-369773, 0722-686780 forrolaszlo@yahoo.com,

0742-148373 erikaardai@yahoo.com

Hegyközpályi

KATONA JÁNOS

BH-417166 Paleu nr. 20.

Tel.: 0259-451311, 0724-980369, 0742-922197

katjan@vipmail.hu

Hegyközszáldobágy

KELEMEN ISTVÁN

BH-417167 Săldăbagiu de Munte nr. 80. Tel.: 0771-328821, kiszal@yahoo.com

sz: Száldobágyhegy

Hegyközszentimre

KUCHARSZKI ZOLTÁN

BH-417452 Sântimreu nr.60. Tel.: 0259-441177, 0766-584040

Hegyközújlak

ORBÁN ZOLTÁN

BH-417172 Uileacu de Munte nr. 190. Tel.: 0259-451418, 0788-482261

Jákóhodos

MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR

BH-417451 Hodoş nr. 83. Tel.: 0259-353353, 0740-207488, miklo_boldi@freemail.com

Kisnyégerfalva

FILEP ATTILA CSABA

BH-417252 Grădinari nr. 107. Tel.: 0259-438118, 0745-707818,

filepati@yahoo.com

sz: Vaskohsziklás, Diófás, Ştei, Petrileni

Kisszántó

DR. ZABÁN BÁLINT KÁROLY

BH-417077 Santău Mic nr. 116. Tel.: 0259-316080, 0729-862-368, 0721-971426

balintkzaban@mailbox.hu

Körösjánosfalva

SZABÓ ÁRPÁD

BH-417269 Şuncuiuş de Beiuş nr. 14, Tel.: 0353-234386, 0743-177622, 0772-095477

Társégházközség.: Belényessonkolyos

Körös kisjenő

LUKÁCS PIROSKA ANGÉLA

BH-417295 Ineu nr. 100. Tel.: 0259-347272, 0742-019027, 0771-774-220, 0765-

006727, lukacsangela@yahoo.com, koroskisjeno@yahoo.com

Köröstárkány

SZAKÁCS ZOLTÁN

BH-417575 Târcaia nr. 56. Tel.: 0259-322480, 0743-840780,

szakazoltan@yahoo.com

Kövesegyháza

LUKÁCS ATTILA LEVENTE

BH-417534 Sălişte Tel.: 0259-345356, 0745-875384 sz: Derna, Tataros, Varaszó

Kügypuszta

KÖVENDI ISTVÁN

BH-417054 Satu Nou nr. 77

Tel.: 0259-369483, 0736-930844

Magyarkakucs

SZILÁGYI GYÖNGYI

BH-417337 Cacuciu Nou nr. 43. Tel.: 0740-062864, szilgyigyongyi@yahoo.com

Magyarremete

SZIGETI FERENC

BH-417410 Remetea nr. 211. Tel.: 0259-325226, 0744-198562

ferencszigeti@freemail.hu

Mezőbaj

DEMETER SZILÁRD

BH-417196 Boiu nr. 449. Tel.: 0259-370358, 0748-206-264

demeterszilard@yahoo.com

Mezőtelegd

SZOBOSZLAI GÁSPÁR ISTÁN

BH-417585 Tileagd, str. Unirii nr.35. Tel.: 0259-345059; 0723-328103,

mezotelegd@gmail.com

Mezőtelki

FAZAKAS FERENC SÁNDOR

BH-417608 Telechiu nr. 103. Tel.: 0259-345661; 0745-757647,

fazakasf@gmail.com

Nagyszalonta

MIKLÓ FERENCZ, SZOMOR ATTILA, KÖTELES LÁSZLÓ

BH-415500 Salonta, str. Aurel Lazăr nr. 9.

Tel.: 0259-373109, 0722-686790, refszalonta@yahoo.com

(SZ.A.) 0740-133013, szomorattila@yahoo.com

(K.L.) 0722-356-812, koteles_laci@yahoo.com

Nagyszántó

SZATMÁRI-GERGELY ELEMÉR

BH-417076 Santău Mare nr. 71. Tel.: 0259-316024, 0723-164729

elemer63@yahoo.com

Nagyvárad-Biharpüspöki

SZEKERES SÁNDOR

BH-410141 Oradea, str. Dealului nr.20. Tel.: 0359-455288,

szekeres.sandor@yahoo.com

Nagyvárad-Csillagváros

VINCZE ZOLTÁN, VINCZE JUDIT

BH-410477 Oradea, str. Beiuşului nr. 15. Tel.: 0259-440729, 0742-942975, 0741-179307 vinczezoltanro@freemail.hu

Nagyvárad-Hegyalja

WAGNER ERIK

BH-410184 Oradea, str. Podgoria nr. 31. Tel.: 0735-434701, wagner.erik@yahoo.com

Nagyvárad-Olaszi

TÓKÉS LÁSZLÓ, VERES KOVÁCS ATTILA, TÓBIÁS TIBOR-GYÖRGY slp.

BH-410042 Oradea, str. Libertăţii nr. 40. Tel.: 0259-416357, 0743-108793, veres53@yahoo.com

Nagyvárad-Ősi

CSÚRY ISTVÁN, FÁBIÁN TIBOR slp.

BH-410252 Oradea, str. Gh. Pop de Băseşti nr. 5. Tel.: 0259-413550, 0359-446685, 0722-597364, csury@yahoo.com,
0745-946470, fabitibor@gmail.com
sz: Less, Sályi, Cséfa, Inánd, Palota, Nagyürögd

Nagyvárad-Rét

PÁLFI JÓZSEF, MIKE ABIGÉL slp.

BH-410115 Oradea, B-dul Ştefan cel Mare nr. 6. Tel.: 0259-453914, 0259-266608, 0743-180363, palfijozsef67@gmail.com

Nagyvárad-Rogériusz

KEREKES JÓZSEF ISTVÁN, BERKE ESZTER slp.

BH-410175 Oradea, str. Eroului Necunoscut nr. 6.,
Tel.: 0359-178359, 0744-602782,
jozsi.kerekes@gmail.com
(B.E.): 0741-709478, berkeeszter@yahoo.com

Nagyvárad-Szólós

SZÜCS IMRE

BH-410586 Oradea, str. C. Noica nr. 27.
Tel.: 0259-419717, 0745-595142
szucs-imi@freemail.hu sz: Szentmárton

Nagyvárad-Újváros

HERDEÁN GYÖNGYI, SÁNDOR LAJOS

BH-410210 Oradea, str. Jean Calvin nr. 1.
Tel.: 0259-431684, 0359-414258, 0359-458767
(H.Gy.) 0747-601644 herdeangyongyi@yahoo.com
(S.L.) 0753-112925 dorla@rdslink.ro

Nagyvárad-Velence

FARKAS ANTAL

BH-410522 Oradea, str. Clujului nr. 91.

Tel.: 0259-417285, 0723-465499

varadvelence@freemail.hu

Nyüved

SZIGETI FERENC ERNŐ

BH-417052 Niuved nr. 1. Tel.: 0259-458641, 0740-675812 kandur@proteo.hu

Örvénd

KÁNYA ENDRE

BH-417317 Urvind nr. 196. Tel.: 0259-346037, 0745-576018,

kanyaendre@yahoo.com

Paptamási

BERECZKI ANDRÁS

BH-417056 Tămășeu nr. 121. Tel.: 0259-413569, 0742-305711,

abereczki26@gmail.com

Pelbárhida

SZABÓ JÓZSEF

BH-417053 Parhida nr. 58. Tel.:

Pósalaka

PÁL LÁSZLÓ

BH-417588 Poșoloaca nr. 126. Tel.: 0741-588459, 0771-322775, palilaci@yahoo.com

Pusztáújlak

LUKÁCS LILLA

BH-417591 Uileacu de Criș nr. 42. Tel.: 0259-345356, 0752-634089

fintalilla@yahoo.com

Rév

BOROS JÓZSEF ATTILA

BH-417615 Vadu Crișului nr. 3. Tel.: 0746-793351, 0259-443049

sz: Nagybaród, Barátka, Sonkolyos, Köröstopa

Siter

GAVRUCZA-NAGY EMESE

BH-417168 Șisterea nr. 9. Tel.: 0745-537433, 0762-677665

siteritemplom@gmail.com

Szalárd

BORZÁSI GYULA

BH-417450 Sălard nr. 553. Tel.: 0259-441063, 0744-838276 sz: Újfegyvernek

Tamáshida

PÁZMÁNY ATTILA

BH-417037 Tămașda nr. 66. Tel.: 0720-641037, 0748-248837

pazmanyattila@freemail.hu

Tenke

BERKE SÁNDOR

BH-417595 Tinca, str. Avram Iancu nr. 53. Tel.: 0259-310299, 0742-014371

berkesandor@gmail.com, sz: Bélfenyér

Toldinagyfalu

FARKAS ZSOLT

BH-417153 Sânnicolau Român nr. 487.

Tel.: 0740-838274, 0770-115122, 0762-638210

zsolif@yahoo.com

Várasfenes

SZABÓ LÁSZLÓ

BH-417265 Finiş nr. 506.

Tel.: 0359-808839, 0770-933997,

vfenes@yahoo.com

Kórházlelkész

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA

BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare bl. ANL sc. B. ap. 22.

Tel.: 0359-410960, 0742-900857, 0721-517176

FÁBIÁN TIBOR (Nagyszalonta)

Tel.: 0745-946470, fabitibor@gmail.com

Tenkei Szeretetotthon

Igazgató: BERKE KATALIN

BH-417595 Tinca, str. Avram Iancu nr.53, Tel.: 0259-310299

Péter Iskola

Igazgató: TORNAI MELINDA

BH-415500 Salonta, str. Aradului nr. 25, Tel.: 0259-373202

Noé Bárkája Református Óvoda

Mezőtelki

Tel.: 0259-345661, 0745-757647

ARADI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

MÓDI JÓZSEF esperes

AR-317301 Adea nr. 429, Tel/Fax: 0257-357629, 0740-227395

Irodavezető: Seres Erzsébet, Tel.: 0257-456101

Főgondnok

VENTER MIKLÓS

AR-310057 Arad Str. Capitan Ignat nr. 56, bl. B, ap.19, Tel.: 0722-437208, 0763-224173, 0770288163, mikiref@yahoo.com

Arad-Belváros

BARACSI LEVENTE, BARAC SINÉ DÁVID ZSUZSANNA

AR-310085 Arad Str. M. Eminescu nr. 33. Tel.: 0257-283072, 0745-618992, 0740-179157 aradref@yahoo.com le.: Majlát

Arad-Gáj

CZÉGE IMRE

AR-310501 Arad Str. Dunării nr. 16. Tel.: 0257-275464, 0745-525813, 0744-623442 czegeimre@hotmail.com

Arad-Mosócz

JÓZSA FERENC

AR-310205 Arad Str. A. Ivireanu nr. 6. Tel.: 0357-429274 jozsafaerencz@freemail.hu sz.: Németszentpéter, Zádorlak, Sofronya, Székesút

Ágya

MÓDI JÓZSEF

AR-317301 Adea nr. 429. Tel.: 0257-357629, 0740-227395, modijozsef@yahoo.com

Angyalkút

GECSE TAMÁS

AR-317120 Fântânele nr. 106. Tel.: 0257-456101, 0745-149505, gecse.tamas@yahoo.com

Bélzerind

Beszolgáló lelkész: LŐRINCZ LÓRÁND PÉTER

AR-317218 Zerindu Mic nr. 34. Tel.: 0764-666838, 0257-354605, belzerind@rdslink.ro

Borosjenő

BODNÁR LAJOS

AR-315300 Ineu Str. Horea nr. 6. Tel.: 0257-511750, 0742-033464

bodnarlajos@gmail.com, le.: Csermő sz.: Selénd, Bél, Sikula, Selénd, Aldófalva

Borossebes

BALLA SÁNDOR

AR-315700 Sebiş P-cul Libertăţii nr. 29-31. Tel.: 0257-310425, 0745-494764,
srelh@yahoo.de, sz.: Bokszeg, Dézna, Ranusa, Menyháza

Erdőhegy-Kisjenő

PAPP JÓZSEF

AR-315100 Chişineu-Criş Str. Înfrăţirii nr. 36. Tel.: 0257-350615, 0740-781793
paterke75@gmail.com sz.: Szintye, Szapárliget, Simánd

Feketegyarmat

NAGY JÓZSEF

AR-317421 Iermata Neagră nr. 32. Tel.: 0257-355633, 0742-386723
feketegyarmat@gmail.com

Kispereg

VÁRADI SÁNDOR KÁROLY

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0732-363878,
varadisandorkaroly@yahoo.com

Lippa

Beszolgáló lelkipásztor: BODNÁR LAJOS (Borosjenő)

AR-315400 Lipova Str. Timişorii nr. 7. Tel.: 0722-686798, seresgeza@freemail.hu
le.: Györök sz.: Szépfalu, Ménes, Ópálos, Radna, Neudorf, Baracka, Soborsin

Nagylak

Beszolgáló lelkész: GECSE TAMÁS

AR-315500 Nădlac Str. 1 Decembrie nr. 37. gecse.tamas@yahoo.com

Nagypereg

VÁRADI SÁNDOR KÁROLY

AR-317240 Peregu Mare nr. 76. Tel.: 0257-459140, 0732-363878

Nagyzerind

DÉNES JÓZSEF

AR-317420 Zerind nr. 282. Tel.: 0257-355516, 0721-596036 denesjozsef@gmail.com

Pécska**Pankota**

SZÁSZ ZOLTÁN

AR-315600 Pâncota Str. Avram Iancu nr. 4.

Tel.: 0257-466116, 0740-178651,

szaszoli@gmail.com

sz.: Gálsa, Szentanna, Csigérszőlős, Világos, Magyarát

Szemlak

Beszolgáló lelkész: GECSE TAMÁS
AR-317295 Semlac nr. 1028 Tel.: 0745-149505
gecse.tamas@yahoo.com

Szentleányfalva

PAPP CSABA
AR-317206 Sânleani nr. 183.
Tel.: 0257-381762, 0745-578123
csubax31@yahoo.com
sz.: Fakert, Zimándköz, Zimándújfalv

Vadász

LÓRINCZ LÓRÁND PÉTER
AR-317217 Vânători nr. 250.
Tel.: 0257-354811, 0764-666838
vadaszref@gmail.com
sz.: Simonyifalva, Tőzmiske

TEMESVÁRI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

FAZAKAS CSABA esperes
TM-300200 Timișoara, Str. T. Cipariu nr. 1 Tel.: 0256-337637, 0788-636989,
temrefmegye@yahoo.com Irodavezető: Jenei Csaba 0788-626335

Főgondnok

PATAKI KÁROLY
TM-300013 Timișoara Str. Făgăraș nr. 5. Tel.: 0256-242426, 0741-985258

Bégamonostor

CZAPP ISTVÁN
TM-307275 Manastir nr. 299, sz.: Facsad

Igazfalva

CZAPP ISTVÁN
TM-307155 Dumbrava nr. 197.
Tel.: 0256-325540, 0723-289474, czappis@yahoo.com
sz.: Kisszécsény

Karánsebes

GÁLL ZOLTÁN
TM-325400 Caransebeș, Tribunalului nr. 9.
sz.: Nándorhegy, Herkulesfürdő

Lugos

GÁLL ZOLTÁN

TM-305500 Lugoj, Magnoliei nr. 15.

Tel.: 0256-351103, 0788-628750

gallzoli@yahoo.com

Nagybodófalva

BÁLINT ISTVÁN

TM-307006 Bodo nr. 54.

Tel.: 0256-333296, 0788-733879, 0747-016537 sz.: Vásáros

Resicabánya

MEGYASSZAI BÍRÓ ATTILA

TM-320026 Resița, Paul Iorgovici nr. 17. Tel.: 0355-409688, 0788-636979,

ticianus75@yahoo.com sz.: Boksánbánya, Stájerlak-Anina

Szapárifalva

BÁLINT ISTVÁN

TM-307128 Tipari nr. 110. Tel.: 0256-326741

Szigetfalu

SZILÁGYI P. ALBERT

TM-307193 Sculia nr. 87. Tel.: 0256-410811, 0743-535464

sz.: Gátalja, Detta

Temesvár-Belváros

FAZAKAS CSABA

TM-300200 Timișoara, Str. T. Cipariu nr. 1. Tel.: 0256-492992, 0788-636989

temrefbelvaros@yahoo.com

sz.: Szentandrás, Buziásfürdő, Nagyősz

Temesvár-Új Ezredév

GAZDA ISTVÁN

TM-300120 Timișoara, Str. Spl. Morarilor nr. 1/b. Tel.: 0256-495922, 0745-376018,

ujezredev@yahoo.com

Temesvár-Újkissoda

BÁLINT SÁNDOR

TM-300434 Timișoara, Str. Herculane nr. 81. Tel.: 0256-215794,

sador_balint@yahoo.com sz.: Kardostelep, Temesság

Temesvár-Vöröcsárda

KOVÁCS IBOLYA

TM-300200 Timișoara, P-ța I. C. Brătianu nr. 2. Tel.: 0356-177667, 0744-574792

ibolya.kovacs@yahoo.com

Újmosnica

GAZDA MELINDA

TM-307160 Moșnița Nouă nr. 254. Tel.: 0256-393502, 0747-085661

ujezredev@yahoo.com sz.: Medves

Újszentes

SZÚCS ANDRÁS-OTTÓ

TM-307160 Dumbrăvița, Str. Gh. Doja nr. 36. Tel.: 0256-214649, 0723-216237

refujszentes@gmail.com sz.: Gyarmata

Végvár

BÓDIS FERENC

TM-307430 Tormac nr. 360. Tel.: 0256-392824, 0740-152037

bodisferi@yahoo.com

sz.: Niczkifalva

Zsombolya

NYESTE JÁNOS

TM-305400 Jimbolia, Str. Peter Jung nr. 22C. Tel.: 0788-627611,

sz.: Nagyszentmiklós, Valkány, Keresztúr, Gyertyámos

Kórházlelkész: DEMETER SÁNDOR, Tel.: 0740-246164

demetersandor@yahoo.com

SZILÁGYSONMLYÓI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

SZÓNYI LEVENTE esperes

SJ-457300 Șimleu Silvaniei Str. Crinului nr. 35. Tel.: 0260-678902

Levélcím: SJ-457332 Lompirt nr. 241, Tel/Fax: 0260-656145

leventeszonyi@yahoo.com

Irodavezető: CSORVÁSI ERZSÉBET 0260-670116

Főgondnok

SZÉKELY CSABA

SJ-457332 Lompirt nr. 270, Tel.: 0260-656062, 0753-039826

Scsab76@yahoo.com

Alsóvalkó

SZISZIK LÁSZLÓ nyilp.

SJ-457345 Valcău de Jos nr. 61/A. Tel.: 0260-670945, 0742-598784

Bürgezd

RUZSA ISTVÁN

SJ-457261 Bilghez nr. 86. Tel.: 0260-670643

Ipp

KOCSIS AMBRUS TIBOR

SJ-457210 Ip Str. Principală nr. 138. Tel.: 0260-671548, 0743-043596

ippref@freemail.hu, kocsis_tibor_07@yahoo.com

Kémer

PANITI ZOLTÁN, PANITI ESZTER

SJ-457060 Camăr Str. Principală nr. 288. Tel.: 0260-672120, 0766-574053, 0765-

219562, paniti_zoltanlp@freemail.hu, paniti_zoltanlp@yahoo.com

Kraszna

KÁDÁR GYÖRGY, TOLNAI JÁNOS slp.

SJ-457085 Crasna nr. 2. Tel.: 0260-636072, 0260-636333,

(T.J.) 0741-435735 krasznaref@yahoo.com

Krasznahorvát

FAZAKAS JUDIT

SJ-457185 Horoatu Crasnei nr. 200. Tel.: 0260-637494, 0745-437317, 0745-095073

Lecsmér

KÁNYA ZSOLT ATTILA

SJ-457231 Leşmir nr. 123. Tel.: 0729-934078, 0722-686819,

kanyazsoltattila@yahoo.com

Ráton

GÁSPÁR ZOLTÁN

SJ-457088 Ratin nr. 161. Tel.: 0260-637026, 0740-797622

Zoltangaspar75@yahoo.com

Sarmaság

PÜSPÖK JÓZSEF ATTILA

SJ-457330 Şarmăşag Str. Sălajului, nr. 18. Tel.: 0260-655112, 0744-237293,

pusokat@yahoo.com sarmasagirefegyhaz@yahoo.com

Sarmaság-Bányatelep

LUCZA ISTVÁN

SJ-457330 Şarmăşag-Mină Str. Minerilor Bl.M9, ap. 1. Tel.: 0260-656566, 0749-

171129 istvanlucza@yahoo.com sz: Zálnok, Bobota, Csókaláb

Selymesilosva

FEHÉRVÁRI ERNŐ

SJ-457331 Ilişua Str. Principală 255.

Tel.: 0260-656123, 0745-848782, sz: Magura

Somlyóújlak

BALÁZS FERENC-BANDI

SJ-457241 Uileacu Șimleului Str. Bisericii nr.59. Tel.: 0260-657508, 0740-787622

b.ferencbandi@gmail.com

Szilágybagos

FEHERVÁRI GYULA

SJ-457262 Boghiș str. Principală nr. 161. Tel.: 0260-623706, 0745-268670

gyula.fehervari@freemail.hu

Szilágyborzás

BOGDÁN SZABOLCS

SJ-457263 Boziș Str. Principală nr. 37. Tel.: 0260-623887, 0726-248828

szabolcsbogdan@yahoo.com

Szilágykövesd

FAZAKAS HAJNAL

SJ-457070 Chieșd nr. 120. Tel.: 0745-792241

Szilágylompért

SZÓNYI LEVENTE

SJ-457332 Lompirt Str. Mare nr. 241. Tel.: 0260-656145, 0744-626722,

leventeszonyi@yahoo.com

Szilágynagyfalu

LUKACS JÓZSEF

SJ-457260 Nușfalău Str. Petőfi Sándor nr. 19.

Tel.: 0260-670358, 0740-879455, 0036-70-3172366(HU)

lukacs.jozsef@compotrade.hu

Szilágypercesen

NAGY BÁLINT

SJ-457265 Pericei str. Bisericii nr. 416. Tel.: 0260-672740, 0740-643460

nagytbalint@yahoo.com

Szilágysomlyó

MIKE ZOLTÁN

SJ-457300 Șimleu Silvaniei Str. Pescărușului nr. 2. Tel.: 0260-678889

zoltanmike@yahoo.com

Szilágyzovány

KISS MIKLÓS

SJ-457213 Zăuan Str. Principală nr. 368.

Tel.: 0260-623335, 0748-224155

zovanyimiklos@freemail.hu

Varsolc

FAZAKAS SÁNDOR

SJ-457355 Vârșolt Str. Principală nr. 89. Tel.: 0260-672507, 0744-791856

refvarsolc@yahoo.com le: Krasznarécse

Kórházlátogató diakónus: DAKÓ ÉVA 0745-679114**ZILAHÍ EGYHÁZMEGYE****Esperesi Hivatal**

BOGDÁN ZSOLT esperes

SJ-450010 Zalău str. Kossuth Lajos nr. 16. Tel.: 0260-661495, 0727-304478, 0754-

015761 refespzilah@easynet.ro Irodavezető: László Júlia

Főgondnok

PESTI JÁNOS

SJ-450092 Zalău Str. Pacii nr. 14. Bl. L2. Tel.: 0260-612623

Bősháza

VARGHA LEVENTE

SJ-457037 Buișă, nr. 140. Tel.: 0260-654227, 0749-193817,

vargha.levente@gmail.com sz.: Benedekfalva

Désháza

USZKAI ZOLTÁN

SJ-457297 Deja nr. 153. Tel.: 0260-654436 uszkaieva@yahoo.com

Diósád

KÁDÁR GYÖRGY TAMÁS

SJ-457168 Dioșod nr. 219. Tel.: 0260-629777, 0741-781279 ticskadar@yahoo.com

sz.: Magyarbaksa

Doba

NAGY MIHÁLY

SJ-457122 Doba nr. 48. Tel.: 0744-513421, szilvianagy7@gmail.com,

nagy misi_syl@yahoo.com le.: Kisdoba, Nagydoba

Egrespatak

SZILÁGYI ÉVA

SJ-457246 Aghires nr. 98. Tel.: 0260-659105, 0728-784530, 0721-118802,

szkizo@vipmail.hu, szkeva73@yahoo.com, szkizo71@yahoo.com,

Hidalmás

CSILLAG PÉTER

SJ-457175 Hida nr. 344., Tel.: 0766-580089 sz.: Drág

Kusaly

LUGOSI DÁNIEL

SJ-457080 Coșeiu nr. 142. Tel.: 0260-653115, 0744-756721

daniellugosi@yahoo.com

Magyargoroszló

SÁNDOR ANDRÁS

SJ-457169 Guruslău nr. 97. Tel.: 0766-731992, 0788-481525

sandoraed@yahoo.com

Magyarkecel

VICSAI FERENC

SJ-457245 Meseșeni de Jos nr. 296. Tel.: 0260-663305, 0745-539126

Menyő

KOVÁCS PÉTER

SJ-457298 Mineu nr. 167. Tel.: 0788-754032, 0766-773793 k_peter_z@yahoo.com

Mocsolya

MÓRÉ-ZSIGMOND MIHÁLY-LEVENTE

SJ-457326 Valea Pomiilor nr. 119.

Tel.: 0766-318720, 0762-616239 morelevius@yahoo.com

Nagymon

SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457123 Naimon nr. 63. Tel.: 0728-784530 szkizo@vipmail.hu,

szkizo71@yahoo.com

Ördögkút - Cigányi

CSILLAG PÉTER

SJ-450007 Zalău. Str. Nouă Bl. R98 et. II. ap 7. Tel.: 0260-632583, 0766-580089

Szilágyballa

BOROS ÁRPÁD

SJ-457046 Borla nr. 114. Tel.: 0260-623581, 0745-306599,

borosarpad57@yahoo.com

Szilágycseh

TÓTH EMESE JÚLIA, TÓTH LÁSZLÓ

SJ-455100 Cehu Silvaniei str. Gh. Pop de Băsești nr. 20. Tel.: 0260-650716, 0749-

193851, 0740-973884 tothlaszi@yahoo.com

Szilágyerked

BALAZS ZOLTÁN

SJ-457081 Archid nr. 77. Tel.: 0260-653017, 0740-576688, erkedbalazs@yahoo.com

Szilágyfőkeresztúr

TOLNAI MIKLÓS

SJ-457106 Cristur nr. 189 Tel.: 0260-630144, 0742-649075, tolnaimiki@gmail.com

Szilágygörcsön

HÖGYE GÁL ROBERTO

SJ-457107 Gircei nr. 135. Tel.: 0751-947787, hogye gal.roberto@yahoo.com

le.: Nyirsid

Szilágypanit

SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457171 Panic nr. 94. Tel.: 0260-669753, 0767-627486, szipanit@freemail.hu, szilagyizoltan67@yahoo.com

Szilágysámson

SZÁSZ BÁLINT RÓBERT

SJ-457325 Samsud nr. 369. Tel.: 0260-653222, 0763-677728

szaszbalintrobert@yahoo.com

Szilágyszeg

SÍPOS ANDRÁS

SJ-457295 Salatig nr. 136. Tel.: 0260-650808, 0742-749555, elandras@freemail.hu

Szilágyszentkirály

SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457124 Sâncraiu Silvaniei nr. 42. Tel.: 0260-659105, 0728-784530,

szkizo@vipmail.hu, szkizo71@yahoo.com

Vérvölgy

SÜLE GYULA ZSOLT

SJ-457126 Verveghiu nr. 90.

Tel.: 0740-703175, 0746-532765, 0788-481524, sulegylazsolt@freemail.hu

Völcsök

LOVÁSZ ISTVÁN

SJ-455104 Ulciug nr. 90. Tel.: 0260-651534, 0740-175981 listvan2004@yahoo.com

Zilah-Belváros

PÜSÖK SÁNDOR CSABA, MÁTHÉ LORÁND ÁRPÁD slp.

SJ-450006 Zalău str. A. Șaguna nr. 7. Tel.: 0260-661487, 0260-661469, 0740-602463, 0744-999537, pusokcsaba@yahoo.com,

(M.L.) 0740-823136, maloar@freemail.hu

Zilah-Fenyves

BOGDÁN ZSOLT, IFJ. JÓZSA FERENC

SJ-450006 Zaláu Str. Maxim D. Constatntin nr. 5.

Tel.: 0260-661454 iroda, 0260-660479 otthon,

0727-304478, 0371-187364, zifer@freemail.hu (J.F.) 0745-709676

Zilah-Liget

OLÁH MIHÁLY, SZÁNTHÓ JÚLIA

SJ-450123 Zaláu Str. Simion Bărnuțiu nr. 40/A. Tel.: 0260-661524 iroda, 0260-

616875 otthon, 0721-219379, 0743-618950 olahszantho@gmail.com sz.: Mice

Zsibó

MOLNÁR ENDRE

SJ-455200 Jibou Str. 1 Dec. 1918. nr. 20. Tel.: 0260-644830, 0728-152137

le.: Szamosudvarhely

Kórházlelkész: ANTAL ATTILA

450010 Zaláu, str. B.P. Hașdeu bl.H25, ap. 8,

Tel: 0741-477618, zilahiati@yahoo.com

BÖRTÖNLELKÉSZEK

Nagybányai Egyházmegye

VARGA KÁROLY (Koltó)

Szatmári Egyházmegye

RÁCZ ERVIN (Erdőd)

Bihari Egyházmegye

Szabó József (Pelbárhida)

KÓRHÁZLELKÉSZEK

Szatmári Egyházmegye

BALVINSZKY SÁNDOR

SM-440058 Satu Mare Str. Wolffenbüttel nr. 34.

Tel.: 0261-715897, 0742-946124, balvinszky@freemail.hu

Bihari Egyházmegye

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA (Nagyvárad)

BH-410439 Oradea B-dul. Ștefan cel Mare, bl. ANL, sc. B, ap. 22.

Tel.: 0359-410960; 0742-900857; 0721-517176 csukamelinda@yahoo.com

FÁBIÁN TIBOR (Nagyszalonta)

Tel.: 0745-946470, fabitibor@gmail.com

Érmelléki Egyházmegye

SZÚCS ZOLTÁN

BH-415300 Marghita Calea Republicii nr. 71. Sc. C. ap. 2.

Tel.: 0259-459760, 0745-648578 bereilenke@hotmail.com

Szilágysomlyói Egyházmegye

DAKO ÉVA diakónus 0745-679114

Zilahi Egyházmegye

ANTAL ATTILA

SJ-450154 Zalău Str. B. P. Hașdeu bl. H25, ap. 8

Tel.: 0260-630005, 0741-477618 zilahiati@yahoo.com

ISKOLALELKÉSZÉK

Szatmári Református Gimnázium, Szatmárnémeti

ILONCZAI ZSOMBOR

SM-447171 Bercu nr. 8.

Tel.: 0261-828945, 0766-662103, izesombor@yahoo.com

Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium, Nagyvárad

KÖVENDI ISTVÁN

BH-410102 Oradea, str. Andrei Şaguna nr. 1.

Tel.: 0259-455804, 0740-958887 kovendi@yahoo.com

Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Zilah

KÁNYA ZSOLT ATTILA

457330 Leşmir nr. 98. Tel.: 0729-934078 kanyazsoltattila@yahoo.com

Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad

Egyetemi lelkész: RÁKSI LAJOS

BH-410445 Oradea, str. Primăriei nr. 27. Tel.: 0259/418244, 0761-689331,

www.partium.ro

EGYHÁZMEGYEI MISSZIÓI ELŐADÓK

Nagybányai Egyházmegye – Bakné Major Enikő

435400 Seini, P-ța Sylvester János nr.1., Jud. Maramureş

Tel.: 0262-490020

Szatmári Egyházmegye – Bogya Kis Mária

440199 Satu Mare, Str. Inaului nr. 11., Jud. Satu Mare Tel.: 0261-769745

bogyakis@datec.ro

Nagykárolyi Egyházmegye – Kurta-Tótos Szabolcs

447291, Dobra nr. 310, Jud. Satu Mare Tel.: 0744-511934 kurtatotos@yahoo.com

Érmelléki Egyházmegye – Bara László

417436, Cadea nr. 81. 0740-435636 nagykadref@freemail.hu

Bihari Egyházmegye – Berke Sándor

417595, Tinca, Str. Avram Iancu nr. 53 Tel.: 0259-310299 berkesandor@gmail.com

Aradi Egyházmegye – Józsa Ferenc

310205, Arad, Str. A. Ivireanu nr. 6., Jud. Arad Tel.: 0257-218414

jozsaferecenz@freemail.hu

Temesvári Egyházmegye – Kovácsné Pap Ibolya
300200, Timișoara-Ciarda, Str. Dr. Russel nr. 2., Jud. Timiș
Tel.: 0256-433488 voroscsarda@yahoo.com

Szilágysomlyói Egyházmegye – Kiss Miklós
457213, Zăuan nr. 374. Jud. Sălaj Tel.: 0260-623335

Zilahi Egyházmegye – Szilágyiné Kupás Éva
457246, Aghireș, nr. 98. Jud. Sălaj, Tel.: 0260-659105 szkizo@vipmail.hu

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET PRESBITERI SZÖVETSÉGÉNEK CÍMTÁRA

LÁSZLÓ KÁLMÁN elnök
SJ– 450151 Zalău, str. Gh. Doja nr 86 Bl. D86, ap. 12
Tel.: 0260-630925, 0260-661495, 0726-748432
lkalman2@freemail.hu

VENTER MIKLÓS főtitkár
AR–310308 Arad, str. Capitan Ignat nr. 56, Bl B, ap. 19
Tel.: 0722-437208, mikiref@yahoo.com

TÓTH ZSIGMOND ügyvezető elnök
BH–417465 Cetariu, str. Mare nr. 271
Tel.: 0741-471124
belacet@yahoo.com, belacet@gmail.com

MÁRTON JENŐ jegyző
MM–430321 Baia Mare, str. N. Iorga nr. 1, ap. 64
Tel.: 0262-222346, 0745-508531

NEMES LUJZA pénztáros
BH–410326 Oradea, str. Doina nr. 14, Bl C71, ap. 17
Tel.: 0744-282077

TÓTH ANDRÁS missziói titkár
SJ–457330 Sărmășag, str. Szilágy nr. 66
Tel.: 0260-655153, 0728-279802

BARA CSABA etikai b. elnök
SM–410114 Satu Mare, str. C. Brâncuși nr. 18
Tel.: 0741-770163, kekfeher@gmail.com

ERDŐS SÁNDOR gazdasági b. elnök
AR-317301 Adea, nr. 210, Tel.: 0744-547274
marta.erdos@yahoo.com

NAGY JUDIT NOÉMI ifjúsági b. elnök
BH-410252 Oradea, Gh. Pop de Băsești nr. 5
Tel.: 0740-387946, judit_noemi@yahoo.com

ENYEDI ANDRÁS presbiter képző biz.
TM-305100 Buziaș, str. Florilor nr. 11,
Tel.: 0256-321768, 0724-309803

VARGA BÁLINT cenzor
SM-440073 Satu Mare, str. Wolfenbüttel nr. 64
Tel.: 0261-877571, 0746-677529

MÉSZÁROS GYÖNGYI könyvelő
BH-Oradea, str. Sovata nr. 32, Bl C16, ap. 17
Tel.: 0359-402458, 0721-345933
meszarosgyongyi@yahoo.com

CSILLAG ALPÁR pályázati referens
SJ-450151 Zalău, str. Gh. Doja nr. 119B
Tel.: 0749-354694, csillag_alpar@yahoo.com

EGYHÁZMEGYEI PRESBITERI SZÖVETSÉGI ELNÖKÖK

VENTER MIKLÓS aradi EPSZ elnök
310057 Arad, str. Capitan Ignat nr. 56, Bl B, ap. 19, jud. Arad
Tel.: 0722-437208, 0763-224173, 0770-288163
mikiref@yahoo.com

MÁRTON JENŐ nagybányai EPSZ elnök
430321 Baia Mare, str. N. Iorga nr. 1, ap. 64
Tel.: 0262-222346, 0745-508531

TATÁR MIKLÓS szatmári EPSZ elnök
440164 Satu Mare, str. Brândușa 9/9,
jud. Satu Mare
Tel.: 0722-862981, 0261-769292

BESSENYEI KÁROLY nagykárolyi EPSZ elnök
447157 Lelei nr. 850, jud. Satu Mare, Tel.: 0744-986824

VÁNYI ATTILA érmelléki EPSZ elnök
417545 Simian nr. 47, jud. Bihor, Tel.: 0259-356241, 0740-040359,
vanyi_attila@yahoo.com

TÖRÖK SÁNDOR bihari EPSZ elnök
410169 Oradea str. L. Pasteur nr. 147, jud. Bihor, Tel.: 0744-255683

ENYEDI ANDRÁS temesvári EPSZ elnök
305100 Buziaș. str. Florilor nr 11, Jud. Timiș Tel.: 0256-321768, 0724-309803

TÓTH ANDRÁS somlyói EPSZ elnök
457330 Șarmășag str. Szilagy nr. 66. Jud. Sălaj Tel.: 0260-655153, 0728-279802

VINCZE JÁNOS zilahi EPSZ elnök
455200 Jibou str.1 Dec 1918, Bl S45 Ap 7. Jud. Sălaj Tel.: 0260-641305,
0765-847619

Sajtóreferens: TÓTH ZSIGMOND BÉLA
417465 Cetariu Str. Mare nr. 271. Tel.: 0741-471124 belacet@yahoo.com

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET NŐSZÖVETSÉGE

Egyházkerületi Elnökség

Elnök: BOGYA KIS MÁRIA 440199 Satu Mare Str. Inăului nr. 11.
Tel.: 0261-769745, 0788-284535

- 1. Alelnök:** BALÁZSNÉ KISS CSILLA 415700 Valea lui Mihai Str. Calvin nr. 16,
Tel.: 0259-355447
- 2. Alelnök:** KOVÁCS ILDIKÓ 300200 Timișoara Str. 1. Decembrie nr. 94 Ap. 4,
Tel.: 0356-106630
- 3. Alelnök:** MIKE GYÖNGYVÉR 457300 Șimleu Silvaniei Str. Pescăruș nr. 4, Tel.:
0260-678889
- 4. Alelnök:** NAGY ERIKA 447180 Livada Tel.: 0261-840142

Titkár: MIHÁLY KATALIN 447210 Odoreu Str. Republicii nr. 102, Tel.: 0261-
775010

Jegyző: KOVÁCS BORBÁTH KATALIN 410380 Oradea Str. Italiana nr. 35. Bl.
Y2/35 Tel.: 0359-305718

Pénztáros: FEKETE JUDIT 410067 Oradea Piața Independenței nr. 35. Ap. 21.
Tel.: 0259-231310

EGYHÁZMEGYEI NŐSZÖVETSÉGI ELNÖKÖK

Aradi Egyházmegye:

DÉNES ERZSÉBET 317420 Zerind nr. 282 Tel.: 0257-355516

Bihari Egyházmegye:

CSOMAY PIROSKA 417078 Sântion nr. 243 Tel.: 0259-316025

Érmelléki Egyházmegye:

DR. KARÁSZI ROZÁLIA 415700 Valea lui Mihai Str. Izvorului nr. 11,
Tel.: 0259-355246

Nagybányai Egyházmegye:

TASNÁDI ELLA 430263 Baia Mare Str. Republicii 9 Tel.: 0262-227263

Nagykárolyi Egyházmegye:

BALOGH ENIKŐ 447207 Moftinu Mic nr. 218 Tel.: 0261-875007

Szatmári Egyházmegye:

NAGY ERIKA 447180 Livada Tel.: 0261-840142

Szilágysomlyói Egyházmegye:

PANITI ESZTER 457060 Camăr nr. 288. Tel.: 0260-672120

Temesvári Egyházmegye:

KOVÁCS IBOLYA 300200 Timișoara-Ciarda
Str. Dr. Russel nr. 2, Tel.: 0256-433488

Zilahi Egyházmegye:

SZILÁGYI ÉVA 457246 Aghireș nr. 98, Tel.: 0260-659105

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG – KRISZ krisziroda@yahoo.com

Elnök: KÁNYA ZSOLT ATTILA ifjúsági szakelőadó

SJ-Leșmir nr. 123, Tel.: 0729-934078, 0722-686819
kanyazsoltattila@yahoo.com

Alelnök: FAZAKAS FERENC SÁNDOR

BH-417608 Telechiu nr. 103, Tel.: 0259-345661,
0745-757647, fazakasf@gmail.com

Irodavezető: JAKÓ SÁNDOR ZSIGMOND

BH-417235 Com. Diosig Sat. Ianca, str. Mărășești nr. 8
Tel.: 0259-350-617, 0740-215802, jako_sandor@yahoo.com

NYUGDÍJAS LELKÉSZEK

Ábrám Sámuel	SM-440038 Satu Mare Str. Lucaciu Vasile nr. 40. ap.4
Balogh Sándor	445100 Carei Str. Gh. Baritiu nr. 7.
Bányai Ferenc	AR-317401 Mailat nr. 89.
Baracsi István	BH-417078 Santion nr. 342A
Barcza Dániel	SM-447291 Dobra nr. 250.
Barta András	SM-445100 Carei Str. N. Titulescu nr. 22. ap. 5.
Bartha Zsigmond	SJ-450054 Zalau Str. Visinilor nr. 3A ap. 7
Bessenyei István	MS-545400 Sighisoara Str. Plopilor nr. 18. ap. 15.
Borsi Zsigmond	BH-410191 Oradea Str. C. Brancoveanu nr. 19.
Bottyán Gyula	BH-410115 Oradea B-dul. Stefan cel Mare nr. 4. B ap. 32.
id. Csúry István	BH-410222 Oradea Str. Vladeasa nr. 76. D6 ap. 8.
Domján László	BH-417295 Ineu nr. 100.
Eszenyei Mária	BH-410169 Oradea Str. Dózsa Gy. nr. 29.
Fazakas László	BH-415300 Marghita Str. Calvin nr. 5.
Fodor Sándor	SM-440019 Satu Mare Str. L.G. de Purcaret nr. 14. ap. 1.
Gáll Miklós János	SJ-457255 Pericei nr. 481.
Gavrucza Tibor	BH-417436 Cadea Mică
Gönczi Gábor	SM-445100 Carei Str. Eliberarii nr. 8. ap. 4.
Gulya Géza	BH-410019 Oradea Str. M. Eminescu nr. 34. ap. 8.
Hegedűs István	SM-445300 Tasnad Cart. Victoriei 118 ap. 8.
Higyed István	TM-300042 Timisoara Str. T. Ionescu nr. 20. ap. 1.
Horváth Miklós László	SM-445100 Carei Str. Uzinei nr. 581. ap. 7.
Kádár Miklós	MM-435500 Sighetu-Marmatiei Str. Rodnei nr. 44.
Kajtár Gyula	SM-440250 Satu Mare Str. Paulesti UP28 ap. 11.
Kelemen András	SJ-457241 Uileacu Simleului nr. 33.
Kiss Zoltán	CJ-405400 Huedin Piata Victoriei nr. 19.
Koncz Károly	BH-410533 Oradea Str. Nufarului nr. 13. D136 ap. 6.
Koszorús Ferenc	SJ-457210 Ip nr. 238.
Kovács Károly	BH-417165 Cetariu nr. 363.
Makay Botond Károly	CS-320026 Reșița Str. P. Iorgovici nr. 17.
Maksay Árpád	HR-537240 Praid Str. Republicii nr. 205.
Máté László	BH-415200 Beiuș Str. Horea nr. 49.
Mészáros Árpád	SM-445300 Tasnad Str. N. Bălcescu nr. 44.
Molnár Kálmán	SJ-455100 Cehu Silvaniei Str. Libertatii nr. 81.
Müller Dezső	SM-447170 Lazuri nr. 474.
Nagy István	SM-447171 Bercu Str. Principala nr. 12.

Páll András	MM-437080 Campulung la Tisa nr. 900.
Papp Sándor	AR-315100 Chisineu Cris Str. Infratirii nr. 30.
Papp Benjámín	BH-417585 Tileagd Str. Unirii nr. 29A
Petkes György	SM-440230 Satu Mare Str. Ostrovului nr. 2A ap. 83.
Püsök József	CJ-400681 Cluj-Napoca Str. Borsa nr. 1. ap. 21.
Sarkadi Nagy Zoltán Andor	SM-445100 Carei Str. Corneliu Coposu nr. 60
Sípos Ákos	SM-417214 Martinesti Parohia Reformata
Szabó Ferenc	BH-410008 Oradea Str. Ady E. nr. 83. ap. 8.
Száldobágyi József	BH-417177 Targusor nr. 116.
Szatmári Elemér	MS-540081 Targu Mures Str. Argesului nr. 10 ap. 8.
Szatmári István	BH-410210 Oradea Str. Mihai Pavel nr. 14. ap. 6.
Székely Béla	BH-410380 Oradea Str. Italiana nr. 24. Z5 ap. 25.
Székely Lajos	BH-410381 Oradea Str. Calugareni nr. 8. C ap. 47.
Székely István	SM-445100 Carei Bld. 25 Octombrie nr. 29. B ap. 32.
Szép Elemér	SM-440168 Satu Mare Str. Careiului nr. 34. 11C. ap. 44.
Sziszik László	SJ-457300 Simleul Silvaniei Str. Zambilelor nr. 9.
Szűcs Adalbert	BH-417036 Ant nr. 180.
Tamás Béla	AB-517293 Oiesdea Str. Principala nr. 133.
Tar István Sándor	BH-410087 Oradea Str. Armatei Romane nr. 12. ap. 3.
Vadady Filep Gyula	SM-447360 Viile Satu Mare Str. Principala nr. 92A
Varsányi Rudolf	BH-417360 Osorhei Str. Mica nr. 449.
Zsigmond József	BH-410102 Oradea Str. Lunga nr. 5.

ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

CJ–400079 Cluj (Kolozsvár),
str. I. C. Brătianu (Király u.) nr. 51.
Igazgatótanács: 0264/592453
Püspöki Hivatal tel/fax: 0264/597472 tel/fax: 0264/595104
e-mail: egyhazkerulet@reformatus.ro

Püspök: DR. PAP GÉZA, Kolozsvár
CJ–400370 Cluj, str. Moșilor nr. 84.
Tel.: 0264/599392, 0724/282848

Püspökhelyettes (főjegyző): KATÓ BÉLA, Illyefalva
CV–527105 Ilieni, str. Bisericii nr. 365.
Tel.: 0267/347696, 0723/526770

Generális direktor (egyházkerületi missziói előadó):
ÖTVÖS JÓZSEF
MS–540082 Tg. Mureș, Str. Pădurii nr. 7.
Tel: 0265/214975, 0265/216514, 0744/562370

Ügyvezető főgondnok: GERÉB PÉTER, Székelyudvarhely
HR–535600 Odorheiu Secuiesc, str. Independenței nr. 22.
Tel.: 0266/211834
0745/474224

Főgondnok: MARKÓ GÁBOR, Brassó
BV–500435 Brașov, str. Liviu Cornel Babeș nr. 5/19
Tel.: 0268-317912, 0745-070875

Központi Gyűjtőlevéltár
Kolozsvár, Farkas utca (str. Kogălniceanu) nr. 16/A (a templom kerengőjében)
e-mail: refarch@gmail.com
Levéltárosok: DR. SIPOS GÁBOR, ÓSZ SÁNDOR ELŐD
Kutatószolgálat: munkanapokon 9–16 óra között. Tel.: 0040-(0)264439481

Bethlen Gábor Református Dokumentációs Könyvtár
Nagyenyed, Bethlen Gábor Kollégium, Bethlen Gábor u. 1. sz.
Főkönyvtáros: GYÖRFI DÉNES

Biblos könyvesbolt
Kolozsvár, P-ța Avram Iancu (Bocskai tér) 13,
e-mail: konyvesbolt@reformatus.ro
GYENGE ENIKÓ, TOROCKAI MÁRIA

ESPERESI HIVATALOK

Brassói Egyházmegye

500074 Braşov
str. Sitei nr. 142, ap. 5, jud. Braşov,
0268-414469, brassoeme@yahoo.com

Dési Egyházmegye

405200 Dej, str. N. Iorga nr. 6, jud. Cluj
0264-212752, protrefdej@clicknet.ro

Erdővidéki Egyházmegye

525100 Căpeni
str. Bisericii nr. 52, jud. Covasna
0267-379380, erdovideki-eme@cosys.ro

Görgényi Egyházmegye

545300 Reghin
str. Bujorului nr. 2, jud. Mureş
0265-512443, gorgenyiespereshivatal@yahoo.com, gorgenyi@clicknet.ro

Hunyadi Egyházmegye

332015 Petroşani
str. Timişoarei nr. 15, jud. Hunedoara
0254-542142, hunyadieme@yahoo.com

Kalotaszegi Egyházmegye

405400 Huedin
str. Horea nr. 21, jud. Cluj
0264-354319, kalotaszegieme@gmail.com

Kézdi-Orbai Egyházmegye

525400 Târgu Secuiesc
str. Bem J. nr. 11/A, jud. Covasna
0267-361056, kezdiorbai@gmail.com

Kolozsvári Egyházmegye

400084 Cluj
str. Kogălniceanu nr. 23, jud. Cluj
0264-591660, kolozsvar@mail.dntcj.ro

Kolozsvár-Külső Egyházmegye

400113 Cluj
Piaţa Unirii nr. 23, jud. Cluj
0264-592282, kesp@freemail.hu

Küküllői Egyházmegye

547235 Fântânele

str. Principală nr. 66, jud. Mureș

0265-580099, 0265-580016, kukullo@rdslink.ro

Marosi Egyházmegye

540072 Târgu Mureș

Piața Bernády nr. 3, jud. Mureș

0265-214975, marosi@telekihaz.org

Maros Mezőségi Egyházmegye

540072 Târgu Mureș

Piața Bernády nr. 3, jud. Mureș

0265-250051, marosmezo@telekihaz.org

Nagyenyedi Egyházmegye

515200 Aiud

Piața Republicii nr. 3, jud. Alba

0258-863286, 0258-876272, nagy_enyed@yahoo.com

Sepsi Egyházmegye

520027 Sfântu Gheorghe

str. Gyárfás Jenő nr. 5, jud. Covasna

0267-313363, sepsieme@yahoo.com

Székelyudvarhelyi Egyházmegye

535400 Cristuru Secuiesc

str. Kriza János nr. 10, jud. Harghita

0266-244475, udvarhelyi@kabelkon.ro

Tordai Egyházmegye

401071 Turda

Cart. Poiana str. Câmpeni nr. 64/A, jud. Cluj

0264-324748, tordaieme@yahoo.com

Tartalomjegyzék

Előszó – Kérjetelek, keressetek, zörgessetek!	5
<i>Olosz Lajos: Hálás könyörgés</i>	7
Naptár	8
<i>Árva Árpád: Fény gyúlt a toronyban</i>	34
Egyházkerületünk eseményei 2011-ben	35
Üzenetek a nemzetnek	37
Az EMNT Demokrácia Központjainak irodahálózata	45
Református lelkész államtitkári székben	47
Kincskereső tudomány	54

GYÜLEKEZETI ÓRJÁRAT

Misztótfalu, a magyar nyomdász bölcsője	59
Református bölcsőnk helye, Batiz	64
Egri református egyházának története	69
Sárközlaki krónika	72
Az Ákosi Református Egyházközség	76
Dobra, a szeretni való református falu	83
Templomálom Hadadon	90
Diakónia az Érmelléken	95
Hegyközszentmiklósi helytörténet	99
Ottományi órjárat	102
A monospetri lelkes népe	107
„Aki éhen akar halni, az menjen Szolnokházára papnak!”	111
A József Ház – idősek otthona Nagyszalontán	114
Megújult az élet Erdőgyarakon	116
A szalárdi református templom múltja	119
Múlt és jelen Köröskisjenőben	122
Életképes gyülekezet az aradi szórványban (Erdőhegy-Kisjenő)	125
A magyar szó végvára Lugoson	128
Karánsebesi reformátusok ünnepe	130
Épüljetek fel lelki házzá! (Zilah-Fenyves)	132
Kincses templom, kincses múlt Szilágylompérton	136
Ipp múltja és jelene	143
Mindent a közösségért (Mocsolya)	146
...otthonunk a végeken	150
Képek a gyülekezetekből	157
Százéves a börvelyi énekkar	159
Királyhágómelléki keresztyén színjátszás	161

Testvérgyülekezeti látogatás Csákváron	163
Lélektől lélekig haladó misszió	167
ENGEDJÉTEK HOZZÁM JÖNNI – A CSALÁDOT (Bereczki András)	
Holtomiglan – holtáiglan	169
<i>Szabolcska Mihály: Idehaza</i>	172
Gyógyító evangélium	173
Gyökössy Endre: A fénykép	178
Együtt a nagycsalád	181
Magyar gyermeket magyar iskolába!	183
Molnár János: Osztálykirándulás	191
Keresztýénüldözés a 21. században	198
Nemzeti és evangéliumi reménység Prágában	202
TÖRTÉNELMI FEJEZETEK	
Európáért szólnak ma is a harangok	207
Trianoni megemlékezés a nemzeti összetartozás jegyében	214
Bocskai István, a vallásszabadság védelmezője	216
Magyarok a voronyezsi hómezőn	220
IRODALMI KINCSESTÁR	
Bod Péter, az első magyar irodalomtörténész	229
Medgyes Lajos, a 48-as lelkes-költő	232
Olosz Lajos, a jogász-költő	236
<i>Árvay Árpád: Önarckép</i>	240
A bolond (elbeszélés)	241
Fűben-fában	247
Gyerekeknek	249
Vidám percek	259
Keresztretjtvények	262
Jelentős évfordulók 2012-ben	280
Címtár	291